

Attilâ Tokatlı

eski büyücülerden,
çağdaş darbecilere

gizli örgüt ler

mafya·roma suikastçıları
atom bilginleri·gerillacılar
masonlar·naziler
dilenci örgütleri
ku-klux-klan·nüdistler
pars adamlar·kutsal yazıcılar
haşhaşinler·casuslar·hint fakirleri...

ATTİLÂ TOKATLI
GİZLİ ÖRGÜTLER

GEZEĞEN YAYINEVİ

Kapak Düzeni

Fahri Karagözoğlu

Basıldığı Yer

Bilgi Basımevi

AÇIKLAMA

Gizli Örgütler, sevgili dost Fethi Naci'nin «100 Soruda» dizisi içinde yer alacaktı. Ama kitap bitince görüldü ki, gerek öz gerekse işleniş bakımından, yerleşik bilim anlayışının dışında kalmaktadır; ve bu haliyle, «100 Soruda» dizisinde yayınlanmış öbür eserlerin ortak özelliğini meydana getiren sapta-macı nesnelliğe aykırı düşecektir. Oysa ben, kitabın mutlaka bu haliyle ve bu yıl yayınlanmasını arzu ediyordum. Bugün bu arzu, bir başka sevgili dostun, Ahmet Küflü'nün, paha biçilmez yardımlarıyla gerçekleşiyor. Gene kitabın gün ışığına çıkabilmesi için fedakâr çabalarını esirgemeyen vefalı dostlarım Ahmet Bilgin, Turgut Cerit, Şerafettin Demirer, Abdullah Epteroğlu, Erdal Eralp, Abdullah Ercan ve Orhan Güner'e açık teşekkürlerimi sunmayı bir gönül borcu biliyorum.

Kitabın sorulu-cevaplı örgüsü, sadece okura kolaylık sağlamak amacıyla korunmuştur. Ayrıca okurun, kitabı sistematik bir süreklilik içinde okuyabileceği gibi, atlaya atlaya da okuyabileceğini belirtmek isterim: Parçanın bütünü tüm boyutlarıyla taşıdığı bir kitaptır *Gizli Örgütler*.

A. T.

İÇİNDEKİLER

I

GİRİŞ

Gizli ne demektir?	15
Bu durumda «Gizli Örgüt» deyiminden ne anlamak gerekir?	16
«Gizli Örgüt» ihtiyacını doğuran sosyal ve psikolojik şartlar nelerdir?	18
Bu şartlar ortadan kalktıktan sonra «Gizli Örgüt»lerin sürüş sebebi ne olabilir?	19
...	
Yukardaki soruya verilen cevaba göre, gizli örgütlerin güttükleri amaçlar, son kertede, insanların sömürülmesine yaramağa mahkûm birer safsata haline girer... diyebilir miyiz?	20
Bellibaşlı gizli örgüt kategorileri nelerdir?	21
Bu kategoriler mutlak bir kesinlik taşır mı?	22
Son kertede ve geniş anlamında, bütün gizli örgütler niçin «siyasi» bir karakter taşır?	22
«Gizli Örgüt»leri amaçları bakımından da sınıflandırmak mümkün değil midir?	24
«Gizli Örgüt»ler varoluş nedenlerini yitirince ne olur?	24

II

İKRAR'A DAYANAN GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrar nedir?	27
İkrar âyinlerinin niteliği, etkisi ve amacı nedir? ...	29
İkrarla ezoterizm arasındaki fark ve benzeşimler nelerdir?	30
İkrarla din arasındaki fark ve benzeşimler nelerdir?	33
Tarih boyunca, ikrara dayanan bütün gizli örgütlerin ermeyi üstün amaç bildikleri «Kayıp Kelâm» veya «Yitirilmiş Bilgelik» nedir?	35

Atlantis efsanesinin kökeni, niteliği, önemi ve çeşitli rivayetleri nelerdir?	37
Değınilen şu üç noktanın meydana getirdiğı ortak açıdan bakınca, Atlantis efsanesi ve ikrara dayanan gizli örgütler sorusu daha belirli bir görünüm kazanmış oluyor mu?	51
İkrara dayanan gizli örgütlerin bellibaşlı şekilleri nelerdir?	53

İKRARA DAYANAN DİNİ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrara dayanan dinî karakterli gizli örgütlerin özellikleri nelerdir?	55
---	----

1

MEZOPOTAMYA GİZEMCİLİĞİ

Tarih açısından Mezopotamya gizemciliğinin ve Mezopotamya önce-sinde Sümer uygarlığının, arkeolojik araştırmaların ışığında, konu-mu ve önemi nedir?	57
İkrara dayanan gizli örgütlere kaynaklık etmek bakımından Sümer yazısının ve dilinin, ve Sümerli «kutsal yazıcılar»ın rolü nedir?	61

2

ESKİ MISIR GİZEMCİLİĞİ

Eski Mısır gizemciliğinin özelliğı, önemi ve etkisi nedir?	64
Eski Mısır sembolleriyle gizli öğretilerinin özellikleri ve etkileri nedir?	65

3

ESKİ YUNAN GİZEMCİLİĞİ

Eski Yunan gizemciliğinin özellikleri ve Eski Yunan'daki belli başlı gizemler nelerdir?	67
Eleusis gizemlerinin özelliğı, «Çoban» kavramının önemi, hükümdarın sem-bolik ölümü, ve Eleusis tapınağındaki ikrar âyinlerinin niteliğı nedir?...	71

Loncaların özelliği, önemi ve etkisi nedir?	103
Graal efsanesinin özelliği, önemi ve etkisi nedir?	104
«Arınmışlar»ın özelliği, önemi ve etkisi nedir?	104
Tampliye'lerin özelliği, önemi ve etkisi nedir; Dante'nin bu alandaki rolü ne olmuştur?	107
Hospitalyeler'in özelliği, önemi ve etkisi nedir; Rodos ve Malta Şövalyeleri'nin gizli örgütleri nasıl doğmuştur? ...	109
Enkizisyon örgütü niçin ve nasıl kurulmuştur; özelliği, önemi ve etkisi nedir?	110

9

İSLÂM GİZEMCİLİĞİ

İslâm gizemciliğinin en önemli temsilcisi sayılan Haşhaşinlerin kökeni, önemi ve etkisi nedir?	112
--	-----

10

DİNİ KARAKTERLİ ÇAĞDAŞ GİZEMCİLİK

krara dayanan dinî karakterli gizli örgütlerin çağımızdaki uzantılarının özelliği, önemi ve etkisi nedir?	113
---	-----

İKRARA DAYANAN DİN DIŞI GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrara dayanan din dışı gizli örgütlerin özellikleri nedir?	116
---	-----

1

SİMYA ALANI

Simya ne demektir; Ortaçağ çerçevesi içinde nasıl anlaşılmış ve değerlendirilmiştir?	120
Gerçek anlamında simya nedir; simya ile modern bilim arasındaki fark ve benzeşimler nelerdir?	122
Simyacıların «Büyük Eser» diye niteledikleri aşama nedir?	124
Büyük laboratuvarlar ve teknolojik cihazlar gerektiren böyle bir çalışmanın tek tek kişiler tarafından sınırlı ve basit âletlerle gerçekleştirilmesi	

mümkün müdür; ve bu çapta dönüşümlere yolaçan tepkimeler sırasında serbest kalıp yayılan enerji, büyük felâketlerle sonuçlanmaz mı? 125

2

RÖNESANS VE GÜL-HAÇ

Rönesans akademilerinin kökeni nedir; gizemcilik açısından önemi ve etkileri ne olmuştur?	127
Gizemciliğin Rönesans sırasındaki gelişmesi hangi yollardan geçer?	128
Gül-Haç nasıl doğmuştur; kökeni ve özelliği nedir; getirdiği bilimsel ve toplumcu görüşlerin önemi ve etkisi ne olmuştur?	131
Gül-Haç'ın Masonlukla ilgisi nedir; Batıda bilimsel düşüncenin gelişmesine nasıl ve ne çapta katkısı olmuştur?	134

3

MASONLUK

Masonluğun kökeni nedir; «eylemci» Masonluktan «kuramcı» Masonluğa geçiş nasıl olmuştur?	137
Masonluğun ilk resmî beyannamesi diyebileceğimiz «Yasalar Kitabı» nedir?	140
Mason Locasının özelliği ve Mason sembollerinin anlamı nedir?	141
Mason ikrarının dayandığı ilkeler nedir; derneğe ilk giren mürit adaylar nasıl ikrar verir?	143
Hiram efsanesi nedir; müridi «Usta» derecesine yükselten ikrar âyini nasıl yorumlanabilir?	145
Masonluğun, bir gizli örgüt olarak, erişmeyi amaç bildiği «Konstruktivizm» nedir?	148
Mason gizemciliğinin özellikleri nedir; geometri bu alanda ne gibi bir rol oynamaktadır?	149
Günümüzün temel değerleri açısından Masonluğun önemi ve etkisi nedir?	153

4

ÇAĞDAŞ DİN DIŞI GİZEMCİLİK

Çağdaş din dışı gizemciliğin özelliği, önemi ve etkisi nedir?	155
---	-----

İLKEİ KAVİMLERDE İKRARA DAYANAN GİZLİ ÖRGÜTLER

- «İlkel kavim» deyiminden neyi anlıyoruz; ilkel kavimlerdeki iki ayrı
ikrar şeklinin özellikleri nelerdir? 160
- Geçiş âyinlerindeki «kopma» ve «bellek yenilenmesi» hali nasıl yorum-
lanabilir? ... 162
- İlkel gizli örgütlerde demircinin rolü ve yılan sembolünün özelliğı nedir? 166
- İlkel kavimlere özgü gizemcilikte insan varlığının yeri nedir? 167
- İlkel kavimlerdeki gizli örgütlerin bellibaşlı şekilleri nelerdir; bunlar sö-
mürgecilik çağında ne gibi dönüşümlere uğramışlardır? 169

III

SİYASÎ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

- İkrara dayanan gizli örgütlerle siyasî karakterli gizli örgütler arasın-
daki fark ve benzeşimler nelerdir? 173
- Siyasî karakterli gizli örgütlerin ortak özellikleri nelerdir? 178
- Siyasî karakterli gizli örgütlerin doğuşuna elverişli şartlar nelerdir;
bû örgütlerin bellibaşlı iki şekli nedir? 180

HAK DAVASI GÜDEN SİYASÎ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

- Bu tür gizli örgütlerin özelliğı nedir; tarih boyunca önem ve etkileri
ne olmuştur? 182

1

ERMiŞ VEHME

- «Ermiş Vehme» örgütü hangi şartlar içinde doğmuş; niçin büyük kudret
kazanmış; nasıl sona ermiştir? 183
- Vehme'nin iç yapısı ve işleyiş tarzı nedir? 184

2

KU-KLUX-KLAN

- Ku-Klux-Klan'ın kökeni nedir; ilk kuruluşu ve sönüşü nasıl olmuştur? 185
- Ku-Klux-Klan'ın Birinci Dünya Harbi'nden sonraki hortlayışı hangi
sosyal şartlar çerçevesi içinde mümkün olmuştur? 187
- Ku-Klux-Klan'ın İkinci Dünya Harbi'nden sonraki faaliyeti ve bu fa-
aliyete karşı bir tepki olarak beliren Zenci hareketlerinin özelliğı nedir? 190

MAFYA

- Mafya'nın kökeni nedir; gelişmesi hangi sosyal şartlar çerçevesi içinde mümkün olmuştur? 193
- Mafya örgütünün, gizli örgüt olarak özelliği nedir; bugünkü durumu nasıl yorumlanabilir? 194

MEVCUT İKTİDARI DEVİRMEĞE DÖNÜK SİYASÎ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

- Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; tarih boyunca önem ve etkileri ne olmuştur? 196
- Mevcut iktidarı devirmeğe dönük siyasî karakterli gizli örgütlerin tarih boyunca önemli rol oynamış bellibaşlıları nelerdir? 198

IV

SUÇLU DAYANIŞMALI GİZLİ ÖRGÜTLER

- Suçlu dayanışmasından doğan gizli örgütlerin özellikleri nelerdir? 199
- Suçlu dayanışmasından doğan gizli örgütler kaç kategoriye ayrılabilir? ... 201

1

DİNÎ KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

- Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; bunların en belirgin örneği olan Hint Thug'ları kimdir? 201

2

SİYASÎ KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

- Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; bunların en belirgin örnekleri bugün hangi topluluklardır? 203

3

SOSYAL KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

- Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; zaman ve mekân boyunca yaygınlıkları nerden ileri gelir? 205
- Sosyal karakterli gizli suç örgütleri kaç kategoriye ayrılabilir; geçmişte ve günümüzde bu kategorilerin en belirgin örnekleri nelerdir? 206

CİNSEL KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

Bu tür gizli örgütlerin özellikleri nedir; zaman ve mekân boyunca yaygınlıkları nerden ileri gelir? 209

V

NAZİLER

Salt tarihî açıdan bir bakış, Nazi olayını kavramağa niçin yeterli değildir? 211

1

DEVLERİN DÖNÜŞÜ

Nazizmi besleyen gizli örgütler ve bu ikrarlı gizli örgütlerin önerdiği kosmogoni nedir? 213
Ebedî buz öğretisinin getirdiği insan anlayışı nedir? 216
Alman ırkçılığı, Ebedî buz teorisinin getirdiği üstüninsan anlayışına nasıl bağlanabilir? 217
Alman halkının bu görüşü benimsemiş olması nasıl yorumlanabilir? 218

2

CÜCELERİN ZAFERİ

Hitler kimdir; kimler tarafından, hangi amaçla yetiştirilmiştir? 220
Gamalı haç sembolü nerden gelmekte, neyi dile getirmektedir? 222
S. S. örgütünün özelliği nedir; «Kara Nizam» hangi amaçla ve nasıl kurulmuştur? 224

VI

SONUÇLAR

Gizli örgütlerin toplum üzerindeki etkisi nedir; toplum şartlarındaki evrim, gizli örgütlerin evrimini ne yönde etkilemiştir? 229
Gizli örgütlere bugün gerek var mıdır; bu tür örgütler zor yoluyla ortadan kaldırılabılır mı? 230
Hütün insanlığın bir gizli örgüt halini alması ne demektir? 231
Böyle bir perspektif içinde insan kişiliğinin yeri nedir? 233

I

GİRİŞ

«Gizli» ne demektir?

Sözlük anlamına göre, «gizli»: a) görünmez, belli olmaz bir halde olan (gizli kapı, gizli dolap, gizli polis); b) başkalarına bildirilmeyen (gizli toplantı, gizli silâh, gizli oy); c) niteliği anlaşılmayan (gizli kuvvetler, gizli düzen, gizli anlam)'dır.

Bu durumda, iki cins «gizli» vardır diyebiliriz:

1) Gizli'liğini dışardan alan (gizli'liği insan iradesine bağlı kalan, gizli'den çok gizlenen, bile isteye gizlenmiş olan) gizli...

2) Gizli'liği kendi içinde, benliğinde taşıyan (insan iradesinin dışında, insan iradesine rağmen gizli kalan) gizli...

«Gizli Örgütler»in incelenmesi bakımından büyük önem taşıyan bu farkı belirttikten sonra, bir de, «gizli»nin pratik hayat-taki belirli şekillerine bakalım:

Bir Devletin savunma veya saldırı planları da «gizli»dir; çoğu büyük şirketlerin ticarî kazançları da. Buna karşılık, yüksek matematik yada astronotik kanunları hiç de «gizli» değildir; a-

ma biri Amerikalı, biri Rus, biri Çinli üç bilgin sizin yanınızda yüksek matematik kanunları üzerinde tartışmaya girişse: «Gizli şeylerden söz ediyorlar...» dersiniz... Tıpkı bunun gibi, burjuva hanımların, ünlü yıldızların son aşkları da «gizli»dir; yeryüzünde bir yanlışlık sonucu artakalmış hükümdarların hastalıkları da. Buna karşılık, devrimci parti yada örgütlerin stratejileri hiç de «gizli» değildir, ama Lenin yattığı yerden doğrulup Mao ile örneğin Orta Doğu konusunda tartışmaya koyulsa: «Gizli şeylerden söz ediyorlar...» dersiniz gene...

Demek ki «gizli» de, her şey gibi, görecedir; çağa, yere, duruma ve söz konusu olan kişi yada kurumlara göre değişir, farklı anlamlara bürünür, kapsamı daralır yada genişler. Bu görecelik, ilerde açıklayacağımız gibi, sosyal şartların sonucudur. Ama sosyal şartların yanı sıra (ve gene son kertede sosyal şartların bugüne dek süregelen, insanın insan tarafından sömürülmesi halinde şekillenen temel karakterinin bir sonucu olarak) hangi çağda, nerede ve hangi durumda olursa olsun; «gizli»nin insanoğlundan hem bir merak, hem bir korku, hem de dolayısıyla bir umut uyandırdığı da gerçektir.

Bu durumda «Gizli Örgüt» deyiminden ne anlamak gerekir?

«Gizli Örgüt» deymi bir genel sıfatlandırmadır; ve bütün genel sıfatlandırmalar gibi, çoğu zaman, akla karayı bir arada barındırır. Nitekim, tarih boyunca, birbirlerinden Kaf dağı kadar uzak kurumlara, cemiyetlere, topluluklara, hattâ örneğin Yahudiler yada Çingeneler gibi tüm halklara, birer «Gizli Örgüt» gözüyle bakıldığı olmuştur. Roma İmparatorluğunda Katolikler, Çaldıran savaşını izleyen yıllarda Aleviler, son çağda hemen her yerden pıtırak gibi fişkıran devrimci yada karşıdevrimci «yaltı» örgütleri, sosyal şartların zorlamasıyla, birer «Gizli Örgüt»

durumunda kalmışlardır. Şunu iyice kavramak gerekir: Her gizli iş, bir «Gizli Örgüt» gerektirmez; her «Gizli Örgüt», ile de gizli bir işle uğraşmaz. Yani: Marmara'nın hangi kesiminde iyi istakoz çıktığını bilen ve bunu öbür arkadaşlarından gizleyen üç balıkçı, bir «Gizli Örgüt» kurmuş sayılamayacağı gibi; örneğin Masonluk, bütün kanunları, tarihi, toplantı yerleri, amaçları, doktrinleri, hattâ bugün hemen hemen bütün mensuplarının isimleri herkes tarafından biliniyor diye, bir «Gizli Örgüt» olmaktan çıkmaz.

Biz bu kitapta «Gizli Örgüt» derken: *İster siyasî, ister dînî amaçlarla hareket etsin, dolayısıyla de ister geçici, ister uzun ömürlü olsun; mensupları iyice tecrübe edilip sılandıktan, geniş anlamında «çile çektikten» sonra içeri alınan ve mahrem kılınan; ortak inançlarını, belirli bir aşama sırasının (hiyerarşi'nin) gereklerine uygun şekilde ve dışardakilerin katıyen katılamayacağı birtakım toplantı, tören yada âyinlerle kutlayıp pekiştiren; ayrıca, birbirlerini tanımak için de belirli birtakım işâretler, yani rûmuz kullanan toplulukları kastediyoruz.*

Hemen belirtelim ki, zaman ve mekân boyunca ortaya çıkmış «Gizli Örgüt»lerin burada sadece isimlerini sıralamaya kalksak, elinizdeki gibi üç kitabı rahatça doldurabilirdik. Buna bir kanıt olarak; sadece İrlanda'da XVII. yüzyıldan bu yana kurulmuş siyasî karakterli «bellibaşlı» gizli cemiyetlerin otuza yaklaştığını; ve bugün Kamerun'un sadece dağlık bölgelerinde dînî karakterli on dört gizli cemiyetin etkinlik halinde bulunduğunu söyleyelim... Dolayısıyla bu kitapta okur, geçmiş ve mevcut gizli cemiyetlerden ancak pek sınırlı bir kısmının incelendiğini görecektir. Buna karşılık elinizdeki kitap, «Gizli Örgüt» diye adlandırdığımız olayın, bellibaşlı sebep ve sonuçlarıyla, genel bir doğuş ve işleyiş tablosunu sunmak umudundadır. Bu bakımdan; rivayetlerle gerçeklerin içiçe geçip bütünleştiği; somut verilerin,

hurâfelerin ışığında değeriendiği; ve büyücülerle bilim adamlarının kolkola dolaştığı böyle bir alanda ne kadar mümkünse o kadar objektif kalmağa çalışılmış; kesin bilgilere dayanmayan yargılardan, elden geldiğince sakınılmıştır. İncelenen örnekler seçilirken, insanlığın evriminde iz bırakmış olanlar gözetildiği kadar, çeşitli «Gizli Örgüt» kategorilerini en iyi temsil edenler de unutulmamıştır. Okur, belki de şaşkınlık duyarak görecektir ki, sadece bir tek gizli cemiyet bağımsız bir bölüm halinde verilmiştir: İnsanlığı, tarihi boyunca uğradığı en büyük felâketle karşı karşıya bırakmış olması bakımından, Nazi'ler, bu hazin imtiyazı fazlasıyla hak etmektedir.

«Gizli Örgüt» ihtiyacını doğuran sosyal ve psikolojik şartlar nelerdir ?

İlk insanların toplum hayatını gözümüzde canlandırmağa çalışalım bir an: İşbölümü yeni yeni doğmağa başlamıştır; binlerce yıllık tecrübeler sonucunda insanlar, ateş yakmasını ve bu ateşi sürdürmesini öğrenmiş; ekin ekmeğe koyulmuş; günü gününe geçinmek zorunluluğundan yavaş yavaş kurtulup, bir kısım besinleri muhafaza ederek, nispeten güvenli bir hayat düzeyine ulaşmayı başarmışlardır. Böyle bir toplumda, ateşi yakıp sürdüren, hayvanları güden, besinleri koruyan ve bu işlerde zamanla uzmanlık edinen kişiler, özel bir önem kazanmışlardır. Bu kişiler; son derece ürkülen, ürküldüğü için tapılan tabiat kuvvetleriyle insanlar arasında bir çeşit köprü durumundadırlar. Aynı zamanda büyücü, rahip, bilgin, bilge ve sanatçıdırlar. İnsanların büyük çoğunluğu için «gizli» kalan tabiat kuvvetlerini bunlar tanır; tanıdıkları için de, yerine göre yatıştırıp yerine göre tutuşturarak, bu kuvvetlerin yardımlarını sağlayabilir yada öfkelerini uyandırabilirler. Ve yukarda dedik ki, «gizli»; hangi çağda,

nerede ve hangi durumda olursa olsun; insanoğlunda hem bir merak, hem bir korku, hem de dolayısıyla bir umut yaratır. İşte bu merak, korku ve umudun, insan ruhunda şekillendirdiği ortamı örgütlemek; iyi yada kötü, zümresel yada toplumsal birtakım belirli amaçlara yöneltmek söz konusu olduğu andan itibaren, tarihteki ilk «Gizli Örgüt»e kurulmuş gözüyle bakabiliriz.

Bu şartlar ortadan kalktıktan sonra «Gizli Örgüt»lerin sürüş sebebi ne olabilir ?

Yukarda doğuş şemasını çizmeğe çalıştığımız cinsten bir örgüt, çoğu zaman hedeflerini önceden seçmiş bir irade sonucunda değil, kendiliğinden ortaya çıkar ve geliştikçe amaçlar seçer kendine, daha doğrusu, toplum hayatının evrimi doğrultusunda hazır amaçlar bulur, ve bilinçlenir; bilinçlendikçe de, amaçlarını gerçekleştirmek üzere, yeterli bir etkinlik kazanmağa yönelir. Çünkü «Gizli Örgüt»ler de, ufak çapta bir modeli oldukları sosyal sınıflar gibi, dünyayı değiştirmek üzere ileri atılırlar. Ama bunun için kudret sahibi olmaları, uygun araçlar edinmeleri; hareket, yani hürriyet alanlarını mümkün olduğunca genişletmeleri; alışılmış deyişle, iktidara geçmeleri gerekir. Gelgelelim, iktidara geçip de dünyayı, yani kendi dünyalarını, kendilerine en uygun biçimde şekillendirdikten sonra, çoğu zaman, yetimsizliğe düşer, gevşer, hattâ çıkar gözetmeğe başlarlar; alışılmış deyişle, devrimci niteliklerini yitirip tutucu olurlar. Böyle bir örgütün mensupları artık meraklarını dindirmiş, merak edilir; korkularından kurtulmuş, korkulur; umutlarını gerçekleştirmiş, umut bağlanır birer kişi haline gelmişlerdir. Yani, aşında tabiat kuvvetlerinde mündemiç gizli'lik, şimdi bu kişilerde tecelli etmektedir. Ve toplumun durmadan, «gizli» karşısında, merak, korku ve u-

mut duyan insanlar ürettiğini göz önüne alacak olursak; «Gizli Örgüt»lerin, kendilerini doğuran sosyal şartlar değişikliğe uğradıktan, hattâ bazan tamamıyla ortadan kalktıktan sonra niçin yaşamağa devam ettiklerini kolayca kavrarız... «Gizli Örgüt»lerin sürüşünde, bunun yanı sıra, insanoğlunun, kuvvet yada servete değil de köklü insanî değerlere dayanan bir «nitelik hiyerarşisi»ne duyduğu özlemle belirlenen psikolojik şartlanma da önemli bir rol oynamaktadır.

Yukardaki soruya verilen cevaba göre, «Gizli Örgüt»lerin güttükleri amaçlar, son kertede, insanların sömürülmesine yaramağa mahkûm birer safsata haline girer... diyebilir miyiz?

Yukarda söylediklerimiz, «Gizli Örgüt» mekanizmasının son derece basite indirgenmiş bir şemasından ibarettir. Aslında bu mekanizma, ilerde görüleceği gibi, alabildiğine karmaşık ve çok yönlüdür. Biz şimdilik, soruyla ilgili olarak, şu noktayı açıklamakla yetineceğiz:

Sonradan yozlaşmış olsa bile (Bu bir tabiat kanunudur: Eski ölecek ki yeni doğsun!) gerçekten yüce amaçlar gütmüş, tarihin belli bir anında insanlığa paha biçilmez hizmetlerde bulunmuş «Gizli Örgüt»ler de vardır. Unutmayalım ki bugünkü uygarlık ve tekniğimizin temelini teşkil eden, geometri, cebir, fizik, kimya, astronomi bilimleri; ve tarih, psikoloji, tıp; ve başta musiki, raks ve bütün şekilleriyle edebiyat olmak üzere hemen bütün sanatlar; ve bunların yanı sıra en güzel içkilerle en leziz yemekler, hep, eski gizli örgütlerin bizlere armağanıdır. Bazı gizli örgütler, tarihte, gerçek anlamında birer «fikir ve enerji santrali» rolü oynamış; birer «keşif ve icat yuvası» olmuşlardır. Ve bunların «gizli» kalmasını tabii karşılamak gerekir: İlk olarak, başlan-

gıçta bu örgütler, çevreleri kendilerini anlamadığı ve onlara göre geriye düştüğü için, yani kendiliğinden, «gizli» durumdadırlar; ve toplum kanunlarının bütün insanlığın mutluluğunu mümkün kılmadığı çağlarda, niye devrim yapmadılar da, birtakım yetenekli insanları mahrem edip insanlığın evrimi doğrultusunda yetiştirdiler diye bu cemiyetleri kınamak, ancak tarihin yapabileceği şeyleri birtakım insanların da yapmağa kaadir olduğunu kabul etmek anlamına gelir ki, bu, akla ve iz'ana sığmaz. Ayrıca ve ikinci olarak da, insanlığın hayrına olduğu kadar şerrine de kullanılabilecek keşif ve icatları, sorumsuz ve çıkarıcı politikacıların eline teslim etmek istemedikleri için, bu örgütlerin bazıları bile isteye «gizlenmiş»lerdir. Ve bu tür örgüt upları, eli boş bıraktıkları politikacılar tarafından, çoñ «büyücü-lük» ve «delilik»le suçlanmışlardır. (Belli ' vazinin resmî ideologu olarak bakabileceği tür suçlamalardan kendini kurtar ılış anlaşılmasın: Her büyücü z. Ama her bilgin ve dü gibi, sorumsuz po'' değildir: Bir r dokunm tişer

«siyasî karakterli» gizli örgütleri pek ciddiye almaz görünmekte; S. Hutin ise, Lantoine'in sınıflamasına, «suçlu dayanışmasından doğan» gizli örgütler şeklinde üçüncü bir temel kategori eklemektedir.

Sözü edilen bilginler, «Gizli Örgüt»leri, daha çok teorik plandaki uzantıları içinde inceleyip değerlendirme eğilimindedir. Sınıflamaları da bu eğilimin özelliklerini taşır: «Gizli Örgüt»leri tarihin akışı içindeki yer, önem ve rollerinden çok, kendi bünyeleri içindeki gelişim ve değişimleriyle tesbite yönelmişlerdir. Böyle bir eğilimin sevap ve günahlarını sırası düştükçe belirtmeğe çalışacağız.

Biz bu el kitabında, okura kolaylık olmak üzere, S. Hutin'in üçlü sınıflamasını esas alıyoruz. Ama üç temel kategori içindeki, tarihî oluşum bakımından benzerlerinden tamamıyla değişik özellikler gösteren alt-kategorileri de ayrı bölümler halinde inceleyeceğiz.

Bu kategoriler mutlak bir kesinlik taşır mı?

Katiyen taşımaz. «İkrar'a dayanan» bazı gizli örgütlerin, sosyal şartların zorlamasıyla, «siyasî» yada «suçlu dayanışmalı» gizli örgütlere dönüştüklerini; ve hele «suçlu dayanışmasından doğan» çoğu gizli örgütlerin, daha baştan, belirgin bir «siyasî» karakter taşıdıklarını ilerde göreceğiz. «Gizli Örgüt»ler de organik bünyeler gibidir; kendilerini ayakta tutan şartlar ortadan kalkınca, komşu ortamlardan beslenme imkânı ararlar. Burada kesinlikle söyleyebileceğimiz tek nokta, «siyasî karakterli» gizli örgütlerden hiç birinin, kendisini yaratan sosyal şartlar ortadan kalktıktan sonra, «ikrar'a dayanan» bir gizli örgüte dönüşemediğidir.

dillerindeki karşılığı olan «politik» sözü de, Eski Yunancada *şehir* anlamına gelen «polis» kelimesinden türeme «politikos»tan gelir; ve, «kamu işlerinin düzenlenmesi ve yönetilmesiyle ilgili» anlamındadır.* Bu bakımdan, gerek doğuşları, gerekse amaçları açısından bütün gizli örgütler, son kertede ve geniş anlamında, «siyasî» bir karakter taşır; yani toplumdaki işbölümünün bir sonucu olarak doğar ve daha uyumlu bir toplum düzeni kurulması, insan varlığının da bu düzen içinde kendi kendini bütünleştirmesi, tüm insanlığın evrimi doğrultusunda gelişip serpilmesi için çabalar. Hiç değilse tarihteki bellibaşlı gizli örgütlerin (hattâ «şer»re hizmet edenlerinin bile) övünerek sahip çıktıkları amaç, budur. Bu amacı, insanlıkla kaynaşarak gerçekleştirmek isteyenler olduğu gibi, insanlıktan koparak gerçekleştirmek isteyenler de vardır. Ve bu açıdan bir değer yargısına varabilmemiz için, çelişik iddiadaki gizli örgütleri, doğup geliştikleri sosyal şartlar çerçevesi içinde göz önüne almak gerekir. Kimi okurlarıma, «insanlıktan kopmak», hangi amaçla olursa olsun büyük bir ayıp, bir suç, yada en azından akıllamaz bir saçmalık olarak gözükebilir. Böyle düşünen okurlar, «insanlıktan koparak» insanlığa hizmet iddiasındaki bazı gizli örgütlerin, değişik sosyal şartlar mekanizmasının bir cilvesi sonucu, bu yüce amaca, «insanlıkla kaynaşarak» insanlığa hizmet iddiasındaki bazı gizli örgütlerden daha çok yaklaştığını görünce şaşıracaklardır. Elinizdeki kitabın ilgi çekici bir yanı varsa, o da bu şaşkınlığı yaratarak, sizleri, çelişkilerle dolu gerçeğe, bugüne dek ihmal ettiğimiz depdeğişik birtakım açılardan da bakmağa sürüklemesidir.

* «Polis» kelimesinden türeme ikinci bir söz de, «site'yi yönetme sanatı» anlamına gelen «politikê»dir. «Politikê», «ideal cumhuriyet»i ilk tasvir eden ve kendisi de bir gizli örgüt üyesi olan Eflatun (Platon) tarafından kurulmuştur.

«Gizli Örgüt»leri amaçları bakımından da sınıflandırmak mümkün değil midir?

Mümkündür; yalnız, itiraf edilen amaçla varılan amaç arasında çelişki olabileceğini; amaçların değişikliğe uğrayıp çoğalabileceğini unutmamak şartıyla...

Buna karşılık, «Gizli Örgüt»leri amaçları bakımından değil de, amaçlarının niteliği bakımından ikiye ayırmak mümkündür:

A) Amaçları sınırlı ve geçici olan, yani birtakım belirli hedeflere ulaşmağa çalışan ve bu hedeflere ulaştıkları (yada insanlık kendiliğinden ulaştığı) an, varoluş nedenlerini yitiren gizli örgütler.

«Siyasî karakterli» gizli örgütlerin hemen hepsi, «suçlu dayanışmasından doğan»ların bazıları ve «ikrar'a dayanan»ların kimisi bu türe girer.

B) Amaçları sınırsız ve sürekli olan, yani birtakım (gene belirli, ama) bütün insanlığın kaderiyle ilgili evrensel nitelikte hedefler güden; ve bu hedefler, her yeni konakta bir yeni aşama yoluyla daima yeni yeni hedeflere açıldığından, varoluş nedenleri, değişik biçimlere bürünse bile, öz bakımından değişmeyen gizli örgütler.

«İkrar'a dayanan» gizli örgütlerin hemen hepsiyle «suçlu dayanışmasından doğan»ların çoğu, bu tür içinde yer alır.

Amaçları sınırsız ve sürekli olan gizli örgütlerin hırsız, canî, homoseksüel yada sevicî kadın örgütleri gibi «suçlu dayanışmasından doğan» kısmının, «hedef»leri daima aynı kaldığı için, değişik biçimler altında ve sosyal şartların bu cins suçları yumurtladığı çağlar boyunca sürüp gitmesi normaldir... «İkrar'a dayanan» sürekli amaçlı gizli örgütlerin kaderi ise, çok daha karmaşık ve çok daha ilgi çekicidir. Aslında, tek tek kuruluşlar halinde göz önüne alacak olursak, bunlar da yozlaşıp kaybolur ortadan. Yalnız bunların ortadan kayboluşu, çoğu zaman, kendilerini doğurmuş olan uygarlığın yıkıldığını yada yıkılmak üzere olduğunu gösterir. Ve hep biliriz ki bir uygarlık çökerken en kök-iü dayanaklarıyla çöker; ilkin en seçkin temsilcilerini, en büyük sorumlularını feda eder, göçertir. Ve bu en büyük sorumlular, göstermelik ortada dolaşan sorumsuz politikacılar değildir her zaman; tam tersine (hele din'le gizemciliğin karşılıklı birbirini beslediği, içiçe oluşup geliştiği eski çağlarda) gizli örgütlerdir. Nitekim gizli örgütlerin, toplumların yükselişinde ve çöküşünde bazen ne kadar belirleyici bir rol oynayabileceklerini, Nazi'leri incelerken göreceğiz... Şimdi şöyle bir tablo canlandıralım gözümüzde: Bir uygarlık çökmüş, geriye, bir yığın şaşkın ve umutsuz insanın ortasında, bir avuç yetenekli adam kalmıştır. Bunlara, temsil ettikleri uygarlığın değerlerini ileriye aktarmak düşer. Bu da, çöküşün getirdiği şartlar içinde, ayrıca sabır, dikkat ve cesaret ister. Ve bu sabırlı, dikkatli, cesaretli sürdürme çabası, «Gizli Örgüt»lerin muhteva «gizli»liğine bir de şekil-

dolma tilmizlerin sırtına yüklenir olanca ağırlığıyla. Bunlar, zaman içinde bir çeşit «postacı» rolü oynarlar. Postacı nasıl taşıdığı mesajın muhtevâsından habersizse, bunlar da, çoğu zaman sözlü rivayet yoluyla gelecekteki yeni uygarlığa aktardıkları «gizem»-lerin gerçek anlamından habersizdirler. Hele söz konusu «gizemler»i, ilk aktarıcılardan, birer «sembol» halinde teslim almışlarsa! Ve sembol, sadece bir plan, bir anahtar olduğu için, ilerdeki yeni sahipler açısından en emin, tahrifi en güç mesajdır. Mağaradaki büyücü laboratuvarındaki bilim adamına, işte böyle seslenir. Yüzyıllar boyunca simyacılar, rahipler, filozoflar, sanatçılar tarafından taşınmış olan sesiyle... Ve bu tür gizli örgütler işte böylece isim, şekil, ortam (yani uygarlık) ve yer değiştirerek sürmeğe devam eder. Örgütlerle birlikte büyücüler de kılık değiştirmiştir. Fonksiyonu bakımından bugünün asıl büyücüsü, bilgin; mağaradaki büyücünün görevini yüklenmiştir bugün bilgin: Yaptığı iş, bir o kadar «gizli», bir o kadar korku veren, ama bir o kadar da vazgeçilmez bir iştir... Sorumuzun kaynağına dönecek olursak, bu tür gizli örgütlerin varoluş nedenlerini yitirmeleri demek, bütün insanların tek tek birer «büyücü» (yani düşünür-sanatçı-bilgin) ve bütün insanlığın da bir «gizli örgüt» halini alması demektir. Diyalektiğin kurucusu «idealist» Eflâtun'la bilimsel sosyalizmin kurucusu «materyalist» Marx'ın, geleceğin toplumunu tasvir ederken ulaştıkları şaşırtıcı benzerlik basit bir rastlantının sonucu değildir.

II

İKRAR'A DAYANAN GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrar Nedir?

İkrar; «dışardaki», «yabancı», «bigâne» kişinin, «mahrem» kişiye dönüşmesi, «içeri» alınmasıdır. «Bireyde, varlığın bir alt kademesinden bir üst kademesine geçişi ruhsal olarak gerçekleştirmeğe yönelen süreç»tir ikrar (S. Hutin). Burada söz konusu olan; birtakım sembolik fiiller (edimler), manevî ve fizik tecrübeler aracılığıyla, bireye, yeni bir hayata «doğmak» üzere «öldüğü» hissini aşılmasıdır. İkrar'a, bazı gizli örgütlerde, «ikinci doğuş» denilmesi, bundandır. Demek ki ikrar yoluyla birey, bigâne halden «daha mükemmel» bir ruh haline girmekte, «üstün» bir âleme ermektedir. Bu açıdan ikrar, son kertede, bir çeşit *tanrılaştırma*'dır; kişinin, «her türlü şartlı durumun ötesine» ulaşması, «her türlü kayıt ve şarttan müstağni» hale gelmesidir (R. Guénon). Bu tür bir tanrılaştırma, bireyin, temeldeki büyük varlığın bir tezahüründen ibaret olduğunu varsayar. Yani birey, ikrar yoluyla, kendinde zaten tasarı halinde mevcut olan bir imkânı gerçekleştirilmektedir; ve bu, bir «iç» gerçekleşmedir... Nitekim konunun ünlü düşünürleri, «bigâne»nin, «mahrem» kılınabilmesi için, belir-

li birtakım eğilimlere sahip olması gerektiğini öne sürerler ısrarla. Ne var ki birey, kendi kendini «mahrem» (yani «ikrarlı») kılamaz. İkrar'ın Batı dillerindeki karşılığı olan «initiation», Latince'deki «initium» sözcüğünden gelir; «initium», «başlangıç», «giriş» demektir. «Mahrem», «ikrarlı» karşılığı olan «initié» de, yola konulmuş adam anlamına gelir. Ve «ikrarlı» kişi, «mutasavvıf»tan (mistik'ten) burada ayrılır: Mutasavvıf, çoğu zaman, bir münzevidir, bir «intizamsız»dır; oysa kişi, ancak «ikrar'a dayanan» (initiatique) bir örgüt tarafından mahrem kılınabilir. Oysa bu örgüt, yeni mensuba, eli yüzü düzgün bir «doktrin»den çok, «ruhsal bir etki» aşılır. Müritler, ikrar'ın «bigâneye aktarılmaz» karakteri üzerinde dururlar hep; ve burada söz konusu olan şeyin, «derunî bakımdan (içten) gerçekleştirilmesi gerekli haller» olduğunu söylerler: «Öğretilip aşılana bilecek tek şey, bu hallerin kazanılmasına hazırlayıcı metotlardır. Dışardan, yeni mensubun işini büyük çapta kolaylaştıracak bir yardım, bir destek sağlanabilir ancak; bunun yanı sıra da, muhtemel engel ve tehlikeleri önleyecek bir kontrol getirilebilir.» (R. Guénon). Aristoteles, Eleusis Gizemleri'nden söz ederken, «öğrenmek yerine duymak» diyordu. Gizli bir doktrin yoktu öğrenilen, yaşanan duygular vardı. İslâm Geleneği buna, «çile çekmek» der. Demek ki İkrar Sırrı, «dile gelmez», kelimelerle aktarılmaz» bir gizemdir; ancak âyinler aracılığıyla yaşanır, çilesi çekilir, duyulur. Nitekim mason yazarlar, bütün âyinleri «bigâneler» tarafından en ufak ayrıntılarına varıncaya değin bilindiği halde, Mason Gizemleri'nin çözülmediği ve çözülemeyeceği iddiasındadırlar. Bütün ikrarlı gizli örgütlerde rastlanan ve üstünkörü incelenince anlamâ-

âyinler mekanizmasının, aslında, ister 1-

Demek ki, İkrar yoluyla kişi, kendi kendini kesin şekilde «gerçekleştirmek»te, saklı imkânlarını kuvveden fiile çıkarmaktadır. Gene müritlere göre, ikrar hali, bir defa kazanılınca artık kaybedilmeyen, «daimî» bir haldir; ikrarın hakikî bir ikrar olmuş olması şartıyla, örneğin, «eski bir Mason»dan söz etmek saçmadır; çünkü Masonluk kalitesi, geri alınamaz (nitekim, örgütten atılmış yada istifa etmiş bir üye hakkında İngilizler, *unattached Mason*; Türkler de *uyuyan Mason* deyimini kullanır).

Son olarak da İkrar, birey bütün varlığıyla katılmadığı takdirde basit bir tasarlılık olarak kalan, özü bakımından etkin bir haldir. Sonuç olarak ikrar sürecinin: a) bireyin eğilimleri ve anıklığı... b) bilincaltının doyurulması (işba'sı)... ve c) bireyin tamamlaması gereken «gerçekleştirme» çabasından meydana gelen üçlü bir süreç olduğunu söyleyebiliriz.

İkrar âyinlerinin niteliği, etkisi ve amacı nedir?

İkrar âyinleri, bireyin ruhsallığını etkileme amacı güden ve hem fizik, hem manevî birer «sınama» niteliği taşıyan yaşantılardır. İlkel kavimlerde yeniyetmelikten yetişkinliğe geçişi belirleyen âyinlerde olduğu gibi, bazen bu âyinler herkesin gözü önünde geçer, ama çoğu zaman gizli yapılır. Aslında «Gizli Örgüt»lerin ikrar âyinleri, müritlerin bigânelere açmamağa yeminle söz verdikleri birer mezhep esrarı, birer Gizem'dir. Ayrıca bu âyinlerin, katılanların kişiliğine bağlı olmayan, kendine özgü bir etkenliği olduğu kabul edilir: Âyini yöneten önemli değildir; âyinin fonksiyonudur önemli olan. Nitekim bu nokta dinî ibadetlerde de böyledir: Namazın değeri hiç bir zaman imamın ahlâkî değerine bağlı değildir. Öte yandan, etkin sonuçlar elde edebilmek için bu âyinlere, en ince ayrıntılarına kadar riayet etmek şarttır. Ama dinî ibadetlerden, örneğin Hıristiyanların vafiz âyininden farklı olarak, eğilimleri bakımından yatkın bir ki-

şeye uygulanmayan bir ikrar âyininin etkisiz kalacağı kabul edilir.

Bir önemli nokta da, bu âyinlerin daima bir *sembol* aracılığıyla yapılmasıdır: Denir ki her âyinin bütün yapıcı unsurlarında sembolik bir anlam gizlidir, ve bu anlamı sadece ikrarlılar yorumlayabilir; İkrar'ın *Bilgi*'ye açılan kapısı, sembol'dür.

Burada çok önemli bir ayırım ortaya çıkıyor:

Mistik (gizemci, mutasavvıf) bir anda varır sezgi'ye; buna karşılık ikrarlı, Bilgi'yi ancak zamanla ve sırasıyla birtakım aşamalardan geçerek elde eder: «İkrar yolu, etken, uzun ve çileli bir yoldur». Bunun sonucu olarak, bütün İkrar'a dayanan örgütlerde bir *hiyerarşi* meydana gelmiştir: İkrar'ın çeşitli aşamaları, ikrarlıların ulaştığı varsayılan çeşitli mükemmellik dereceleri, birtakım «rütbe»lerle belirlenir. Ve işte bu hiyerarşinin gereği olarak, her gizli örgütte, müritlerin seçimine ve geleneklerin, törelerin gözetilmesine bekçilikle görevli, çoğu zaman alabildiğine karmaşık koca bir örgüt bulunur. Gene bu hiyerarşinin gereği olarak, âyinlerin yapılmasında ve mensupların bu âyinlere katılmasında, silsile-i meratibe kılı kıhna riayet edilir.

İkrar'la ezoterizm (içrekçilik) arasındaki fark ve benzeşimler nelerdir?

Ezoterizm (ésotérisme) sözcüğü, Eski Yunancada «içeri alıyorum» anlamına gelen *eisôtheô* kelimesinden türemedir. Ve terimin anlamı açıktır: İçeri almak demek, bir kapı açmak, *dışarda*'ki insanlara *içeri* girme fırsatını sunmak demektir; sembolik olarak bu, saklı bir hakikati, gizli bir anlamı açıklamaktır. Bütün bunlar, kelimenin, bir *gizli doktrin* ifade ettiği anlamına gelir: Burada, dışardan ve kalabalıktan tecrit edilmiş seçkin bir top-

luluğa, belli bir dünya görüşünün açıklanması söz konusudur» (J. Marquès-Rivière).

Verdiğimiz açıklamalarda ikrara dayanan bütün gizli örgütlerin işlediği ortak temaları bulmak mümkündür. Şöyle ki:

1) İkrar, kendi kendine bilgi değildir; ve çeşitli «Gizemler» belli bir doktrinin dogmatik açıklamasından ibaret olmaktan ziyade, müritte bir diriliş, bir «yeni doğuş»la taçlanan bir ölüm duygusu yaratmağa yönelmiş bir âyinler ve teknikler dizisinden ibarettir. Ve bütün çeşitli Gizemlerin âyinler, törenler, teknikler, kutsal efsaneler aracılığıyla başvurduğu sembollere eğilecek olursak, belirli birtakım temalarla karşılaşırız. Her şeyden önce, bu tür gizli örgütlerde rastladığımız bütün ikrar süreçleri, karanlıklar (zulmet, kesin yalnızlık, ölüm) içine yapılan bir «yolculuk»la başlar. Bu yolculuk boyunca, mahrem kılınmağa aday kimse, kendisinde öldüğü duyumunu uyandırmaya yönelmiş birtakım korkunç sahneler görür, çeşitli «sınav»lardan geçer. Plutharkos'un büyük bir ustalıkla tasvir ettiği bu yolculuk, bir çeşit «cehen-neme iniş»tir; ve bu inişi anî bir ışıklanmayla başlayan, çeşitli güzellik sahneleriyle süslü, cezbeyle andırır bir yükselme, bir «çıkış» izler. Alabildiğine çeşitli ama hep birbirini andırır sembollerle dile gelen ve ikrar sürecinin temelini teşkil eden bu «iniş-çıkış» tema'sı neyi ifade etmektedir? İşte P. Gordon'la G. Persigout'un birbirini bütünleyen yorumları İkrar süreci, evrendoğumsal (kosmogonik) sürecin aşamalarını, Kaos'un Işık tarafından düzenlenmesini sembolik bir şekilde canlandırmakta, yeniden ortaya koymaktadır. Ama aynı zamanda İkrar, kişinin, Âdem'in günahıyla insanlık tarafından yitirilmiş ayrıcalıklara, imtiyazlı duruma, yapıntılı (fictif) bir şekilde yeniden kavuşması, eksiksiz Bilgi'ye ermek için gerekli şartların içine yeniden doğmasıdır.

Demek ki Persigout'ya uyarak özetleyecek olursak, İkrar, aynı zamanda:

— hem bir *arınma*’dır: insan böylece, eksiksiz bir varlık olabilmek için bigâne, dışkutsal arzularından sıyrılır (ilerde göreceğimiz gibi, simyacıların Büyük Tinsel Eser diye adlandırdıkları durumdur bu)...

— hem bir *nurlanma*’dır: insan böylece, atalarımız tarafından yitirilmiş Bilgi’ye erme, «Kayıp Kelâm»ı yeniden bulma olanağına kavuşur...

— hem de sembolik bir *bütünlenme*’dir: insan böylece, Günah’tan önceki imtiyazlı duruma yeniden doğar.

2) İkrarlarının ilhamıyla sayısız gizli örgüt üyesi düşünür, felsefî - dinî sistemler kurup geliştirmişlerdir. Bu sistemlerde hep aynı temel fikirlere rastlamaktayız:

— Bu türden düşünürler de bütün gizemciler gibi en muammalı meselelerle uğraşmışlardır: Niçin hiç bir şey olmayabilecekken bir evren olmuştur? Kâinat nasıl yaratılmıştır? Bizler niçin varız? Niçin bu dünyada şer (kötülük) hüküm sürmektedir? İnsanın ve evrenin başına neler gelecektir ilerde?. İnsanoğlu ta başlangıçtan beri nereden gelip nereye gittiğini, varoluşunun amacını, ölümden sonraki kaderini bilip öğrenmek arzusıyla yanıp tutuşmuş; buna paralel olarak da bütün çağlar boyunca birtakım gizli örgütler, âlemi yöneten kanunları kavramış olduklarını ve temel meseleyi çözmeğe götüren «Dile Gelmez Gizem»e erdiklerini iddia etmişlerdir. «Nereden geliyoruz? Kimiz? Nereye gidiyoruz?» İnsanoğlu, sınırsız bir kudret sahibi olmağa duyduğu susuzlukla, hep bu üç soruyu soragelmıştır kendi kendine. «Kesin ve eksiksiz bilgi açlığı, doğaüstü kudret iradesi: İşte, büründüğü biçim ister tasavvuf, ister teürji (meleklerle, maddî âlem dışı varlıklarla ilişki kurma), büyücülük, falcılık, müneccimlik yada simya olsun, Gizemciliği besleyen üç derin kaynak...» (R. Le Forestier). Ayrıca, İkrar’a dayanan bazı gizli örgütlerde, örneğin Pitagorcularda yada bazı Gnoz’cularda, *ikrarın yanı sıra*, seçkin ve sınırlı bir

öğrenci (mürit) kitlesine verilen hakikî bir *gizli öğretim* varolagelmıştır.

— Sistemlere gelince: «Dile gelmez»i belirttik hale sokacak tek araç olarak kabul ettikleri sembollerden ve mit'lerden büyük çapta yararlanan ve ilk bakışta müthiş karmaşık, müthiş akla aykırı ve yadırgatıcı gözüken teozofi sistemleridir bunlar; hareket noktaları daima aynıdır: Evren ve insan nasıl yaratıldı? Bugünkü âlem nasıl meydana geldi ve bu âlemdede insanoğlunun yeri nedir?. Terimi çok geniş anlamda kullanacak olursak, hakikî birer «Tarih Felsefesi»dir bu sistemler... Teorilere gelince, Gizemciliğin bütün alışılmış tezlerini işlerler: Tabii âlemin gerçek nedeni tabiat-üstü âlemdir ve duyularımızla algılayabildiğimiz, «görünür şekilde tezahür eden bir görünmez varlıklar bütünü»dür; Yaratılış, bir eril ilkeyle bir dişil ilkenin birleşmesinin ürünüdür... ki bu son teori, çoğu zaman, gelişip farklılaşmaya uğrayacak olan bütün varlıkların tohum halinde içinde bulunduğu Acunsal Yumurta doktrinine ulaşır.

Gizemcilik («occultisme»-okültizm, ilm-i ledün, ulûm-u ha-fiyye) genel ismi altında belirlenen bu düşünce akımlarının ilk bakışta sanıldığından kat kat daha büyük bir etkisi olmuştur. Nitekim en eski çağlardan beri kesintisiz bir dizi meydana getiren azçok gizli örgütlere mensup kişiler, «gizli bilimler»le uğraşmışlardır. Çeşitli halk geleneklerinde olduğu kadar bazı dinî törenlerde de, bütün bu görüşlerin yankısını buluruz. Ayrıca, ilerde derinlemesine inceleyeceğimiz gibi, söz konusu teorilerin bazıları «olumlu bilimler»in bazı önerileriyle, özellikle de modern fiziğin atom teorileriyle şaşkınlık verici bir buluşma içindedirler.

İkrar'la din arasındaki fark ve benzeşimler nelerdir?

Tarihî açıdan bakacak olursak, ikrara dayanan gizli cemiyet-

lerle dinlerin eski çağlarda tamamıyla, yakın çağlara kadar da kısmen içiçe oluşup geliştiklerini görürüz. Bugün bile bu tür gizli örgütlerden kimisi, Nurculukta olduğu gibi, belirli bir din çerçevesi içinde kendini sürdürme çabasındadır. Ama önemli bir noktayı unutmayalım: Gerçi bugün ikrara dayanan bazı gizli örgütler, varlıklarını, belirli bir yaygın din çerçevesi içinde yer alışlarına borçludur ama, öte yandan da bünyelerinde bu türden birtakım gizli örgütlerin yeşermesine açık yada kapalı şekilde izin vermek, bilim karşısında her gün yeni bir yenilgiye uğrayan dinler bakımından bir son şans teşkil etmektedir.

Yapısal açıdan bakacak olursak, ikrara dayanan gizli örgütlerle «olumlu dinler» arasındaki benzeşim ve farklar derhal ortaya çıkar: Her iki kurum da, inançlarını âyinler yoluyla pekiştirip kutlamakta ve bu âyinler (isimleri ister âyin, ister tören, ister bayram olsun) belirli bir âyin buyuruluşunun gözetimi ve denetimi altında yapılmaktadır. Gene her iki kurum, çeşitli sembollerden, mitlerden, elbise ve hurâfelerden geniş çapta yararlanmakta, ve «olumlu bilimler»e ancak kendi vaz ettikleri prensipler çerçevesi içinde debelenmeğe boyun eğdikleri sürece göz yummaktadır (bilim doğrultusunda araştırmaya açık gizli örgütleri, elbette, bu suçlamanın dışında tutuyoruz). Bunlar benzeşimlerdir. Farklara gelince, bir tek temel fark vardır: Dinler, inançlarını yayma çabası içinde olduklarından *dışrak* (eksoterik-«*exotérique*»), yani istisnasız herkese açık kurumlardır; ikrara dayanan örgütlerse, hiç değilse prensip bakımından, özel nitelikler ve eğilimler taşıyan kimselere açık, *içrek* (ezoterik-«*ésotérique*») örgütlerdir... Yalnız bazan, içreklikle dışraklığın, aynı topluluğun bağrında birarada bulunduğunu belirtelim. Örneğin Eski Mısırlılarda ve çağımızda da Mormon'larda iki cins âyin mevcuttur: Herkesin rahatça katılabildiği *alenî âyinler*'le, tapınaklarda yapılan ve sadece rahiplere açık olan *gizli âyinler*...

Burada, yukarda söylediklerimizle ilk bakışta çelişen son derece önemli bir noktayı açıklığa kavuşturmamız gerekiyor: Kurulu dinler, tarih boyunca, birtakım gizli örgütlere karşı amansız cihatlar açmışlardır (örneğin İslâmlık, «batınî» topluluklara; Katolik kilisesi, simyacılara); niçin? Bu soruyu bir başka soruyla cevaplandıracağız: Niçin İslâmlık, Nurculuk, Süleyman-cılık gibi akımlara ve Katolik kilisesi Jansenizm, Enkizisyon gibi örgütlere göz yummuş; hattâ bunları kimi zaman el altından, kimi zaman da açıktan açığa desteklemiştir de, Tasavvuf ve Gül-Haç gibi özgür düşünceye ve bilim anlayışına yakın düşen örgütleri baltalamağa kalkmıştır?

Tarih boyunca, ikrara dayanan bütün gizli örgütlerin erme-yi üstün amaç bildikleri «Kayıp Kelâm» veya «Yitirilmiş Bilgelik» nedir?

«Yitirilmiş Bilgelik» yada «Kayıp Kelâm», atalarımızın, kimi inançlara göre Âdem'in günahından önce, kimi inançlara göre bu dünya yaratılmadan önce sahip oldukları ve kendilerini evrende özgür kılan eksiksiz Bilgi'dir. Bu Bilgi niye kaybolmuştur, sorusunun cevabı oldukça karanlıktır. Yaygın rivayet, Tanrıların bu «bilgi»yi insanlara verdiği ama haketmediklerini görünce geri aldığıdır; bu «bilgi»yi şimdi yeniden kazanmak için, haketmek, yani çile çekmek gerekmektedir; İkrar'ın varlık nedeni de budur: Gelişigüzel her insan bu «bilgi»ye sahip olamayacaktır; ancak seçkin kişiler, belirli sınavlardan geçtikten sonra erebileceklerdir. Ama ancak vakti olan çile çeker; vakti olmak da, ekonomik açıdan rahat olmak demektir. Görüldüğü gibi, daha ilk adımda rahip- hâkim zümre ittifakı çıkıyor karşımıza. Öte yandan bu «bilgi»nin ve bu «bilgi»ye eren gizli örgüt mensuplarının halk kitleleri nezdindeki nüfuzu da, kötü şartlar içinde yaşamak zorunda kalan insanlardaki kudret ve mükemmellik özlemiyle

açıklanabilir. Eski büyük uygarlıklar çerçevesi içinde bu özlem, pekâlâ devrimci bir özlemdir.

Şu açıklayageldiğimiz mekanizma, basite indirgenmiş şemasıdır işin. Aslında mesele karmaşıktır. Çünkü kudret ve mükemmellik özlemi cahil ve çaresiz halk kitlelerinde vardır da, toplumsal şartların getirdiği tüm imtiyazlara sahip ve sadece bundan ötürü herşeyi daha rahatça özleyebilecek durumda olan hâkim zümre mensuplarında yok mudur? Kudret ve mükemmellik, sınırsız iki şeydir. Burada insanın tabiatla olan mücadelesini, bütün insanlık adına, hâkim zümreye mensup (ve tabii ikrarlı gizli cemiyet üyesi) kişiler yürütmektedir. Dram, şimdilik onların dramıdır; ve halk kitleleri, devrimci özlemleriyle oradan oraya savrulan bir figüran topluluğundan ibarettir şimdilik. Bu, eski fresklerde de böyledir; eski tragedyalarda da.

Dönelim «Yitirilmiş Bilgelik» efsanesinin macerasına. G. Persigout şöyle diyor: «Bilgi'nin akisleri insanların yüreğinde parlamaktadır. Ama bu parlamış kırık bir aynanın parlamışdır ki, dağılıp saçılmış parçaların her biri başlıbaşına bir bütün olarak alındığından, yanılma ve tahrif payı büsbütün artar.» Nitekim bu türden gizli örgüt öğretilerinin hemen hepsinde rastladığımız *Gizli Vahy* fikri, bu görüşle ilgilidir. Gizli Vahy, çeşitli çağlarda ve değişik şekiller içinde bir dizi peygambere indirilmiş olan Kelâm'dır. Ve bu görüşe göre bütün dinler, aslında, bir tek aynı Kaynak'tan neşet etmektedirler. Yani ezoterizm, bütün kurulu dinlerden daha önce varolagelmıştır. Alabildiğine eski, hattâ bazan kaynağı yaşadığımız dünyanın da öncesinde ve dışında bulunan bir geleneğe bağlanmak ihtiyacı, ikrara dayanan bütün belli başlı gizli örgütlerde bir «soy zinciri» davası yaratmıştır: Her örgüt, bir «muntazam ve kesiksiz müritler dizisi» aracılığıyla kendini başlangıçtaki ana kaynağa bağlamak çabasıdadır. Başlangıçtaki ana kaynak?. Tanrıların insan'lar arasında dolaştığı, in-

sanları eğittiği mitologyya çağları. «Altın Çağ», «Bilgelik Çağı».

Burada insan ruhunun uçurumlarından biriyle karşı karşıya geliyoruz:

Bütün ikrara dayanan gizli örgüt öğretilerinin temelinde, tanımı, çeşitli toplumlar tarafından nasıl şekillendirilmiş olursa olsun, ortak bir arayış... «bilgelik» arayışı yatar. Bilgelik, insan varlığının kâinatla kendini bütünlemişliği; hiçten hepe, şekilden öze ermişliğidir. Sınırsız bir kudret, sonsuz bir hürriyet ve tüm gelişimi içinde barındıran bir mükemmelliktir Bilgelik. Ve bu «Bilgelik»in, geçmişte bir modeli bulunmaktadır: *Atlantis*.

Atlantis efsanesinin kökeni, niteliği, önemi ve çeşitli rivayetleri nelerdir?

Atlantis (veya Atlantid) kelimesine, yazılı tarihte, ilk olarak Eflâton'da rastlamaktayız. Eflâton'un ilk «nurlanma» gezisinde Eski Mısır rahiplerinden dinlediği efsane, özet olarak, şudur:

Zamanların başlangıcından önce, kendilerine Atlant adını veren tanrı-insan'ların yaşadığı bir kıta vardı. Bu varlıklar, hastalıktan ve kusurdan bağışık, bütün erdemlerin sahibi, bütün gizemlerin bilicisidiler. Kışı bahara çevirmek, balık olup suların altında gitmek, bir yerden bir yere kuş olup uçmak, ellerindeydi. Masal yapısı saraylarda mutlu ve eşittiler. Yıldızlardan inen konukları ağırlar, kendileri dahi zaman zaman gökyüzüne konukluğa varır, bazan da insanların arasına iner, onları ellerinden tutup eğitirlerdi. İnsanların içinde en yetkin olanlara, cennet ülkelerini görmeyi de nasip ettiler.

Sonra?

Sonra bir büyük felâket oluyor. Bütün gezegeni sarsan ışıklı patlamalar ortasında sulara gömülüyor Atlantis: Tüm gizemcile-

rin benimsediği, bütün Akdeniz dinlerinin sahip çıktığı, öteki yaygın dinlerin de değişik rivayetler halinde aktardığı, bildiğimiz «Tufan»dır bu. Arkeolojik ve jeolojik araştırmaların, değişik çağ ve yerlerde zaman zaman tekrarlandığını ortaya çıkardığı Tufan... Öte yandan, jeolojik zamanlarda yer kabuğunda büyük kaymalar meydana geldiğini, bazı kıtaların yer değiştirip bazı kıtaların tamamıyla ortadan kalktığını ve birtakım yeni kıtaların ortaya çıktığını biliyoruz. Gene biliyoruz ki bugünkü Atlas Okyanusu'nun doğu kesiminde, okyanusun jeolojik yapısına uymayan bir göçük bulunmaktadır. Ve Eflâtun, Atlantis'i, Herkül sütunlarının (yani Cebelitarık boğazının) ötesine yerleştiriyor. Burada bir an duralım.

Söz konusu kıtada, ister insan ister tanrı-insan olsun, bizimkinden kat kat üstün bir uygarlık düzeyine erişmiş varlıklar yaşamaktadır. Yukarıda çizilen tablo, bu varlıkların, bir Tufan felâketini rahatça önleyebilecek gücte oldukları kanısını uyandırıyor. Şu halde?

Şu halde, geriye kala kala, bir atom felâketi varsayımı kalıyor.

Şimdi sabırsız okur, bir bakıma haklı olarak: «Gayrı ciddi şeylerle boş yere zamanımızı almayın!» diyecektir. Ama sabırsız okur unutmasın ki, daha dün kadar insanlığın üçte ikisi bu «gayrı ciddi şeyler»e çocuklarının rızkından çok daha fazla önem vermekte ve Batı uygarlığının övünç kaynağı olan koskoca bir toplum, Alman toplumu, bu «gayrı ciddi şeyler»in ilhamıyla beslenen rahiplerin emrinde, insanlık tarihinin en amansız boğuşmasına gözü kapalı atılmaktaydı.

Devam edelim. Yaygın bir atom savaşının bugünkü uygarlığımızı nasıl bir anda yerle yeksan edeceğini bilmiyor değiliz. Atlantis, dışardan bir atom saldırısı sonucunda batmış olamaz mı? Dışardan. Yani kıta dışından olduğu kadar, belki de gezegen dışından. Burada birkaç noktaya değinmek gerekiyor:

1) Evrende yalnız değiliz. Biyo-kimyasal şartlar, bizim Güneş sistemimizde olduğu kadar, başka sistemlerde de hayatın oluşmasına yol açabilir; hattâ bu sistemlerin kimisinde hayat, *homo sapiens* (düşünen insan) aşamasına bizim sistemimizdekinden çok daha önce ulaşmış olabilir. Ve biz nasıl yarın dış dünyaları ziyarete hazırlanıyorsak, bizi de ziyarete hazırlananlar, hattâ belki de çoktan gelip ziyaret etmiş olanlar bulunabilir.

2) Yeryüzünde yalnız değiliz. Bugün yeryüzüne hâkim olan Batı uygarlığı, tarihteki son uygarlık değildir; buna karşılık, henüz en genç uygarlıktır; ve çiçeği burnunda iken, bir atom savaşıyla her an toptan yokolma tehlikesiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Bir Eski Mısır uygarlığı en azından üç bin, kimi değerlendirmelere göre otuzbeş bin yıl hüküm sürmüştür. Ve uygarlıklar, belirli tekniklerin temelleri üzerinde yükselir. Nitekim Batı uygarlığının dayandığı teknik, maddeyi, belirli bir yanıyle göz önüne alıp işlemektedir; oysa tek yanlı bir gerçek olmaktan uzaktır madde, çokyanlıdır. Bir teknik, maddeyi belirli bir yanıyle göz önüne alıp işlerken, belirli birtakım yanlarını hesaba katmaz; başka birtakım yanlarını da bakış açısı dışında kaldığından, hiç görmez. Sözün kısası: Tarihte, maddeyi bizim göz önüne almadığımız yanlarıyla alıp işleyen başka teknikler sâyesinde yükselmiş; ve kendi tekniklerinin yol açtığı ve niteliğini bizim tam kavrayamayacağımız felâketler sonucunda ortadan kalkmış birtakım uygarlıklar olabilir.

3) Kendi kendimizde yalnız değiliz. Bugün insanoğlu en karmaşık zihnî işlemlere eğildiği vakit bile, beyninin ancak onda biri etkinlik haline girmektedir. Ayrıca gri maddede, tıpkı görme ve işitme merkezleri gibi, merkez niteliği taşıyan ama fonksiyonları henüz saptanamayan bölgeler vardır. Ve insanoğlu, bir biyolojik-toplumsal şartlanmalar bütünüdür: Toplumsal bakımdan kesiksiz, muntazam bir evrime tâbidir ama biyolojik ba-

kımdan her an köklü değişim'lere (mütasyon-«mutation») açık bir alandır. Sonra insanoğlu, tabiatı işleyip değiştirirken kendi kendini de işleyip değiştiren varlıktır. Batı tekniğinin bugün şartladığı insan, maddeyi (bu arada madde'nin bir parçası olan kendi beynini de) belirli bir yanıyle alıp işlemektedir; ve belki de bunun için, beyninin ancak onda birini kullanabilme durumuna düşmüştür. Ama bir değişim yada yeni bir şartlanmaya götüren bir eğitim sonucu, insan, kendi beynini de başka yanlarıyla alıp kullanabilir; hattâ belki de farkına varmaksızın zaman zaman kullanmaktadır.

Değindiğimiz şu üç noktanın üçü de, modern bilimin vargılarıyla kanıtlanmıştır. Okurun iznine sığınarak belgelendirelim:

1) Sovyet astro-fizikçisi Arzumanyan, daha bundan bir süre önce, kuzey gök yarıkürenin CTA 112 kesiminden, alışılmış yıldızsal ışınım karakteristiği göstermeyen, sunî devirli bir ışınım kaydettiğini bildiriyor ve ekliyordu: Söz konusu kesim, galaksi'nin (Samanyolu'nun) genleşme (dilatasyon-«dilatation») açısından en durgun kesimlerinden biriydi; ve pek mümkündü ki bu ışınım, zekâ sahibi yaratıkların gene birtakım zekâ sahibi yaratıklara uzay aracılığıyla yolladığı bir mesaj ola. Ve gene ekliyordu Arzumanyan: Bu mesajın muhatabı, bizler olamazdık; çünkü bizim böyle bir mesaja bir saniyelik bir cevap yollayabilmemiz için, bugünkü şartlar içinde gezegen olarak elimizdeki bütün enerji imkânlarını tam 165 yıl boyunca seferber etmemiz gerekmektedir! Ve Birleşik-Devletler'deki Cornell Üniversitesinde, uzaysal haberleşme metodlarının öncüsü iki profesörün, Coccioni ile Morrisson'ın yönetiminde bir özel laboratuvar, 1959 yılından beri, evrendeki başka zekâ sahiplerinin bizlere yollayabileceği mesajları çözmek için hazır beklemektedir... Bu bir.

Amerikalı bilgin Ralph Stair, Lübnan'da yer yer rastlanan

«tektit» isimli camsı kayaları tahlil ettikten sonra bunların, Merih’le Jüpiter arasında yer alan bugün ortadan kalkmış bir gezegenden gelmiş olabileceğini kabul ediyordu. Tektit’lerin bileşiminde radyo-aktif alüminyum ve berilyum izotopları bulunmuştu. Sovyet fiziko-matematik bilgini Agrest, 1960 şubatında yayınladığı derin yankılar uyandıran bir incelemesinde, ancak çok yüksek ısı ve çok güçlü nükleer ısıtım şartları içinde oluşabileceğini açıkladığı tektit’lerin, dışardan gelme uzay gemilerinin yeryüzüne konuşu sırasındaki patlama sonucunda meydana gelmiş olabileceğini belirtiyor, ve ekliyordu: Kalıntıları aynı bölgede bulunan ve Tevrat’ta Tanrı tarafından yerle yeksan edilerek cezalandırıldıkları anlatılan Sodom Ve Gomora şehirleri, uzaydan gelen ve uzaya dönmekten önce enerji depolarını boşaltmak zorunda kalan «yabancı» astronotların yol açtığı bir termo-nükleer patlama sonucunda ortadan kalkmış olabilirdi. Lût gölü yakınlarında bir mağarada bulunan ve tarihin ilk yazılı belgeleri olarak kabul edilen Ölü Deniz Yazıtları’nda şu tasvire rastlamaktayız:

«Sanki yeryüzünün yüreğinden kopup gelmiş bir duman ve toz sütunu yükseldi birden. Sodom ve Gomora üzerine bir kükürt ve ateş yağmuru saçtı bu sütun. Ve şehri ve bütün ovayı ve ovada oturanlarla tüm bitkileri bir anda yoketti. Ve Lût’un karısı dönüp baktı ve tuzdan bir heykel halini aldı ossaat. Ve Lût, korkusundan, gidip dağlarda oturdu... Bir sonraki patlamanın olacağı yeri boşaltmaları ihtar edildi insanlara. Açıkta kalmamaları, patlama olunca bakmamaları ve yerin altına delikler kazıp gizlenmeleri ihtar edildi... Herkes kaçtı oralardan. Kaçarken dönüp bakanlar kör olup öldü.»

Yeryüzünün en esrarengiz âbidelerinden biri olan «Baalbek taraçası» da aynı bölgede bulunmaktadır. Kimisinin kenarı yirmi metreyi, ağırlığı da iki bin tonu bulan taş bloklardan yapılmış muazzam bir sahanlıktır bu taraça. Ve niçin, nasıl, kimler ta-

rafından yapıldığı bir türlü açıklanamamıştır. Profesör Agreste' göre, burada, uzaydan gelen astronotların kendileri için özellikle kurduğu bir iniş alanının kalıntılarıyla karşı karşıya olmamız hiç de ihtimal dışı değildir... Bu iki.

ç... Dört... Beş... Örnekleri sıralamağa devam elinizdeki kitabın sınırları, ne yazık ki, elvermiyor. Ama artık rahatça hayal görebiliriz. Çünkü gerçeğin düşle, bilimin hurâfeyle elele tutuştuğu alana girmiş bulunuyoruz.

«Yıldızlar ve İnsanlar» isimli kitabında Harlow Shapley Dünyamızın bilinen evrendeki muhtemel kardeşlerinin sayısını 10^{11} olarak hesaplıyordu. Ve Rus yapıntı-bilim (science-fiction) yazarı Şiolkovski: «Dünya, insanlığın beşiğidir ancak...» diyor, ve ekliyor: «Ama insanoğlu da hep beşikte kalmaz ya!» Çıktık işte beşiğimizden nitekim, evrende emeklemeğe başladık yavaş yavaş. Düşünelim ki evrenin sonsuzluğunda, bizden önce beşiklerinden çıkmış, hattâ emekleme çağını çoktan geride bırakıp hızlı adımlarla yürümeğe koyulmuş başka insanlıklar da olabilir pekâlâ. Ve bunlardan biri yada birkaçı, kimbilir hangi amaçla çıktığı gezilerden birinde, belki bizim beşiğimizin önünden de geçmiş ve henüz uyuyan saf çocuk yüzümüze bakarak gülümsemiştir.

Bilginlerle birlikte vakit geçirmeğe, yani hayal görmeğe devam edelim... Yeryüzünde hayat en az bir milyar yıldan beri var, insanın yaşıysa henüz bir milyon. Ve ancak altı bin yıl öncemizi hatırlıyoruz. Ne biliyoruz aslında? Neyin ne kadarını bilebiliriz? Ve biz, yeryüzünün zihninde henüz bir tasarı, bir düş halinde filizlenirken, belki de dinazorlar dikenli uzun boyunlarını zaman zaman kaldırıp uzay gemilerinin geçişini seyretmekteydi... Sonra doğduk. Ve büyümekteyiz. Belki kazalar çıkacak elimizden. Ve dayaklar yiyeceğiz. Yetiştirecekler bizi.

Hayal görmeğe devam edelim, evet. Ziyarete uğradıksa, ko-

nuklarımız aramızda gezinmiş olsalar gerektir. Sağduyu derhâl itiraz eder buna: Farkına varırdık, der. Oysa hiç de kesin değil işin orası: Irabilimin ilk kuralı, gözlem altında tutulan hayvanların düzenini katiyen bozmamaktır!. Ama belki de taa zamanların başlangıcında bize «bilgelik» getirenler olmuştur? Ve sakarlık etmiş kullanamamışızdır o bilgeliği. Şimdi de, oyuncağını kırdıktan sonra dört bir yana saçılmış parçaları biraraya getirmeğe çırpınan bir çocuk gibi yeni baştan kurmağa çabalamaktayızdır, kimbilir... İnorganik maddeden organik maddeye geçişi, hâlâ açıklayamamış durumda bilim: Ve belki hayat, yeryüzünde doğmadı da birtakım «uzay fâtipleri» tarafından buraya ekildi? «Yoksa biz, başka bir yerden mi geldik buraya? diye soruyor biyoloji bilgini Loren Eiseley. Başka bir yerden geldik de, âletlerimizin yardımıyla anayurda dönmeğe mi hazırlanıyoruz yoksa?»

2) Ünlü antropoloji bilgini Alden Mason, And dağlarının Peru kesimindeki İnka yıkıntılarında, dökme platinden süs eşyası bulunduğunu açıklıyordu. Oysa platin 1730 derece ısıda erir ancak; ve işlemek için de, bizim teknolojimiz ayarında bir teknolojiye ihtiyaç vardır. Bu gerçeği bir türlü kabule yanaşmayan Pennsylvania Üniversitesinin sayın profesörü, söz konusu süslerin dökme platinden değil de, kum ve sı/ karışımının cam hamuru haline getirilmek üzere pişirilmesi yoluyla yapıldığı varsayımına sığınmaktadır. Oysa sayın profesör herhangi bir madencilik uzmanıyla on dakika görüşmüş olsa, varsayımının saçma olduğunu derhâl anlardı. Ama birçokları gibi profesör Mason da, *tek üstün tekniğin ancak Batı uygarlığı çerçevesi içinde mümkün olabileceği* temel inancından hareket ettiği için, bu zahmete katlanmamış olsa gerektir. Bu temel inancın verdiği safca güven içinde sayın profesör, reçine bazlı madenlerle dökme madensel tuzları lehimleme tekniğinin İnkalar tarafından bulunduğunu ve en az bin yıl boyunca kullanıldığını söylüyor: Değerli profesör, bu tekniğin, mo-

dern elektronik sanayiinin temelini teşkil ettiğini unutmuş olsa gerek!. Gene John Alden Mason, «The Ancient Civilization of Peru» isimli kitabında, Kipü'lerden söz etmektedir. Karmaşık birtakım düğümlerin sıralandığı iplerdir Kipü'ler. Bunlara hem İnkalarda, hem İnka öncesi uygarlıklarda rastlanmaktadır. Bilginlere göre, Kipüler, belirli soyut fikirleri yada fikir gruplarını dile getirir. Konunun en iyi uzmanlarından biri, Nordenskiöld, bu düğümlerin, matematik hesaplarla ve geleceği önceden bilme metotlarıyla yüklü olduğunu belirtmektedir. Ve eğer bilginler yanılmıyorsa, *yazı'nın dışında düşünceyi kayıt tarzları* da mümkün demektir. Asıl önemli olan da budur... Bir adım daha atalım: Kipülerin temelini teşkil eden düğüm, modern matematikçiler tarafından bugün en büyük muammalardan biri olarak değerlendirilmektedir. Çünkü düğüm, ancak tek sayılı boyutlarda mümkündür; çift boyutlu üstün planlarda mümkün değildir; ve lojistik matematik bilginleri ancak en basit düğümleri inceleyebilme durumundadırlar. Yani kipülerde belki de bizim henüz sahip olmadığımız bilgiler gizli bulunmaktadır. Bu bir.

Çin Bilimler Akademisi uygulamalı fizik enstitüsü, oymalı bir kemeri incelemek üzere, spektral analiz metodunu kullanmıştı. 1600 yıllıktı kemer; Batı Çinlerinin ünlü kumandanı Şu Çu'nun mezarında, daha bir alay nesnenin yanı sıra gömülü bulunmuştu. Spektral analiz, kemerin madensel bileşiminde yüzde 85 alüminyum, yüzde 10 bakır, yüzde 5 de manganез olduğunu gösterdi. Ve alüminyum, yeryüzünde çok yaygın bulunmasına karşın, çıkarılması son derece güç bir madendir. Bugüne kadar alüminyum boksitten çıkarmak için tek yol diye bilinen elektroliz yöntemi, ancak 1808 yılından itibaren geliştirilmiştir Batıda. Çinli zanaat erbabının bundan 1600 yıl önce boksitten alüminyum çıkarabilmesi, acaba hangi teknikle mümkün olmuştur?

Sisamlı Aristharkos'tan XX. yüzyıl başının astronomlarına

kadar insanlık, yer yuvarlağının güneşe olan uzaklığını doyurucu bir yaklaşımla hesaplayabilmek için tam yirmi iki yüzyıl verdi: 149.400.000 kilometre. Oysa bu rakamı bulmak için, İsa'dan önce 3000 yılında yapılmış olan Keops piramidinin yüksekliğini bir milyarla çarpmak yetiyordu. Firavunların, piramitleri, kökenini ve metotlarını bilmediğimiz bir bilimin sonuçlarıyla donattıklarını bugün öğrenmiş bulunmaktayız: «pi» sayısı, bir güneş yılının ve yeryüzünün yarıçapıyla ağırlığının tam hesabı, gün-tün eşitliğinin presesyon kanunu, boylam derecesinin kesin değeri, gerçek Kuzey doğrultusu... İşte piramitlerin bilgi hazinesinden birkaç inci. Gelelim piramitlerin kendisine: Her biri 12 tonluk taş bloklar yarım milimetreyle tatbik edilmiştir. Eski Mısır uzmanlarına göre, o çağda yapı tekniği olarak sadece oduncu kamaları, taş çekiçler ve yumuşak bakır testereler kullanılmaktadır. Ve bu teknikle bugün, her biri 12 tonluk taşları yontup taşıyıp yarım milimetre ayarla üstüste yerleştirmek şöyle dursun, doğru dürüst kârgir bir ev kurmak bile mümkün değildir! Bu iki.

Eski büyük uygarlıklar konusunda kesin olarak söyleyebileceğimiz tek şey, bugüne kadar bu alandaki araştırmaların modern Batı uygarlığını tek mümkün teknik uygarlık diye kabul eden kimseler tarafından yapıldığıdır. Bu temel inançla yola çıkan araştırmacılar, meseleyi çözebilmek için, pek tabii olarak, ya işin içine Tanrıyı katmış yada hangi amaca hizmet ettiği bilinmez dev çapta bir karınca çabası hayal etmeğe koyulmuşlardır. Oysa bizim Descartes'çı, «rasyonalist» düşüncemizden tamamıyla farklı bir düşünce, en az bizimki kadar yetkin ama bizimkinden tamamıyla farklı bir tekniği, ve bizce hiç bir görünür iz bırakmayan birtakım maddeyi ölçme âletleri ve işleme metotlarını bulup gerçekleştirmiş olabilir pekâlâ. Ve gene mümkündür ki, eğildiği meselede bizimkinden tamamıyla farklı çözümler getirmiş kudretli bir bilim ve bir teknoloji bir anda ortadan yokolup gitsin... Bir uygarlığın,

bizimkinden bu derece ayrılabilceğine inanmak güçtür evet. Ama unutmayalım ki Nazi Almanyası, dünyanın geri kalan kısmından 1933'te ayrıldı. Ve oniki yılda bu ülkenin teknik evrimi, inanılmayacak kadar değişik bir yola sapmıştı: Atom bombası alanında geri kalmıştı Almanlar, buna karşılık Amerika ve Rusya da benzeri olmayan dev füzeler yaptılar; radarı bilmiyorlardı, ama kızılaltı ışınlarla işleyen ve radar kadar etkili detektörler icat ettiler; silikonları bulmamışlardı, buna karşılık, sekiz karbon atomlu halkalara dayanan yepyeni bir organik kimya geliştirdiler... Teknik alandaki bu köklü farkların ardında, ilerde göreceğimiz gibi, çok daha akılalmaz bir felsefeleri ve bilim anlayışları vardı: İzafiyet'i (rölativite) hepten reddediyor, kuantal teorisine bile itibar etmiyorlardı; Müttefik astrofizikçileri akıllarından şüpheye sürükleyecek tezlerle doluydu evrendoğum (kozmogoni) anlayışları... Gelişmişliğiyle övündüğümüz şu modern dünyamızda, bunca haberleşme ve bilimsel buluşları aktarma imkânlarına rağmen, bu derece derin uçurumlar sadece oniki yılda açılabilseyse, eski uygarlıkların tekniğiyle bizim tekniğimiz arasındaki farka neden şaşmalı?

Koskoca bir uygarlığın ölebileceğine, bir anda silineceğine inanmak büsbütün güçtür, bilmez değiliz. İtirazı da bellidir: Bu derece ileri uygarlıkların yaşadığına inanıyorsanız, bütün yeryüzünde yapılan sayısız kazılardan böyle uygarlıkların yaşadığına dair bir tek obje kalıntısı çıkmamış oluşunu nasıl açıklarsınız?... Cevap: Sistematik kazılar ancak bir yüzyıldan beri yapılmaktadır; ve atomik uygarlığımız da henüz yirmibeş yaşında bulunuyor. Bildiğimiz kadarıyla Sovyetler'in bütün güney kesiminde, Çin'de, Orta ve Güney Afrika'da bugüne kadar hiç bir ciddi arkeolojik araştırmaya girişilmemiştir. Üstelik bugüne kadarki araştırmaları yapan kimseler, yukarıda açıkladığımız gibi, belirli bir yanlış temel inançla yola çıkmışlardı; kaldı ki iyiniyetli olsalar bile, sadece arkeologdular. Oysa arkeologlar tarafından Irak'ta bulunmuş

birtakım düz taşların, aslında, Galvani'den iki bin yıl önce kulanılan elektrik pilleri olduğunu anlamamız için, bir Alman mühendisinin, Wilhelm König'in, Bağdad müzesini tesadüfen ziyaret etmesi yetiyor! Bütün arkeoloji müzeleri, «âyin eşyası» etiketli objelerle doludur: Bizden iki bin yıl, üç bin yıl, beş bin yıl önce insanların nasıl âyin yaptığını görmüşüzdür de sanki, «âyin eşyaları»nı daha ilk bakışta tanımaktayızdır! Ya âyin eşyası değilse bunlar? Ya bizimkinden tamamıyla farklı bir tekniğin ürünü olan alabildiğine hassas birtakım âletlerse? Bilimsel ve teknik öğrenim görmüş kaç arkeolog var? Teknik bir problemin birbirinden tamamıyla farklı sayısız çözüm şekilleri bulunduğunu ve bizim «makina» dediğimiz makinalara hiç mi hiç benzemeyen, kolsuz, manivelâsız, çarksız makinalar da olduğunu kaç arkeolog bilir? Birkaç örnek verelim: Bugün, elektro-manyetik dalgaların almacı dediğimiz «âlet», özel bir kâğıdın üzerine özel bir mürekkeple çiziltilmiş çizgilerden ibaret; radar dalgalarını elde etmek için rezonatör olarak, en basitinden bakır bir tüp kullanmaktayız; ve bir elmas parçası, nükleer ve kozmik ışıma hassas bir bulucu (detektör) yerine geçiyor. Dahası var: Koskoca bir fotoğraf makinasını bir rozete sığdırıp casuslarımızın yakasına takıyoruz bugün; ve bir ses alma makinasını ufacık bir zeytin tanesi haline koyup gümüş tabaklarda büyükelçilerin önüne sürüyoruz! Şu övündüğümüz uygarlık, bir atom savaşıyla ortadan kalksa ve bin yıl sonra gelen uygarlığın arkeologları, bugün bizim eski uygarlıklara baktığımız gözle bize bakarak, fotoğraf makinası-rozetlerimize «süs eşyası», gümüş tabaklar içindeki ses alma makinası zeytin tanelerimize de «âyin eşyası» deseler; bir de üstelik bu «teori»lerini kanıtlamak üzere: «Bunlar zaten zeytine taparlardı; bunun için zeytin heykelcikleri yapmışlardı...» diye ekleseler, üzülmez misiniz?

Gene itiraz edilecektir: Yüksek bir bilimsel ve teknik düzeye ulaşmış uygarlıklar, tamamıyla yıkılmaz. Oysa insanlık tarihine

kabataslak bir bakış, uygarlıkların ne kadar ölümlü olduğunu ve ne kadar kolayca yıkılıp ortadan kalktığını görmeğe yeter de artar bile. Ve asıl en gelişmiş tekniklerdir ki, kendilerini doğuran uygarlıkları kesin bir ölüme mahkûm ederler. Yakın bir gelecekte kendi uygarlığımızı hayal edelim: Bütün enerji santralleri, bütün silâhlar, bütün telekomünikasyon alıcı ve vericileri, bütün elektronik ve nükleonik cihazlar, bir tek enerji üretimi prensibine dayanmaktadır. Birkaç zincirleme reaksiyon sonucu, boyutları ister büyük ister minik olsun, bütün bu âletler aynı anda patlayıp parçalanacaktır: Uygarlığımızın maddî potansiyelinin bütünü ile insanî potansiyelinin büyük kısmının yokolması anlamına gelir bu. Geriye ne kalır? Uygarlığımıza tanıklık edemeyecek kadar basit birtakım objelerle, bu uygarlığın azçok kıyısında yaşamış olan insanlar. İlkeliğe yeni baştan dönüş demektir bu. Ve «Tufan»dan sonra geriye sadece, gelecekteki gizli örgütleri beslemek üzere kuşaktan kuşağa aktarılacak, kaçınılmaz bir kavrayışsızlığın izlerini taşıyan, efsane kılıklı birtakım anılar kalır. Bu anılarda da, bir «kaybedilmiş cennet», yeniden kavuşulması gereken bir «yitirilmiş bilgelik» teması...

Karşımaddenin ve karşıçekimin gizemlerini bulmak üzereyiz bugün. Yarın bu gizemlerin kullanılması, hantal bir teçhizat mı gerektirecektir, yoksa şaşırtıcı hafiflikte birtakım âletler mi? Teknik, geliştikçe, cihazlarını karmaşık hale sokmaz; tam tersine, farkına varılmaz kılacak derecede basitleştirir. «Kalde Büyücü-lüğü» isimli kitabında Lenormand, bir Keldanî «efsane»sini şöyle aktarıyor: «Eski çağlarda On rahipleri, sesler sâyesinde fırtınalar yaratır ve bin adamın yerinden kımıldatamayacağı taşları havalandırarak kurarlardı tapınaklarını...» Şimdi de Walter Owen'i dinleyelim: «Ses titreşimleri, ashnda, birer kuvvettir... Titreşimlere dayalı durmaktadır kosmik yaratım ve bu titreşimler, kosmik yaratımı askıya alabilir.»

Yarın, bir masal çağı olacaktır: Bunu herkes biliyor. Herkesin bilmediği, belki dünün de sıradan bir çağ değil, bir nâşal çağı olmuşluğudur.

3) Zen dininin kurucusu Bodhidarma, bir gün gene düşünürken uyuyakalıyor. Yani insanların büyük çoğunluğuna özgü sıradan bilinç haline koyuveriyor kendini dikkatsizlikle. Ve bu hata ona öylesine korkunç görünüyor ki, tutup gözkapaklarını kesiyor. İlk çay fidanı işte bu gözkapaklarının düştüğü yerden bitti, der efsane. Ve çay, bilgelerin hep uyanık kalmak arzusunu simgeleyen çiçek, işte bunun için uykuyu kaçırmış.

1898 yılındayız. Amerikalı yapıntı-bilim yazarı Morgan Robertson'ın bir hikâyesi yayınlanıyor. Hikâyenin ismi: «Titan». Yetmiş bin ton ağırlığında, 800 kadem uzunluğunda, üç uskurlu, üç bin yolcu taşıyabilen, sözün kısası o çağ için tamamıyla «hayal ürünü» bir dev gemidir «Titan»; ve daha ilk yolculuğunda, bir nisan gecesi, siste bir buzdağına toslar ve batar... 1912 yılındayız. 66.000 ton ağırlığında, 828 kadem uzunluğunda, üç uskurlu ünlü «Titanic» gemisi, nisan ayında çıktığı ilk seferde ve gemideki lüks mevki yolcuları, hiç bir şeyden habersiz, «Sana yakın geliyoruz ey yüce Tanrı...» diye başlayan ilâhiyi orkestra eşliğinde söylemeğe giriştikleri sırada, sislerin içinden sıyrılan bir buzdağına toslamış ve üç bin yolcusuyla batmıştır.

1946 yılında ölen Avusturyalı yazar Karl Hans Strobi'nin kitaplığında, dostu Willy Schrodter, kitap karıştırmaktadır. Aynı bir raf üzerinde sıralı duran, yazarın kendi eserleri ilişir gözüne. Gazetelerden kesilip sayfaların arasına titizlikle yerleştirilmiş bir alay kupür dikkatini çeker. «Hikâyeleri hakkında çıkmış eleştiriler olsa gerek...» der önce kendi kendine; ama çok geçmeden dehşet içinde farkına varır ki, bunlar eleştiri falan değil, Strobi tarafından çok önce tasvir edilmiş olayları yansıtan havadislerdir.

İngiliz düşünürü Dunne, 1901 yılında bir rüya görür. Rüyasında, Manş kıyılarındaki Lowestoft şehri yabancı bir donanma tarafından bombardıman edilmektedir. Bu «düşsel» olay, bilginin onüç yıl önce rüyasında görüp yazdığı ve yayınladığı şartlar içinde ve eksiksiz bütün ayrıntılarıyla, 1914 yılında gerçekleşecektir.

Uzatmak boşuna olur. İnsan, bugün kendi kendisi diye bildiği şeyden ibaret değil. Bir bilinci var insanın, bir de bilinçaltı var: Niye bir de bilinçüstü olmasın? Gray Walter, insanoğlunun en karmaşık zihnî işlemler sırasında, beyninin ancak onda birini kullanmakta olduğunu ortaya çıkardı. Peki insanoğlu bütün beynini çalıştırmayı başardığı an, kimbilir hangi alanları fethetmek? Ya bunu şimdiden başarmış olanlar varsa aramızda?. Devam edelim. Warren Penfield ispatlıyor ki, beynimizde ne işe yaradığı belli olmayan merkezler vardır. İnsanoğlunun geçmişteki evrimi sırasında bir süre için başvurduğu birtakım fonksiyonların zamanla dumura uğramış merkezleri midir bunlar; yoksa gelecekte kullanmağa hazırlandığı üstün fonksiyonların merkezleri mi?

Evrim... dedik. Evrim varsa, ki vardır, insanoğlu kendi zincirinin son halkası olamaz: O da her gün biraz daha evrilecek, aşacaktır kendi kendini... Bugün kusursuz işleyen bir postane-miz mevcut: Hormon salgıları her an vücudumuzun binbir köşesine dağılıp uyarmalar yapıyor. Gene kusursuz işleyen bir telefonumuz da var bugün: Sinir sistemimiz... Peki bir radyomuz, bir televizyonumuz niçin olmasın? Bu durumda, bize kimbilir hangi ufukları açacak yepyeni bir haberleşme, bir ilgileşme sistemine kavuşacağız demektir. Hattâ belki beynimiz, durmaksızın yüksek hızlı dalgalar yaymakta da, alıcılarımızı kullanmasını bilemiyoruz. İşin ucunda bütün bu cihazları, bu radyoları, televizyonları tasarlayıp yapan kim? Biz değil miyiz? Nerden aldık peki bunların ilhamını, modellerini nerde bulduk? Yaptığımız şey olmak, müm-

kün değil mi yani?. Efsane... diyeceksiniz: Bir zamanlar, Truva da bir efsaneydi.

Milyarlarca ve milyarlarca yıldır süregelen bir evrim, henüz bir milyonunu bile doldurmamış insanda mı duracak? Üstünyaratık belki de şu anda oluşma halindedir. Belki de çoktan oluşmuş, dolaşüyor aramızda. Kaldı ki bu «üstünyaratığı» bir fert olarak hayal etmek yerine, kollektif bir varlık olarak da düşünebiliriz: Yavaş yavaş mayalanarak, birliğinin ve yükselişinin bilincine doğru koşan tüm insanlık olarak... Kitleler çağında fert, elbette ölecektir. Ama gizli cemiyetler geleneğinin kurtarıcı ölümüdür bu: Yeniden doğmak üzere ölmektir. Kosmik bilince doğmak üzere.

«Kendini tanı...» diyordu Sokrates. Ve büyük şair Nesimî, derisini yüzmeğe hazırlanan cellâtların önünde, tekrarlıyordu: «Ânı ki ilm bilip bilmedinse kend'özünü / İlet şu defteri tez pazarda bir pula sat.»

Değınilen şu üç noktanın meydana getirdiğı ortak açıdan bakınca, Atlantis efsanesi ve ikrara dayanan gizli cemiyetler sorusu daha belirli bir görünüm kazanmış oluyor mu?

Bu üç noktanın meydana getirdiğı ortak açđ, bizce korku nedir tanımaz, özgür düşünceye yaraşan açıdır... Bunu, altını çizerek belirttikten sonra, cevap vermeğe çaba gösterelim.

Yukarıda, Atlantis efsanesi için, «insan ruhunun uçurumlarından biri» demiştik. Gerçekten de bütün çağlar boyunca ve hemen bütün halklarda, Atlantis efsanesinin değişik rivayetlerine raslamaktayız. Acaba bu efsane aracılığıyla insanlar, gerçekten var olmuş olup da batan bir «kaybedilmiş cennet»i mi aramışlardır? Yoksa en derin özlemlerini, gerçekleşmesini bir parça da-

ha muhtemel kılmanın o gizli umuduyle, böyle bir efsanede mi somutlaştırmış... yani geleceği, geçmişe mi taşımışlardır?

Bizce her iki kaygı da, insanoğlunu, sonunda aynı doğrultuya sürükler:

«Kaybedilmiş» bir cenneti bulmak, hiç bir zaman söz konusu olamaz. Çünkü «cennet»ler de evrime tâbidir. Olsa olsa, bu «cennet»i daha üstün bir planda yeni baştan kurup yaratmak söz konusu olabilir... Ne var ki böyle bir arayış, kaybedilmiş şeyin niçin kaybedildiğini düşünmemize yarar. Bu da bizleri en azından, içinde bulunduğumuz sömürü şartlarını biraz daha farketmeğe götürür. Geleceği geçmişe taşımak ise, bütün kaçamak yanlarına, bütün aldatici ve saptırıcılığına rağmen, son kertede kamçılayıcı bir davranıştır; ve olsa olsa, insanoğlunun, henüz, mâsum bir çocukluk çağını yaşadığını gösterir.

İkrara dayanan gizli cemiyetlerin bu açıdan kazandığı görünüme gelince... Geçmiş ve gelecek, bugün, bir gizem köprüsüyle bağlı olarak karşımıza çıkıyor. Öyle ki, insanlığın geçmişindeki gizemleri çözmeğe yönelmek, geleceğin gelişini biraz daha hızlandırmak demektir. Ve gelecek, belki de, bizi hiç ummadığımız bir şekilde, geçmişle buluşturacaktır... Nedir ikrara dayanan gizli örgütlerin ermek istediği «bilgelik»?

1) Dış dünyalarla temas haline gelmek...

2) Bugünkü uygarlığı bütünlemek üzere geçmiş uygarlıkların gizemlerini çözmek...

3) Bugün gizilgüc halinde sahip olduğumuz yetenekleri işler duruma sokarak, «kuvveden fiile çıkararak», beşerî evrimi hızlandırmak...

Göregeldiğimiz gibi, son kertede, bilimin güttüğü amaçlar da bunlardır. Ama diyeceksiniz ki bilim, «rasyonel»dir, nesnelli-

ğe (objektivite-«objectivité») dayanır, deneylerle iş görür: İlk olarak, hiç bir zaman tam Batılı anlamında «rasyonel» olmamıştır bilim; ürünleri, hâkim sınıf burjuvazinin resmî ideolojisi rasyonalizm açısından, «rasyonalist» açıdan değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Nesnellik ise, bize XIX. yüzyıldan miras kalma bir kavramdır; «izafiyet» çağının nesnelliğiyle «pozitivist» çağın nesnelliği herhalde farklı olsa gerektir. Deneylerle iş görmeğe gelince, binicisi nereye sürerse oraya giden uysal bir beygire benzer deneyler: Bilim adamı (yani binici), önce belirli bir yön seçer kendine (bir varsayım benimser), ve o yöne sürer altındaki beygiri; yolu açıksa ne âlâ, açık değilse bir başka yön dener; peki bu yönleri nasıl bulur binici, nerden gelir bilim adamına o varsayımlar?. Sezgi ve hayalgücü... Cezbeye gelen bazı gizli cemiyet müritlerinin sözünü ettiği «ışıldayan karanlıklar», «yemyeşil çöller», «hiç kıımdamayan ama yerinde durmayan»lar, Einstein'ın, uzay-zaman bağlantısını aktarabilmek amacıyla kullandığı *lambda* işareti yanında nedir ki!

Bugün, hiç bir sömürüye maşalık etmeyeceğinden emin olduğumuz bir tek gizli örgüt var dünyada; ve gizli örgütlerin en güçlüsü de odur. İsmi, bilim'dir. Hem de ikrarhdır bu gizli örgüt: Üyesi olabilmek için uzun süre «çile çekmek» gerekir. Ve üyelerinin, birbirlerini tanımak için kullandığı bir tek şaşmaz işaret, taklidi imkânsız bir remz vardır: O da, zekâdır. Tarih boyunca birbirini izlemiş bütün ikrarh gizli örgütler de, ancak bu «genel merkez»e yararlı oldukları nispette yaşarlık kazanan birer «şube»den ibarettirler.

İkrara dayanan gizli örgütlerin bellibaşlı şekilleri nelerdir?

Tarihte ilk ortaya çıkan bu tür gizli örgütler, dinî karakterli gizli örgütlerdir. Daha doğrusu, Sümer'den Eski Yunan'a ve Hindistan'a kadar ilk dinler, birer gizli örgüt şeklinde belirmiş ve öylece hüküm sürmüştür.

Tektanrıci (monoteist) dinlerin yaygınlaşmasıyle birlikte, ikrara dayanan gizli örgütlerin din dışı bir karakter kazanmağa başladığını görürüz. Bu da olağandır; çünkü tektanrıci dinler kısa zamanda politik birer kurum niteliğine bürünmüş ve kurulu düzenin savunucusu haline girmişlerdir. Galilei cinsinden «büyücü»lerin yobazlarla çatışması, kaçınılmaz bir şeydir.

Kronolojik sıra içinde inceleyeceğimiz bu iki alt-kategoriden sonra, ayrı bir alt-kategori meydana getiren «ilkel kavimlerde ikrara dayanan gizli örgütler»i de bir ek bölüm halinde ele alacağız.

İKRARA DAYANAN DİNİ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrara dayanan dinî karakterli gizli örgütlerin özellikleri nelerdir?

Tarihte zaman ve mekân boyunca en yaygın olan örgütler, ikrara dayanan dinî karakterli gizli örgütlerdir. İsa'dan önce IV. binden itibaren Mezopotamya'dan Orta ve Güney Amerika'ya, Eski Yunan'dan Tibet ve Çin'e kadar, hep bu tip gizli örgütlere rastlamaktayız. Ve hemen her yerde bu gizli örgütler, toplum hayatında belirleyici bir rol oynamakta; halk kitlelerine bir çeşit önderlik etmektedir. Çünkü bunlar, kitabımızın giriş bölümünde de açıkladığımız gibi, sadece bir din kaynağı değil, aynı zamanda birer «enerji ve fikir santrali», birer «keşif ve icat yuvası» durumundadırlar.

Biz bu el kitabında, bu hepsi biribirinden ilginç örgütlerin ancak belirli bir kısmını incelemeğe hazırlanıyoruz. Kitabın boyutlarını belli ölçüler içinde tutmak gereği kadar, okuru bir ef-saneler yığınıyla sıkboğaz etmemek kaygısı da bizi böyle bir kısıtlamaya zorlamaktadır.

Önce, hemen bütün gizli örgüt tarihçilerinin ilk kaynak olarak kabul ettiği «Mezopotamya Gizemciliği»ne eğileceğiz. Bunu, Eski Mısır ile Eski Yunan'ı ve Roma'yı kapsayan «Eski Akdeniz Gizemciliği» izleyecektir. «Hint Gizemciliği»nin geniş çerçevesi içinde ancak, o da modern bilimlerle arasındaki önemli paralel bakımından, Asoka efsanesini aktarmakla yetineceğiz. Daha sonra ise «Hıristiyan Gizemciliği» ile «Ortaçağ Gizemciliği»ni inceleyip bu tür gizli örgütlerin çağımızdaki uzantılarına kısaca bir göz atarak bölümü kapayacağız.

Görüldüğü gibi, Orta ve Güney Amerika, Çin, Tibet, Hint, Eski İran ve İslâm gizemciliklerine ayrı ayrı yer ayıramamak durumundayız. Ne var ki, Roma'daki Mithra Gizemleri dolayısıyla Eski İran gizemciliğine; Nazi'leri incelerken de Orta ve Güney Amerika, Çin, Tibet, ve Hint gizemciliklerine dokunmak fırsatını bulacağız. Başlı başına bir alan olan ve bizim için özel bir önem taşıyan «İslâm Gizemciliği»ne gelince, bu gizemciliğin ancak bir dalına, Haşhaşînler'e eğileceğiz. Batınî düşünce, Tasavvuf, Oniki İmam meselesi, Eshab-ı Kehv efsanesi gibi konularda, Türkçede, meraklı okurun güvenle başvurabileceği geniş bir literatür mevcuttur*. Ahî ve Gâzî örgütleri için de durum aynıdır. Ve öyle umuyoruz ki, söz konusu sorunların bu kitapta yer almayışı büyük bir kusur olarak karşılanmayacaktır.

* Bu konuda okura en derli toplu bilgi kaynağı olarak, büyük bilgin Abdülbâki Gölpınarlı'nın Gerçek Yayınları'nın 100 Soruda dizisi içinde yer alan "Tasavvuf" ve "Türkiye'de Mızhepler ve Tarikatlar" başlıklı araştırmalarını salık verebiliriz.

MEZOPOTAMYA GİZEMCİLİĞİ

Tarih açısından Mezopotamya gizemciliğinin ve Mezopotamya öncesinde Sümer uygarlığının, arkeolojik araştırmaların ışığında, konumu ve önemi nedir?

Son arkeolojik buluşlar, bütün orta Doğu'yu kaplayarak Küçük Asya'dan Girit'e atlayan yüksek uygarlık çizgisinin Mezopotamya'dan çıktığını göstermektedir. İsa'dan önce dördüncü binin sonlarına doğru, Sümer dönemi sırasında başlamıştır bu yayılma. Eski Mısır uygarlığının oluşumu, İsa'dan önce 3000-2800 arasında, üçüncü hânedanın iktidara gelişiyle başlamaktadır. Doğu'daki büyük kültürlerse, Hint'te İsa'dan önce üçüncü binin ortasına doğru Harappa uygarlığıyla, Çin'de de İsa'dan önce ikinci binin ortasına doğru tarih sahnesine çıkıyor. Batı'ya gelince, İsa'dan önce birinci binin ortasına kadar, burada hiç bir yüksek kültür izine rastlamamaktayız... Bu durumda, ilk uygarlıkların, tarımcı halkların göçebe çobanların egemenliği altına girişiyle doğduğunu söyleyen teoriler, hiç bir kesin arkeolojik kanıta dayanmıyor demektir.

Buna karşılık, İsa'dan önce dördüncü binle üçüncü bin arasında, Mezopotamya kültürünün bütün antik dünyayı etkilemekte olduğunu görüyoruz. Eski Babil sitelerinin tanzimiyle Mohenjo-Daro yapılarını karşılaştıran Mortimer Wheeler'in çalışmaları, İndüs vâdisi uygarlığının yabancı kökenli bir uygarlık olduğunu ortaya koyuyor: Wheeler'e göre Eski Hint şehirleri, planları Hindistan dışında, önceden ve tek tip olarak çizilmiş birer koloni'den başka bir şey değildir... Öte yandan, Eski Mısır'daki hânedanlar

öncesine ve ilk hânedanlara mensup asil ve firavunların mezarları, tipik şekilde Mezopotamyalı bir mimarî anlayışına tıpatıp uygun düşüyor: Arkeologların «mastaba» ismini verdiği, kalın tuğla duvarlı, alçak ve basık yapılardır bunlar. Ülkede alabildiğine bol ve işlenmesi kolay olan taş, ilk Eski Mısır mimarları tarafından uzun bir süre, nedense, bilinmeyen bir malzemedir; ve taş, Mezopotamya'da yoktur. Taşın mimarlık malzemesi olarak kullanılması, I. Hânedan'dan III. Hânedan'a ulaşan uzun denemelerle başlar Eski Mısır'da; ve öylesine değişik, yeni bir teknik olarak ortaya çıkar ki, vakanüvisler, bu yeni yapı tekniğini hükümdar yıllıklarında özellikle belirtmek ihtiyacını duyar. Sözün kısası, arkeolojik bulgular, Mohenjo-Daro sitelerinde olduğu gibi Eski Mısır uygarlığında da, ilk büyük şehir yapılarının, Mezopotamya kaynaklı yabancı geleneksel bilgilere dayandığını ve bu bilgilerin yerel malzeme ve şartlara çok sonra uygulandığını göstermektedir.

«Eski Mısır, Bir Uygarlığın Hayatı Ve Ölümü» isimli kitabında J. A. Wilson, ülkenin güneyinden gelme fâtihter tarafından kurulmuş olan ilk üç hânedanın, «herşeyden önce, bir yönetim mekanizması ve kanunları yürütmek üzere bir polis teşkilâtı kurmak gibi, âcil hükümet meseleleriyle» uğraştığını; hele ilk iki hânedanın, Devlet otoritesini pekiştirmek ve büyük bir ayaklanma hareketini bastırmak için sürekli savaşmak zorunda kaldığını belirtiyor. Öyle anlaşılıyor ki, firavunların tanrısal karakteri şeklindeki dinî dogma (daha ilk hükümdardan itibaren bütün firavunların sıfatı, «gökyüzünün ve geniş uzayların efendisi Horus»tur) da, göklerden inme bir hükümdara itaate alışkın olduğu bilinen Kuzey Mısır'ın sadakatini sağlamak üzere ortaya atılmıştır. Bütün bu veriler, yerli unsurlarla tipik Eski Mısırlı kutsal değerlerin yavaş ve sürekli bir evriminden çok, tepeden inme bir toplumgeleştirme (kolonizasyon) sürecini hatıra getirmektedir.

Üstelik, başta Tinis öncesi döneminde raslanan «yazı» olmak üzere, Eski Mısır'ın, Mezopotamya'dan sayısız kültür aracı aldığını; buna karşılık Mezopotamya uygarlığına belirli bir katkıda bulunmadığını da biliyoruz. Gene biliyoruz ki, İsa'dan önce dördüncü ve üçüncü binlerde Mezopotamya'nın kültürel evrimi, ağır ve sürekli bir evrim olmuştur. Buna karşılık Eski Mısır ve Hindistan'ın kültürel evrimleri, Neolitik çağdan yüksek bir uygarlığa anî bir sıçrayışı değilse bile, istilâ ve fetihlere bağlı yabancı etkilerle hızlanan bir evrim sürecini andırmaktadır.

R. Alleau, bu verilere dayanarak, son derece önemli bir noktaya dokunmaktadır:

Büyüsel-dinsel gizem âyinleri, mağaralarda oturan tarihöncesi insanlar tarafından da yapılmaktaydı. Ama bu âyinlerin ana karakteri, kırk bin yılı aşkın bir süre boyunca aynı kalmıştır. Tarihöncesi zamanlarla tarihî zamanlar arasındaki süre eşitsizliğine bakınca, yüksek bir kültürün izlerinin nispeten yakın bir çağda olağanüstü bir hızla belirmesine şaşmamak mümkün değildir: İsa'dan önce dördüncü binle üçüncü bin arasında insanoğlu hakiki bir kültürel değişim'e (mütasyon'a) uğramıştır sanki! Gerçekten de, insan türünün hayatında çok kısa bir süre sayılabilecek bu bin yıllık dönem içinde, insan zekâsının ve sezgisinin binlerce yüzyıl boyunca yakınından bile geçemediği köklü birtakım buluşlar ardarda sıralanmaktadır. Üstelik Mezopotamya'da, bu buluşlar dizisine kaynak olarak bakabileceğimiz, Paleolitik yada Neolitik çağdan kalma hiç bir mağara resmine, hiç bir heykelciğe de raslanmamıştır. Bunun yanı sıra, «proto-iranyen» insan topluluklarının İsa'dan önce beş bine doğru belli bir kültür derecesine ulaşmış olduğunu ve Mezopotamya uygarlığının Eski Mısır ve Hint uygarlıklarına nispetle çok daha sürekli ve inatçı bir evrim çizgisi izlediğini biliyoruz ama, Sümerlilerin aslında Mezopotamyalı olmadıklarını, kökeni belirsiz bir yerden gelip orayı fethettikleri-

ni de biliyoruz. İşte bütün bunlardan ötürüdür ki, Sümer uygarlığı, alabildiğine önemli bir problem olarak karşımızdadır.

Sâmî ırkından değildir Sümerliler; ve dilleri, bilinen dillerden hiç birine benzememektedir. Oysa Mezopotamya'ya sadece yazıyı değil, heykel sanatını ve son derece gelişmiş bir mimarlık anlayışını getiren de Sümerliler olmuştur. Bu mimariye örnek olarak, bir Uruk tapınağının bir narteks'i, 62 metreye 11 metrelik bir orta sahnı, bir transept'i, «diyakoninon» ve «protez»i andırır iki eklentili bir merkezî absid'i bulunduğunu söyleyelim; duvarlarda payeler ve oyuklar vardı; aşınmaya karşı koruyucu bir sıvayla kaplı olan tuğlalar, kireç serbetiyle badanalanmıştı; siyah, beyaz ve kırmızı mozaiklerle kaplıydı sütunlar; çeşitli geometrik figürlerle, özellikle de üçgen ve eşkenar dörtgenlerle süslü rengârenk bir halı gibiydi tapınağın içerisi, ve ilk Hristiyan kiliselerinin yapıldığı çağa gelmek için, daha üç bin yıl beklememiz gerekmektedir!

Dahası var: İsa'dan önce üçüncü binin başlangıcından itibaren, bakır, tunç, altın, gümüş, elektrik (üç altınla bir gümüş alaşımı) gibi madenler bolbol kullanılıyordu Sümerlilerde. Araba tekerleklerinin ispitleri, hem odun kısmını korumak, hem de yere daha iyi oturmasını sağlamak üzere, madenî levhalarla pekiştirilmişti. Ve nihayet, yeryüzünde hiç bir uygarlık, teknik ve sanat açısından ve daha İsa'dan önce üçüncü binin yarısından başlayarak, Leonard Wooley'in Ur'daki «hükümdar mezarları»nda bulunduğu kuyumcu işleri kadar mükemmel şaheserler bırakmamıştır.

Bütün bu verilerin ışığında soruyor R. A'leau: «Sümerlilerin, aslında, efsaneleri Eski Mısırlı rahipler tarafından Eflâtun'a anlatılan Atlant'lar olmadığı ne malûm?» Ve ekliyor: «Belki de eski büyük uygarlıklardaki büyüsel-dinsel gizemlerin hakikî kurucuları, arkeolojinin de tanıklık ettiği gerçek bir «tufan» yaşamış

olan ve hükümdarlarının «gökten inip» istedikleri anda «göklere çıktığını» söyleyen bu esrarengiz ırkın kılavuzlarıdır.

İkrara dayanan gizli cemiyetlere kaynaklık etmek bakımından Sümer yazısının ve dilinin, ve Sümerli «kutsal yazıcılar»ın rolü nedir?

Sümer yazısı, sadece seçkin bir zümreye, «kutsal yazıcılar»a tanınmış bir bilgi imtiyazının ilk örneğidir. İsa'dan önce 3000 yılına doğru icad edilmiş olan bu yazı, sayılar hariç, dokuz yüze yakın işaret ihtiva eder. İlk bakışta piktografik'tir, yani objeleri resimler halinde canlandırır; ama aynı zamanda bu stilize figürler hem işaret-«kelimeler»e hem de işaret-«sesler»e tekabül etmektedir; ve karmaşıklıklarından dolayı, kullanılmaları son derece güçtür. Bu bakımdan da, harfleri sadece yazabilen değil, aynı zamanda yorumlayabilen ufak bir uzman azınlığın tekelindedirler. Asıl önemli olan nokta, budur: Görüntülerin altındaki anlamları seçebilen «yazıcı», *evrendeki görünür fenomenlerin derindeki anlamını da okuyor* demektir.

Bu durumda yazıcılar takımı, Babil metnlerinin ispatladığı üzere kâhinler takımına sıkı sıkıya bağlı olarak, ezoterik bilgiye sahip ilk gizli örgütün nüvesi halinde karşımıza çıkıyor: Bu örgüt, hem insanlığın gizem hazinesi olan geleneksel metinleri çözebilmekte, hem de tanrıların kelâmına ve arzusuna cevap veren işaretleri kavrayabilmektedir; ve müritleri, bigânelerin hiç bir zaman ulaşamayacağı, yeryüzünü ve gökyüzünü yöneten kanunları öğrenmektedirler. Üstelik, yazının gizemlerine sahip olmak, büyük bir ekonomik güç sağlamaktadır yazıcılara: Eşyayı, hayvanları, işçileri saymak ve tarlaları ölçmek, sadece onlara vergidir. Ayrıca gene yazıcılar, kullanılan malzemenin özelliklerini, kökenini ve miktarını kaydetme imkânına sahip olduklarından, tekniklerin anahtarlarını da ellerinde bulundurmaktadırlar.

Şimdi bir de Sümercenin, din dili olarak, olağanüstü sürekli bir şekilde kullanıldığını, İsa'dan önce III. yüzyılda, Ahaimenid'ler zamanında bile öğrenildiğini; yani üç bin yıl boyunca yazıcı kuşaklarına aktarıldığını göz önüne alalım: Acaba bu kadar inatçı bir tutuculukta, «büyük uygarlıkların ilki tarafından miras bırakılmış gizemli bilgiler hazinesini esirgemek» şeklinde özetleyebileceğimiz derin bir zorunluğun etkisini görmek mümkün değil midir?

Peki bu geleneksel bilgiler nereden geliyordu Sümerlilere? Kaldeli astronom-tarihçi Beroz'a göre, insan dışı bir yaratık tarafından getirilmekteydi: «*Vücudu bir balık vücuduydu: ama balık kafasının altında ikinci bir kafa, bir insan başı vardı, ve insan ayakları çıkardı kuyruğunun altından. Kelâmı, insan kelâmıydı; sureti bugün bile hatırladadır. Bu yaratık bütün günü, hiç bir şey yemeksizin, insanların arasında geçirir ve durmadan öğretirdi onlara... sonra güneş batarken denize dalar ve geceyi dalgaların arasında geçirirdi, çünkü iki yaşayışlıydı.*» Beroz bu yaratığı Oannes diye isimlendiriyor, ve ekliyor ki «insanlar yazıyı, bilimleri, sanatları, tarımı, madenciliği, şehir kurmanın ve tapınaklar yapmanın bütün kurallarını, bu balık-insan'a borçludur». İsa'dan önce III. yüzyıldan gelen bu tanıklık, şu sırada daha da bir önem kazanmaktadır: Sümer arkeolojisinden öğreniyoruz ki, sonradan Babil sihirbazlarının tanrısı Ea haline gelen Sümer tanrısı Enki rahiplerinin kılığı, Beroz'un tasvir ettiği hem karada hem denizde yaşayan yaratığa tıpatıp uygundur.

Tanrı Enki de, tıpkı Oannes gibi, «seslerin ve kelâmın büyümlü âlemi üzerinde hüküm süren»dir. Metin'ler Enki'yi, «afsunlama biliminin ustası», «bilinebilecek ne varsa bilen», «tanrılar arasında bilgelerin bilgesi («apkal»ların «apkalı») olarak tanıttıyor bize. Mimarların, zanaat erbabının, çömlekçilerin, madenleri işleyenlerin, kuyumcuların koruyucusudur Enki; üstün bir

uygarlaştırıcıdır; insan hayatını mükemmelleştirip güzelleştiren ne varsa, bilip icat edendir. Hem ıstımek hem kavramak anlamında, evrendeki temel âhengi «duyan»dır. Tufan efsanesinin Mezopotamya rivayetinde, Babillilerin «Nuh»u Uta Napıştim'i kurtaran, Enki'dir. «Nuh»un evrensel âfetten sağsalım çıkmasını sağlayacak olan geminin planını, o çizer. Nitekim Sümer tapınaklarındaki çeşitli kutsal nesneler arasında, bütün suların ve kaynakların gizli toplanma yeri «Absu»nun bir maketi de bulunmaktadır.

İşte bütün bu veriler, diyor R. Alleau, büyük uygarlıklardaki ilk büyüsel-dinsel gizemler örgütünün Sümerliler tarafından kurulduğu kanısına götürüyor. Böylece, Mezopotamya'da doğan uygarlık bilgileri, önce Sümer sonra Babil tapınaklarından, ikrar aracılığıyla ve Eski Mısır, Eski Yunan, Hint yollarından bütün antik dünyaya aktarılacaktır. Ayrıca Aşağı Mezopotamya kültürünün bu geniş yayılması, ekonomik kanunlar tarafından da doğrulanmaktadır: Sümerler ülkesinin zenginliği, salt olarak tarımsaldır; ve Sümer sanat ve zanaat erbabı tarafından kullanılan hammaddelerin hiç biri yoktur Aşağı Mezopotamya'da: Bakır, Umman'dan ve bir ihtimalle de Kafkasya'dan; gümüş, Kilikya'nın kuzeyindeki Maden'den; altın, Kapadokya'dan, Elam'dan ve Antakya'dan; diyorit, deniz yoluyla, Parsa (Pers, İran) körfezi üzerindeki Magan'dan; bitüm, ırmak yoluyla Kuzeyden; lâcivert taşı ise Parsa'dan ve belki de Uzak Doğulu tâcirler aracılığıyla Pamir'den gelmekteydi. Sümer sanayiinin yaşaması için şart olan ticarî anlaşmalar, ancak, büyük çapta pazarlar yaratmış ve ticaret yollarının güvenliğini sağlayabilmiş bir uygarlık çerçevesi içinde geçerlik ve süreklilik kazanabilirdi. Öyle anlaşıyor ki Sümer uygarlığı bu güce sahipti; ve fikirlerle inançların, bilimlerle büyüsel-dinsel tekniklerin, ekonomik açılımı izlemesi bu şartlar içinde mümkün olmuştur.

ESKİ MISIR GİZEMCİLİĞİ

Eski Mısır gizemciliğinin özelliği, önemi ve etkisi nedir?

Sümerlilerin âyinlerini bilmiyoruz. Buna karşılık Eski Mısır dini, kelimenin tam anlamıyla ezoterik, gizemci bir dindir: Âyinlerin büyük kısmı gizli yapılmaktadır. Mısır tapmağı, bugün iman-sızlar da dahil herkese açık tutulan Hıristiyan veya Müslüman tapınaklarından tamamıyla farklıdır; «bigâne»ler, ruhban sınıfına mensup olmayanlar, tanrı yada tanrıçanın haremülahramına katıyın giremez.

Tapınağın kuruluşu şöyledir:

Önce herkese açık, revaklı bir avlu vardır; bunu, «hipostil salon» denilen sütunlu kısım izler. Müminlerin tanrıya adak sundukları yerdir burası, ve belirli şartlar altında içeri girilebilir. Nihayet, kenarlarında âyinlerin geçtiği gizli odaların, ortasında da tanrının heykelinin yer aldığı haremülahram kısmı gelmektedir; ancak rahipler girebilir buraya. Semboller ve gizli doktrinler kadar, bütün âyin araçları da rahiplerin elindedir.

Son derece karmaşık olan haremülahram âyinleri, çoğunlukla «Osiris efsanesi»nin etrafında döner. Ölen ve dirilen Tanrı Osiris, aynı zamanda:

toprakta çürüyen ve baharda yeniden yetişen bitkileri...

her gece batan, her gece yeniden doğan Güneşi...

ölümsüzlüğü fethetmiş olan ve insanları ölümden sonra vargılayan tanrıyı... temsil etmektedir.

Eski Mısır'ın halk arasında en yaygın tanrıları, kardeşi Set tarafından öldürülen ve paramparça edilen insan-tanrı Osiris ile büyücülüğü sâyesinde Osiris'i diriltten karısı ve kızkardeşi İsis idi. Özellikle İsis mezhebi, daha sonra, bütün Akdeniz havzasına yayılacaktır. İkrar âyinlerinin çoğu bu efsaneyi canlandırır. Osiris'i örnek almağa yöneltir müritler:

— insanoğlu, ölümden sonra, «bir başka Osiris olabilir»; tıpkı bu tanrı gibi, ölümsüzlüğe erebilir...

— ama ikrarlı mürit, daha bu dünyada yaşarken tanrılaştırmak; tanrısal bir varoluşa kavuşmak üzere sembolik bir şekilde ölmek imkânına sahiptir...

«Yeniden doğmak için ölmek...» Osiris efsanesinin özü, işte budur.

Bu efsane, haremülահramlarda yapılan gizli törenlerde, rahipler hiyerarşisine mensup bütün üyelerin aktör olarak görev aldığı bir sahneler dizisi halinde canlandırılmaktaydı. Özellikle Roma çağında büyük mizansenler halini aldığını bildiğimiz bu ikrar «çileleri»nden amaç, müride, önce öldüğü; sonra da sözlere sığmaz bir varoluşa doğduğu duyumunu aşlamaktır.

Eski Mısır sembolleriyle gizli öğretilerinin özellikleri ve etkileri nedir?

Eski Mısır tapınaklarında sayısız sembole, işarete, remize raslamaktayız. Bu bolluğu, Eski Mısır toprağında yeşeren din ve mezhep bolluğuna bağlayabiliriz. Bunların hepsini sıralamak hem güç, hem de anlamlarını teker teker açıklamadıkça yersiz olur. Biz burada sadece tanrıça İsis'in tasvirlerinde yer alan sembollerle yetineceğiz: Boynuzlar, küre, testi, hilâl, emzirdiği çocuk, ayaklarına kadar inen giysi, kayık, orak ve kulplu

haç. Eski Mısırlıların «Ankh» adını verdiği, anlamı henüz çözülemeyen bu son sembolü, «Kutsal Dil» isimli kitabında büyücü Enel şöyle yorumluyor: «Ebedî hayatın timsalidir bu. Kulp, yüze, canlandırdığı edilgenliğe inen İlke'nin ışıldattığı hayat çemberidir; dikey çizgi de, İlke'nin taa sonsuza dek uzanışını dile getirir.»

Gizli öğretilere gelince... Eski Mısır rahiplerinin, bilim alanında, bugün birer muamma olarak karşımıza dikilen ileri hamleler gerçekleştirdiklerini biliyoruz. Örneğin Eski Mısır tapınakları, dinî bayram gecelerinde hava fişekleriyle aydınlatılmaktaydı. Ayrıca Eski Mısırlılar kendi ülkelerine «Kemit» adını vermekteydiler ki, bazı uzmanlara göre «kimya» terimi bu kelimeden türemiştir.

Eski Mısır kozmogonisi, klasik ezoterizmin bütün temalarını bağrında toplayan geniş bir sentez niteliği gösterir. Burada bu sentezin bütün ayrıntılarına girmek söz konusu olamaz, özetlemekle yetinelim:

Âlem, ateşten bir Yaratıcı (demiurgos) tarafından kurulmuştur; bu Yaratıcı, başlangıçtaki kaostan, Karanlık Sulardan çıkarak tezahür eder. Tanrısal güçler, bir tanrı ve bir tanrıçadan müteşekkil çiftler halinde belirir; bu belirme, kendi kendine daima özdeş kalan büyük Birliğin bağrında gerçekleşir. İnsan ruhunun, çıkmış olduğu İlkeyle özdeşleşmesi mümkündür...

Şu basit özet bile, Eski Mısır gizemciliğinin özellikle Eflâtun'u nasıl derinden etkilemiş olduğunu göstermeğe yeter. Bu etki, İskenderiye antik dünyanın bellibaşlı kültür merkezi haline geldiğinde büsbütün yaygınlaşmıştır. Öyle ki, Eski Mısır gizli doktrinlerinin izlerini, ilk etkileme alanı olan Eski Yunan dışında, bazı Gnoz'larda, Roma İmparatorluğundaki çeşitli Gizemlerde ve hatta Hristiyanlığın kaynağında, rahatça bulmak mümkündür: Eski

Mısır tanrıçasının hep döllendiği halde daima erden (bâkire) kalan Doğanın bir sembolü olduğunu göz önüne alan bazı araştırmacılar, İsis mezhebinin, Hıristiyanlıktaki Meryem'i Betul inancının kökenini teşkil ettiğini ileri sürmektedirler.

3

ESKİ YUNAN GİZEMCİLİĞİ

Eski Yunan gizemciliğinin özellikleri ve Eski Yunan'daki belli başlı gizemler nelerdir?

Üstünkörü bakacak olursak, büyük bir çelişki görürüz: «Klasik düşünce»nin yurdudur Eski Yunan; âhenk ve düzen eğiliminin, denge duygusunun yeşerdiği topraktır; açıklığın ve aklın saltanat sürdüğü yerdir. Ama Eski Yunan, aynı zamanda, bütün biçimleriyle ezoterizmin ve her türden gizemlerin yurdudur. Nietzsche'nin üzerinde ısrarla durduğu bu çelişkinin, Eski Yunan gizemlerinin incelenmesiyle kendiliğinden çözüleceğini umuyoruz.

Eski Yunan gizemciliğinin kökeninde iki ayrı kaynak bulunmaktadır:

1) Mezopotamya ve Eski Mısır gizemciliği... Yamblikhos, Eski Mısır ve Asur gizemlerinin, başrahiplerine bizzat tanrılar tarafından verilmiş dilleri sayesinde, Eski Yunan gizemlerinden çok daha üstün olduğunu söylüyor. Puthagoras, ve Eflâtun gibi önde gelen kişilerin ve hattâ Eski Yunan hükümdarlarının, kendi ülkelerinde ikrar verdikten sonra, niçin Eski Mısır tapınaklarını hacca gittiklerini, bu tanıklığın ışığında daha iyi değerlendirebi-

liriz. Unutmayalım ki bu türlü «nurlanma» gezileri, hacılara, Es-ki Yunan sitelerinde bazı siyasi imtiyazlar da sağlamaktaydı.

2) Ama Mezopotamya-Eski Mısır etkisinin yanı sıra bir ikinci kaynak daha vardır: Eski Yunan'da ve İtalya'da tarihöncesi çağlardan beri süregelen, yerel büyücülük âyinleri... Bu âyinler, ilerde inceleyeceğimiz «ilkel» kavimlerdeki gizli örgütlerin ikrar törenlerinden pek farklı olmasa gerektir. Örneğin Diyanisios şenlikleri, bugün Afrika'da yapılan bazı ikrar âyinleriyle büyük benzerlikler göstermektedir. Burada da, Afrika'daki «demirci önderler»in etkisine raslamaktayız. Sicilyalı Diyodoros'u dinleyelim:

«Bazıları rivayet eder ki Daktuloi'ler* önce Frigya'daki İda'da (Kazdağı'nda) oturdu, ve sonra Minos'la Avrupa'ya geçtiler. Mucizeler yaratıyorlardı; ikrara («telete») ve gizemlere verdiler kendilerini; ve Somothraki'de (Semadirek'te) kaldıkları süre boyunca, adada oturanları hayranlıktan hayranlığa sürüklediler... Orfeus tilmizleri oldu bunların; ve bu sâyededir ki, ikrarı ve gizemleri Helenlere ilkin o getirdi.»

Nitekim Hristiyan ermişi Epifanius da bu ikili kaynağın etkisini belirtmektedir:

«Bütün bu uğursuz ikrar ve gizemler, önce Eski Mısırlılarla Frigyalılardan, Fenikelilerle Babillilerden çıktı. Bunları Eski Mısır'dan Helenlere taşıyan, Kadmos ile İnakhos olmuştur; öte yandan, bu gizemlerin bir başlangıcı da Orfeus'tadır.»

* Daktuloi'ler, efsanevi Kubele rahipleridir; topraktan çıkıp insanları etkileyen güçlere ibadeti önerirler. Girit'teki İda dağında, örnekseme (analoji) yoluyla da, Frigya'daki İda dağında yaşadıkları rivayet edilir. İsa'dan önce XII. yüzyılda Ege dünyasında görülen ilk demirciler karşısında hayranlığa düşen insanlar, bunları hemen tanrısallaştırmış ve kendilerine Daktuloi ismini vermiştir. Demircilik sanatının yanı sıra, herhalde dövme işinin âhenliğine bakarak, müzikal ritmlerin icadı da Daktuloi'lere atfedilmiştir. Müziğe ve Eski Yunan'daki ilk çalgı olan lire geçiş, «daktilik» ritmden itibaren olmuştur.

Kimdir İnakhos ile Kadmos? İnakhos, Helen «tufan»ından sonra kendi bölgesini nüfuslandıran ve ilk Argos kralı olan ırmağın tanrısıdır. Kadmos ise, Fenike hükümdarı Agenûr'un oğludur; Zeus tarafından kaçırılan kızkardeşi Avrupa'yı bulmak üzere yola düşmüş ama Delfoi'de uğradığı bir vahyi ilâhi ona bu işten vazgeçmesini, önüne çıkacak ilk ineğin ardından gitmesini ve hayvanın durduğu yerde bir şehir kurmasını buyurunca, sonradan Tebai hisarı halini alan Kadmeia kentini kurmuştur. Efsaneye göre, Eski Yunanlılara şehir kurmasını, çift sürüp ekin ekmesini, maddenleri çıkarıp işlemesini ve... alfabeyi öğreten, odur.

Helenlere Eski Mısır'dan gizem taşıyanların kişiliğine bakınca, Eski Yunan'daki gizli öğretileri etkileyen iki temel kaynağı birbirine karıştırmamak gerektiğini daha iyi anlıyoruz... diyor R. Alleu: Birinci kaynak, bin yıllar boyunca çeşitli toplumların yükselişini sağlamış bilgi ve tekniklere sahip yüksek uygarlıklardır; ikinci kaynağa, henüz ilkel çağını yaşayan halk topluluklarının büyüsel-dinsel gelenek ve inançları. İsa'dan önce II. binde Orta Doğu uygarlıklarına nispetle Eski Yunan'ın ve genellikle bütün Avrupa'nın durumu, çağdaş Batı uygarlığına nispetle bugünkü sömürgelerin durumundan pek farklı değildir. Bu bakımdan, o çağdaki gizemler, çağımızdaki Hıristiyan misyonlarıyla karşılaştırılabilir. R. Alleu'ya göre, ikrar örgütlerinin gizli karakteri, psikolojik gerekleri karşıladığı kadar pedagojik ve ekonomik zorunluluklara da uygun düşmektedir. Gerçekten de, Eski Mısır ya da Asur bilimi, henüz az gelişmiş halk topluluklarının tüm bireyleri tarafından, araçsız bir şekilde doğrudan doğruya kavranamazdı. Ancak seçkin bir entellektüel zümreye emanet edilebilirdi bu bilgiler. Bu zümre o bilgileri önce ağır ağır sindirip benimseyecek; sonra da parlak eserler vermek ve toplum hayatına yararlı olmak suretiyle çevresine yayacaktır.

Nitekim, o çağın toplumsal şartları içinde bilimlerin ve sanat-

ların, fertlerden çok, birtakım belirli ailelere ve imtiyazlı sınıflara emanet edildiğini görüyoruz: *Tekniker ailesi*, eski gizli örgütlerin belirgin tipidir. Örneğin tıb, Eski Yunan'da titizlikle saklanan ve Asklepios torunlarının tekelinde olan bir bilimdi; Asklepiades'ler, tıbbî deney ve eczaların sırrını elinde tutan ve vahyi ilâhiler kisvesi altında konsültasyon yapan bir rahipler kastıydı. Hipokrates'in, sanatını, ancak öğrenmeğe yatkın kişiler ve yemin verdirmek şartıyla öğrettiğini biliyoruz. Gene biliyoruz ki Galenos (Câlinûs) tıbbın, Asklepiades'lerin elinden çıktığı taktirde, alçak bir sanat durumuna düşeceğini söylemekteydi: «Kutsal şeyler, kutsal kişilerin harcıdır; bigâneler, ikrar vermeden önce, bunlarla uğraşamaz...»

Vettius Valens ve Julius Firmicus Maternus, o çağda astronominin de ikrar perdesiyle örtülü olduğunu söylüyorlar. Nitekim felsefe de, uzun süre, ezoterik bir bilgi olarak kalmıştır. Bu konuda Themistios, Aristo'nun, da tıpkı Puthagoras ve Eflâtun gibi, eserlerinin anahtarlarını gizli tuttuğunu belirttikten sonra şunları ekliyor: «Aristoteles, dehâsının ve emeğinin ürünü olan bilgeliği ayağa düşürmeksizin iyilere ulaştırmak amacıyla, karanlıklarla örtmüş ve zulmetlere sarmıştı...»

Eustathios, gemi yapma sanatının bigânelerden kesinlikle gizli tutulduğu, Rodos'ta gizli tersaneler olduğunu ve bunları ikrar vermeksizin görmeğe yeltenenlerin ölüme mahkûm edildiğini yazıyor.

Ve Lisias'ın anlattığına göre, Eleusis âyinlerinde bütün bu gizli dernekler... hadi ismiyle söyleyelim, bütün bu loncalar... ilâhiler okuyarak geçen rahipler tarafından temsil edilmektedir. Ve Galenos, tıb biliminin öğrenimini tilmizlerine, Eleusis yada Semadirek'teki ikrar törenlerine bir örnekseme yoluyla, «kutsal bu telete» olarak tanıtmaktaydı. Eleusis gizemleri takvimindeki

bir âyin günü de, Asklepios'un ikrar verdiği günün anısını yüceltmek amacıyla, «Epidauria» diye adlandırılmıştı.

Bu durumda, antik bilginin sadece yazılı rivayetler yoluyla değil, aynı zamanda ve yakın devirlere kadar, sözlü rivayetler yoluyla de aktarıldığı apaçık ortadadır. Yani yazılı metinler, eskilerin bilgi alanını tüm boyutlarıyla kavramamız bakımından yetersiz kalıyor. Kaldı ki çağımıza ulaşan metinlerin çoğu, bile isteye «karanlıklarla örtülü» durumdadır. Ancak gizli örgüt doktrin ve âyinlerinin incelenmesi, mitlerin ve kutsal dildeki sembollerin deşifre edilmesidir ki, bizleri, ilk bakışta karşımıza dikilen ilişkilerin ötesinde, antik dehânın kapsamını ve derinliğini daha iyi kavramağa, ve böylece, modern dehânın gerçekleştirdiği atılımları daha iyi değerlendirmeye götürebilir.

Biz bu kitapta o küçücük Eski Yunan'ın dört bir bucağında filizlenen gizemlerden ancak ufak bir kısmına eğilebileceğiz. Önce, Batı düşüncesini iyice etkilemiş olması bakımından, Eleusis gizemlerini, ne yazık ki ancak belirli bir yanıyle, derinlemesine inceleyeceğiz. Sonra da Diyonisios ve Orfeus gizemleriyle Putthagoras gizemciliğine kısaca bir göz atacağız.

Eleusis gizemlerinin özelliği, «Çoban» kavramının önemi, hükümdarın sembolik ölümü, ve Eleusis tapınağındaki ikrar âyinlerinin niteliği nedir?

Sayırsız Eski Yunan sitesinde kutlanan gizemler arasında Atinalılara özgü olan Eleusis gizemleri, hiç şüphe yok ki başta gelir. Bu gizemlerin dinsel fonksiyonu o derece önem kazanmıştır ki, Suetonius'a bakılırsa, imparator Claudius, bir ara, ünlü tapınağı Atina'dan Roma'ya taşımağa karar vermiştir. Ve Atina'da ikrar veren Augustus, Eleusis ricali arasında yer almaktadır.

II. yüzyılda bir yangınla yıkılan, 396 yılında Alarik'in yö-

nettiği Gotlar tarafından yağma edilen tapınak, etkisini V. yüzyıla kadar korumuştur.

Eski uygarlığın yüzyıllar boyunca anahtar taşı olmuş olan bir tapınağın yıkılışı, tarih açısından elbette tâmiri imkânsız bir kayıptır. Manethon'un, Pausanias'ın, Plutharkos'un ve Câlinûs'un eserlerinde durmaksızın sözünü ettikleri «tanımak hakkı yalnız bazı ölümlülere tanınmış olan saklı kitaplar», bizler hiç bir zaman okuyamayacağız demektir bu... Ama çağdaş arkeologların, özellikle de V. Magnien'in çalışmaları, Eleusis'teki ikrar âyinlerinin bütün ayrıntılarıyla nasıl yapıldığı değilse bile, bellibaşlı aşamalarının canlandırmamızı ve temel sembollerini çözmemizi mümkün kılıyor.

Şimdi Eleusis tapınağında, «hükümdarın ikrar süreci»ne bakalım:

Antik dinde entellektüel, siyasî ve dinî erkin, hükümdarın kişiliğinde özdeşlik halinde olduğunu hatırlatıyor Magnien. Gerçekten de kral, «hiyerofantes» veya *başrahip* olarak, herşeyden önce gizem âyinlerine başkanlık eden kişidir.

Eski Mısır'da firavunun ilk fonksiyonu da budur. Homeros'ta hükümdar, «tanrıların eşidi» olarak tanıtılır bize; Eflâtun «Kanonlar»da, Kronos'un sitelere başkanlık etmek üzere, tanrısal ırktan önderler yolladığını belirtir. Aristo: «Hükümdar herşeyden önce gizemlerle uğraşır...» der Ve büyük filozofun öğrencisi İskender, kendisini Zeus'un oğlu diye gösterirken, Asya hükümdarlarını taklit etmektedir.

Yani ikrarlı hükümdar, yaratıcı zekânın ışığını saçan kişidir, bir çeşit; «tanrısal varlığın gözü»dür; ve bu anlamda, «karanlık madde»nin bağlarıyla baştan sona bağlı değildir.

Oysa bu entellektüel ve dinî erki karşılayan bir «hükümdar

sanatı» vardır: Tıp, yani iyi etme kudreti. Bu çok eski fikri, Eski Yunan'da ilkin Homeros'un dile getirdiğini görüyoruz: Bilginlerin bilginidir hükümdar.

Ama hepsinden önemlisi, tıpkı Eski Mısır'da ve Çin'de olduğu gibi, Eski Yunan'da da kral, tarım işlerine önderlik eder. Burada Eleusis gizemlerinin tanrıça Demeter'i kutlamak amacıyla başladığını hatırlatalım: Efsaneye göre, ilk başrahip Triptolemos, bizzat tanrıçadan öğrendiği çift sürme ve ekin ekme tekniklerini «kutsal bir tarla açarak» ikrarlı müritlere öğretmeğe koyulmuştur.

Magnien, ikrardan sonra hükümdarın ve hierofantesin isim de değiştirdiklerini belirtiyor. Nitekim bir kitabede şu sözleri kazılı buluyoruz:

«İsmime gelince, boşuna arama kim olduğumu: Gizemli âyin kızıl ışıltılarla parlayan denize doğru alıp götürdü onu. Ama Cenetliklerin mekânına ve kader gününe ulaştığımda, benimle ilgilenmiş olanlar kim olduğumu söyleyeceklerdir.»

Mistik bir yolculuk söz konusudur burada. Âyinlerin ayrıntıları hakkında hiç bir metin açık ve tam değildir. Ayrıca, ikrar gizemlerini yayanları dinsizlikle suçlayıp ölüme mahkûm eden bir özel kanunun varlığını da biliyoruz. Ama elimizdeki metinleri kıyaslama yoluyla, ikrar törenlerinin bellibaşlı aşamalarını yeniden kurmak mümkündür.

İskenderiyeli Filon'u dinleyelim:

Hayvanları gütmeye işi, insanların tatlı sürüsünü yönetmekle görevli kişi için, tam bir krallık hazırlığıydı... İşte bunun içindir ki hükümdarlar, halkların çobanları diye adlandırılır: ve bu isim bir hakaret değil, en büyük bir şereftir.»

Sinesius, krallığa hazırlanan kişinin ikrardan önce inzivaya

çekilmek ve orada kinden, hınçtan ve insanlara özgü bütün öteki tutkulardan sıyrılmak zorunda olduğunu söylüyor.

Plutharkos, Thespesyos'un macerasını anlatmak kisvesi altında, krallara özgü ikrar âyininin bazı önemli aşamalarını açığa vurmaktadır: Önce yüzerek, sonra kayıkla bir ırmağı geçme; ölümlü olan herşeyden uzaklaşma; isim değiştirme... Plutharkos'un, ikrar âyinleriyle ilgili olarak inceleyeceğimiz uyuşturucu maddelerin rolü bakımından da büyük önem taşıyan bu metnini özetlememiz gerekiyor:

Thespesyos, kötü bir adamdı, vahyi ilâhi, «ölümden geçtikten sonra» iyi adam olacağını söyledi ona. «Bir gün boyun üstü düştü yüksekte. Açık yarası yoktu, ama öldü, ve ölümünün üçüncü günü de, cenaze töreni sırasında ayağa kalktı yeniden. Çok geçmeden toparlanıp güc kazandı, iyileşti, ve sonraki hayatında inanılmaz bir yaşayış değişikliği gösterdi, Kilikyalılar, o devrin insanları arasında Thespesyos kadar anlaşmalara bağlı, tanrılar konusunda sofu, düşmanlara zararlı ve dostlara yararlı bir kimse olmadığını söylerler...»

Thespesyos, başından geçenleri, Protogenes'le öteki seçkin dostlarına şöyle anlatır:

Düşünen kısım, vücudundan kopup ayrıldığında; bu anî değişikliğin etkisiyle, kayığından suyun dibine düşen sürücü ne duyarsa aynını duydu önce. Sonra biraz doğrulup yükseldi, ve o vakit, bütün varlığıyla soluk alıyor ve ruhu bir tek göz haline gelmişçesine bütün yanlardan görüyormuş gibi geldi ona. Ama daha önce görmüş olduklarından hiç birini görmüyordu şimdi: Biribirinden sonsuz bir mesafeyle ayrılmış, hayranlık verici renkte ışıklar saçan muazzam yıldızlar görüyordu, öyle ki ruhu, durgun suda bir kayık gibi kayıyor ve her yere akıl almaz bir çabuklukla ulaşıyordu.

Ölülerin ruhlarını gördü sonra. Bunlar, ışıklı su kabarcıkları gibi kaynayarak geliyordu aşağıdan, sonra kabarcık patlıyor ve

ruhlar, insanî şekilleriyle ama ağırlıksız olarak çıkıyordu içinden.

Aynı biçimde hareket etmiyorlardı: Kimisi, müthiş bir hafiflikle kabarcığın dışına atlayarak yukarı doğru sıçrıyor; kimisi de, küre dilimleri gibi olduğu yerde dönüyordu. Ve uzun zaman ve zahmetlerden sonra, kâh aşağıya kâh yukarıya doğru sürünerek, karıkarışık ve bulanık bir hareket içinde uzaklaşıyorlardı.

Kim olduğunu bilmiyordu çoğunun. Ama iyi tanıdığı bir kaçını görünce, yaklaşıp konuşmak istedi: İştmediler onu, kendilerinde değillerdi, «frenos»suzdular (frenos: ruhun, duygularla tutkuları kapsayan kısmı). Korku içinde, gözden ve elden kaçıyor; önce tek başlarına oradan oraya savruluyor, sonra aynı haldeki başka ruhlarla birleşip kucaklaşıyor, sarılıyor, gelişigüzel hareketler yapıyor; ulumaya benzeyen, inilti ve dehşet çığlıklarıyla karışık, anlamsız sesler çıkarıyorlardı.*

Ötekiler yukardaydı, herşeyi çevirenin doruğunda pırıl pırıl gözükmüyorlardı. Biribirleriyle yumuşakça kucaklaşıyor ve bulanık ruhlardan kaçıyorlardı. Rahatsız oldukları vakit büzülüyor, sevindikleri ve rahat ettikleri vakit de genişleyip yayılıyorlardı... Ak-rabalarından birinin ruhunu gördü onların arasında. İyice tanıyamadı, çünkü o henüz çocukken ölmüştü öteki. Ama ruhu ona yakın gelip: «Selâm sana Thespesyos!» dedi.

O ise, şaşkınlık içinde, isminin Thespesyos değil, Aridea olduğunu söyleyince, şöyle karşılık verdi ruh:

«Önce öyleydi evet! Ama şimdi Thespesyos oldun. Çünkü ölmedin sen: Tanrıların isteği üzerine, ruhunun düşünen kısmıyla buraya geldin; öteki ruhu ise, bir teknenin demiri gibi, vücudunda bıraktın...»

* Tibetlilerin kutsal kitaplarından «Bardo thödol»da («Ölümlerin Kitabı») ikrarın bu aşamasıyla ilgili olarak aynı tasvirler bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi, krala özgü ikrar süreci, insan doğasının aşılmasını içermektedir. Çünkü ikrarlı hükümdarın, «Cennet adaları»na gelmeden önce, insan doğasının yükünden arınması gerekmektedir.

Geleceğin hükümdarı, bu arınmadan sonra, bir yükselme aşamasına geçer. Sinesius şöyle diyor: «Tanrılar ve rahipler, kutsal alınbağları ve kutsal flâvtalarla karşılar kendisini.» Ve böylelikle haremülahramın avlusuna ulaşan ikrarlı kral, orada, tanrıyı yüzyüze seyrederek nura garkolur. Artık hükümdar, haremülahrama girmek hakkını almış bulunmaktadır.

Eski Mısır'da da aynı geleneğe rastlamaktayız: Tanrı, küçük bir tapınakta saklı yaşamakta; sadece firavun, «Tanrının Oğlu» sıfatıyla, içeri girebilmekteydi. Muntazam törenlerde bu görevi, firavun adına, başrahip yüklenirdi. Bu, Eleusis'te de böyleydi.

Geleceğin hükümdarı, bu âyinden sonra, kutlu bir öğrenimden geçmektedir. Devlete bolluk sağlamak ve «kardeşinden kurtulmak»la görevli olduğu öğretilir kendisine; ruhların iki doğası olduğu ve yeryüzünden gelenlerle yukardan gelenler arasında zorunlu bir karşılık bulunduğu anlatılır.

Hükümdarın «kardeşi» deyimi, insan varlığının aşağılık kısmını, ölümlü ve hayvansal doğasını dile getirmektedir. Kralın yükselişi şeklindeki âyin aşamasını karşılayan semboldür bu. Nitekim Sümer efsanesi de, «krallığın göklerden indiğini» söylemiyor mu? Demek ki Eleusis'teki krallara özgü ikrar âyini, geleceğin hükümdarını, «semavî makam»ının alâmetleriyle donatmadan önce «dünyevî ve cismanî» zarflarından soymağa dayanmaktadır.

Eleusis gizemlerinde uyuşturucu maddelerin ve sanrılamanın rolü nedir?

Plutharkos'tan aktardığımız metin, bu bakımdan büyük bir

önem taşımaktadır. Çünkü bu metin, ikrar sürecindeki mistik yolculuk aşamasının, bazı çilecilik ve büyücülük teknikleriyle sağlanan «vücuttan kopuş» deneyini andırdığını görmemize yarıyor.

Gerçekten de öyle birtakım zehirler ve sanrı verici (halüsinasyon verici, «Hallucinatoire») uyuşturucular vardır ki, insan-da, Plutharkos'un tasvirlerine tıpatıp uygun ruhsal-duygusal değişkemeler yaratır. «Hayranlık verici renkte ışıklar saçan muazzam yıldızlar...», «içinden insanî şekilleriyle ruhların çıktığı ışıklı su kabarcıkları...», vb... «Psilocybine etkisi»ne tâbi tutulanların tanıklıklarında rasladığımız imgelerdir bunlar... Nitekim kutsal metinlerde, Maya rahiplerinin sanrı verici birtakım mantarlardan yararlandıklarını okuyoruz.

Ayrıca ikrarlıların *gerçek* bir içkiyle mistik sarhoşluğa erdiklerini biliyoruz; gene biliyoruz ki bunlar, vücuttan ve her türlü maddî bağdan kurtulmuş izlenimine kapılıyorlardı. Diyoni-sios şenliklerinin ünlü kollektif sarhoşluğu, bunun en belirgin örneklerinden biridir.

Bunun yanı sıra, Eleusis gizemleri konusunda, akla bir başka ihtimal geliyor: Eleusis'te bir kaynak bulunmaktadır; bir ikinci kaynak da, Atina'daki Asklepios tapınağının haremülahramında bulunmaktaydı. Bu kaynakların, tabii bir *güldürücü gaz* (diazot monoksit, «protoxyde d'azote») yaydığı da düşünülebilir. Söz konusu gazın yaklaşık olarak yüzde 80'i suda çözülmemekte ve şiddetli bir şeker tadı kazanmaktadır. Küçük hayvanları derhal öldüren bu gazın, insan üzerindeki etkileri çok çeşitlidir. 1799 yılında bu gazdan içine çeken H. Davy, fizik acıyı tamamıyla yokettiğini ve sarhoşluğun tüm belirtilerini verdiğini söylüyordu. Nitekim, diazot monoksitin eski ismi «Cennet gazı»dır; ve ünlü kimya bilgininin vaktinden önce ölümünü, bu gazı sık sık koklamayı iptilâ haline getirmiş olmasına bağlayanlar da vardır. Nitekim çoğu zaman katışık halde raslanan diozot monoksit, ted-

birsizce koklandığında ciddi tehlikelere yolaçmakta; saf halde ve küçük dozlarda çekildiği zamansa zararsız gözükmektedir. Şampanyanın verdiği özel sarhoşluğun, bu gazın etkisinden ileri gelmesi mümkündür. Anlatageldiklerimize bir de kendi yaşantımızdan bir örnek katalım: Pamukkale-Hierapolis'teki Kubele tapınağında, halkın «Cindeliği» tâbir ettiği, gaz karbonik yayan bir kaynak vardır; ve koca koca hayvanların bir süre yakınında kalınca boğulduğu bu kaynaktan yararlanarak Kubele rahiplerinin birtakım «mucize»ler yarattığı bilinmektedir. Elinizdeki kitabın yazarı, «Cindeliği»nden yayılan gazı kısa bir an koklamış ve bütün bir gün yarı sarhoş bir halde kalmıştır.

Eleusis'teki kutsal içkinin fiziksel-kimyasal biresimi ne olursa olsun, ikrar verenler tarafından âyin sırasında bir ibadet tarzında içildiği muhakkaktır. Din tarihçileri, sanrı verici maddelerin insanın ruhsallığı üzerindeki etkilerine yeterince dikkat etmemektedirler nedense. Nitekim Sümerlilerin de, kutsal bir âyin aracı olarak afyona başvurduklarını gösteren işaretler mevcuttur. Ve Malezya korsanları, ki özel argoları ve stratejileri garip bir biçimde Sümer dilini ve denizcilik geleneklerini andırmaktadır, yüzyıllardan beridir âyinlerinde afyon kullanmaktadırlar.

Bütün bunlar Eleusis gizemlerinin, müritleri uyuşturucularla zehirleyip sarhoş etmeğe dayandığı anlamına gelmez elbette. Kaldı ki uyuşturucu maddelerin çok değişik şekillerde ve fertlerin ruh hallerine göre etkide bulunduğu, hiç kimsenin meçhulü değildir. Ama bu uyuşturucular, kendi başlarına bir «nurlanma»ya yolaçmıyorsa bile, büyük çoğunluğu, uzun süre sabır isteyen mistik çile idmanlarına hazırlıklı olmaktan uzak mürit adayları üzerinde hızlı ve derin bir etki sağlamak üzere kullanılan birer araç şeklinde görülebilir.

Ve nihayet şu noktayı da belirtelim ki, bazı sanrı verici maddelerin bugünkü uygulaması, ruhsal bir etkinin yanı sıra başvuru-

lacak belirli fiziksel-kimyasal tekniklerin, bilinçaltının gerçek anlamda bir «arınma»sma yolaçabileceğini göstermektedir. Madenin alt, ögesel düzeyinden gerçeğin üst planına ulaşma meselesidir bu. İnsan varlığının ilksel hayvanî doğası, çoğu zaman, fiziksel-kimyasal araçlara başvurmaksızın, doğrudan doğruya, köklü ruhsal başkalaşım'ların (metamorfoz'ların) elde edilmesin: engeldir ki, mürit, insanoğluna özgü düşünce şartlarından sıyrıldıkça tanrısal bilgeliği yüklenemez. Oysa sadece entellektüel aklın soyut sınırları içinde mahpus kalarak, insanoğluna özgü düşünce şartlarından sıyrılmak mümkün olmasa gerektir.

Diyonisos gizemlerinin ve şenliklerinin özelliği, önemi ve etkisi nedir ?

Eski Yunan'daki en eski Gizemlerden biri de, Diyonisos dinidir. Bu gizemler, kimi araştırmacılara göre, Helen öncesi dönemde başlamakta ve Hint-İran kökenli bir kaynağa dayanmaktadır: Diyonisos, Arilerin «ölümsüzlük iksiri»ni koruyan tanrısı, bütün Eski Yunan öncesi Akdeniz bölgesinde rasladığımız Ana Tanrıça'nın eşi Div-an-aoşa'dır. Buna bir de Eski Mısır kökenli etkileri katmak gerekmektedir: Çünkü Diyonisos-Demeter çifti, belirli bir şekilde Osiris-İsis çiftini hatırlatıyor... Her ne olursa olsun, Diyonisos'u kutlayan ve «Tihiasos» ismi verilen («tanrısal alay» anlamına gelen bu kelime, belki de «tanrı» anlamına gelen «Theos» kelimesinden türemedir) gizli derneklerle doludur Eski Yunan. Ve bu kutlama, alabildiğine sivri cinsel karakter taşıyan danslarla, kollektif bir sarhoşlukla, kanlı kurbanlarla ve çeşitli büyücülük gösterileriyle süslü âyinlerden kuruludur. Bu âyinlerin, Roma İmparatorluğunda iyice yaygınlaşan paganizm üzerinde büyük etkisi olmuştur. Ayrıca, Diyonisos âyinlerinin, raks ve musiki sanatlarıyla şarap üretme tekniklerinin gelişiminde etkili olduğu da muhakkaktır.

Orfeus gizemlerinin özelliği, önemi ve etkisi nedir ?

Orfeus gizemlerine bağlı kosmogoni anlayışı, Eski Mısır ve Hint öğretilerinde rasladığımız evrendoğum anlayışına fazlasıyla benzemektedir: Gece'den Acunsal Yumurta doğar; Gökyüzü ile Yeryüzü, bu Yumurtanın iki yarısını meydana getirirler; bunlardan da, hayatın ilkesi, ışıklı Eros doğar...

Orfeusçuluğu, Gizemcilik açısından asıl önemli kılan, ruhun «Kurtuluş»u üzerindeki görüşleridir: Vücutta bir zindanda gibi hapis duran ruh, sonsuz bir devir halinde, durmaksızın, bir varlıktan bir varlığa sıçrayarak göç eder (tenasuh, metempsikoz, «transmigration»). Yeniden doğuşların bu «cehennem zinciri»ni kırarak olan, nefsi körleterek gerçekleştirilen ikrardır. L. Gernet ile A. Boulanger, bu temayı şöyle açıklıyor:

«İnsanlar, Titan'lardan inmektedir; bu Tanrı düşmanlarının küllerinden doğmuştur insanlar; ve Zeus, bunları, suçlarından ötürü (kendisine isyan edip iktidarı bir süre elinden aldıkları için) yıldırımla çarparak cezalandırmıştır. İşte bundan dolaydır ki doğalarında bir kötülük unsuru vardır; bu unsur, bazen, «yersel yan» olarak da isimlendirilir. Ama Titanlar, isyanları sırasında Zeus'un oğlunu parçalayıp yemiş oldukları için, doğalarında bir de tanrısal yada göksel unsur bulunur... Kökendeki Günah kavramını biçimsel olarak kabul etmese de, bu ikicilik (düalizm) insan türünün daha baştan lekelenmiş olduğu fikrine dayanmakta; dolayısıyla kurtuluş problemini getirmektedir... Yeniden doğuşların sonsuz silsilesi demek, ıstırapın sonsuzluğu demektir; ve bu ıstıraptan ruhun kurtulması gerekir. Orfeusçuluğun önerdiğu hayatın amacı, işte budur...»

Orfeusçuluk, özellikle Eflâtun'u derinden etkilemiş benzermektedir. Hattâ kimi araştırmacılar, «Cumhuriyet»teki ünlü Mağara Fısanesi'nin, üstadın mensup olduğu Orfeusçu bir gizli

örgütün ikrar sürecini üstü kapalı şekilde tasvir ettiğini ileri sürmektedirler.

Puthagoras kimdir; Puthagoras gizemciliğinin özelliği, önemi ve etkisi nedir; bilim alanındaki rolü ne olmuştur?

Orfeusçuluğa bağlanan ve çoğu zaman da Fran-Masonlukla kıyaslanan Puthagoras dini müritlerinin, hem eskilerin «hesabiyat» dediği aritmoloji cinsinden mistik kurgularla, hem bilimle, hem de politikayla uğraştığı; ve Örgütün bir ara, Güney İtalya ve Sicilya'daki çeşitli Eski Yunan sitelerinde iktidarı ele geçirdiği, herkesçe bilinmektedir.

Tarihin tanıdığı en etkili gizli örgütlerden birinin kurucusu olan ve «Bilgelerin Bilgesi» diye anılan Puthagoras (Pitagor) kimdir?

Puthagoras, İsa'dan önce 580 yılına doğru Sisam adasında doğdu. Rivayete göre, çağın geleneklerine uygun olarak, Orfeus'a ikrar verdi. Tiran Polikrates devrinde yurdundan ayrılan Puthagoras'ın, önce İyonya'ya, sonra da Mısır ve Babil'den geçerek Hindistan'a kadar uzanan bir «nurlanma» gezisine çıktığı ve bu ülkelerdeki tapınaklarda çile çektiği rivayet edilir. Dönüşte bir süre Girit'te oturdu; sonra da kendi dinini kurmak üzere Sicilya'ya, oradan da Güney İtalya'da Krotonai sitesine göçtü. Bu kentte, İsa'dan önce 530 yılına doğru bir okul açtığını kesinlikle biliyoruz. Gene kesinlikle bildiğimiz bir nokta da, kısa zamanda, Krotonai'de iktidarı elinde tutan aristokratlar partisinin şeflerinden biri haline geldiğidir; ve rivayete göre, kentin kanunlarından büyük bir kısmı bizzat Puthagoras tarafından kaleme alınmıştır.

Puthagoras'ın okulu bir çeşit manastırdır: İki yıl süren bir çileden geçer müritler. Bu süre boyunca katiyen konuşmaz ve pîri, yüzünü görmeksizin, bir bölmenin ardından işitirler (örgütün, «altın sükût kanunu» diye anılan kuralı budur); düşünceye dalar, belleklerini sınar ve pîrin ahlâk anlayışının temelleriyle bir

arınma aracı olarak kabul edilen matematik bilgileri öğrenirler. Müritler, bu çileli ikrar döneminden sonra tarikate alınırken pîrin öğretisini ve matematik buluşlarını gizli tutmağa and içerler. Katı ve kesin tabuları gözetirler: Et yemezler, hayvan kökenli maddelerden yapıma giysi taşımazlar. Üç yıllık bir öğrenim dönemi sonunda müritlerden bazıları, başka sitelere yerleşip yeni okullar açmakla görevlendirilir.

İsa'dan önce 500'e doğru Krotonai'de demokratlar partisinin iktidarı ele alması üzerine başlayan gösterilerde halk, manastırı yakıp yıkmış ve müritlerden çoğunu kılıçtan geçirmiştir. Puthagoras, bir rivayete göre bu arada katledilmiş; daha güvenilir rivayete göre de, Metapontion'a sığınmış ve çok geçmeden orada, müritlerinin kucağında ölmüştür.

Hiç bir yazılı eser bırakmamış olan Puthagoras, daha İsa'dan önce V. yüzyıldan itibaren efsanevî bir kişiliğe bürünmüş; aynı zamanda bilgin, bilge ve peygamber olarak... yani bir yarı-tanrı olarak kabul edilmiştir. Kendi ismini taşıyan ve bir dik üçgenin yatık kenarının karesinin, öteki kenarların karelerinin toplamına eşit olduğunu belirten teoreme, gene kendi ismini taşıyan ve bugün de kullanılan kerrat cetvelinin babalığını, rivayet, Puthagoras'a vermektedir. Ünlü gizemcinin kurduğu okul, İ. Ö. V. yüzyılda Filolaos, İ. Ö. IV. yüzyılda da Arkhitas tarafından sürdürülmüştür.

Puthagorasçılığın temelinde, Orfeus gizemciliğine özgü ruh göçü anlayışı ve ruhun bilgi yoluyla arındığı inancı bulunur. Zaten tarikatte, gizemciliği yayan «akusmatik»ler ve bilimsel araştırmaya yönelen «matematikçi»ler olmak üzere, iki ayrı mürit kategorisi vardır.

Puthagorasçılara maledilen ve İ. Ö. III. yüzyılda Euklides tarafından bir bütün haline getirilen teoremler, Batı rasyonalizminin oluşumuna büyük çapta katkıda bulunmuştur. Matematik

alanındaki buluşları arasında, rasyonel sayıların atlanmaz limitini, aritmetik dizilerin yapısını, bölenlerinin toplamına eşit «yetkin» sayıların tanımını ve ilk n tek sayının toplamının n 'in karesine eşitliğini saymak gerekir.

Ayrıca Puthagorasçıların sayıların yapısı üzerindeki çalışmaları, müzik teorisi alanında da yenilik getirmiştir: Telli sazcular bugün Puthagoras ilkesine uygun olarak, yani beş notalık aralıklarla düzen kurarak çalmaktadırlar; ve «Kemancı gamı»na, Puthagoras gamı da denilmektedir.

Matematik Puthagorasçılık, «herşey sayıdır» şeklinde formüllenen bir tabiat felsefesi de doğurmuştur. Bu prensip, geniş bir örnekseme'nin (analoji'nin) ürünüdür: Gökteki takım yıldızlar nasıl, mecazî yorumlar alabilen (örneğin Büyük Ayı) sayılardan ibaretse, nesneler de sayısal yorumlar alabilecek şekillerden ibarettir. Burada nesnelerden amaç, sadece fizik nesneler değil; yapısı tanımlanabilen herşeydir (nitekim adaletin ve evliliğin de sayısı vardır). Nasıl bir rubabın (lir'in) âhengi, tellerin arasındaki belirli bir orandan doğuyorsa, ruh da vücudun bir âhengidir ve göç sırasında ruhlar, niteliklerine orantılı olarak yeni yeni cisimlere bürünür... «Sayı gizemciliği» diye adlandırılan ve Batı ezoterizmini derinden etkileyen görüş, budur.

4

ESKİ ROMA GİZEMCİLİĞİ

Eski Roma'daki çeşitli gizemlerin kökeni ve gelişim şartları nedir ?

İsa'dan sonraki dönemin ilk dört yüz yılı, Gizemli Dinlerin

ve her türden ıkrarlı örgütlerin büyük çapta gelişmesine sahne olmuştur. Bu dönem boyunca, eski mezhep ve öğretilerin yenileştirilmesine, hattâ diriltilmesine tanıklık ettiğimiz kadar, tamamıyla yeni birtakım hareket ve örgütlerin de filizlenip ortaya çıktığını görmekteyiz. Ve bütün bu entellektüel etkinliğin merkezi, İskenderiye'dir.

İnsanlar Roma dininin şekilciliğinden bıkip usandıkça, ruhun «kurtuluş»unu arayan Doğu mezheplerine sarılmışlardır: Diyonisios, Hekate (kara büyücülüğün tanrıçası), Kubele, Serapis, İsis gizemleri ardarda fıskırmaktadır...

Bunlar arasında özellikle gelişen ve Hıristiyanlığın karşısında uzun süre dayananı, İsis dini olmuştur. İsis gizemlerinin ıkrar âyinini, Plutharkos'un yanı sıra, Apuleius'un ünlü romanı «Ruhların Göçü»nden öğrenmekteyiz. Başlı başına bir ezoterik öğreti, bu gizemlere dayanmaktadır, Plutharkos'tan dinleyelim:

«Rengârenkti İsis'in giysileri; çünkü onun, bütün şekilleri alan ve bütün değişmelere uğrayan madde üzerinde büyük kudreti vardır; ve çünkü o, hem ışık hem karanlık, hem gündüz hem gece, hem ateş hem su, hem hayat hem ölüm, hem başlangıç hem son olabilir. Ama Osiris'in giysisinde ne bir gölge, ne de bir renk değişmesi arama: Bir tek renge, ışığın arı rengine bürünmüştür o. Çünkü İlke, her türlü karışımdan uzaktır; ve herşeyin başlangıcındaki anla kalır varlık, özü bakımından arıdır.»

İsis gizemciliğinin öğretileri, o çağdaki düşünce akımlarını derinden etkilemiştir. Ve bütün gizemciler, Sais'teki İsis tapınağının kapısındaki kitabeye telmihte bulunacaklardır durmaksızın:

«(Olmuş olan, olan, yada olacak olan'ım ben; ve bu henüz hiç bir ölümlü, üzerimdeki örtüyü kaldırmadı...)»

İsis dininin yanı sıra, Yeni Orfeusçuluk ve Yeni Puthago-

rasçılık da müthiş bir gelişme göstermiştir. Yeni Putagorasçılığın peygamberi, esrarengiz filozof Tuana'lı (Kemerhisarlı) Apolonyos'tur. Rivayete göre, çağının bütün bilgilerine sahip bir «büyücü»dür Apolonyos. Ve gizli tapınaklarda, bizzat Putagoras tarafından buyurulduğu iddia edilen bir dizi gizemli âyin yapılmakta; çeşitli ikrar teknikleri aracılığıyla müritlere, tanrısal ve bölümsüz ve karışimsız öz'e erdiği, fizik yasaların amansız boyunduruğundan kurtulduğu duygusu aşılanmaktadır...

IV. yüzyılda din felsefesinin yerini artık tamamıyla büyücülük, gizemli bilimler, simya ve garip yada korkunç ikrar âyinleri almış bulunmaktadır; sınırsız bir mistik eğilim, bütün Roma imparatorluğunu kaplamış görünmektedir. J. Marquès-Rivière, bu durumu şöyle özetliyor:

«Bu derin dönüşümün yuvası, Mısır'dır: Bütün eski ilâhiler, afsunlamalar, kadîm tapınakların büyü teknikleri, gizemli düsturlar, gizli formüller, burada toplanmaktadır. Yunan'dan, İran'dan, Palestin'den, Nil vâdisinden inme mistik akımlar tarafından taşınmaktadır bütün bunlar. Ve Kitabımukaddes tanrısı Yao Babaot'un Asya tanrısı Sabazios'la özdeşleşmesine; Orfeus'un İsa gibi çarmıha gerilmesine, Mısır'da rastlanmaktadır... Bütün bu senkretizm... bütün bu mezheplerin, felsefeden çok büyü-cü gizemciliğin bağrında birleşip kaynaşması; bütün bu eski-yeni teknik ve düsturların yığılıp içiçe geçmesi, ilerde ortaya çıkacak Hristiyan Gnoz'unun müsveddesini meydana getirmektedir.»

Nitekim Hristiyanlık, bu bulanık ama muhteşem fikir, duygu ve âyin harmanı içinde sayısız unsuru benimsemekten geri kalmayacaktır.

Mithra gizemlerinin özelliği, önemi ve etkisi nedir?

Bütün bu çeşitli gizemcilik akımları arasında, Romalı Lej-

yon askerleri tarafından İran'dan getirilen Mithra dinine özel bir yer ayırmak gerekiyor. Güneş Tanrısına yönelen bu din, Hristiyanlığın, kesin zaferden önce, en büyük rakibi olmuştur.

Mithra'yı kutlama âyinleri yeraltı tapınaklarında ve çoğu zaman mağaralarda yapılmaktaydı. Birbirlerini tanımak için rumuz kullanan müritler, yedi rütbeden meydana gelen bir hiyerarşi içinde yer almaktaydı. Bu rütbelere, yükseliş sırasıyla, şöyledir: Karga («corax»), Gizemli («cryptus»), Asker («miles»), Arslan («leo»), Pers («perses»), Güneşin Ulağı («heliodromus») ve Peder («pater»).

Mahrem adaylarının geçmek zorunda olduğu «sınavlar» sertlikleriyle ün salmıştı. Ve aşağı yukarı bütün öteki gizemlerde önemli rol oynayan kadınlar, Mithra'ya ikrar veremezdi.

Mithra gizemlerinin kökeninde Girit uygarlığının rolü ve boğa sembolünün yeri nedir?

Kutsal boğayı sembol alan, ruhu olduğu kadar nefesi de yücelten ve müritlerine ölüm aracılığıyla arınma yolunu açtığı kadar kanlı kurban verme aracılığıyla erkeklik duygularını tatma imkânını sağlayan Mithra dininin, savaşçı Roma halkının derin eğilimlerine uygun düştüğü açıktır. Mithracılığın, Sicilya'dan İngiltere'ye, Tuna'dan İspanya'ya (ki bu ülkede hâlâ canlı izleri sürmektedir) kazandığı etkileme gücü, böylelikle meydana çıkıyor.

Ama boğanın yurdu, İtalya olmadan çok önce, Girit olmuştur. Boğaya tapınmanın, Girit adasına İ. Ö. II. bine doğru ve Anadolu aracılığıyla geldiğini biliyoruz. Adanın en eski âyinlerinden birinde «kernoi»ler, yani kutsal boynuzlar kullanılıyor. Ve boynuz tasvirlerine, Faestos kursunun üzerinde ve Eti hiyerogliflerinde de rastlanmaktadır.

Coğrafi konumu Girit adasını Doğulu ve Batılı halklar arasında hemen hemen eşsiz bir buluşma ve kaynaşma noktası haline getirmekteydi. Nitekim, İ. Ö. 1600 yıllarına doğru Girit uygarlığı doruğuna ulaşmış bulunmaktadır: Bugün de çözilemeyen «çizgisel» («resimsel» değil) bir yazı kullanılmağa başlanmıştır; Knosos sarayı, hayranlık verici bir mimarî yapıya sahiptir; ayrıca kapıların üzerinde, içlerinde anahtarıyla, maden kilitler bulunmuş; sürekli sıcak ve soğuk akan su tesisleri keşfedilmiştir.

Girit sanatının yarattığı altın kadehler, garip bir şekilde, Sümer sanatının yaratımlarını andırmaktadır. Nitekim. R. Alleau, Girit'in aslında, bir Sümer «koloni»si olabileceğini ileri sürüyor; ve bu görüşüne kanıt diye, boğa sembolünün Sümerlilerde de mevcut olduğunu ekliyor.

Öte yandan yeni jeolojik ve arkeolojik araştırmalar, o çağlarda Girit'in, şimdikinden çok daha büyük ve sayısız yanardağla dolu bir kara parçası olduğu, ünlü kaplıca ve sağlık tesisleriyle bütün antik dünya için bir şifa ve sayfiye yuvası teşkil ettiği tezini güçlendirmektedir. Bilginlere göre bu üstün uygarlık merkezi, İ. Ö. XIII. yüzyılın sonlarında (1225 yılına doğru) patlak veren zincirleme volkanik püskürmeler sonucu yerle yeksan olmuş ve büyük bir kısmı sulara gömülmüştür. Saatte 300 kilometre hızla giden 30 metre yüksekliğindeki dalgalar, özellikle alçak olan Güney ve Doğu Akdeniz kıyılarını tarumar etmiştir. Dahası var... diyor araştırmacılar: Belki de Musa, ki Mısır'dan kaçışı aynı yıllara rastlamaktadır, en büyük «mucize»sini, bu beklenmedik felâkete borçludur! Gördüğümüz gibi, bilim, Atlantis ve Tufan efsanelerine burada da kredi açıyor...

Dönelim Mithra gizemlerinin kaynağı Girit'e: Knosos sarayı, Güneşin günlük ve mevsimlik devinmelerini temsil eden alabilirdiğine karmaşık bir tarzda kurulmuştur. Ve bu muammalı kuruluş, öyle anlaşıyor ki, kutsal bir koit ile (cinsel birleşme ile) ka-

panan rakslı bir âyine uygun çerçeve teşkil etmek amacını güdüyordu. Toprağı döllendirip diriltmek için yapılan bu kutsal koit, kralla kraliçeyi biraraya getirmekteydi. Âyin sırasında kral, boğa; kraliçe de inek kılığına bürünüyorlardı. Minos, «azgın Boğa» oluyordu; karısı da «doğurgan İnek».

Kral Minos, her ilkbaharda, halkıyla beraber bir boğa avı düzenler. Bu avın, hayvanların yakalanışından arenada kurban edilmesine kadar olan bütün aşamaları, bir mezardan çıkarılan iki altın kadehin üzerinde resmedilmiş bulunmaktadır. Arenadaki âyin, hayvanın boynuzlarının yakalanıp sıkılması ve öldürülmesi olmak üzere, iki kısımdır: Giritliler de tıpkı Sümerliler gibi, boğanın verimli kudretinin boynuzlarında yoğunlaştığına inanıyorlardı herhalde. Nitekim Avrupa'nın (Avrupa) en eski tasvirleri, Minos'un anasını boğanın sırtına binmiş ve boynuzlarından birini sımsıkı yakalamış olarak göstermektedir.

Boğa, boynu burularak, yahut kanı yavaş yavaş akıtılarak, yahut da alnına bir hançer saplanarak, törenle kurban edilmekte; sonra da eti, kurban edenler tarafından bölüşülüp çiğ olarak yenilmektedir. Euripides: «Çiğ et şölenlerine katıldıkları için kutsal toprağa ulaşabildiler...» diyor.

Bütün bu inanç ve âyinlerin özüne, Mithra gizemlerinde de rastlamaktayız. Ayrıca, âyinli bir avın sonunda boğa kurban etme geleneği, İ.Ö. VI. yüzyıla ait bir testinin üzerindeki resimlerden anlıyoruz ki, Etrüsklerde de vardı. Öte yandan, bizzat İtalya isminin, kendilerine «sürü hayvanı» adını veren ve ülkelerini «Italia», yani «sürü hayvanlarının yurdu» diye sıfatlandıran bir başka halktan geldiği de bilinmektedir. Başlarına boynuzlu miğferler takan, savaşların koruyucusu boğa-tanrı Mars'a tapan bu halkın savaş çılgılığı: «Italia!» idi.

Ve İran Arilerinin «geniş otlakların Hükümdarı» dediği ışık

tanrısı Mithra'nın, Roma'da öteden beri var olan boğaya tapınma geleneğiyle birleşmesi doğaldır... Bolluk, sağlık ve barış Mithra'dan gelir. Şer ve zulmet kuvvetlerine karşı sürekli bir savaş halindedir Mithra... Amansız bir takipten sonra yakaladığı boğaya, kılıcını boydan boya saplayan odur. Ve işte o andadır ki, hayvanın vücudundan, insana yararlı tüm bitki ve otlar; belke miğinden, has buğday; kanından da, asma dalları ve şarap fışkırmıştır.

Eski Roma'da bu efsanevi kahramanlığı kutlayan boğa kurban âyini, bugünkü Saint-Pierre kilisesinin yerinde yapılmaktaydı.

5

HİNT GİZEMCİLİĞİNİ BELİRLEYEN BİR ÖRNEK

Asoka kimdir; «Dokuz Bilge» efsanesinin özelliği ve önemi nedir?

Önce Hint uygarlığını özetleyelim: İsa'dan önce 2500-1800 yılları arasında İndüs vâdisinde rasladığımız Harappa uygarlığı, eski Hint'teki ilk tarihî uygarlıktır. Tuğladan evler. Kanalizasyon tesisatı. Irmak ticareti. Hayvan tasvirleri oymalı mühürler; ve bu mühürlerden birinin üzerinde, Yoga duruşunda bir insan tasviri: Tanrı Siva'dır bu. Ülke, raca adı verilen kralların ve maharaca adı verilen büyük kralların yönetimindedir. Sümer'le ilişkiler. Büyük bir ihtimalle Harappa, bir Sümer sömürgesiydi.

İ. Ö. 1500'e doğru, Kuzey Batıdan Ganj ovalarına sarkan Ari istilâsı; ve 1000'e kadar süren ilk «vedik» çağ (Vedalar dönemi).

Ariler, atlı savaş arabaları sâyesinde, yerli Dravidyenleri boyundurukları altına alıyor. Köylü uygarlığı; ama bol sürü hayvanına karşılık pek az tarım.

İ. Ö. 1000-600 arasında Ari istilâsı bugünkü Delhi'ye kadar uzanıyor; ve Ari boyları kendi aralarında savaşa başlıyorlar.

Dinin temeli, Veda'lardır (Veda: Latince, «gördüm, biliyorum» anlamına «vidi»; Almancada «görmek» anlamına «wissen»); insanlığın ilk yazılı belgeleri arasında yer alır Veda'lar. İ. Ö. 1000'e doğru, ilk kosmogoni: Rig-Veda. En üstte, hiç bir kişiliğe sığmayan bir kudret: Rita (Hakikat). Sonra iki tanrı: Varuna (Yemin tanrısı) ve Mitra (Anlaşma tanrısı). Ve nihayet, doğa güçlerini temsil eden tanrılar: Uşa (Şafak), Anyi (Ateş), Surya (Güneş). Ölümünden sonraki hayata inanç. İ.Ö. VIII. yüzyıldan kalma Brahmana metinlerinde, rahiplerin yorumları bir çeşit «bilim öncesi bilim» şeklinde ortaya çıkıyor. Rahipler ve layikler tarafından ortaklaşa yazılan gizemci metinlerde (Upanişad'lar) de öyle. Bu iki gelenek, daha sonra, «üstün gerçeğe birleşme zorunluğu»nu savunan Yoga tekniğini doğuracaktır. Tanrısal düzenin yeryüzündeki yansıması olan «kast toplumu»nun oluşumu da bu döneme raslıyor: Savaşçılar (Kşatriya'lar), Rahipler (Brahmanlar), Köylüler (Vaisya'lar) Zanaat erbabı (Şudra'lar); bir de Sınıfsızlar, yani Paryalar.

İ. Ö. 560-483 arası, «Nura ermiş» Gautama, yani Buda. Öğreti: Mürit, kendi kendini yetkin kılarak ruh göçünden kurtulur ve nihayet Nirvana'ya erer.

İ. Ö. 540-468 arası Vardhamâna. «Büyük kahraman» Mahavira ile «Yenilmez» Cina'ya dayanan Cayna dini. Öğreti: Ruhla maddeyi birleştiren bağların sonucudur ıstırap. Kurtuluş inzivada ve ölüme kadar nefsini körletmektedir.

I. Ö. 327-325 arası Büyük İskender'in Hint seferi.

İ. Ö. 321 yılında, son Manda hükümdarını yenen Candragupta tarafından, Maurya hanedânının kuruluşu. İlk Hint birliği.

İ. Ö. 272-231 arası, Çandrapugta'nın torunu Asoka'nın saltanatı. İlk Büyük Hint imparatorluğu. Merkez: Pataliputra.

Asoka tahta geçtiğinde, hırsla doludur ve şanlı dedesinin fütuhatını tamamlamak ister. Bugünkü Kalkütta ile Madras arasında uzanan Kalinga diyarına saldırır ilkin. Kalingalılar direnir; ama kesin savaşta tam yüz bin ölü verirler. İnsanlık tarihinin kaydettiği en kanlı, en bunharca savaşlardan biridir bu; ve imparator Asoka, tümsekler halinde ufka kadar uzayan ölü yığınları karşısında dehşete garkolur: Artık savaşmayacaktır. Buda dinine girer, ve her türlü fetihten vazgeçer: Asıl fetih, görev ve dindarlık yasasını kullanarak, insanların gönlünü kazanmaktır; çünkü Hükümdarların Hükümdarı, tüm canlı yaratıkların güvenlik altında kendi kaderlerini kendilerinin tâyin etmesini, barış ve mutluluk içinde yaşamasını istemektedir.

Kendi erdemlerinin dillere destan oluşu sâyesinde, Buda dini ni bütün Hindistan'a yaymıştır Asoka. Seylan ve Malezya'yı içine alan imparatorluğu Endonezya'ya kadar uzanmaktadır. Gene bu hükümdar devrinde Buda dini, Nepal'i, Tibet'i, Çin'i ve Moğolya'yı da kaplayacaktır. Ama Asoka, kendi dini dışında kalan din ve inançlara da saygı göstermektedir. Etyemezliği savunmuş, alkolün ve hayvan kurban etme geleneğinin ortadan kalkmasına önayak olmuştur. İnsanlık tarihi özetinde, H. G. Wells, şöyle diyor: «Tarihin sayfalarında yığılı duran on binlerce hükümdar ismi arasında Asoka, tek başına, bir yıldız gibi parlamaktadır.»

Rivayet der ki, savaşın dehşetini bir türlü unutamayan Asoka, insanların zekâlarını kötüye kullanmalarını kökten engellemek istedi; ve dünyanın en kudretli gizli örgütü, imparator tarafından bu amaçla kurulmuştur. Örgütün ismi, «Dokuz Bil-

ge»; veya daha çok kullanılan bir deyimle, «Gizlenen Dokuzlar»-dır. Ve, maddenin yapısından toplum psikolojisi tekniklerine kadar uzanan bilimsel araştırmalar, yirmi iki yüzyıldan beri, işte bunun için saklı tutulmaktadır.

Gene der ki rivayet, Hindistan'ın büyük sorumluları, ve Bose ve Ram gibi büyük bilginler, Gizlenen Dokuzlar'ın varlığına inanmakta; hattâ onlardan zaman zaman öğüt ve haber almaktadır.

İki bin yılı aşkın bir süre boyunca birikmiş deneyler, araştırmalar ve belgelerden doğrudan doğruya yararlanan dokuz adamın elindeki sırların kudretini tahmin etmek zor olmasa gerektir. Nedir bu adamların amacı? Yıkıcı araçları bigâne ellere teslim etmemek; insanlığın hayrına olan araştırmaları sürdürmek... Uzak geçmişten gelme teknik sırları gizli tutabilmek üzere, cemiyyetin, üyelerini kayd-ı hayat şartıyla, ve oybirliğiyle seçtiği söylenir.

Gizlenen Dokuzlar'ın dış tezahürlerinden biri, Batının yetiştirdiği en esrarengiz kişilerden biri olan Papa II. Sylvestre'e bağlanmaktadır. Ünlü papanın bir ismi de, Gerbert d'Aurillac'tır. 920'de doğmuş, 1003'te ölmüş; imparator III. Othon sâyesinde papalık sandalyesine oturmadan önce Reims Üniversitesinde profesörlük yapmıştır. Engin kültürü ve özellikle astronomi alanındaki derin bilgisiyle ünlüdür. Papa olmazdan önce İspanya'ya gitmiş (ve o çağın belli başlı bilim yuvası, Arap İspanyasıdır), sonra da belli bir süre için esrarengiz bir şekilde ortadan kaybolmuştur. Rivayete göre, Hindistan'a uzanmıştır Gerbert d'Aurillac; ve etrafını şaşkınlığa sürükleyen kültürünü bu geziye borçludur. Gene rivayete göre, sarayında, Papanın sorularına «evet» yada «hayır»la cevap veren tunçtan bir kafa vardır; Papa, basit bir şey olduğunu ve iki rakamlı hesaba dayandığını söylemektedir bunun. Doğruysa, bizim bugünkü ikili («binaire») hesap makinalarımıza benzer bir otomat söz konusu olsa gerektir. Bu «sihirli»

heykelcik Papanın ölümünde ortadan kaldırılmış, verdiği bilgiler de titizlikle hasıraltı edilmiştir.

Gizlenen Dokuzlar'dan bir daha söz edildiğini görmek için, XIX. yüzyılın ikinci yarısını beklemek gerekecektir: Jacolliot, Kalkütta'da konsolosluk yapmış bir Fransız yazarıdır; Jules Verne tarzında bir dizi romanın yanı sıra insanlığın büyük gizemleriyle ilgili araştırma kitapları da yazmıştır. Ve Jacolliot, kesin konuşmaktadır: Gizlenen Dokuzlar cemiyeti, bir gerçektir. İşin asıl tuhaf tarafı, Jacolliot bu gizli cemiyetin hünerlerini sayarken, enerjinin salınımı, ışınlamalar aracılığıyla mikropsuzlaştırma ve psikolojik harp gibi, 1860 yıllarında hayal edilmesi güç birtakım tekniklerden söz etmektedir.

Pasteur'ün yakın iş arkadaşlarından Yersin, bir söylentiye göre, 1890'da Madras'a yaptığı bir gezi sırasında kendisine verilen gizemli bilgilerden yararlanarak veba ve kolera seromlarını bulmuştur.

Yirmibeş yıl Hindistan'daki İngiliz polis teşkilâtında görev yapmış olan Talbot Mundy'nin 1927 'de yayınlanan bir kitabı, Gizlenen Dokuzlar efsanesini Batılı halkoyuna iyice yaymıştı.

Mundy'nin anlattığına göre, Gizlenen Dokuzlar, birleşimli (sentetik) bir dil kullanmaktadır; her birinin elinde, belirli bir bilim dalının ayrıntılı açıklamasını ihtiva eden ve en son buluşlara uygun şekilde sürekli olarak yeni baştan yazılan bir kitap vardır.

Bu kitapların ilki, propaganda ve psikolojik harp tekniklerini incelemektedir: «Gizlenen Dokuzlar'a göre bütün bilimler arasında en tehlikeli olanı, halk kitlelerinin düşüncesini kontrol altına alan bilimdir... diyor Mundy. Çünkü bu bilim, bütün dünyaya hâkim olmağa götürür.» Dil psikolojisi, yani propaganda tekniklerinin Batıda ancak son büyük harpten sonra billûrlaşmağa koyulduğunu ve ilk Amerikan semantik (anlambilim) okulunun 1950 yılında kurulduğunu hatırlatalım.

İkinci kitap, fizyolojiye ayrılmıştır. Ölümün sinirsel akızın evirtimi sonucunda geldiği bu kitapta söylenmekte; ve sadece dokunmak suretiyle bir insanın nasıl öldürülebileceği açıklanmaktadır. Belirtildiğine göre judo, bu eserin «sızıntı»larından doğmuştur.

Üçüncü kitap, mikrobiyolojiyi, özellikle de korunma koloitlerini incelemektedir.

Dördüncü kitap, madenlerin biribirine dönüşümünü incelemektedir. Nitekim bir efsane, kıtlık dönemlerinde tapınaklarla dinî yardımlaşma örgütlerinin, bilinmez bir kaynaktan büyük miktarlarda hâlis altın yardımı gördüğünü söylemektedir.

Beşinci kitap, dünya ve dünya dışı bütün ulaşım ve haberleşme araçlarını incelemektedir.

Altıncı kitap, genelçekimin gizemlerini ihtiva etmektedir.

Yedinci kitap, insanlığın tasarlayabildiği en geniş kosmogoni anlayışını dile getirmektedir.

Sekizinci kitap, ışığı incelemektedir.

Ve nihayet dokuzuncu kitap, rivayete göre, sosyolojiye ayrılmıştır; toplumların evrim yasalarını vermekte ve çöküşlerini önceden sezme imkânını getirmektedir.

Ganj sularının sırrı da, Gizlenen Dokuzlar efsanesine bağlanmaktadır: En korkunç ve çeşitli hastalıkların taşıyıcısı milyonlarca ve milyonlarca hacının, sağlam kişilerin yanı sıra ve bunlara en ufak bir zararı dokunmaksızın, Ganj ırmağında yıkandığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Kimi bilginler, «kutsal sular»ın bu garip arıtıcı özelliğini, bakteriyofaj'ların (bakteriyiyenlerin) oluşumuna bağlamak istemişlerdir. Ama bu bakteriyiyenler, niye örneğin bir Amazon, bir Nil ve gene bir Hint ırmağı olan Brahmaput-

ra'da oluşmamaktadır da, yeryüzünde sadece ve sadece Ganj'da oluşmaktadır? Mikropsuzlaştırmanın ortaya çıkışından yüz yıl önce, Jacolliot bir romanında bu teknikten söz etmekte ve bu işinimlerin, Ganj'ın yatağı altında oyulu gizli bir tapınaktan yayıldığını ileri sürmektedir.

Efsane yada gerçek, Gizlenen Dokuzlar'ın, «bilinçli bilim» kaygısını dile getirdiğine şüphe yoktur.

6

HIRİSTİYAN GİZEMCİLİĞİ

Gnoz nedir; gnoz doktrinlerinin özelliği, önemi ve etkisi ne olmuştur?

Gnoz, Eski Yunancada «bilgi» anlamına gelen «gnosis» kelimesinin Fransızcaya aktarılmış şeklidir (gnose). Kelime, batını alanda kullanıldığı zaman, «gizemli bilgi» anlamına gelir.

Katolik düşünürler, Hristiyanlığın kaynağında gizli bir mezhep ve gizemli öğretiler bulunduğunu daima inkâr etmişlerdir. Oysa «Ahdi Atık»teki bazı metinler, katolik açıdan çözülmez kalmaktadır. Ve taa işin başından beri birtakım Hristiyanlar, İman'ın da ötesinde, duyulur dünyayı aşan ve herşeyin varlık nedenini açıklayabilecek olan «yetkin Bilgi»yi (Gnoz'u) aramağa yönelmişlerdir:

«Bir Gnoz, bir bilgiden gayri nedir?. diye soruyor H. -Ch. Peuch. Ama sadece Kurtuluş'u arayan değil; insana, kendi kendini ve Tanrı ile bütün varlıkların bilimini açıklayarak, Kurtuluş'u getiren... hattâ Kurtuluş'un ta kendisi olan bilgi.»

Bu anlamda kullanılan Gnoz teriminin, bütün çağlar boyunca en çeşitli dinlerde yeşermiş sayısız teozofik sisteme uygun düş-

tüğü apaçıktır: Din düşüncesinde durmaksızın belirmiştir «gnostik» özelemler; çünkü maddenin bağlarından sıyrılarak ilk Neden'e, bilinmeyen Tanrı'ya yükselmek isteyen insanlar daima olmuştur... Buna karşılık sınırlı bir anlamda Gnoz, daha doğrusu «Gnostisizm» terimi, İsa'dan sonraki ilk yüzyıllar boyunca Hristiyanlığın bağrında gelişmiş köklü bir akımı dile getirir. Yetkin ve kurtarıcı Bilgi'nin sahipleri olduklarını söylüyordu bu «gnostik»ler; söz konusu «Bilgi», İsa'nın getirdiği gizemli geleneğin mirasçısı Havariler ve Ermiş kadınlar tarafından sözlü rivayet yoluyla ve gizlice aktarılmaktaydı; aynı zamanda da Kutsal Kitaplar'ın sembolleri altında saklıydı. Bu «gnostik»ler belirli bir bütün teşkilât meydana getirmiyor, birbirleriyle ilişkili ufak gizli cemiyetler halinde bulunuyorlardı; aralarında birbirine karşıt olanlar da vardı. Gnostik düşünürler arasında en ünlüleri, Büyücü Simon, Basilides, Valentin ve Marcion'dur. Gnostik mezhepler arasında ise, «Ofit'ler» veya «Yılana tapanlar» özellikle ünlüdür.

Kökeninde Eski Mısır, İran, Eski Yunan, Yahudi unsurları bulunan gnostik öğretiler, mezhepten mezhebe bir hayli fark gösterir. Belirli ortak çizgilerse, şunlardır:

1) İnsanın kurtuluşunu, ahret mutluluğunu sağlamak açısından Bilgi, iman ve ibadetten üstündür. Valentin insanları şöyle ayırıyor: a) «hylique»ler; yani mahva mahkûm, maddeden insanlar... b) «psychique»ler; yani hayır işleyerek kendini kurtaranlar... c) «pneumatique»ler (Eski Yunancada «ruh» anlamına «pneuma»dan) veya gnostikler; yani Nur'a tam erebilenler.

2) Evren, gizemli ve dipsiz Varlığın bağrından, sayısız uğraklardan («eon»lardan) geçerek meydana çıkar; bu uğrakların sonuncusu, genellikle, yaşadığımız duyulur dünyayı yaratmış olan kötü ve alt kademedeki bir «Yaratıcı»dır.

3) İkrarının, kendi içindeki tanrısal tohumu, «bize ne ol-

duğumuzu ve nerede olduğumuzu, nereden geldiğimizi ve nereye gittiğimizi» bildiren iç nuru geliştirerek, ilk Kaynağa dönmek imkânı verir. Ve bu iç nur, «nurlandırıcı ve kurtarıcı, etken ve çeşitle Tanrı» demek olan Ruhülkudüs tarafından getirilir bize...

Rahatça anlaşılabilceği gibi, bütün bu kurgular, hep aynı temel sezgiden doğmaktadır: Şer karşısında duyulan korku; sınırlı ve eksik bir âlemin, yetkin ve sonsuz bir Tanrı tarafından nasıl olup da yaratılabildiğini açıklamak arzusu.

Gnostiklerdeki ikrar sürecine gelince... Mürit, gizli öğretilere, her biri bir «sınav»dan sonra aşılacak derecelerden geçerek ulaşmaktadır. İkrar âyinleri, ruha, ölümden sonra Göke yükselişi sırasında, düşman yargıçlar (arhont'lar) tarafından korunan yedi gezegen küresinden rahatça geçmesini sağlayacak birtakım «parolalar»la, büyüsel formüllerle doludur. Müritlerin birbirlerini tanımalarına yarayan işaretler vardır tabii; bir dizi âyin eşyası kullanılmaktadır: Gizli öğretileri özetleyen «diagram»lar ve «Abraksas» genel başlığı altında tanınan değerli taşlar, bunların belli başlılarıdır. Bu değerli taşların çoğunun üzerinde raslanan Abraksas («Abraxas») sözü, harflerinin sayısal değerlerinin toplamı 365 olan sihirli bir terimdir. Bu terimin yanı sıra şematik birtakım şekiller; ve örneğin, horoz başlı, insan kollu ve gövdeli, ayakları iki yilandan ibaret, bir elinde kalkan, öbür elinde kırbaç tutan yaratık cinsinden sembolik varlıklar; kuyruğunu sokan yılan («Uroboros») veya donuzlan böceği gibi alegorik hayvanlar; ve güneş kursu, hilâl cinsinden çeşitli motifler de yer almaktadır. Bu değerli taşlar, birer tılsım olarak kullanılmıştır; ve çoğu zaman, ruhun kurtuluş aşamalarına tekabül eden ikrar hiyerarşisinin çeşitli derecelerini dile getirmektedir...

Gnostisizm, katolik din ulularının amansız mücadelesine rağmen, bütün Roma imparatorluğuna çabucak yayılmıştır. Çünkü sadece dinsizlerin değil, sayısız dindarın da tutkusudur Gnoz:

Kimi insanlar, Hayır ile Şer arasındaki sonsuz uyuşmazlığı çözmeğe; kimi insanlarsa, bütün «niçin»lere cevap verecek yetkin Bilgi'yi elde etmeğe uzanmışlardır; aralarında, gizemli ikrar âyinlerinin çekimine kapılmış olanlar da vardır... Katolik Kilisesi bütün bu «şiâ» eğilimlerine karşı sürekli savaşmış ve kesin zaferi kazanır kazanmaz da, söz konusu «rafızî»ler tarafından yazılmış sayısız kitabı ortadan kaldırmıştır. Ama Gnoz geleneği, gizliden gizliye etkisini sürdürcektir: Örneğin Fran-Mason'lunun bazı âyin ve sembollerinde, bu gizemciliğin izlerini açıkça görmekteyiz. Kaldı ki gnostik öğreti, romantizm, sembolizm ve sürrealizm gibi yakın çağdaş fikir ve sanat akımlarında gerçek anlamında bir dirilime kavuşmuş bulunmaktadır.

Manes kimdir; manikeizmin özelliği, önemi ve etkisi nedir?

III. yüzyılın başlarında İran'da doğan Manes, kendi ismini taşıyan ve Gnoz'dan inen bir dinin kurucusudur. Vahye uğrayınca ilkin dinini yaymak üzere Hindistan'a gitmiş, çok geçmeden de İran hükümdarı I. Şahpur tarafından geri çağırılmıştır. Hükümdarın bütün seferlerine katılan Manes'in hayatı hakkındaki bilgimiz çok sınırlıdır. Aynı zamanda yazar ve ressamdı; ve İran kralı I. Behram tarafından çarmıha gerilerek öldürtüldü. Yazılarının 1930'da Eski Mısır'daki Fayum'da bulunan Kıptî çevirisinden anladığımız kadarıyla, Manes, bir peygamber olmaktan çok, büyük çapta bir örgütleyici ve din yayıcıydı.

Manes öğretisinde, Hristiyan hazinesine Zerdüş'ten ve Buda'dan alınma unsurların aşıldığını görmekteyiz. Hayır ve Şer prensipleri arasındaki bağdaşmaz ikiciliği en köklü biçimine getiren doktrindir bu. Mensuplar iki kategoriye ayrılır: «Dinleyiciler» ismi verilen mürit adayları ile, amansız bir nefis körletme rejimine tâbi olan «Veliler». «Veliler»in gizli âyinleri ünlüdür. Manesçilik, veya manikeizm, evrensel bir din niteliğine bürünerek

Batıda olduğu kadar Doğuda da yaygınlık kazanmış, bir yandan Kuzey Afrika ve Güney İtalya'ya, öbür yandan da Çin'e ve Türkistan'a kadar girmiştir. Ortaçağda beliren «Cathare»ların gizli örgütlerini de derinden etkileyecektir.

7

YAHUD  G ZEMC L Ğ 

Kabbala'nın kökeni, niteliği, etkisi ve önemi nedir?

Çalı yangını şekline bürünen Tanrı, peygamberi Musa'ya şöyle demiş: «Bu sözlerimi halkına aktar. Bu sözlerimi de gizli tut.»

İşte Kabala'cılarının tüm çabası, Kutsal Kitapların gizli anlamını bulup sözlü olarak aktarmağa dayanır... «Ancak alçak sesle ve kulaktan kulağa söylenen bu şeyler», sadece kosmogoni ile değil, eskatalogya (son erekler bilimi) ile de ilgiliydi. Hakiki tel ffuzunun sadece ermiş ve mahrem kişilere a ıklanđıđı «dile gelmez isim»in bilgisi de gene buna bağlıdır.

Değişik kaynaklı çeşitli öğretilerin gelişmesi, sonradan, «Kabbalah» adı verilen karmaşık sisteme yolaçacaktır. Sonraları «maskirim» (bilgeler) adını alan «mekubbalim»lerin (veya Kaale ha Kabbalah, yani «Kabala'nın Sahipleri») incelediği bu sisteme paralel olarak, XIII. yüzyıldan itibaren «Talmud»un (yani «sözlü yasa»nın) da incelendiğini görüyoruz.

«Kabbalah» kelimesinin kök anlamı, «rivayet» yada «gelecek»tir. Sayısız Hristiyan, dolayısıyla de Müslüman düşünürü  -

zerinde büyük etki yaratan bu gizemciliğin, Mezopotamya ve Eski Mısır olmak üzere iki kökeni vardır. Kitabı Mukaddes'e göre, Yahudilerin atası İbrahim'in yurdu, eski Sümer şehri Ur'dur. Öte yandan İskenderiye okuluyla birlikte Yahudi gizemciliği, Eski Mısır tanrılarından Tot-Hermes dininin etkisinde kalmıştır. Bu yeni dönemin özelliği, Eski Yunan akılcılığının kendi kendini çökertmesi sonucu ortaya çıkan bir «akıl yerine inanç» susuzluğunun doğuşudur. Nitekim aynı dönemde, Puthagorasçılığın da yeniden etki kazandığını görmekteyiz. Ve unutmayalım ki o çağda, mürit adaylarının, «Puthagoras nedir?» sorusuna vermeleri gereken cevaplardan biri de «Puthagoras, Hermes'in oğludur...» idi.

Kabalacıların eserleri, en çeşitli teozofik sistemlerin kalıntılarının toplandığı bir yatak gibidir. Hemen belirtelim ki iki ayrı Kabala vardır:

1) «Uygulamalı Kabala»: Büyücülükle ilgili her türlü bilginin toplandığı bir çeşit ansiklopedidir bu. İnsanı vecde getiren usullerin açıklaması bile vardır bu eserlerde.

2) Ama asıl bir de «Kurgusal Kabala» vardır. Harfleri değiş (permutation) tekniklerini kullanarak kutsal metinleri alegorik bir şekilde yorumlar bu Kabala. Bu kurguların (spekülasyonların) iki temel metni, VIII. yüzyılda yazılmış «Sefer Yetsira» («Oluşumun Kitabı») ile, XIII. yüzyılın sonlarına doğru İspanya'da yazılmış olan «Sefer ha Zohar» («İhtişamın Kitabı») 'dır. Özellikle bu son eser, XVI. yüzyıldan itibaren meydana getirilmiş bütün gizemci öğretiler üzerine büyük etki yapmıştır.

Asıl Kabala diyeceğimiz bu gizli öğretinin temel ilkesini, J. Boucher şöyle açıklıyor:

«Tanrı, kendi kendinde ve tezahürü içinde olmak üzere, iki şekilde göz önüne alınabilir. Kendi kendinde, yani her türlü tezahürden önceki şekliyle göz önüne alındığında Tanrı, belirsiz,

bulanık, görülmez, ulaşılmaz bir varlıktır. Kıyısız bir denize, dipsiz bir uçuruma, kıvamım bulmamış bir sıvıya benzer; herhangi bir ünvanla tanınmaktan yoksundur; bir suret, bir ad, bir harf, hattâ bir noktayla bile temsil edilemez. Sadece Sonsuz, Tanımsız, yada «En Sof» terimi kullanılabilir Tanrının bu durumu için; yada «Ayin», yani Varolmayan terimi kullanılabilir... Ama Tanrı, tezahür ettiği andan itibaren, ulaşılır, tanınır, adlandırılır hale gelir. Bu durumda Tanrıya verilen ad, varlığının her tezahürüne uyar. «En Sof» yada «Ayin», «Sefirot»larda yada «Sefirat»larla, on ayrı şekilde tezahür eder: Tac, Bilgelik, Zekâ, İlayet, Güç, Güzellik, Zafer, Şan, Temel ve Krallık (yani Egemenlik). Bunların her biri, «En Sof»u vahyetmeğe yarayan türel birer niteliktir... Ayrıca Kabala, Tanrı'yı bir de «Göksel Âdem» («Adam Kodmon») şekliyle göz önünde alır; ve «Sefirot»ları, karşıtlar yasasıyla cinsiyet yasasını uygulayarak, vücut üyelerinin yerine yerleştirir.»

Kimi Kabalacılara göre, «Sefirot»lar, bütün olarak, tanrısal varlıkla özdeştir; «sonsuz»un bir veçhesinden başka bir şey değildir her «Sefirot».

«Sefirot»lar üç üçlü meydana getirmektedir. Bunların ilki, bilgidir; bilinen ve bilendir aynı zamanda; ve âlem, zekânın salt biçimlerinin, Eflâtun anlamında «idea»ların dile gelişi olduğundan, bu bilgi Tanrıda bir tek aynı niteliğe tekabül eder. İkinci üçlü, Azriel'e göre, «âlem-ruh»u, duyulur dünyayı; üçüncü üçlü de, tabii dünyayı meydana getirir. «Malkut» (Krallık, Egemenlik, veya Saltanat) ismi verilen onuncu ve son «sefira» ise, kendisinden önceki dokuz «sefirot»un sürekli ve içkin etkinliğinin toplamı olarak kabul edilir.

Bu sistemin temel fikri, bütün âlemlerin bileşim birliğidir: Bir âlemde bulunan herşey, üstün bir ilkörnek (arketip) biçimi içinde, bir sonraki âlemde de bulunur. Böylece bütün evren, tek merkezli üç kısımdan bileşen derinden birleşmeli bir bütün, can-

lı bir bireysel varlık meydana getirmekte; bu üç kısmın üzerinde de, ebedî ve sonsuz ışığı mekân edinmiş üstün arketip bulunmaktadır.

Bu metafizik görüşlere uygun olarak, ahlâkî yükümler vardır: Beşerî hayır ve şer, derin kosmolojik sonuçlar doğurur; çünkü âlemler, iyi ve kötü eylemlere karşı hassastır. Zohar'dan sonraki hemen bütün Kabala kitaplarında rasladığımız «şer teorisi», Hristiyanlıktaki anlayışa benzer fikirlere dayanmaktadır.

Örneğin Kabalacılar, Âdem'in gûnahtan önceki cismanî ve manevî yetkinliğinden söz ederken, kökende tüm ruhların Âdem'in canlı ruhunu meydana getiren bir tek ruh halinde bileşmiş bulunduğunu ileri sürerler. Ve derler ki, Âdem'le birlikte bütün Yaratılış, tinsel şanlı bir haldeydi; ama yılanın zehriyle, insan doğası karanlığa ve kabalığa büründü; görgül (empirique) bir bireysellik ve maddî bir vücut verildi insana, ve âdemoğluyle birlikte âlemler de düşüşe uğradı. Ama Âdem edebiyete kadar mahkûm edilmemiştir; Mesih'in gelişiyile o da eski şanına kavuşacak ve o zaman Şeytan da kötülüğünden kendi iradesiyile vaz geçecektir.

Yahudi gizemciliğinin bu temel fikirleri, bütün Ortaçağ ve Rönesans boyunca kurulan gizli cemiyetlerin öğretiy ve âyin tarzları üzerinde büyük etki yaratmıştır.

8

ORTAÇAĞ GİZEMCİLİĞİ

Ortaçağ'da gizemciliğın genel görünüşü nedir?

Ortaçağ boyunca gizemcilik, Papalığın bütün Dâl (dâlalet,

rafizîlik) mezheplerine karşı açtığı amansız savaşa rağmen, fırsat buldukça açıktan açığa, bulamadığı dönemlerde yeraltından ilerlemekte devam etmiştir. Bu uzun çağ süresince ortaya çıkan sayısız ikrarlı gizli örgütün bir kısmı, örneğin Kalfa Dernekleri (Compagnonnage) gibi, teolojik tartışmaların dışında kalmağa önem verecek; bir kısmı ise, açıkça anti-katolik bir tutumla rafizî öğretilerin mirasçılığını benimseyecektir.

Kabala'dan eski gnostik görüşlerin yeniden filizlendiği nurcu doktrinlere, simyadan Hermesçi kurgulara kadar en çeşitli kaynaklardan beslenen bir alay gizemci öğretiyle karşılaşırız Ortaçağ'da. Ve biliyoruz ki Ortaçağ, Batının Doğuyla doğrudan doğruya temasa geçtiği Haçlı Seferleri'nin çağıdır. Buna karşılık, bu dönemde Batıda beliren gizemci akımların Doğu öğretileriyle akrabalığı konusu henüz tam bir açıklığa kavuşmamıştır. Örneğin Seferler öncesinde ve sırasında kurulan sayısız Şövalye tarikatı tarafından kullanılan armalardaki sembolik renkler, bu bakımdan özellikle incelenmesi gereken bir alandır.

Biz bu bölümde ancak, Ortaçağ'da kurulmuş sayısız gizli örgütten, ne kadar rafizî görünürse görünsün, Hristiyanlık çerçevesi içinde yer alan cemiyetlerin en önemli ve en tanınmış olanlarını inceleyebileceğiz.

Loncaların özelliği, önemi ve etkisi nedir?

Loncalar aslında sadece Ortaçağ'a ve Batıya özgü kurumlar değildir. Eski Yunan gizemciliği bölümünde değindiğimiz gibi, kendi zanaatlarının sırrını «bigâne»lere kaptırmamak amacıyla belirli teknik adam kategorileri tarafından kurulan bu gizli örgütler, bütün tarih boyunca varolagelmıştır. Nitekim Ortaçağ'daki Batı loncaları arasında en ünlüleri de, «Ghildes» ismi verilen meslek dernekleridir.

«Ghilde»ler arasında en eski ve kapalı olanları da «Duvarcılar»dır. Saray ve katedral yapıcılarıdır bunlar; mimarlığın o çağdaki ismiyle «Hükümdar Sanatı»nın müritleridir, ve eski gizemlerin mirasını ellerinde tutarlar... Matila Ghika «Altın Sayı» isimli kitabında, şunları söylüyor:

«Güvenerek belirtebiliriz ki, gizemci Puthagoras geometrisi, eski çağlardan XVIII. yüzyıla kadar, bir yandan inşaat ustalarının tarikatleri, bir yandan da Büyücülük gelenekleri tarafından aktarılmıştır. İnşaatçılar, geometrinin hâkim rol oynadığı ikrar âyinleriyle; büyücülerse, katedrallerdeki gül ve yıldız bezekler aracılığıyla aktarmışlardır bu gizemli bilgiyi.»

İlerde göreceğimiz gibi, «kuramcı» (kurgusal, «spéculative») Fran-Masonluk, inşaat kalfalarının bu «eylemci» Mason'luğundan doğmuştur.

Kalfa Derneklerine gelince, bugün de yer yer sürmekte olan bu gizli örgütlerin belli başlıları, Taşçılar, Çilingirler, Marangozlar ve Dülgerlerdir. Sembolik şeritleri ve asâları, Fransa'yı baştan başa dolaşmaları («Tour de France»), ve bu meslek gezisi boyunca, «cayenne» isimini verdikleri «konak»larda «Ana» tarafından bakılmalarıyla ünlüdürler.

Bütün bu meslek tarikatlerinin ortak yanı, mensuplarının birbirlerini tanımak için belirli remizler kullanmaları ve belirli ikrar âyinlerinden sonra derneğe kabul edilmeleridir. Ayrıca kendilerini, eski çağlardan gelme efsanelerin mirasçısı sayarlar. Bu efsaneler arasında en ünlüsü, modern Masonlukta da rasladığımız, Kudüs Tapınağının Hiram tarafından kuruluşunu dile getiren efsanedir.

Bugünkü çeşitli meslek derneklerinde de bu eski örgütlerin izlerini görmek mümkündür.

Graal efsanesinin özelliği, önemi ve etkisi nedir?

Graal, «kutsal kap»tır; efsaneye göre, İsa'nın havarilerle yediği son yemekte kullandığı kadehtir. Gene efsaneye göre, Romalı asker Longinus, çarmıhtaki İsa'nın kalçasını mızrağıyla yarınca, Rama'lı Yusuf, yaradan akan kanla suyu bu kadehe almıştır. Ve gene efsaneye göre, Graal, daha sonra bizzat Ramalı Yusuf tarafından Büyük Britanya'ya getirilmiş ve gizlenmiştir.

İçinde «ölümsüzlük iksiri»nin bulunduğu varsayılan bu kutsal kadehe, «Graal'ın Aranışı»yle ilgili hemen bütün Ortaçağ efsanelerinde raslamaktayız. «Graal'ın Aranışı», «Kayıp Bilgelik»in aranışıdır. Kral Arthur'ün, sihirbaz Merlin'in verdiği plânlara uygun şekilde yaptırdığı ünlü «Yuvarlak Masa», Graal'in, oniki şövalyeden biri kutsal kadehi ele geçirip de Büyük Britanya'dan Armorique ülkesine getirdiği zaman, üzerine yerleştirileceği masadır.

Rivayete göre, Melekler, Şeytan cennetten atıldığında alnından düşen zümrütü yontarak yapmıştır Graal'i; sonra kadeh, Yeryüzü Cenneti'nde Âdem'e teslim edilmiş, ama günahtan sonra ortadan kaybolmuştur. İsa'ya gelinceye kadar birtakım peygamberler tarafından bulunup sonradan hep kaybedilen bu «kutsal kadeh», aslında, hemen farkedileceği gibi, «Kayıp Bilgi» temasının başka şekilde dile getirmektedir.

Sayırsız ikrarlı gizli örgüt tarafından benimsenen bu efsane'nin özelliği, Hristiyan gizemciliğiyle Galyalı Kelt rahiplerinin inançları arasında bir çeşit bağ kurmasındadır.

Graal efsanesine ilişkin olarak Henri Martin, Massenie du Saint-Graal isimli bir gizli şövalye tarikatinden söz etmektedir:

«Bu inanca göre, Graal, artık Britanya adasında değil, Galya'da bulunmaktadır. Titirel isimli bir kahraman, Kutsal Kabı yerleştirmek üzere bir tapınak kurar: bu tapınağın inşaatı da, bizzat Ramalı Yusuf'tan Tapınaklar Tapınağı'nın (yani Süleyman Mâ-

bedi'nin) planlarını öğrenmiş olan büyücü Merlin tarafından yönetilmektedir. «Graal Şövalyeleri Tarikati»nin ismi burada «Masenie» (yani nefis körletmeğe dayanan bir Fran-Masonluk) oluyor. Bu tarikatın müritleri kendilerine Tamplist (Fransızca «Temple»-«Tapınak» sözünden) ismini verdiklerine göre, burada, Kutsal Kudüs Tapınağı'nın Bekçileri anlamına Tampliye'ler Tarikatiyle Ortaçağ mimarisini yenileyen sayısız «inşaatçı tarikatları»ni ortak bir merkeze bağlamak ve bu merkezi de ideal Tapınak'la sembolleştirmek tasası açıkça seziliyor.»

«Arınmışlar»ın özelliği, önemi ve etkisi nedir?

«Arınmışlar», yani Katar'ların (Eski Yunancada «arınma» anlamına «katharsis»ten Cathares) bir ismi de, özellikle Albi bölgesinde ortaya çıkmış olduklarından, Albililer («Albigois»-Albijualar)'dır. Bu tarikat, Katolik Kilisesiyle Fransız Krallığı'nın elele verip kendilerine karşı açtığı, kitle halinde katliamlarla son bulan amansız mücadeleyle ün kazanmıştır.

Katarların bugün bütün ayrıntılarıyla tanıdığımız gizli öğretilerini kısaca özetleyelim: Bütün evren, Karanlıkların Sultanı tarafından yaratılmıştır; ve işte bunun içindir ki sürekli olarak nefsimizi körletmemiz, evlenmememiz, çocuk yapmamamız, hatâ yaşamamamız gerekir; çünkü «ışığı ruhu» karanlık maddenin içinde hapseden hayat, şerrin ta kendisidir... Hemen farkedileceği gibi, bu öğreti, Hayır ve Şer ikiciliğini en son vargılarına götürmektedir... Ama aslında biliyoruz ki, Katarlar içinde kesin bir nefis körletme rejimine tâbi olanlar, sadece «Kusursuzlar»dı («Yetkinler»-«Parfaits»); mürit adayları olan «Dinleyiciler»se sadece âyinleri izlemekle yükümlüydüler.

Katarların, belli bir anlamda, Kiliseden çok daha «iyimser» olduğunu belirtmek gerekiyor: Gerçekten de bu rafiziler, Yeryüzünü «Yeytanın Krallığı» olarak kabul etmekle, Cehennemi öbür

dünyadan (duyuüstü tinsel âlemden) sürüp çıkarmış oluyorlardı; dolayısıyla de, zamanların nihayetinde tüm ruhların, uzun bir göç döneminden sonra da olsa, arınması vede Işığın Karanlıklar'-dan kurtulması kesindi...

Katarlardaki ikrar âyinlerinin, ruhu, esiri olduğu vücuttan kurtarma amacına yöneldiğini biliyoruz. Gene biliyoruz ki «Kusursuzlar»dan bazıları, bu kutsal amaca bir an önce ulaşmak için, «Endura»ya, yani ölünceye kadar aç kalma yoluna başvuruyorlardı. Ayrıca Katarların, XII. yüzyıldan itibaren rumuz ve parola kullandıkları ve kendilerine özgü bir astroloji öğretisine sahip oldukları da bilinmektedir.

Katar doktrinleri, rahiplerinin Enkizisyon tarafından toplu katliamından sonra da yaşamıştır. Trubadur («Troubadour») ismi verilen ve ta baştan beri Albi dâlaletinin ateşli, sadık yardımcıları olan halk ozanları, bu yasak fikirleri türküleriyle yaymağa devam edecektir.

Tampliye'lerin özelliği, önemi ve etkisi nedir; Dante'nin bu alandaki rolü ne olmuştur?

Gizemciliklerinin niteliği halâ bir muamma olarak durduğu halde Ortaçağ'ın en kudretli gizemli örgütü diye anılan ünlü Tampl (Tapınak) tarikatı, 1119 yılında Kudüs'te, başlarında Hugues de Payns'in bulunduğu bir kaç Fransız şövalyesi tarafından kurulmuştur. İlk ismi, «İsa'nın Yoksul Şövalyeleri»dir. Kudüs kralı II. Baudouin tarafından, eski Süleyman Tapınağı'nın yakınında bir saraya yerleştirilen tarikatin kılığını, 1148'de Papa, koyu kırmızı haçla süslü beyaz manto olarak tesbit etmiştir. Bu çağda tarikat, müritlerinin sayısını, ermiş Bernard'ın propagandası sâyesinde bir hayli arttırmış ve çeşitli bağışlarla son derece zenginleşmiş bulunmaktaydı. Palestin'de bir dizi kaleye sahip olan Tampliyeler,

askerî başarısızlıklar sonucu İtalyan bankaları iflâsa sürüklenince, sağlam hazineye sahip tek müessese halinde, Krallara borç ver-
mekteydiler. Arzı Mukaddes'teki, Kudüs'ü korumak ve hacıların
güvenliğini sağlamak şeklindeki görevleri nitelik değiştirmiş ve
hacılara bankacılık etmek şekline girmişti. Hristiyanlar Palestin'-
den tamamıyla çekilmek zorunda kalınca, Tampliyeler, önce Su-
riye'ye, sonra Kıbrıs'a sığındı; ama artık bütün Avrupa'da tımar
ve zeamet sahibiydiler. Öyle ki XIII. yüzyıl sonunda Paris'teki
Tampl, Fransa kralına sık sık borç veren büyük bir bankadan
başka bir şey değildi. Nitekim, bunların mülk ve servetine göz
koyan Fransa kralı Güzel Philippe tarafından, türlü ahlâksızlık
ve kâfirlikle suçlandılar; ve 1307'den 1314'e karar süren, Enkizis-
yon'un yönettiği işkenceli sorgular sonucunda Papadan zorla
kopartılan bir lâğvetme kararıyla, başta Maşrik-ı azamları Jac-
ques de Molloy olmak üzere ateş cezasına mahkûm edilip diri diri
yakıldılar.

Tampliyelerin gerçekten gizli bir öğretileri ve ikrar âyinle-
ri var mıydı... sorusu, çeşitli yorumlara yolaçmış; araştırmacıla-
rın kimisi bunu kesinlikle reddederken, kimisi de Fran-Mason-
luğun kaynağını bu şehit tarikate bağlamaktan bile çekinmemiştir.

Bilinen nokta, Tampliyelerin, birtakım rafızî İslâm örgütle-
riyle, ve bu arada büyük bir ihtimalle Haşhaşînlerle ilişki halinde
olduklarıdır. Ortaçağ'daki bazı Müslüman gizli örgütlerinin gnos-
tik kuramların mirasçısı olduğu düşünülürse, Tampliyelerin de
âyinli ikrarlı bir gizli din taşıdığına hükmedilebilir.

Tampliye gizemciliğiyle ilgili olarak ileri sürülen en ünlü
sembol, Bafome («Baphomet»-Ruh'un ilhamı)'dır. Eril ve dişil
ilkelerin birliğini dile getiren, hem kadın hem erkek organları
taşıyan putlardır bunlar; gizli âyinlerdeki rolleri de kesinlikle
anlaşılmış değildir. Ayrıca bir araştırmacı, «Tarikatin yoketil-

mesinden önce ölmüş bir Tampliye'nin XVII. yüzyılda açılan mezarında bulunmuş, üzeri gnostik semboller boyalı bir tılsım»dan söz etmektedir. Gene aynı araştırmacı, Aroux, «biri Burgonya'da öbürü Toskana'da bulunmuş iki oymalı çekmecenin üzerinde de aynı sembollere raslandığını» söylüyor. Belirttiğine göre, bu semboller arasında, Eon'lar zincirini temsil eden oyali püskülle, fal-lüs, kteis, Mithracıların boğası ve Eski Mısırlıların kulplu haçı (Ankh) yer almaktadır. Bir iddia da, bazı kiliselerin kapılarında Tampl'in gizli doktrinleriyle ilgili alâmetler bulunduğudur; örneğin Saint-Merri kilisesinin büyük giriş kapısının üzerinde, kendisine tapınan iki melek arasında bir «Bafome» heykelciğinin yer aldığı söylenmektedir.

Dante Alighieri (1265-1321)'ye gelince, Papalığın amansız düşmanı büyük şair, o çağın gizli örgütlerinde önemli bir rol oynamışa benzemektedir. Tampl tarikatine bağlı bir laik papaslar örgütünün, «Fede Santa»nın önderlerinden biri olduğunu bildiği miz Dante, «İlahî Komedyası»nda bu gizemciliği dile getirmektedir. Bu konuda A. Reghini şöyle diyor: «İlahî Komedyası, aslında, müritin bilincinin ölümsüzlüğe ulaşmak için ardarda geçtiği aşamaları hem gizleyen hem açıklayan, metafizik-ezoterik bir alegoridir.»

Araştırmacıya göre, her «Gök», bir ikrar mertebesini dile getirir: Cehennem, «bigânelerin dünyası»dır; Araf, «ikrar çilesi»ni temsil eder; Cennet'se, zekâ ile aşkı birleştirip doruğuna yükseltmiş «Yetkinler»in makamını... Gerçekten de bu eserde, Haç, Gül, Kartal, yavrularını beslemek için göğsünü yaran Pelikan gibi, Hristiyan gizemciliğinin en tipik sembollerine raslamaktayız.

Hospitalyelerin özelliği, önemi ve etkisi nedir; Rodos ve Malta Şövalyelerinin gizli örgütleri nasıl doğmuştur?

Hospitalye («hospitalier»), Fransızcada, «hastalar ve hastane-

lerle uğraşan kimse» demektir. Genel olarak bu isim, seyyahlara, hacılara yada hastalara hizmet eden din adamlarına öteden beri verilmekteydi. Ama Haçlı Seferleri, bu alanda uzmanlaşmış tarikatlerin doğuşuna yolaçacaktır. Çoğunlukla bu örgütler, ermiş Augustin'e maledilen tüzüğü benimsemiş ve «maisons-Dieu» yada «hôtels-Dieu» ismi verilen sağlık kurumlarını kurmuşlardır. Bu tarikatler içinde en ünlü ve önemlileri, bir önceki soruda incelediğimiz Tampliyelerle Mezarı Mukaddes Şövalyeleri'dir.

Sonradan Malta Şövalyeleri ismini alacak olan bu ikinci tarikat, 1099'da Kudüs'te kurulmuştur. Ama Kudüs'ün 1187 yılında Müslümanlara düşmesi üzerine Hospitalyeler, önce Akkâ'ya, sonra Kıbrıs'a (1291), nihayet Rodos'a (1308) yerleşmişlerdir. *Rodos Şövalyeleri* ismi, buradan gelir. 1522'de Türkler tarafından adadan atılan tarikati, Charles Quint 1530'da Malta'ya yerleştirmiştir. 1565 yılında Kanunî Süleyman'a karşı verdikleri başarılı savunma savaşı dolayısıyla, *Malta Şövalyeleri* ismini almışlardır. Tarikatin pîri, 1279 yılından beri «Maşrık-ı âzam» ünvanını taşımakta ve seçimle gelmektedir. Malta Şövalyeleri bugün, bağımsız bir Devleti yöneten tek gizli örgütdür.

Enkizisyon örgütü niçin ve nasıl kurulmuştur; özelliği, önemi ve etkisi nedir ?

Enkizisyon («Inquisition») sözcüğü, Lâtince «araştırma» «koğuşturma» anlamına gelen «inquisitio»dan türemedir. Bu anlamda Eski Roma'da, olağanüstü işleri koğuşturmakla Senato tarafından görevlendirilen Enkizitörler olduğunu biliyoruz.

Ortaçağ Avrupasında XIII. yüzyılın sonlarına doğru tipik bir gizli örgüt kimliği gösteren Enkizisyon kurumuna gelince, bu örgütün kuruluş nedenini, XII. yüzyılın ortasından itibaren Batı

Avrupa'da filizlenen rafizî örgütlerle mücadele zorunluğuna bağlamak gerekir. 1242 yılında Toulouse'da iki enkizitörün halk tarafından katledilmesi üzerine, örgütün yönetimini Dominiken rahiplerinden alıp piskoposlara veren Papalık, çok geçmeden bu görevi Vâızlara aktarmış ve kendilerine hemen hemen tam bir bağımsızlık tanımıştır.

Genel olarak Enkizisyon mahkemesi, bir koğuşurma gezişiyle işe başlar. Belirli mahallerdeki alenî vaazlardan sonra belirli bir af süresi ilân edilir: Bu süre içinde gelip suç ve hatâlarını kendiliklerinden itiraf eden suçlular, affa uğrayacaktır. Sonra da halkın, sistematik şekilde sorgusuna geçilir; şüpheliler, bir avukatın yardımından yararlanamaz; muhbirlerin isimleri gizli tutulur. Resmî ismi «sorgu» olan işkence, 1260 yılından itibaren daima başvurulmuş bir koğuşurma aracı halini almıştır. Kararlar alenî olarak verilmekte; genel olarak, sırtlarına dikilen bir haç ömür boyu taşımağa, çoğu zaman da ateşte yanmağa mahkûm edilen rafizîler, satışa çıkarılmaktadır. Ama bunların, akraba yada dostları tarafından satın alınması gerekir; çünkü kendi mallarına Enkizisyon elkoyar. Elkonup satılan mallardan mirasçılarının ve alacaklıların payına düşen kısım ayrıldıktan sonra geri kalan meblâğ, enkizitörlerin iâşe ve ibatesiyle zindanların giderine ayrılmaktadır.

XII. yüzyıldan XV. yüzyılın ortalarına kadar, İngiltere hariç bütün Batı Avrupa'yı kasıp kavuran Enkizisyon örgütünün, bu davranışları yüzünden bilim, sanat ve fikir adamları arasında verilen kurbanlar saymakla tükenmeyecek kadar çoktur. Nihayet Fransa Enkizitörü'nün, Jandark'ın yıkılmasıyla sonuçlanan davaya suçlayıcı olarak katılması, örgütün halk kitleleri nezdindeki saygınlığını sıfıra indirmiş ve giderek lâğvedilmesine yolaçmıştır.

İSLÂM GİZEMCİLİĞİ

İslâm gizemciliğinin en önemli temsilcisi sayılan Haşhaşinlerin kökeni, önemi ve etkisi nedir ?

Haşhaşinler, Batınîlerin İsmailiye kolundan inme bir daldır. XII. yüzyılda Orta Doğuda büyük nüfuz kazanan ve siyasî bir güç olarak ortaya çıkan bu tarikat, 1090'a doğu Hasan Sabbah tarafından kurulmuştur. Başlangıçta bu gizli örgütün amacı, tıpkı karşı açıdan Tampliyelerinki gibi, İslâmın Arzı Mukaddes'ini korumaktı. Kimi araştırmacılara göre de, Batılıların bunlara verdiği «Assassin»ler (kelime anlamıyla, Fransızcada, «kaatiller») ismi, Arapçada «bekçiler» demek olan Asesîn'den geliyor.

Bir rivayete göre, çağın ünlü Devlet adamı ve «siyasetnâme»nin yazarı Nizam ül Mülk'ün ve büyük şair Ömer Hayyam'ın da yakın dostu olan Hasan Sabbah, Kazvin dolayındaki Alamut kalesini bir baskınla ele geçirip, gerçek bir hânedân kurmuştur. Son İmam olduğu iddiasıyla ortaya atılan Hasan Sabbah'ın, başlangıçtaki hedefleri, anlaşıldığı kadarıyla daha çok siyasîdir. Ama tarikat kısa zamanda nitelik değiştirmiş ve gizemciliğe dayanan ikrarlı bir gizli örgüt halini almıştır. İkrar hiyerarşisi, Tampl tarikatının hemen hemen aynıdır. İki örgütün rütbelerini karşılıklı verelim: Maşrık-ı âzam - Şeyhülcebel; Başrahip - Reis; Şövalye - Refik; Silahtar - Fedai; Birader - Asker...

Rivayete göre, mürit adaylarına önce afyon çektirilir; kendinden geçince de, örgütün sayısız kalelerinden birine götürülürdü aday, ve orada tam bir cennet hayatı yaşardı; kale dışında kendine gelince de, bunu, Şeyhin kudretine yorar ve kayıtsız şart-

sız itaate hazır olurdu. «Haşhaş yiyenler» anlamına Haşhaşin ismi, bu rivayetten gelmedir. Bu kayıtsız şartsız itaat ilkesi, tari-kate İslâm dünyasında «Fedâviyyûn» adının da verilmesine yolaç-mıştır. Nitekim 1092’de Nizam ül Mülk, 1152’de Trablus kontu II. Raimond, 1192’de Kudüs kralı I. Conrad, fedai’lerin darbele-riyle can vermişlerdir. Tarikatin ünlü şeyhlerinden Sinan, aynı şekilde, Selâhaddin-i Eyyubî’yi de öldürmek istemiş ama başara-mamıştır. Efsane, Haşhaşinlerin özellikle büyücülük alanında uz-manlaştığını söylemektedir. Burası bizce karanlıktır ama, istih-kâmcılıkta usta olduklarını biliyoruz: Hulâgu Han yönetimindeki Moğol orduları, Alamut kalesini ancak bir yıllık bir kuşatmadan sonra ele geçirecektir (1260). Alamut’ta muazzam bir kitaplık bu-lunmuştur.

10

DİNÎ KARAKTERLİ ÇAĞDAŞ GİZEMCİLİK

İkrara dayanan dinî karakterli gizli örgütlerin çağımızdaki uzantılarının özelliği, önemi ve etkisi nedir?

İkrara dayanan dinî karakterli çağdaş gizli örgütlerin ilk özelliği, önem ve etkilerini gittikçe biraz daha yitirmeleridir. Çün-kü yüzelli yıldan beri bir yandan bilimle din arasında ortaya çı-kan uzlaşmazlık, öte yandan din ile kurulu düzen politikacıları arasında gittikçe kaçınılmaz hale girip güç kazanan ittifak, bu tür gizli örgütlerin varlığını fuzulî kılmaktadır.

Yanlış anlaşılmasın: Bugün bu tür gizli örgütler, hiç olmaz-sa yeryüzünün belli kesimlerinde, belki de tarih boyunca hiç bir

vakit ulaşamadıkları bir rağbet görmektedirler. Ama unutmayalım ki, rağbet demek, itibar demek değildir. Devâsız hastaların ölümünden önceki son doğruluşudur aslında bu... «Müslüman Kardeşler»in durumu ortadadır. «Râbitat-ül İslâm», insan artık söylemeğe bile utanıyor, Aramco'nun emrinde kukla bir örgüttür. Ağa Hanlar sülâlesinin gizemcilikle bütün ilgisi, metreslerinin isimlerini gizlemekten ibaret kalmış gibidir. Ve daha bundan on yıl önce Türkiye'yi kasıp kavuran Nurculuk, bugün, elden düşme bir mal gibi, siyaset pazarında müşteri aramakta ve... artık bulamamaktadır.

Burada acı bir noktaya değinmek gerekiyor: Bugün bu tür gizli örgütlerin gördüğü rağbet, önlerine çıkarılan yasakların pertavsızında hatırı sayılır çapta büyüyen bir rağbettir. Çünkü toplum hayatında bunlara alternatif olarak gelen sosyalist veya devrimci örgütler de, gene toplumsal şartlar mekanizmasının bir cilvesi sonucu, ne yazık ki çoğu zaman çabucak katılaşmakta ve özlerine tamamıyla yabancı birtakım «tabu»lar yaratmağa koyulmaktadır.

Biz gene de bu tür gizli örgütlere, günümüzden bir kaç örnek verelim:

Masonluktan sonra Birleşik Devletler'de en yaygın gizli örgüt olan «Odd Fellow»lar...

Euklides geometrisinin bilimsel geçerliğinin tartışıldığı bir çağda Puthagoras tarikatini sürdürdüklerini iddia eden ve gene Birleşik Devletler'de yaygın olan «Putheas Şövalyeleri»...

Masonluğa karşı mücadele eden ve Kanada'yla Birleşik Devletler'de yaygın bir katolik gizli örgüt olan «Kolomb Şövalyeleri»...

Bugün sadece Formoza adasına sığınmış durumda olan Hong («Feslis») gizli örgütü...

Ve «Anabaptiste»ler, «Baptiste»ler, «Mormon»lar, «Otçu»

yada «Lokman Hekim» tarikatleri, «Milenarist»ler, «Quaker»ler, «Metodist»ler («Selâmet Ordusu»)...

Saymakla tükenmez bunlar; birinin battığı yerde beşi birden doğmakta, veya... «doğurtulmakta»dır. Ama bunların karşısında bütün başrahiplerin üzerinde ciddiyetle düşünmesi gereken başka bir şey doğuyor:

Güney Amerika'daki devrimci yeraltı örgütlerinde kendiliklerinden görev almağa koşan Katolik papasları...

Orta Doğuda gerilla savaşına katılan Müslüman din adamları...

Vietnam'da kendilerini ateşe veren Buda rahipleri...

Kerala'da komünist partisini destekleyen, Asoka'dan kalma şiddete başvurmamak geleneğinin sürdürücüsü «ahimsa»cılar...

Fransa'da Kiliseye başkaldıran «işçi-papas»lar...

Ve bütün bunların baskısı altında «Amerikan Emperyalizmi»ni kınamak zorunda kalan Papalık.

İKRARA DAYANAN DİN DIŞI GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrara dayanan din dışı gizli örgütlerin özellikleri nedir ?

İkrara dayanan din dışı gizli örgütler, dinin, bilimsel araştırmaya açık karakterini yavaş yavaş yitirip her türlü hür düşünceye karşı bir baskı aracı haline girmesiyle doğmuştur.

Uzun bir dönemdir bu doğuş dönemi; ve, anlamlı bir şekilde, Batı toplumunun, Hristiyan ideolojisinin de desteğiyle, dünyanın geri kalan kısmını egemenliği altına alma sürecini dengeler. Nitekim ikrara dayanan din dışı gizli örgütlerin hemen daima Batıda ve Batı düşüncesinin hâkim olduğu yerlerde filizlendiğini görürüz. Ve bu ikrara dayanan din dışı gizli örgütler, hemen daima Doğu kaynağından beslenmektedir... Denilecektir ki, Hristiyanlık da Doğunun malıdır. Deriz ki, bugün Batı sanayiinin işlediği hammaddelerin büyük çoğunluğu da öyledir; yani genel anlamında Batı dışı toplumların malıdır; ama ortaya çıkan ürün Batıya özgüdür. Tıpkı bunun gibi Hristiyanlığı da Batı, kendi yolunun belirlediği yatkınlığa uygun olarak işleyip şekillendirecektir.

Nitekim Batı düşüncesinin temelinde yatan ilkenin, «şüphe»

kavramının kaderi de bu yolu izler. Descartes, «şüphe»yi Aristo'dan almıştı; Aristo da, Doğudan. Bu «şüphe», görünen gerçeği irdelemeğe götüren; Varlığın (yani madde'nin) gizemlerini ve sonunda kök-neden'ini aramağa sürükleyen şüpheydi. Ama Varlığın varlığından ve O'nun bir parçası olarak kendi kendinden, hiç bir zaman şüphe etmedi Doğu. Sabırlıydı, güveniyordu, ağırdı. Ve «şüphe» demek, güvensizlik demek değildir.

Batı, kendi yolunun belirlediği yatkınlığın bir gereği olarak, «şüphe»yi güvensizlik şeklinde yorumladı. «Şüphe»yi, kendi kendinden şüpheye kadar yaydı. Varolmak düşünmekle, düşünmek de şüphe etmekle mümkündür... dedi.Kaynağından kopmuşluğun verdiği, hainlere özgü korkunun, bu tavırda herhalde payı vardır. Ve işte bu güvensizliktir ki, acelecî, atılgan ve amansız kılmıştır Batılı insanı. Aslında tarihî evrimin kaçınılmaz bir sonucu olan «ihamet», zamanla, kudretinin tadına varan Batı tarafından seve isteye yüklenilmiş, benimsenmiştir. Ama her ihamet'in bir kefareti vardır.

Devam edelim... Hemen bütün eski uygarlıklarda rasladığımız «düşüş» ve «ilk günah» inancı, Batı tarafından, eski yeni hiç bir toplumda görmediğimiz bir adetâ şehvete varan tutkuyla yaşanır hale gelmiştir. Niçin? Âdem'in günahı, Arabın umurunda bile değildir; ama Batılının hayatı, günahla nedamet arasında bölünmüş olarak geçer. Öyle ki, Batılı için adetâ, cenneti kazanmanın şartı, günah işlemektir. Ve doğrudur da: Günah işleyerek kazanmıştır bugünkü cennetini. Kazandıktan sonra da ilk işi, bu cenneti sayesinde kazandığı bilim ve tekniğe zincir vurmaktır olmuştur: «Bilimler, olayların niçin'ini aramaz; nasıl'ını arar...» diyordu Auguste Comte. Bu felsefenin ismi de, pozitivizmdi! Ve üstada kalsa, bilim, örneğin kapitalizmin nasıl işlediğini aramakla yetinmeliydi; çünkü «niçin»in temelinde, ihamet yatıyordu.

Batı düşüncesinin üçyüz yıl boyunca önüne baraj gerdiği ni-

SİMYA ALANI

Simya ne demektir; ortaçağ çerçevesi içinde nasıl anlaşılmış ve değerlendirilmiştir?

Bugün Fransızcada «alchimie», İngilizcede «alchemy» diye bulduğumuz simya, bu dillere, Arapçadaki «al kimiya» sözünden gelmez; Araplarsa bu kelimeyi, Eski Yunancada «kara büyü» anlamına kullanılan «khemia» sözünden almış olsalar gerektir.

Üstat M. N. Özön'ün Osmanlıca-Türkçe sözlüğü, «simya» kelimesine karşılık olarak, «eski kimya» terimini veriyor. Gerçekten de «simya», kapsamı bakımından, Ortaçağ'da «kimya» karşılığı kullanılan isimdir. İşlemi bakımındansa, Ortaçağ'ın resmî ideologları «simya»yı, iksiri âzam («pierre philosophale» kimya taşı) yardımıyla madenlerin dönüşümü'nü («transmutation») ve tüm hastalıkların tedavisini sağlamağa yönelmiş, kuruntuya dayanan bir sanat... olarak tanımlıyor.

Burjuvazinin yarı resmî sözcüsü diye alabileceğimiz Grand Larousse Encyclopédique, şunları söylemekte:

«Ortaçağ'daki simyacıların gözünde yaptıkları iş, bütün öteki bilimlerin ilkelerini içinde barındıran temel bilimdi. Bu bilimin konusu, her üç âlemde, hayvanlarda, bitkilerde ve madenlerde hayatın incelenmesiydi. Gizemli belli bir mayanın bulunması ve saptanması («fixation») amacını güdüyordu araştırmalar; bu maya sayesinde cisimlerin ufalanıp dağılması, yani ölüm, sınırsız olarak geciktirilebilirdi. Aynı etkenin, varlıkların bir üst hale doğru hızla gelişmesini sağlayacağı varsayılıyordu. Bu maya, sıvı ya da katı olarak elde edilebilirdi. Sıvı halde, «ölümsüzlük iksiri», «âb-ı

hayat» yada «devayı küll» idi; ve tüm hastalıkların şaşmaz ilâcıydı. Katı haldeyse, «iksiri âzam» oluyor ve ergime halindeki bir maddenin kütlesine katıştırılınca, o maddenin hızla altın yada gümüşe dönüşmesini sağlıyordu. Suni altın ve gümüş üretimiyle ilgili bütün kimyasal kanun ve ilkeler, okuyup çözmeyi sadece «altındöken»lerin başardığı, hemen hemen anlaşılmaz mecazlı bir dille yazılmış efsunnamelerde toplanmış bulunuyordu.»

Ve dayanamayıp ekliyor Grand Larousse:

«İ. S. III. yüzyılda yaşamış «altındöken» («archimage») Pannopolis'li Zozim, seçkin bir kimyacıydı. Daha sonra yetişen Roger Bacon, Raymond Lulle, Paracelse, Van Helmont, vb. da gerçek birer bilgindiler.»

Türkiye'nin yakın tarihinde önemli yer tutan Demokrat Parti üzerine (kuruluşu, devrilişi, sorumluları, hortlayışı dahil) yazılan bütün kitapların sayısı, bildiğimiz kadarıyla, elliye geçmez. Bu konuda bundan böyle kitap yazılmasının pek söz konusu olmayacağını bir yana bırakalım, bugüne kadar yazılmışlara çeşitli çevrelerce büyük önem verilmekte, birer «bilgi kaynağı» olarak bakılmaktadır. Oysa Demokrat Parti'yi bundan elli yıl sonra kaç kişi hatırlayacaktır?

Atterbury'nin sözünü ettiği «yitirilmiş»ler hariç, bugün elde, simya üzerine yazılmış yüzbini aşkın kitap ve elyazması var. Bunların arasında kendilerinden «daha eski» kaynaklara dayanarak, bundan ikibin yıl önce yazılmış olanlar bulunuyor. «Rasyonalist»liğiyle övünen Büyük Larousse'un bile «seçkin ve gerçek birer bilgin» olarak tanıtmaktan kendini alamadığı kişilerin eserleri de bunların arasında. Ve bütün bu adamlar, eserlerinde sadece olgulara bağlı kaldıklarını, sadece deneylerden davrandıklarını haykırmaktalar; bizden hep aynı cevap çıkıyor: «Vesvese, kurnutu, hayal... büyücülük!» Buna karşılık halk, her zamanki şaş

duyusuyle kulak kabartmaktadır. Kimlere? Simyaciların «anla-sılmaz» kitaplarını anladıkları iddiasıyla ortaya dökölüp dünya-lıklarını sağlama bağlayan sahte büyücölere...

D.P. üzerine kitap yazanların aptal kişiler olduklarını hiç sanmıyoruz; kendi çaplarında pekâlâ yararlı bir iş görmekte-dir üstelik, ve kitapları belli bir açıdan «bilgi kaynağı»dır. Peki onlar aptal değildir de; kimi zaman derileri yüzölüp ateşte diri diri yakılmak pahasına; kimi zaman da kendilerini iltifata boğan imparatorlara, halifelere, krallara eyvallah demeksizin bir köşeye çekilen ve deney yapan, eser yazan adamlar mı aptaldır? Oradaki «bilgi»dir de, en azından dörtbin yıllık bir geleneğin ürünlerinde gizlenen nedir?

Yada «modern cehalet»in ismini «bilgi» koyalım.

Gerçek anlamında simya nedir; simya ile modern bilim arasın-daki fark ve benzeşimler nelerdir?

«İksir»i hazırlamak için kullanılacak suyun binlerce ve bin-lerce kere damıtılması gerektiğinden söz eder simyacılar. Nükleer fizikte yalın suyu ağırsu'ya dönüştürmek için kullanılan metot-lardan habersiz olanlar, bu işleme, çılgınlık gözüyle bakacaktır. Nitekim bazı bilginler bir madenin yada madensi'nin ne kadar arıtılırsa arıtılsın özelliklerinin değişmeyeceğini ileri sürerek, sim-yacıların bu uyarısında, sofuların tesbih çekmesine benzer mis-tik bir âyin davranışı görüyor. Oysa bugün transistorların german-yumu ve arı silisyumu, «ergime kuşağı» adı verilen ve simyacılar tarafından tasvir edilmiş olan bir arıtma tekniğıyle hazırlanmak-tadır. Gene transistorlar üzerinde yapılan çalışmalar sayesinde öğrenmiş bulunuyoruz ki, bir madeni tekrar tekrar arıttıktan son-ra, içine, gramın milyonda biri kadar belirli yabancı maddeler katıştırıldığı taktirde, söz konusu madene yepyeni devrimci özel-likler aşılanmaktadır.

Simya metinlerine şöyle bir bakıldığı zaman, falcılık, münecimlik, büyücülük, kâhinlik, vb. cinsinden öteki gizemcilik kitaplarının tersine olarak bu kitapların, yazıldıkları çağa oranla modern kaldıkları görülür... Büyük simyacıların, bilime armağan ettikleri buluşlara kısaca bir göz atalım:

Büyük Albert (1193-1280) yakıcı potası hazırlamıştır. Zincifrenin, üstübeğin ve sülüğenin kimyasal bileşimini ilk tasvir eden de odur.

Roymond Lulle (1235-1315) potasyum bikarbonatı hazırlamıştır.

Paracelse (1493-1541) o zamana kadar bilinmeyen çinkoyu tasvir etmiş; ve ilk olarak, tıbda, kimyasal bileşikler kullanmıştır.

Giambattista della Porta (1541-1615) kalay oksidi hazırlamıştır.

Blaise Vigenère (1523-1596) benzoik asidi bulmuştur.

Van Helmont (1577-1644) gazların varlığını teşhis etmiştir.

Basile Valentin (XVII. yüzyıl, gerçek kimliği bilinmiyor) hidroklorik asid (tuzruhu)'le sülfürik asid (zaçyağı)'i bulmuştur.

Rudolf Glauber (1604-1668) sodyum sülfatı bulmuştur.

Brandt (ölümü 1692) fosforu bulmuştur.

Friedrich Boettcher (1682-1719) porselen yapan ilk Avrupalıdır.

Nükleer fizik alanındaki buluşların, Üniversite kitaplarına geçmeden önce çağdaş simya kitaplarında yer aldığını görüyoruz. XV. yüzyılda Nicolas de Valois, madenlerin dönüşümünün ve enerjinin salımmını sağlayan gizem ve tekniklerin, insanlar tara-

findan yazı'dan önce bulunduğunu söylüyordu: Mimarî, yazıdan önceydi; ve belki de mimarî, bir yazı biçimi olmuştı. Nitekim simyanın mimarî ile sıkı ilişki halinde olduğunu görmekteyiz: Ünlü simyacı Gobineau de Montluisant'ın kitaplarından biri, «Paris Notr-Dam'ının methalindeki muammaların ve hiyeroglif şekillerin açıklanması» ismini taşımaktadır. Bazı Ortaçağ yapılarının, mimarî yoluyla, simyanın mesajını bizlere aktardığı ve bu geleneğin en karanlık çağlara kadar uzandığı söylenmektedir.

Çağımızın en ünlü simyacısı Fulcanelli, simyanın, binlerce yıl önce batmış ve arkeologların henüz bilmediği uygarlıklarla bizim aramızda bir bağ teşkil ettiğini ileri sürüyordu.

Bu konuda bugün söyleyebileceğimiz tek kesin şey, geçmişe eğilen araştırmaların sadece arkeologlar tarafından değil, çeşitli bilim dallarının temsilcilerinden kurulu ekipler tarafından yapılması gerektiğidir.

Simyacıların «Büyük Eser» diye niteledikleri aşama nedir?

Madenlerin dönüşümü (ve bu arada, suni olarak altın üretme), simyacının gözünde, basit bir gösteri niteliği taşıyan ikinci dereceden bir olaydır. Simya işlemlerinin asıl amacı, bizzat simyacının dönüşümüdür; üstün bir bilinç haline erişmesidir. Yıllar ve yıllar boyu süren deneyler sırasında elde edilen maddi sonuçlar, ruhsal alandaki kesin sonucun habercileridir ancak. «İksiri âzam»ın elde edilmesiyle «Büyük Eser» de gerçekleşir, yani simyacı da kökten dönüşüme uğrar. Bu derin dönüşümün niteliği nedir? Rivayet şöyle diyor: *Yeryüzü ve unsurlarıyla zekâ ilintisini kurduğu an bütün insanlığı bekleyen üstün bilince erişir, tanrısallaşmanın ve başka bilinç yuvalarıyla temasa geçmenin, şimdilik bir tek imtiyazlı insanda gerçekleşmesidir bu dönüşüm. Yavaş yavaş, yada bir anda, yıllar boyu sürdürdüğü çileli çabasının*

*anlamını kavrar simyacı: Maddenin tüm gizemleri açıklık kazanmıştır artık gözünde, ve hayatın bütün o sınırsız perspektifleri ışıltı-
dar hale girmiştir; evrenin bütün güçleriyle doğrudan doğruya du-
yuşma halindedir.*

Bu, mümkün müdür?

Ateşi ve bazı maddeleri elle işlemenin, sadece unsurları de-
ğil, deneyciyi de dönüşüme uğratması söz konusu olabilir... diyor
bilginler. Birtakım doğal karışımların, kozmik ışınların etkisi
altında, unsurları yığın halinde dönüşüme sürükleyecek büyük
çapta nükleo-katalitik tepkimeler yaratabileceğinden söz ediyor-
lar. Öyleyse, simyacının el işlemlerini durmaksızın tekrarlaması,
kozmetik şartların biraraya geleceği anı beklemesiyle açıklanabilir.
Nitekim bugün çeşitli ülkelerde, hidrojenin ergimesini katalize
etmek amacıyla, güçlü ivme aygıtları tarafından üretilen tanecik-
lerin kullanılması alanında çalışmalar yapılmaktadır.

**Büyük laboratuvarlar ve teknolojik cihazlar gerektiren böyle
bir çalışmanın tek tek kişiler tarafından sınırlı ve basit âlet-
lerle gerçekleştirilmesi mümkün müdür; ve bu çapta dönüşüm-
lere yolaçan tepkimeler sırasında serbest kalıp yayılan enerji,
büyük felâketlerle sonuçlanmaz mı?**

Laboratuvarlar ve karmaşık cihazlar, bizim tekniğimizin bulgu-
larıdır. Kitabımızın giriş bölümünde uzun uzun açıkladığımız gibi,
başka bir düşüncenin yarattığı bir teknik (ki simyacılar, bilimle-
rinin, batmış bir uygarlıktan kaynak aldığı iddiasındadır), bize
yabancı basit birtakım aletler ve nispeten sınırlı bir malzemeye
iş görebilir. Ayrıca unutmayalım ki, daha dün, Rutherford, mad-
denin yapısı üzerine en temel araştırmalarını konserve kutularıyla
sicimlerden faydalanarak yürütmekte; ve Marie Curie, pazar gün-
leri asistanını, malzeme almak üzere bitpazarına yollamaktaydı...

İşin tehlikesine gelince... Sözü edilen çapta dönüşümleri gerçekleştiren simyacıların, hakikaten, en azından oturdukları şehri havaya uçurmuş olmaları gerekirdi. Ve tarih boyunca bu cinsten bir alay felâketle karşı karşıya kalırdı insanlar.

Simyacılar bu noktayı şöyle açıklamakta: *Uzak geçmişte bu türlü büyük felâketler meydana gelmiş olduğu içindir ki, bizler, maddede barınan enerjiden korkmakta ve bilimimizi gizli tutmaktayız. Ayrıca «Büyük Eser»e, aşama aşama ulaşılır; ve on yıllarca süren bir nefis körletme ve çalışma sonucunda nükleer güçleri harekete geçirmeyi öğrenen kişi, tehlikeyi önlemek için ne gibi tedbirler alınması gerektiğini de bu süre boyunca öğrenir.*

Bu cevap tam geçerli midir, bilemeyiz... Yalnız modern fizikçilerin, nükleer bir dönüşüm sırasında serbest kalan enerjinin «nötrino» ismini verdikleri özel tanecikler tarafından, bazı şartlar çerçevesinde, söğürülabileceğini kabul ettiklerini belirtelim.

Gene kitabımızın giriş bölümünde, eğildikleri soruların yapısı bakımından «gizli» duruma düşen ve buluşlarını sorumsuz ellere teslim etmek istemedikleri için bu «gizli»liklerini bile isteye ve «insanlığın hayrına» olarak sürdüren gizli örgütlerden söz etmiştik. Simyacılar, bunun en yetkin örneğidir.

Nitekim, dörtbin yıl öncesine ait bir Eski Mısır papirüsü: «Ağzınızı kapayın! Ağzları sımsıkı kapayın!» cümleleriyle başlamakta ve son bulmakta. Ve bu papirüsün yazarı gizemci rahibe hak verdirircesine, Hiroşima felâketini anarken: «Biz bilginler, Günahın ne olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz...» diyor Oppenheimer.

Ve bin yıl önce yaşamış bir Çinli simyacı, şunları yazıyor:

«Sanatının sırrını yöneticilere açmak kadar korkunç bir günahtır. Aman dikkat et! Çalıştığın odada sinek bile uçamaz.»

RÖNESANS VE GÜL - HAÇ

Rönesans akademilerinin kökeni nedir; gizemcilik açısından önem ve etkileri ne olmuştur?

Daha VIII. yüzyıldan itibaren, başta Harun Reşid olmak üzere, astrolojik öğretilere büyük önem veren Abbasî halifeleri, Eski Yunan'dan kalma bilimsel eserleri buldurmış ve önce Süryanî, sonra da Arap dillerine çevirmişlerdi. Öte yandan, Farsça olarak hazırlanan tıp ve botanik kitaplarıyla matematik ve astronomik incelemeler, X. yüzyılda İbni Sina tarafından gerçekleştirilen büyük sentezin hazırlıklarını teşkil etti. Bu evrensel zekânın ünlü şerhleri sayesinde, Eski Yunan'ın taa en eski kültürlerden gelen bilim ve felsefe hazinesi, İspanya Araplarına aktarılacaktır. Ve XII. yüzyıl Endülüs'ünde Aristoteles'in, başta İbni Rüşd olmak üzere, Müslüman düşünürler tarafından yorumlandığını göreceğiz.

Kastilya'da «Bilge» lâkabıyla anılan kral Alphonse X (1221-1284), Musevî ve Arap matematik bilginlerine «Alfonsin Tabulları»nı hazırlatmaktadır. «Ptolemaios Tabulları» yerine kullanılmak amacıyla, Toledo meridyenine göre hesaplanan bu cetveller (ki yıl hesabını bugünkü modern bilimden sadece 26 saniye fazla göstermektedir), Sicilya kralı II. Frédéric tarafından çevirtilerek İtalyan Üniversitelerine yollanacaktır.

Nitekim XII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Padova'da, Aristo'nun «göksel zekâlar» görüşüyle birlikte «gezegensel ve yıldızlar etkileriyle maddenin dönüşümü» teorisini de getiren Arap biliminin etkisi altında, Üniversitede «remil» dersleri verilmektedir. Astroloji (nücum bilimi, müneccimlik, yıldız falı sanatı) Padova'da, astronomiden ayrı bir tabiat bilimi olarak kabul dilmektedir.

Bu çağda simya da ihmal edilmemiştir. Gene Bilge Alphonse, üçyüz altmış taşın sihirli ve fizik özelliklerini açıklayan Kalde kökenli bir kitabı Arapçadan Kastil diline çevirtmektedir.

Görüyoruz ki, din dışı antik bilgi geleneği kesintiye uğramamıştır; ama bu kesintisizliği, Hıristiyan ülkelerde olduğu kadar İslâm dünyasında da çoğu zaman kelle koltukta yürüyen bilim tutkunlarının cesaretine borçlu olduğumuzu unutmamak gerekir.

Gizemciliğin Rönesans sırasındaki gelişmesi hangi yollardan geçer?

Rönesans diye adlandırdığımız bu kaynağa dönüş hareketinin kahramanlarından biri de, alını bir kitaba dayalı olarak ölmüş bulunan büyük şair Petrarca'dır. Nitekim hümanizmanın yuvası halini alan kırk kürsülü Floransa Üniversitesinin kitaplığı, Petrarca'nın topladığı kitaplarla Bizans'ın fethinden sonra İtalya'ya göç eden bilginlerin getirdiği Eski Yunanca eserlerden kuruluydu.

O çağda bütün İtalyan Üniversitelerinde Eski Yunanca kürsülerinin açıldığını görüyoruz. Özetleyecek olursak, Arap, Musevî, Bizanslı bilgin ve çeviriciler sâyesinde, o güne dek Batıda bilinmeyen eski öğretiler hızla bütün bilim yuvalarına ulaşmaktadır. Bu ulaşımın ana taşıtı, Lâtince'dir. Nitekim Lâtince sayesinde ki Padova'lı bilginle Krakovlu mütebahhir, Paris'teki matematikçiyle Madrid yada Dublin'deki filozof derhal temas kurabilmektedir. Bu çağda, yitirilip yeniden bulunan eski bilimin kutsal bir lamba gibi ışıdayarak yeni zamanları aydınlatmaya hazırlandığını söyleyebiliriz: Kepler, Puthagoras'a; Copernic, Sisamlı Aristharkos'a; Newton ve Galilei, eski simyacılar; Cuvier, İ.Ö. VI. yüzyılda fosillerin tarihöncesi organizmaların kalıntıları olduğunu söyleyen Kolofon'lu Ksenofanes'e olan

borçlarını açıkça itiraf etmektedirler. Zaten her ne pahasına olursa olsun orijinallik ihtiyacı ve yaratıcılık iddiası, dev çaplı cömert ruhlara tamamıyla yabancı birer burjuva önyargısından başka nedir ki? İnsan burada, kraliçe Marie-Antoinette'in terzisi matmazel Bertin'i hatırlıyor ister istemez: Becerikli modacı, eski bir şapkayı ufacık bir dokunmayla gençleştirdiği vakit: «Ayol biz eskinin unutulmuşuna yeni diyormuşuz meğer!...» diye haykırmuş.

Rönesans boyunca eski eserler tutkunluğunun yanı sıra bir arkeoloji ve özellikle de mimarî duygusunun geliştiğine tanıklık ediyoruz: Alberti, «De re aedificatoria» isimli ünlü mimarlık kitabını 1485'te yayınlamıştır. Bunu, bir yıl sonra, Eski Romalı büyük mimar Vitruvius'un «De architectura»sının yayınlanması izleyecektir. Ve Vitruvius, kendi sanatına köken olarak Thales, Demokritos, Anaksagoras, Eflâtun ve Aristo'nun eserlerini göstermektedir. Eski Romalı ustaya göre bir mimar, sadece plastik sanatlardan değil, optikten, geometriden, tarihten, felsefeden, tıbdan, müzikten, hukuktan ve hattâ astronomiden de anlamak zorundadır. Bu zorunluk, Hint geleneğinde de vardır: Kendini yapı sanatına adayan kimse, geometriyi ve deseni, heykeli ve aritmetiği, efsaneleri ve falcılığı yakından bilecektir.

Burada, sanat tarihçilerinin çoğu zaman gözden kaçırdığı çok önemli bir olguyu hatırlatmak gerekiyor: Daha Ortaçağ'ın başlangıcından beri, kutsal yapıların inşasında uygulanan ve son derece gizli tutulan kurallar vardı. Öyle ki, XVII. yüzyılda yayınlanan bir monografi, XI. yüzyılda bir Utrecht piskoposunun, Pleber isimli bir mimarı «kilise temellerini atmanın sırrı»nı vermeğe zorladı diye genç mimarın babası tarafından öldürüldüğünü kaydediyor. Uğrunda adam öldürülen (hem de basit bir adam değil, piskopos) bu «sır»ların, Vitruvius'un bir mimar için gerekli saydığı bilgi alanlarını göz önüne getirince, basit birer teknik yöntemden ibaret olduğunu varsaymak güçtür.

R. Alleau, Albrecht Dürer okuluna bağlı Alman gravürcülerinin gizemli sembolizmle ilişkilerini inceleyen bir açıklamasında, Rönesans sırasında Nüremberg’de önemli bir ezoterik araştırmalar merkezi kurulduğunu ve bu gizli örgütün önderlerinden birinin de ünlü yıldız falcısı Regiomontanus olduğunu gösteriyor. Ayrıca, Dürer’in bir otoportresinde elinde tuttuğu devedikeninin, sanatçının bir gizli örgüt üyesi olduğuna delâlet ettiğini söylüyor.

«Gerçekten de, devedikeninin bir özelliği dolayısıyla seçilmiştir bu sembol: Söz konusu bitkinin yaprakları arasında, yağmur suyunun ve kırağının rahatça biriktiği içbükeylikler vardır; nitekim Yunanlılar bu bitkiye, «susamış» anlamına «dipsakos» adını verirler. Eskilerin de gözüne çarpan bu doğal özellik, devedikenini «bilgiye susamış» kimsenin sembolü olarak almalarına yolaçmıştır.»

Eski Yunan düşüncesinin İtalya’da canlanmasına paralel olarak bazı düşünürler, ve bu arada özellikle Jérôme Cardan (1501-1576), felsefe, antik büyücülük ve deneysel bilim arasında bir sentezin mümkün olabileceği görüşünü ileri sürmektedirler. Cardan’ın eseri, bir başka çağdaşının, J. B. Porta (1537-1615) isimli bir hezarfenin eseriyle büyük benzeşimler göstermektedir. Porta’nın 1584’te yayınladığı «*Magia Naturalis*» («Doğal büyücülük»), kısa zamanda bütün Avrupa dillerine çevrilmiştir. Ve bu araştırmacının çalışmalarına geniş ilgi duyan Este kardinali, XVI. yüzyılın sonunda, kendi evinde, «Gizemler Akademisi»ni kuracaktır. Rönesans çağındaki bütün bilim akademilerinin babası, işte bu gizli örgüttür.

Gene aynı çağda, 1572 yıllarında, Paris’te bir bahçede, Botal, Fernel, Ambroise Paré gibi bilginlerin de katıldığı gizemci toplantılarında, ısı derecesi «düğmeler»le ayarlanan fırınlarda yumurtadan piliç çıkartma deneyleri yapılmaktadır. Ve Fransa

kralı IV. Henri'nin baştabibi olan gizemci Ribit, XVII. yüzyıl başına rastlayan bir mektubunda şunları yazıyor:

«Dağları keşfetmeğe, vâdileri, çölleri, deniz kıyılarını, yer-yüzünün bağrını didik didik araştırmaya hazırlanın. Hayvanların ve bitkilerin karakterlerini, madenlerin cinsini kaydedin. Tarımcılığa, doğa felsefesine eğilin. Kömüre dokunmak, fırınlar kurmak, yüzünüzü kızartmasın sakın. Durmaksızın çalışın, çünkü nesnelerin özelliklerini ancak bu şekilde öğrenebiliriz.»

Batının en ünlü gizli örgütlerinden biri olan, Masonluğun babası Gül-Haç'ın «evrensel bilim» programı da, bundan farklı değildir.

Gül-Haç nasıl doğmuştur; kökeni ve özelliği nedir; getirdiği bilimsel ve toplumcu görüşlerin önemi ve etkisi ne olmuştur?

Gül-Haç Tarikati, varlığını, alenî olarak ilk defa 1614 ve 1615 yıllarında yayınlanan üç ufak kitapla ilân etmiştir: «Allgemeine und General Reformation» («Evrensel Reform»), «Fama Fraternitatis Roseae Crucis» ve «Confessio Fraternitatis». Lüterci rahip J. V. Andreae tarafından yazıldığı anlaşılan bu kitapçıklardan «Fama», Tarikatin, Doğuya yaptığı bir gezi sırasında Suriyeli Bilgeler aracılığıyla gizemlere mahrem kılınan Christian Rosenkreutz tarafından nasıl kurulduğunu anlatmaktadır. Kitabın belirttiğine göre, Rosenkreutz'un müritleri tarafından keşfedilip açılan mezarında, Üstadın, elinde tirşe üzerine yazılmış sembolik bir kitap bulunan vücudundan gayrı, her cinsten âyin eşyası da bulunmaktaydı: «Çeşitli erdemlere sahip aynalar, yanmakta olan lambalar (Gül-Haç üyelerinin ünlü «sönmeyen lambaları»dır bunlar) ve acaip suni şarkılar (belki de bir konuşan cihaz)...»

Burada Tarikatin kurucusu olarak sunulan Christian Rosenkreutz (Fransızca yazılışıyla, Chrétien Rose-Croix, yani «Hıristiyan Gül-Haç»)’un, 1378-1485 yılları arasında yaşadığı varsayılan Germen asıllı çelebiden çok, alegorik bir kişi olduğu bellidir.

Hareketin kaynağına gelince... Kimi araştırmacılar, Müslüman gizemciliğinden ve İspanyol «Alumbrado»larından («Nurlanmışlar») söz etmektedir. S. Hutin’e göre ise Gül-Haç’lar, asıl ilhamı, Paracelse’in Alman tilmizleri tarafından geliştirilen ve «Pansofya» («Pansophie»-«Evrensel Bilgi») ismini alan teoriler bütününden almışlardır. Nitekim Paracelse’in şu sözleri, bu bakımdan ilgi çekicidir: *«Tanrının izniyle çok daha büyük bir buluş yapılacaktır; ve bunun, «Sanatçı Eliyya»nın gelişine kadar saklı kalması gerekir... Ve hakikat da budur, saklı kalıp da keşfedilmeyecek hiç bir şey yoktur bu âlemde. İşte bunun içindir ki benden sonra, bugün henüz yaşamayan ama mucizeler yaratacak ve birçok şeyi açıklayacak olan bir varlık gelecektir.»* Andreae’ye göre «Sanatçı Eliyya», bir fert değil, kolektif bir varlıktır; artık gelmiş olan bu kolektif varlık da, Gül-Haç tarikatinden başka bir şey değildir.

F. Hofer: «Gül-Haç’lar, Hermesçi öğretilerine siyasî ve dinî sorunları da katıştıran simyacıları...» diyor. Nitekim 1598’de Nuremberg’de «Militia Crucifera Evangelica» isimli bir gizli örgüt kuran simyacı Studion, «Naometria» isimli eserinde (1604), Gül ve Haç sembolünü kullanarak, «Gizemsel Tapınağın ölçüsü»nü incelemekte ve bir «genel reform» ilân etmektedir.

Tarikate ismini veren bu sembolün anlamını, Tarikatin önde gelen temsilcilerinden Robert Fludd, şöyle açıklıyor: *«Haçlı Seferleri sırasında Hıristiyan şövalyeler tarafından da benimsenen bu sembolün çift anlamı vardır. Haç, Kurtarıcının Bilgeli-*

ğini, Yetkin Bilgiyi temsil eder; Haç'ın ortasında yer alan kırmızı Gül de, nefis körletme yoluyla arınışın sembolüdür; simyacıların Büyük Eser'inin remzidir bu, aynı zamanda. Bunun yanı sıra bu sembolde, Hermesçi kosmogoni anlayışı da içeriktir: Erilliğin timsali olan Haç, yaratıcı tanrısal Enerjidir: dişillliğin sembolü olan Gülse, başlangıçtaki bilinçsiz maddenin.»

Fludd'ın sistematize ettiğı şekliyle Gül-Haç öğretisi, tarihteki belli başlı bütün gizemci akımların etkisinde kalmış geniş bir teozofik sistem, bir Hristiyan ezoterizmi manzarası gösterir: Bütün varlıklar, Tek Varlığın, «Monad»ın, çeşitli derecelerde tezahür eden değişik gelişme şekilleridir; ve başlangıçtaki Birliğe dönmeğe yönelmişlerdir. Bunun içindir ki, ilk çağlardan beri sürüp gelen gizli antik felsefenin mirasçısı Biraderler, «altın çağ»a dönüşün yakın olduğunu söyler.

İsyanı sonucunda Tanrısalılığından olan insan, cezbe yoluyla yeniden bütünlenip Tanrı olabilir. Hem dinî, hem de sosyal anlamda «Evrensel Reform» diye adlandırılan aşama, budur: Gizemci deyişle Büyük Eser, herşeyden önce «Ergon»dur; yani İksiri Âzamanın içerde gerçekleştirilmesiyle müridin tanrısallaşmasıdır. Ama Büyük Eser, aynı zamanda, «Parergon»dur; yani İksiri Âzamanın fizik şekliyle bulunması ve maddenin saf altına dönüştürülerek kutsallaştırılmasıdır.

Bir sürekli Vahy inancının büyük yer tuttuğunu belirtelim burada: «Gizli Gelenek», ardarda gelen bir dizi «bilinmeyen Üstadlar» tarafından saklanmıştır; kelimenin mutlak anlamında Gül-Haç'lar da bunlardır (Tarikatin öteki üyeleri, sadece birer Gül-Haç'çıdır). Bütün Bilim'in mirasçısıdır bunlar, İksiri Âzamanın ve hayatı uzatma sanatının sahipleridir, insanüstü kudretleri vardır.

Nitekim o çağın insanları hep bu «Görünmeyenler»i yakala-

yıp konuşmak istemişler ama bir türlü bulamamışlardır. 1625 yıllarına doğru, bu Peygamberlerin asıl ülkelerine, gizemli Doğu'ya döndükleri söylentisi yayılmıştı. O tarihten beri, zaman zaman, bu Peygamberlerden olduğunu iddia edenler çıkmıştır tabii. Bunların en ünlüleri, XVIII. yüzyılda, Saint-Germain kontu ile Cagliostro'dur. Burada, bu büyük «Vahy Sahipleri»nin gizlenmesiyle ilgili olarak, çağımızın ünlü simyacısı Fulcanelli'nin bir açıklamasını veriyoruz:

«Gül-Haç ünvanını taşıyan müritler, sadece bilgi ile ve çalışmalarının ürünüyle kardeş olurlar («birader»dirler). Hürce kabul edip bile isteye gözettikleri gizemci disiplin dışında hiç bir yemin, hiç bir tüzük, hiç bir kuralla bağlı değildirler... Dün oldukları gibi bugün de, dünyanın dört bir yanında tek tek çalışan, kelimelerin en dar anlamıyla «kozmpolit» emekçi-araştırmacılarıdır. Hiç bir hiyerarşi yoktur aralarında. Demek ki Gül-Haç, bir rütbe değil; bu emekçilerin gizli çalışmalarının aldığı kutlu isimdir. Ve bu gizli çalışmalar, müritlerin canlı bir imanla varlığını sezdikleri olumlu bir ışığa, Deney'e dayanır... Ünvanın sahipleri arasında hiç bir zaman, bilimsel hakikatten gayri bir bağ olmamıştır; bilimsel hakikatin varlığını meydana koyan da, İksiri Âzamin elde edilmesidir. Bütün fertler nasıl aynı insan ailesinin üyeleriye; Gül-Haç'lar da buluş, çalışma ve bilimle, eylem ve eserle kardeşirler.»

Gül-Haç'ın Masonlukla ilgisi nedir; Batıda bilimsel düşüncenin gelişmesine nasıl ve ne çapta katkısı olmuştur?

XVI. yüzyılda Gül-haç hareketi, önce Almanya'da, ünlü mistik düşünür Jacob Boehme'yi etkileyecek çapta bir yaygınlık kazanmıştı. İnsanları, «Ulu Mimar Tanrı'nın ilkelerine, kurallarına ve yasalarına uygun bir Bilgelik Tapınağı» kurmağa çağıran Çek filozofu Comenius'la hem Moravya'ya, hem de Hollanda'ya yayıldı. Ama Tarikatin asıl büyük gelişmesi, Robert Fludd'un (1574-

1637) çabaları sâyesinde İngiltere’de gerçekleşti. 1650 yıllarına doğru Gül-Haç, İngiltere’de kudretli bir örgüte sahip bulunuyordu. Gül-Haç’çılar Büyük Britanya’da, «kabul edilen Masonlar» ünvanı altında mason atölyelerine alınmış ve öğretilerini yaymak için de duvarcı loncalarının sembolizmini kullanmışlardır. «İnsanlığın görünmez manevî Tapınağını kurmağa çalışan sembolik masonlardır» bunlar. Kendilerine özgü Kabalacı ve Hermesçi görüşlerle âyin usulünü değişikliğe uğratmış; ve mürit adayına Hiram’ın ölümünü, «çürüyüş»ünü ve dirilimini yaşatan ikrar âyi-niyle birlikte «Üstad» rütbesini getirmişlerdir. Modern Masonluk pelikan, kendi küllerinden doğan anka, iki başlı kartal gibi en tipik gizemci sembollerini Gül-Haç ezoterizminden almıştır.

XVII. yüzyılın ilk yarısı boyunca Batı Avrupa’da, birbirleriyle alışveriş halinde bir yığın gizli örgütün büyük bir gelişme gösterdiğine tanıklık etmekteyiz. Öyle ki bu dönemde mistik fikirler ve simya, bilimsel araştırmalar ve sosyal reform talepleri içiçe gelişmektedir. Bu çağda, başta Campanella’nın «Güneş Sitesi» olmak üzere (ki bu sitenin Tapınağı, bir mason locasıyla garip benzeşimler göstermektedir), ardarda «Utopya»ların yayınlanması boşuna değildir. Descartes’in gençlik eserlerinde, örneğin «Olympica»larda, aynı etkinin izlerini görmek mümkündür; ayrıca büyük düşünürün yakın dostu matematikçi Faulhaber’in bir Gül-Haç müridi olduğunu biliyoruz.

Öte yandan bu çağda «akademi»ler de ardarda fışkırmaktadır: Porta’nın «Gizemler Akademisi»nden sonra, 1602’de, gene İtalya’da, Galilei’nin de katıldığı «Lyncei» akademisi kurulacaktır. Bunu 1648’de Toscana grandükü II. Frédéric tarafından kurulan bir bilimler akademisiyle, 1657’de prens Léopold’ün himayesinde kurulan «del Cimento» akademisi izleyecektir. 1662’de Gresham koleji derneği, «Royal Society of London» ismini almakta; ve T.

Sprat, 1667'de yayınladığı bir kitabına altbaşlık olarak «for the advancement of *experimental philosophy*» («deneysel felsefenin ilerlemesi için») sözlerini eklemektedir.

1666'da Colbert, Paris Bilimler Akademisinin başkanlığına getirilmektedir; ve Galilei'nin çeviricisi peder Mersenne'le, daha 1666'dan çok önce evlerinde bilimsel toplantılar tertipleyen Montmort ve Thevenot, bu akademiye sıkı sıkıya bağlıdır.

Nihayet Almanya'da, «Tabiat Meraklıları Akademisi»nin daha 1652'de kurulduğunu görüyoruz. Ve bütün bu akademilerle birlikte, XVII. yüzyılın ikinci yarısında, bilim dergilerinin de çıkmağa başladığına tanık olmaktadır.

Bütün bu olaylar, büyük düşünür Francis Bacon'ın «Nova Atlantis»te («Yeni Atlantis») ve özellikle de «Novum Organum»da («Yeni Âlet») dile getirdiği fikirlerin önemini ortaya koyar. Filozof bu eserlerinde, tasım'ın ve apriori genel ilkelerin yerine, deneyin ve tümevarımın verimli mantığını teklif etmektedir. Ve bu, Avrupa düşüncesinde öylesine derin bir devrimdir ki, örneğin Diderot ve d'Alembert gibi XVIII. yüzyıl bilginleri (ki bu düşünürlerin Masonlukla ilgileri açıktır), Bacon tarafından tasarlanmış «ansiklopedik ağaç»ı ele alıp geliştirmekten başka bir şey yapmayacaklardır. Kimi araştırmacılara göre Shakespeare imzasını taşıyan şaheserlerin de yaratıcısı olan Bacon, bir Gül-Haç mıydı?

Kesinlikle söyleyebileceğimiz nokta, «Yeni Atlantis»te anlatılan yolculuğun Christian Rosenkreutz'un Arzı Mukaddes gezisiyle büyük benzeşimler gösterdiğiidir: *Batan bir geminin kazâzede-leri, göklerde beliren bir haçın kılavuzluğunda Bensalem adasına ulaşırlar (Yeni Kudüs anlamına gelir Bensalem). Bir ikrarlı gizli örgüt bulurlar orada ve en derin gizemlere mahrem kınılırlar. Bu gizli örgütün üyeleri, tabiatın neden ve erdemlerini*

araştırmakta ve böylece de insan düşüncesinin alanını sonuna dek genişletmek istemektedirler.

Şu özetlediğimiz amaç, gelecekteki Fran-Masonluğun, ezoterik ve deneyci programının da bir özetinden başka bir şey değildir.

Öyle samyyoruz ki XVII. yüzyıl boyunca, F. Bacon'ın «yeni» felsefesinden esinlenen gizli örgütler doğmuş; bir yüzyıl sonra doğacak olan modern Masonluk da bu gizli örgütlerin hem gizemci, hem bilimci geleneklerine dayanmıştır.

3

MASONLUK

Masonluğun kökeni nedir; «eylemci» Masonluktan «kuramcı» Masonluğa geçiş nasıl olmuştur?

Özel bilgilere sahip oldukları kabul edilen bina yapıcıları, ta en eski çağlardan beri, öteki meslek toplulukları arasında bir çeşit aristokrasi teşkil edegelmışlerdir. Nitekim Ortaçağ Batı âleminde bu katedral ve saray kurucularına, hem Kilise hem Devlet otoriteleri tarafından, çeşitli vergi ve yükümlerden bağışık olma, özel mahkemelerde yargılanma gibi sayısız imtiyaz tanımıştır; ve halk tarafından kendilerine verilen Fran-Mason («franc-maçon»: kelime anlamıyla, «azatlı duvarcı») ismi buradan gelir. Mimarlık, o çağda, «Kral Sanatı»dır; ve bu sanatın sırlarının, sadece lâıyk olanlara aktarılması gerekir. Kesiksiz bir çabayla, gittikçe daha yetkin, daha büyük, evrensel ve sonsuz bir «manevî Tapınak»ın, bir «yüce Eser»in kurulması fikri de

buradan doğar... Bunların yanı sıra, hâkim din anlayışıyla açık yada kapalı çatışma halinde olan her cinsten düşünür, ve tabii en başta simyacılar, bina yapıcılarının arasına sığınmak zorunda kalmıştır: Çoğu dinî yapıların methalinde rasladığımız çeşitli sembolik şekillerin varlığını, bir bakıma, böyle açıklayabiliriz.

Meslek adamlarından, bina yapıcılarında meydana gelen «eylemci» (yada «işlemci», «operatif») Masonluktan, «kuramcı» («spekülatif») diye adlandırdığımız modern Masonluğa geçiş, İngiltere’de ve «kabul edilen Masonlar»ın («accepted Masons») rolünün gittikçe önem kazanması sâyesinde gerçekleşmiştir.

Bütün öteki Avrupa ülkeleri gibi İngiltere’de de, duvarcı tarikatleri vardı. «Azatlı duvarcılar» («freemasons» yada «francs-maçons») diye adlandırılan bu topluluklar, hükümdarlar tarafından da himaye gördüğü için, özellikle zengin ve kudretli örgütlerdi. Tarikate ancak ikrar verdikten sonra alınan üyeler ikrar âyinlerini gizli tutmakla yükümlü oldukları gibi, «Landmarks» (kelime anlamıyla, «mülkün sınırları») denilen birtakım kuralları da gözetmek zorundaydılar. Ama tam bir kargaşa çağı olan XVI. yüzyılın sonlarında, yapıcılık tam bir çöküntüye uğradı: Sosyal çalkantıların sonucu olarak, kimse büyük inşaata girişmiyordu. Çökmek üzere olduklarını sezen loncalar, bu durumda, meslekten olmayan kimseleri de üyeliğe kabul etmeğe koyuldu. İşte, Tarikatın itibarını yükseltmeleri amacıyla alman bu nüfuzlu kişilere, «kabul edilen Masonlar» sıfatı verilmiştir.

XVII. yüzyılın başında bu «accepted Mason»ların sayısı bir hayli kabarmış bulunmaktaydı. Ama Fran-Masonluğun «kuramcı» karaktere bürünmesinde asıl kesin rolü oynayanlar, İngiliz Gül-Haç’ları olmuştur.

Nitekim Robert Fludd’ın tilmizleri, 1650 yıllarına doğru Londra’da kudretli bir örgüt kurmuş bulunmaktaydı. Bunlardan biri

de, 1646'da Tarikate «kabul edilen Mason» olarak alınan ünlü simyacı Elias Ashmole'dü (1617-1692). Ashmole, bu Loca'da edindiği bir kaç bilgin dostuyla birlikte, «bilimlerin ideal tapınağı Süleyman'ın Evi'ni kurmak» amacını güden bir gizli örgüt meydana getirdi; ve bu örgütün toplantılarının da Masonların lokalinde yapılmasını sağladı. Zamanla bu Gül-Haç topluluğu, Masonluk içinde ön planda bir rol oynamağa koyulacaktır: Bu «Kardeşler» (yada «Biraderler»), Tarikate kendi sembollerini sokmuş ve ikrar âyininin kökünden değişikliğe uğratmışlardır. Gerçekten de o güne kadar duvarcılarının bir tek rütbesi vardı; o da «kalfa» idi; çünkü çıraklar zaten Tarikate alınmaz, belli bir inşaatın yönetimiyle yükümlü olan kalfa ise «usta» diye adlandırılırdı. Kuramcı Masonluk halini alacak olan bu yeni örgütte ise, hem «Çırak» derecesi için bir ikrar töreni getirilmekte; hem de, ikrar âyininde Hiram efsanesinin canlandırıldığı bir «Usta» derecesi kurulmaktadır. Gül-Haç'lar, bu efsanenin sembolik yanını geliştirdikleri gibi; hem lonca derecelerini, hem de Süleyman Tapınağının kuruluşunu sembolleyen efsaneyi karşılamak üzere, yeni bir takım dereceler de eklemişlerdir. Bu yeni derecelerin ilhamını da, İskoçya'da köklü bir geleneği bulunan eski Şövalye Tarikatlerinden almışlardır. Modern Masonlukta «yüksek dereceler» sistemine verilen «İskoçya» Masonluğu deyimini buradan gelir.

«Kabul edilen» Masonların sayısı hızla artmıştır. Çünkü aydın zümre mensupları, üyelerinin birbirlerine «Kardeş» (yada «Birader») diye hitap ettiği bu örgütte, duygusal kardeşlik ve eşitlik özelemlerinin uygulandığını görmektedir. Bu gelişmede, gizli törenlerin, sembolizmin, tanıma işaretlerinin ve parolaların çekiciliğinin de elbet payı vardır. Üstelik o çağda Cromwell'e ve Püriten'lere karşı olan bütün asillerle Protestan Devlet otoritesi tarafından baskı altında tutulan Katolikler, Localarda güvenilir bir sığınak bulmuş oluyorlardı. Söyleyegeldik-

lerimizden kolayca anlaşılacağı gibi, o çağın Masonluğu iktidara karşıydı ve Stuart hanedânının tahta dönüşünü arzulamaktaydı. Nitekim, 1660'daki Restorasyon'dan sonra kral II. Charles, örgütü himayesine alacaktır.

Ama 1688 yılındaki İkinci İhtilâli izleyen yıllarda, Fransa Masonluğu hükümdara sadık bir kurum haline getirmek amacını güden akımın geliştiğini görürüz. Bu hareketin öncüleri, Anderson ve Desaguliers isimli iki Protestan papastır.

Nihayet 24 Haziran 1717 günü Londra'daki dört Loca, Masonlukla ilgili bütün yasa ve tüzüklerin birleştirilmesi amacıyla bir Büyük Loca kurdular. Bu Büyük Locaya asillerle burjuvaların hızla doluşu ve kendilerini bu «seçkin zevat» arasında yabancı hissedenden zanaat erbabının yavaş yavaş ortadan silinişi, böyle başlar: Masonluk artık, basit bir kalfalar loncası olmaktan çıkıp tamamıyla «spekülatif» bir örgüt niteliğine bürünmektedir. Bu şekil değişiminin yanı sıra, bir öz değişimi de elbet söz konusu olacaktır: Batı burjuvazisinin, işine gelen bütün ittifakları kurarak, Dünyayı fethetme hazırlandığı ve yavaş yavaş uluslararası bir dayanışmaya yöneldiği çağdayız; iğrenç soygunculuğunu, en insanî amaçlar uğruna ve hümanizma adına yapacaktır burjuvazi; ona, girdiği ülkelerde hem müttefik sağlayacak, hem de perde olacak sevimli bir âlet gerekmektedir.

Masonluğun ilk resmî beyannamesi diyebileceğimiz «Yasalar Kitabı» nedir?

Anderson tarafından yazıldığı söylenen, kimi araştırmacılar tarafından da aslında Desaguliers tarafından kaleme alınıp Anderson imzasıyla yayınlandığı belirtilen «Yasalar Kitabı», 1723'te çıkmıştır. Kitabın birinci bölümünde, Masonluğun, Dünyanın kuruluşundan bu yana süregelen efsanevî tarihi anlatılmaktadır.

İkinci bölümse, Masonluğa bir çeşit tüzük getirir. Eski duvarcı loncalarınıninkine benzer bir tüzüktür bu; ama onlardan farklı olarak, Cemiyeti, «bütün insanların üzerinde anlaştığı din»e iman edenlere açmakta ve Masonları «bu köklü Tarikatin harcı ve temel taşı demek olan kardeş sevgisi»ni beslemeğe çağırmaktadır. İkrar süreci, «Çırak», «Kalfa» ve «Usta» olmak üzere «eylemci» Masonların üç derecesini olduğu gibi almaktadır.

Anderson'un «Yasalar»ı, çoğu Localar tarafından kısa zamanda benimsenmiştir. İnançları ne olursa olsun tüm Hristiyanlara açık ve kurulu iktidara sadık, insancı, tanrıci ve spiritüalist bir öğretiyi içerir bu «Yasalar». «Yüksek dereceler»den burada söz edilmez; ama bu dereceler, Stuart taraftarı bazı Localar tarafından gözetilecek; ve sonunda, «İskoçya» Masonluğu ismi altında, bütün gizemci sembolizmleriyle gelip kesin sistemdeki yerini alacaktır.

Mason Locasının özelliği ve Mason sembollerinin anlamı nedir?

Locanın, yada bir başka deyişle, Mason Tapınağının şekli çeşitli âyin ve derecelere göre değişmektedir. Ama daima gözetilen genel kurallar vardır:

Dörtgen şeklindedir Loca; Batıdan Doğuya, yani «Işığa doğru» giden yolu temsil eder. Giriş Batıda, Loca reisinin makamı Doğudadır; Locanın sağı Güneye, solu Kuzeye bakar. Bir kubbe şeklinde olan Tapınağın tavanı, yıldızlı gökyüzünü temsil etmektedir. Nitekim, «kosmosun sembolü»dür Tapınak; ve boyutları sorulunca, Masonların ölçü vermesi yasaktır; «uzunluğu Batıdan Doğuya, genişliği Kuzeyden Güneye, yüksekliği Ayakucundan Başucuna uzanır...» demek zorundadırlar.

Batıdan Doğuya doğru bu gidişin, burjuvazinin özelemlerine

tıpatıp uygun bir gidiş olduğunu belirtmeden edemeyeceğiz burada. Yanlış anlaşılmasın: Biliyoruz ki bu Localarda, insanlığın yüzünü ağartan büyük bilginler ve dehâ sahibi sanatçılar da ikrar vermiştir. Ve bu üstün kafalar, yanları sıra seğirten telâşlı, yavan ve görgüsüz burjuvalara bakarak, o cüce yaratıkları da adam ettiklerini ve böylece insanlığa ayrı bir hizmetleri dokunduğunu düşünüyorlardı belki de; aynı anda cüceler de, devleri sırtına nasıl bineceklerini hesaplamaktaydılar. Zaman, kimin haklı olduğunu gaddarca ortaya koymuştur...

Mason sembollerine gelince, bunların belli başlılarını, anlamlarıyla birlikte sıralamakla yetinelim:

1) Eşkenar üçgen, veya, «Işıklı Delta». Tanrının sembolüdür bu: Üçgenin ortasında, Yehova'nın «Tetragram» diye adlandırılan dört harften kurulu İbranice ismi; yada «tanrısal göz» bulunmaktadır. Masonların ünlü üç noktası (∴) bu kutsal üçgenin uçlarının remzidir. Locanın Doğusuna, Loca reisinin makamının hemen üst kısmına ve bir parça arkasına yerleştirilmiştir Üçgen; ve kutsal Teslis'i dile getirir bütün şekilleriyle: Geçmiş, Hal ve Gelecek'tir; Bilgelik, Kudret ve Güzellik'tir; Tuz, Kükürt ve Cıva'dır. (simyacıların Büyük Eseri'nin üç ilkesi): Tabiatın üç âlemidir (Hayvanlar, Bitkiler ve Madenler): Doğuş, Hayat ve Ölüm'dür; Işık (etken ilke), Karanlık (edilgen ilke) ve bu iki eril ve dişil ilke arasında dengeyi gerçekleştiren Zaman'dır. «Tanrısal Göz»e gelince: Hem Işığın ve Hayatın kaynağı, Tanrı'nın gözle görülür ifadesi Güneş'i; hem yaratıcı ilke demek olan Kelâm'ı (veya «Logos»u); hem de, varlığını ancak duyulur tezahürü olan Evren'le tanıyabildiğimiz «Ulu Mimar»ı sembolleştirir.

2) Jachin (J.∴) ve Boaz (B.∴) sütunları. Süleyman tapınağının mimarı Hiram tarafından dikildiği varsayılan bu sütunların biri kırmızı, biri beyazdır; Güneş'le Ay'a tekabül ederler. Eril ve dişil, etken ve edilgen, ışıklı ve karanlık iki temel ilke arasın-

daki çatışmanın; evrendeki yapıcı güçlerle yıkıcı güçler arasındaki mücadelenin sembolüdür.

3) Işıldayan Yıldız. «Altın Sayı» orantısına göre çizilmiştir ve iyilik saçan eylemin sembolüdür. Yıldızın ortasında yer alan G harfi ise, aynı zamanda beş anlam taşır: Gravitation (Genelçekim), Geometri, Génération (Döl), Génie (Deha) ve Gnoz. Bu harf aynı zamanda Ulu Mimar'ı da karşılar (G-God).

4) Gönye ile Pergel. Gönye, insanın madde üzerindeki etkisinin ve kaosu düzene koyuşunun sembolüdür. İnsan zekâsının ulaşabileceği en büyük alanı, «daire»yi ölçen Pergelse, Görece'yi dile getirir. Ama her türlü kosmik tezahürün başlangıcı sayılan «nokta»dan fışkırmış iki dalıyle Pergel, aynı zamanda, iki temel ilkeyi de sembolleştirir.

5) Süleymanın Mührü. Altı köşeli ünlü yıldızdır bu; biri beyaz, biri siyah, içiçe geçirilmiş iki üçgenden meydana gelir. Beyaz Üçgen, Tanrıyı, evrim güçlerini, ruhsal ateşi; birincinin karşıtı ve tamamlayıcısı olan Siyah Üçgense, engelleri, yeryüzü güçlerini ve insanı temsil eder.

6) Işıldayan Kılıç. Işıklı Kelâm aracılığıyla, Yaratılış'ı ve aynı zamanda müridin çile yoluyla arınmasını dile getirir.

Mason ikrarının dayandığı ilkeler nedir; derneğe ilk giren mürit adayları nasıl ikrar verir?

Masonluğun kendi kendine verdiği hedef, «ideal Tapınağı kurmak», yani insan varlığını köklü bir değişikliğe uğratmak, kendi deyimleriyle «ham taşı yontmak»tır. Bigâne kişi, Masonluğa girmekle, «Işığa kavuşur»; «Çırak», sonra «Kalfa» olur; «işlenmemiş Taş halinden yontulmuş Taş haline geçerek ideal Tapınağın inşasında yer alır». Mürit «Usta» derecesine yükseldiğinde, ikrar, hiç değilse teorik olarak, tamamlanmış demektir.

İkrar âyinlerinin kaynakları, Eski Çağ Gizemlerinden tutun da Simyacılardan geçerek lonca geleneklerine kadar dayanır.

Mürit adayı, ilkin, «Düşünce Hücresi»ne alınır. Siyaha boyanmış küçük bir odadır bu. İçerde bir masa, bir tabure, bir yazı takımı vardır. Masanın üzerinde bir su testisi, ekmek, biri kü-kürt öbürü tuz dolu iki kadeh bulunur. Duvarlarda bir dizi sembol göze çarpar: Bir Orak, bir Rikdan, bir Horoz, ve V.I.T.-R.I.O.L. kelimesi.. Aday, «düşünür» burada; yani aynı kelimeden gelen bir benzeşimle söyleyecek olursak, «düşer» ve kalkar. Simyadaki Büyük Eser'in «hammaddesi»dir aday; ve Düşünce Hücresi, «bir çeşit mezardır; bigâne, burada, geçmiş hayatına ölür» (O. Wirth). Ama yeniden doğacaktır: Tinsel Simyanın çeşitli aşamalarından geçen bir yeniden doğuştur bu. Zaten simyacıların kullandığı üç temel unsur, Kükürt, Tuz ve Cıva (bazen de Cıva yerine Horoz da tanrı Mercurius'u temsil eden antik bir semboldür; ve Cıva'nın Batı dillerindeki karşılığı da «Mercure»dür), hücrede yer almaktadır. V.I.T.R.I.O.L. kelimesine gelince: «Yeryüzünün içini gez; damıtılıp arına arma, gizli taşı bulacaksın..» anlamına gelen Lâtince «Visita Interiora Terrae Rectificando Invenies Occultum Lapidem» sözünün Hermesçi formül halini almış şeklidir bu; ve J Boucher'ye göre «derindeki Ego'nun, yani insan ruhunun. sessizlik ve düşünce çerçevesi içinde aranmasına bir çağrıdır».

Aday, «madenlerden arıtılır»; yani üzerinde bıçak, para gibi madensel yapıda ne varsa alınır. Çünkü sembolik şekilde, doğa halinin içine sokulacaktır aday; ve alınan «madenler» bütün suni yanlarıyla uygarlığı temsil etmektedir; bir de, adayın içine yerleştirileceği büyülü akıların dolaşımını engellediği varsayılmaktadır «madenler»in. Sonra adayın sol göğsü ve sağ bacağı açılır; özdenlik ve alçakgönüllülük işaretidir bunlar. Nihayet, saygı işareti olarak sol ayakkabısı çıkarılır; ve onu halâ bu âlem-

de bağı tutan şeyleri temsil etmek üzere boynuna bir ilmik geçirilir.

«İnsan, Tanrıya ne borçludur?», «İnsan, kendi kendine ne borçludur?» ve «İnsan, öteki insanlara ne borçludur?» sorularına yazılı olarak cevap verir aday; ve «Vasiyetnamesini hazırlar». Sonra da yukarıda tasavvur edilen işlemlere konu olur; ve nihayet gözleri bağlanarak «sınavlar»a alınır: Gözlerindeki bağ, «Işığa erdiği» zaman kaldırılacaktır.

En son olarak da aday, Evrenin Ulu Mimarı üzerine and içer. Bir kâğıt üzerine yazılan bu yemin, sonradan yakılmakta; ve böylece aday, dört ana unsur üzerinde etki kazanmış varsayılmaktadır: Katı cisim olarak, kâğıt Toprağı; mürekkep, Suyu; yeminin telâffuzu, Havayı; yanma olayı da Ateşi temsil etmektedir.

Aday, «Işığa erdiği», yani «mahrem kılındığı» anda bu mutlu olaya tanıklık eden tüm «Biraderler», âyinin harekete geçirdiği iyilik saçan güçleri yeni «yoldaş»larına yöneltmek amacıyla, kılıçlarının ucunu ona doğru çevirip uzatacaklardır.

Bu ve bundan sonra anlatacağımız ikrar sahnesini elden geldiğince ayrıntılı bir şekilde sunarken, okurlarımızın merakını doyurmak amacını güttüğümüz kadar; Mason dostlarımıza, «Işığa» nasıl erdiklerini hatırlatmak görevimizi de yerine getirmiş oluyoruz. Hiç değilse, bir umudumuz da budur.

Hiram efsanesi nedir; müridi «Usta» derecesine yükselten ikrar âyini nasıl yorumlanabilir?

Hiram efsanesinin bir özelliği de, öteki efsanelerin yanında son derece kuru ve yavan kalışıdır. Efsanenin en yaygın rivayetini özetleyelim:

«İnsanı yetkin kılan bütün niteliklere ve tüm hünere sahip saygıdeğer bir ustamız, usta bir mimarımız vardı bizim.. diyor

Ragon. İsmi, Hiram'dı.. Işığın doğduğu bir ülkeden gelmişti ve tam yedi yıldır Tapınağı kurmağa çalışmaktaydı. İşçileri çok olduğundan üç sınıfa ayırmıştı onları: Çıraklar, kalfalar, ustalar demiş; her sınıfa ayrı bir parola vermiş; ve her sınıf için değişik bir ücret ayarlamıştı.. İş sona ermek üzereydi ki, ücretlerini azımsıyan ve bir an önce usta olmak isteyen üç kalfa, zor kullanarak, usta sınıfının parolasını elde etmeyi tasarladılar. Hiram'ın her gün muntazaman emekçilerin yokluğunda öğle vakti gelip tapınağı ziyaret ettiğini bildirdiklerinden, muratlarına ermek için, Tapınağın üç kapısını tutup Hiram'ı beklemeğe karar verdiler. Çok geçmeden Güney kapısında göründü Hiram; kapıyı tutan kalfa, onu tehdit ederek, usta sınıfının parolasını istedi. Hiram'sa ustalığa bu yolla değil, sabırla çalışıp bekleyerek ulaşabileceğini söyledi ona. Kafası kızan kalfa, elindeki cetveli mimarın boğazına vurdu. İkinci kapıya kaçtı Hiram, orada ikinci kalfayla karşılaştı; ve aynı talebe, aynı cevabı verdi. Bunun üzerine kalfa, elindeki demir gönyeyi onun sol göğsüne indirdi. Sendeleyerek üçüncü kapıya doğru kaçtı Hiram: ve orada üçüncü kalfayla karşılaştı; ve gene aynı cevabı verdi aynı talebe. Bunun üzerine üçüncü kalfa, Hiram'ın alnına öyle bir çekiç darbesi indirdi ki, ossaat öldürdü onu. Sonra da üç kaatil biraraya gelip usta parolasını sordular birbirilerine; içlerinden hiç birinin bu parolayı öğrenmemiş olduğunu görünce, nâhak yere bir cinayet işlemişliğin umutsuzluğuyla, suçlarını gizleme yoluna gittiler. Önce moloz yığınlarının altına gizlediler cesedi; geceleyin de şehir dışına götürüp bir koruluğun kıyıcığına gömdüler; ve bir akasya dalı diktiler mezarın üzerine.. Hiram'ın yokluğunu sezen işçiler, bu korkunç felâketi anlamakta ve sorumluların, yoklamaya gelmeyen üç kalfa olduğunu sezmekte gecikmeyecekti.. Derhal Tapınağın ortasındaki odada toplanan ustalar, ilkin, yas nişanesi olarak, siyah örtülerle kapladılar tüm duvarları; sonra da ağladılar, ağladılar, ağladılar; ve nihayet, talihsiz mimarlarının vücudunu bulup şanına lâvık bir mezara gömmeye karar verdiler. Bu amaçla aralarında seç-

tikleri dokuz ustayı, üçer kişilik topluluklar halinde, cesedi aramağa yolladılar.»

Görüldüğü gibi, efsane, neredeyse gerçekten olmuş denebilecek kadar yavandır; ve belki de bu yavanlığı kısmen gidermek amacıyla bazı Mason tarihçiler, Süleyman Tapınağının ünlü ve talihsiz mimarı ile Saba melikesi Belkıs arasında bir aşk macerası icad etmeğe yönelmişlerdir.

İşte bu efsaneyi, «Usta» derecesine aday olan mürit, özel bir ikrar âyini sırasında bütün ayrıntılarıyla yaşar. Hiram rolündeki müridin, önce Cetvel'le, sonra Gönve ile, ve nihayet Çekiç'le, üç kere öldürölüp uzun bir «çürüme» dönemi sonunda «yeniden dirildiğı» bu sembolik dramı, S. Hutin, üç şekilde anlamlandırıyor:

1) Bütün antik gizemlerde, bir kahramanın yada bir tanrının, şer kuvvetlerinin kurbanı olarak öldüğünü; sonra da şanlı ve üstün bir hayata dirildiğini görürüz. Hayır ve şer güçleri arasındaki düalizmi burada da bulmaktayız. Yani Masonların, bu efsaneyi, Hristiyan gizemciliğinin etkisi altında yaratmış yada benimsemiş olmaları mümkündür.

2) Efsane, «astronomik» bir açıdan da yorumlanabilir: Hiram, Güneş'tir, Osiris'tir; eski Gizemler tarafından da kullanılan bir sembol olan Akasya, Güneşin dönüşüyle doğan yeni bitki örtüsünü temsil eder. Nitekim Masonlar kendilerine, «Dul kalmış Doğanın Çocukları» ismini vermektedirler. Dul kalmış Tabiat, burada, mezara inen kocası Güneş tarafından terkedilen İsis'tir. Ama Masonlar, aynı zamanda, Güneş tanrısının yeniden doğması aracılığıyla, «Işığın Çocukları»dır.

3) Nihayet bu efsaneyi, simya açısından yorumlamak da mümkündür: «Tinsel Büyük Eser»e bir alegoridir Hiram. Ölüm, yani «çürüme» dönemi, «Hammadde»nin kendi kendini aşabilmesi

için geçmesi zorunlu bir aşamadır: «Üç kalfa, Hiram'ı (âyin sırasında müridi) hem maddî, hem ruhî, hem de zihnî plandan kurtarmaktadır.. diyor J. Boucher. Ve bu üç planın üçü de, bigânele-
rin dünyasına aittir. Tanrısal planda dirilmektedir Hiram; ve ancak böylelikle, gerçek anlamında Usta olmaktadır.» Hiram'ın sembolik ölümü, tıpkı Osiris'in ve İsa'nın ölümü gibi, «Varlığın toptan yokolduğunu değil, başkalaşım yenilendiğini gösterir.»

Masonluğun, bir gizli örgüt olarak, erişmeyi amaç bildiği «Konstrüktivizm» nedir ?

«Konstrüktivizm», yaklaşık anlamıyla, «kuruculuk» demektir. Kudüs Tapınağının sembolik şekilde yeni baştan kurulması anlamına gelir burada. Grand Encyclopédie'ye göre bu sembolün dile getirmek istediği amaç, «İnsanlığın kusursuz şekilde gelişmesini sağlamak üzere, aklın prensiplerine uygun bir Toplum düzeninin kurulması»dır. İnsanlar, Evrenin Ulu Mimarının emri altında, Doğanın planını çizmeğe çalışmalıdır. Bu amaca ulaşmak için Masonluğun başvurduğu araçlar, gene Gr. Encyclopédie'ye göre, şunlardır: «*Âyinleri meydana getiren sembolik fiiller; karışıklık eğitimi; entellektüel kültür; düşüncede ve eyleimde kardeşlik ve dayanışma..*»

Demek ki Fran-Masonluk, ilk bakışta, herşeyden önce insanlığı seven ve insanlığa hizmete yönelen bir örgüttür. Bu örgütün ilkeleri, insanlığın sınırsız ilerleme imkânına beslendiği inanç, ve bütün dinî, millî, sosyal ayrımlar karşısında gösterdiği müsamahadır: «Masonun yurdu, sadece doğduğu yer yada içinde yetiştiği topluluk değil, bütün Dünyadır..» diyor J. Boucher. Yani Masonluk, kendini çeşitli inançların dışında ve ötesinde tutan bir dernektir; müsamahacıdır; mevcut kurumları yıkmak amaç gütmeyiz; bütün pozitif dinlere ortak emirleri içeren, vatan ve ırk kavramlarının üzerinde, evrenselci bir ahlâk anlayışıyla insan-

ları kendi içlerinde fethe yönelir; ve gene Gr. Encyclopédie'nin deyimiyle, «*insanlığın entellektüel ve manevî yetkinliği için elele verip çalışmak üzere birleşmek ihtiyacını duyan bütün yürekli kişilerin evrensel birliğidir*».

Görüldüğü gibi bu beyanlar, bir gizli örgüt öğretisinden çok, teorik olarak herkese açık, pratik açıdan sadece birtakım «seçkin» kişilere açık, enternasyonal ve enternasyonalist bir örgütün manifestosunu andırmaktadır.. Bu çok önemli noktaya derinlemesine eğilmeden önce, Mason gizemciliğine özellikle kısaca bir göz atmamız gerekiyor.

Mason gizemciliğinin özellikleri nedir; geometri bu alanda ne gibi bir rol oynamaktadır?

«Masonluk.. diyor J. Boucher.. İkrar'a, yani Bilgi'ye giden yolu açar; Mason sembolleri de, müritlere, bu yola erme imkânını getirir.» Masonlara göre bu ikrar anlayışı, her türlü dinî ve siyasî öğretinin üzerinde ve ötesindedir. Müritlerine hiç bir inancı, hiç bir belirli doktrini zorla kabul ettirmeğe yönelmez Masonluk; onları, sınırsız bir ilerleyişe sürüklemekle yetinir: Sembolizm müridin, asıl çalışmayı kendi içinde yapması gerektiğini «telkin» ederek, evrensel Konstrüktivizm doğrultusunda bulacağı kişisel yönelimi «hızlandırmayı» hedef tutar (G. Persigout). Yani Masonluk açısından Büyük Eser, sürekli hareket halinde bir çabadır, durmadan uzanılması gereken bir idealdir. «Tapınak hiç bir zaman tamamlanamayacaktır, diyor J. Boucher. Ve hiç kimse, hakikî ve ölümsüz Hiram'ın bir gün kendisinde dirileceği umuduna kapılmasın.» Demek ki Mason sembolizmi, müridin kendi iç çabasıyla katılması gereken, aşkın ve soyut bir felsefe sentezinin duyulur şeklidir: «Masonlukta, ancak kendi kendinize bulduğunuz şeyi bilebilirsiniz.» (O. Wirth).

Görülüyor ki Mason ikrarı, müritlere ömürlerinin sonuna dek inanmaları için aşılana klasik bir gizli öğretilen tamamıyla farklıdır. Ama bu, bir «Mason gizemciliği»nin yokluğunu göstermez. Nitekim Mason literatüründe, Tarikatın mirasçısı olduğu bir gizli geleneğe sürekli atıflar yapılmaktadır. Rivayete göre bu gizemli bilgiler, Doğudan gelmiş ve başta Puthagoras, Musa, Zerdüş, İsa olmak üzere bir dizi Bilge tarafından geliştirilmiş ve aktarılmıştır: «Söz konusu olan, Kayıp Kelâm'ı bulmak, ilkel Geleneğin kalıntılarını toplayıp biraraya getirmektedir» (G. Persigout). Bu gizemciliğin «Altın Çağ»a uzanan kaynağını çok iyi biliyoruz. Gene biliyoruz ki bu gizemcilik, Eski Mısırlıların «güneş teolojisi»yle buluşmaktadır. Nitekim Mason düşünürlerin gözünde de Güneş Işığı, kosmik ve tanrısal Hayatın duyulur şeklidir. Tanrının evrimimizi harekete geçirdiği makamdır Güneş.

Evrenin doğuşu ise, Işıkla Karanlığın karşılıklı etkisi ile açıklanmaktadır. Modern Mason düşünürler, çağdaş bilimlerin bulgularını sık sık bu gizemciliği desteklemeğe çağırmaktadır. Örneğin J. Boucher, şöyle yazıyor:

«Bugün Bilimin son sözü, her türlü maddenin foton'lar (ışık tanecikleri) halinde çözüldüğüdür: ve bu fotonlar, uzayda yer yer yığılarak, bulutsuları (nebülözleri) veya «oluşum halindeki evrenleri» meydana getirmektedir.. Eğer Maddenin özü Işıksa, Işığın devindiği ortam da Karanlıktır: Uzay, Gece'dir; Madde ise, Gündüz. Ve Zaman, fotonlar ancak elektronlar, atomlar ve sonra da moleküller halinde biraraya gelip, ayrılanmağa mahkûm evrenleri oluşturmağa koyulduğu andan itibaren varolur.»

Mason gizemciliğine göre insan, Doğada imtiyazlı bir yere sahiptir: Doğru, Güzel, ve İyi idealini içinde taşıyan İnsan tarafından temsil edilmektedir Tanrı. İnsan, «kendi manevî varlığının kuruluşunu yöneten bir mimardır» (O. Wirth). Gizilgüç halinde bir Tanrıdır İnsan, ve kudretini sınırsız olarak geliştirebilir..

Mason gizemciliğinde geometrinin oynadığı role gelince..

Masonluğun kökeni ve kurulurken etkilendiği fikirlerin tüm verilerini bir araya getirirsek, bir «sembolik geometri» anlayışıyla karşı karşıya buluruz kendimizi.

Ta öteden beri duvarcı ustaları, sanatlarının rasyonel dayanağını ve felsefelerinin özünü bu gizemli bilgede görmüşlerdir. Oswald Wirth bu konuda şunları açıklıyor: «*Duvarcı ustaların gördükleri öğrenim, çeşitli yüzey ve cisim türlerini ölçme bilgisinden ibaret kalmıyordu. Çünkü onlara bina yapımında kılavuzluk eden geometriden, kendilerini, âlemin kuruluşunun gizemleri konusunda da aydınlatmasını bekliyorlardı. Bu bakımdan geometrik şekiller, sayıların ve biçimlerin temeli üzerine kurulmuş gizemci bir sistem aracılığıyla, açıklayıcı semboller haline geliyordu.*»

Puthagoras'ın , geometrinin uygulanma alanını, fizikötesi ve varlıkbilimsel (ontolojik) sorunlara kadar genişlettiğini görmüş-tük. Burada söz konusu olan geometri, ikrar yoluyla öğrenilen bir gizli öğreti durumundadır; ve nitekim Eflatun'un ders verdiği okulun kapısında: «Geometri bilmeyenler buraya girmesin!» sözleri kazılıdır. Yani bu anlamdaki geometrinin, dencyüstü (transandantal) bir karaktere büründüğü mecdandadır. Ve evrensel kuruluşun bilimi olarak geometri, bir de manevî yüklem kazanmakta; bireyleri tek tek biçimlendirdikten sonra karşılıklı mutlulukları için ahenkli bir şekilde birleştirmenin âleti haline girmekte; yani kelimenin en yüce anlamında bir «sosyal bilim» niteliği edinmektedir.

Gerçekten de, uygarlığın anası mimarlıksa, mimarlığın anası da sembolik geometridir. Nasıl ölçü sayısı bilinmeksizin hiç bir yapının orantı âhengi ve güzelliği sağlanamazsa, «kutsal geometri» bilinmeksizin sosyal yapının sürekliliği ve düzenliliği de sağlanamaz.

Suriye’de dinî dernekler halinde birleşmiş olan heykelticiler ve taşçılar, bütün bu inançlara uygun tapınaklar kurmak üzere Küçük Asya’yı dolaşmaktaydı. Nitekim Tir kralı Hiram’ın, İ.Ö. 1000 yıllarına doğru, Kudüs tapınağını, hükümdar sarayını ve şehir surlarını yapmak için Süleyman’a usta ve işçiler göndermesi, bu çerçeve içinde mümkün olmuştur. Gene İ.Ö. 715 yıllarına doğru Numa Pompilius, Diyonisios başrahiplerinin de yardımıyla, bütün kamu yapılarını kurmakla görevli inşaatçı dernekleri meydana getirmiştir. Daha sonra bütün İmparatorluk boyunca Roma lejyonlarını adım adım izleyerek köprüler, yollar, su kemerleri, müstahkem ordugâhlar, şehirler, tapmaklar, amfiteatrlar kurarlar, hep bu emekçi tarikatlerinin mensupları olmuştur.

Dahası var: İsa’dan sonraki ilk yüzyıllarda Bizanslı ve Kıptî mimarların, gerek Hristiyanlara gerekse Müslümanlara aynı akıl almaz kayıtsızlıkla hizmete koştuğunu görürüz. Bu sanatçılar, çalıştıkları ülkelerdeki resmî dini din dışı mimarlık öğretilerine gizlice adapte etmiş gibidirler. Daha sonra, XI. ve XII. yüzyıllarda Roma üslûbunun doğuş çağında, yeni mimarlık okulları çıktı ortaya; bazı papas tarikatleri yapı kurma sanatını öğrenmekle görevlendirildi; ama bu uzun sürmedi: Tekniklerin gittikçe girift bir hal alması üzerine papaslar, laik taşçılarla birleşmek zorunda kaldılar. Böylece, ilkin Lombardia’da özel dernekler kuruldu, ve bunlara birtakım imtiyazlar tanındı. Bilgilerini aynı kaynaktan alan, aralarında aynı hiyerarşiyi gözetken ve işlerini, kıskançlıkla gizli tuttukları aynı prensiplere göre yürüten bu dernekler, «cylemci» (operatif) Masonluk diye adlandırılan loncaların başlangıcıdır. Ve bugünkü Masonluğun kaynak aldığı ünlü «Yasalar Kitabı»nın ilk paragrafı şudur:

«Evrenin Ulu Mimarı Tanrının suretinde yaratılmış olan ilk babamız Âdem, liberal bilimleri ve özellikle de geometriyi yüreğinde kazılı olarak bulmuş ve taşımış olsa gerektir. Çünkü günahattan

beri, bütün torunlarının yüreğinde bu ilkeleri buluyoruz. Öyle ki, zamanla bu ilkeler, orantı kanununun gözetilmesi sayesinde pratik bir sistem haline gelmiştir. Böylece mekanik sanatlar, bilgene, geometrinin unsurlarını bir bütün olarak birleştirme imkânını vermiş; ve bu soylu bilim, böylece, tüm sanatların, özellikle de duvarcılığın ve mimarlığın ve bunları geliştirip uygulamaya yarayan kurallın temeli haline gelmiştir.»

Günümüzün temel değerleri açısından Masonluğun önemi ve etkisi nedir?

Masonluğun iki yüzyıldan beri özellikle Batıda, genellikle de bütün dünyada sosyal ve entellektüel hayatı zaman zaman derinden derine etkilediği, imkâr götürmez bir gerçektir.* Bunun nedenlerini herşeyden önce Masonluğun liberal yanında, hoşgörü-cülüğünde ve özündeki bilime açıklığında aramak gerekir. Ama Masonluğun yaptığı hizmetler, kendi kendine verdiği ve bir türlü gerçekleştiremediği amaç yanında, itiraf etmeli ki, pek sönük kalır.

Masonluk, «bütün insanlar arasında, her türlü vatan ve ırk kavramlarının üzerinde, düşüncede ve eylemde kardeşlik ve dayanışma kurmak amacıyla çıkmıştır yola; ve bu şerefli işi, *mevcut kurumları yıkmadan*, insanları kendi içlerinden fethederek başara-acağını ileri sürmüştür. Ama bugün Masonluk, o değiştirmek amacı güttüğü ve gitgide biraz daha kökünden değiştirilmesi gereken dünyanın bir parçası haline gelmiş gibidir.

Biz burada Masonluğun bir sosyo-psikanalizini yapmağa girişecek değiliz. Buna ne yerimiz, ne de niyetimiz var. Ama bir-

*“Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik” parolasını Masonluktan alan Fransız İhtilâli.. Sayısız büyük bilgin.. Romantizm ve sembolizm gibi düşünce ve edebiyat akımları... Yobazlığın her çeşidiyle inatçı bir mücadele.. Goethe, Mozart, Balzac gibi sanat devleri... vb.

kaç önemli noktayı açıklamaya çalışmaktan kendimizi alamıyoruz..

Özellikle Türkiye’de öteden beri, Masonlarla «bilimsel sosyalizm»ciler arasında gizli bir işbirliği varsayılagelmıştır. Her iki tarafın da, nedenleri çok farklı olmakla birlikte, «gizli örgüt» karakterinden olduğu kadar; sahip çıktıkları amaçların lafzî benzerliğinden ileri gelmiş olsa gerektir bu: Şekilsel bir açıdan bakınca, sosyalistler de, tıpkı Masonlar gibi enternasyonalisttirler; «her türlü vatan, ırk ve inanç ayrılıklarının ötesinde, bütün insanlar arasında, düşüncede ve eylemde kardeşlik ve dayanışma» kurulsun isterler. Ne var ki, sosyalistler bu amaca, *mevcut kurumları yıkarak* ve insanları içerden değil dışardan fethederek ulaşma fikrindedir; ve Masonların tersine olarak, manevî yetkinliğin maddî yetkinlikten doğacağı görüşündedirler.. Akıllı burjuvalar da «insanları içlerinden fethetmek» gibi laflar etmektedir artık: Onlar da bilirler ki, insanlar dışlarından fethedilir; ve bu «dış» fethi, fethedilen insanların kendi kendilerine yalayıp yutabilmek umu-duyle giriştiği bir «iç» fetih haline dönüştürmesi izler. Bilimsel sosyalizmcilerse, bu konuda içle dışın aynı şey olduğunu ileri sürerler.. İkinci temel ayrım, «hoşgörü» anlayışındadır: Masonlardaki yüklemiyle hoşgörü, bilimsel sosyalizme tamamıyla yabancı bir kavramdır. Bilimsel sosyalizmciler, sadece ve sadece bilime güvenir; ve derler ki bilim, ne mutlu ki, «hoşgörücü» değildir: İnsan zekâsının bulup yarattığı en gaddar âlettir bilim; çünkü olayların nedenine eğilir, araştırır, açıklar; yıkmaktır işi. Ama bilim aynı zamanda, insan zekâsının bulup yarattığı en cömert şeydir; çünkü yıktığının yerine çok daha yetkinini, çok daha güzelini getirip kuracaktır.. Denilecektir ki, Masonlar da bilime açıktır: «Mevcut kurumları yıkmadan bilime açık olmanın» ne anlama geldiğini sorarız; ve bu sorunun, bizce her geçen gün biraz daha hazinleşen cevabını, içtenliklerine ve dürüstlüklerine güvendiğimiz Mason dostlarımıza bırakmayı uygun buluruz.

Masonluğun bir sosyo-psikanalizine giremeyeceğimizi belirtmiştik yukarda. Şu kadarını söylemekle yetineceğiz: Bugün Masonluk, ikiz kardeşi burjuvazinin zaman zaman kulağını çeken ve onu ancak kendi müttefiklerine mazur gösterebilen yorgun bir ağabey durumunda kalmıştır. Ve bu haliyle, «evde kalmış kız» psikolojisi içinde kıvranan küçük burjuva aydınlarının hayallerini okşamaktadır.

Nitekim bugün bazı iyiniyetli Masonlar, «Masonluğu değiştirmek, kaynağına döndürmek, rayına oturtmak»tan söz etmekte ve «bunun yolu»nu aramaktadırlar. Bunun bir tek yolu kalmıştır artık: O da dünyayı değiştirmektir.

Bilim... diye haykırıyordu gençliğinde Masonluk. Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik... diye bayrak açmıştı. Bugün o düzeni gerçekleştirme yolunda olan toplumlar vardır; ve kurdukları düzenin karşısında, zaman zaman, Masonluğu da bulmaktadırlar.

4

ÇAĞDAŞ DİNDİŞİ GİZEMCİLİK

Çağdaş dindışı gizemciliğin özelliği, önemi ve etkisi nedir?

Çağdaş din dışı gizemcilik konusunda üç ana akımı birbirinden ayırmak gerekiyor:

1) XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı bilimi, burjuvazi tarafından içine hapsedildiği dar, sözüm ona rasyonalist çerçeveyi parçalayıp devrimci niteliğine kavuşmaktadır: Eski Gizemlerin işlediği alanlara, kendine özgü metodlarla eğilmektedir Bilim; ve daha ilk adımında, karşısında Din'i bulacaktır. Yani Bilim, yavaş yavaş, din dışı gizemciliğin yerini almıştır.

2) Eski Gizemlerin geleneğini gene Eski Gizemlerin metodlarıyla, büyüsel-gizemci ve deneyüstü bir anlayışla sürdüren okullar vardır. Bunlar modern bilimin, öz yapısının sonucu olarak, hakikate erişemeyeceği iddiasındadırlar. Bu savlarından ötürü «karamsar» diye niteleyeceğimiz bu akımın en ünlü temsilcileri, İngiliz Crowley, Rus Gürciev ve Fransız Guénon olmuştur.

3) Dine karşı meydan savaşı veren Bilimin geçirdiği «gelişme krizi»ni fırsat bilerek ortalığı dolduran ve «Gizemcilik» kisvesi altında doğrudan doğruya sahtekârlık yapan şarlatanların oluşturduğu güçlü bir akım vardır; ve kurulu düzen temsilcileri, Din'in yetmediği yerde kendilerine yardıma koşan bu «sömürüdeş»lerini, el altından desteklemektedirler.

Bu üç ana akımın yanı sıra, ve çağımızın en kudretli din dışı gizli örgütü olmakta devam eden Masonluğun dışında, bir de tek tek araştırmacılar halinde ve kendilerine özgü gizli geleneklerini sürdüren simyacıların varlığını hatırlatalım. Bunların en ünlüleri, 1937'lerde ortadan kaybolan ve tilmizleri tarafından «iksiri âzamı» bulup ölümsüzlüğe erdiği rivayet edilen Fulcanelli'dir.

Simyacılarla Masonlar hakkında, okurlarımıza, hiç olmazsa üzerinde tartışılabilir bir görüş açısı sunmuş olduğumuz umudundayız. «Karamsar» Gizemciliğin hiç de küçümsenmemesi gereken etki ve özelliklerine ise, Nazileri incelerken eğileceğiz. Buna karşılık, «Sahte Bilimler» diye adlandırılan üçüncü akıma, hatırlatma ve uyarma niteliğinde bir nebze dokunup, «Bilimsel Gizemcilik» olarak sıfatlandırabileceğimiz birinci akım konusunda birkaç açıklama yapmak isteriz:

Son Dünya Harbinden beri Amerika Birleşik Devletleri'nde 30.000'i aşkın müneccim «icra-i sanat» eylemekte; sadece yıldız falına ayrılmış 20 dergi yayınlanmakta; ve bu dergilerden

bir tanesinin her sayısı 500.000 adet basılmaktadır. Gene Birleşik Devletler’de, 2.000’den fazla gazetenin yıldız falı sütunu vardır. Daha 1943 yılında, 5 milyon Amerikalının, özel ve toplumsal hayatlarını kâhinlerin direktiflerine göre düzenlediği ve geleceği bilmek «için» yılda 200 milyon dolar harcadığı hesaplanmıştı. Devrimci fikirlerin «yuvası» Fransa, ilâç ve öğütleriyle zaman zaman cinayetler yaratan 40.000 otçuya ve 50.000’den fazla büyücü-hekim muayenehanesine sahip olmakla herhalde övünemez bugün. Varın Türkiye’nin halini siz hesaplayın artık.

Gerçek araştırma alanını temizleyebilmek için, «sahte bilim»in bu korkunç istilâsını püskürtmek gerekiyor. Ama bu püskürtme «harekâtı», çoktan aşılmış o dar anlamıyla akılcı felsefeye dönüş şeklinde gerçekleştirilemez; bilimlerin aynı alandaki çabasını desteklemek ve bu alandaki bilimsel buluşları halk kitlelerine yaymak yoluyla başarılır ancak.

Unutmayalım ki bilim bugün bizleri, insan düşüncesinin yapısı hakkında yepyeni bir anlayışa götürmektedir: «Sahte bilim»in istilâsına karşı koyarken, bu yeni anlayışın ürünlerini, yani deneyimlere açık varsayımları, denetlenebilir olguları ve aydınlatıcı karşılaştırmaları esirgemek ve kurunun yanında yaşın da yanmasına engel olmak gerekir.

Bugüne kadar bilmediğimiz yahut da ihmal ettiğimiz birtakım «erk»lere sahip miyiz? Bir «bilinçüstü» hali varolabilir mi? Bu sorulara bilimin vereceği cevaplar, şu yada bu ideolojinin «stratejiko-taktik» taleplerine bugün için uygun düşmeyebilir. Hattâ, günlük siyasî olayların yarattığı boğucu hava içinde, bilimin, yalnız bugün için iş gördüğü takdirde, varlık nedenini de yitireceğini unutacak kadar bunalan birtakım ideologlar (herkes Lenin olamaz ki!), «şimdi bunların sırası değil» tarzındaki o eski çocuk azarlama alışkanlığına yeniden düşebilirler: Bu tavrın küçülttüğü «büyük» adamlarla doludur tarih; çünkü, «yaratıcı insan

düşüncesine sıra tâyin etmek, çok şükür, hiç kimsenin haddine düşmüş değildir».

Sovyet bilimi bugün, «herşeyi bilmediğimizi, ama hiç bir zaman erişilemeyecek «tabu» alan diye bir şey de tanımadığımızı» söylüyor. Üstün sinirsel etkinliği inceleyen Pavlov Enstitüsü'nün uzmanlarıyla Çinli bilginler, yoga'ya çoktan eğilmiş durumda. Moskova'da yayınlanan «Güç ve Bilgi» dergisindeki bir inceleme-sinde, bilim yazarı Saparin, bakın ne diyor: «Yogilerin ortaya koyduğu olayları şimdilik açıklayamıyoruz; ama açıklayacağımız gün, elbette gelecektir. İnsan makinasının olağanüstü imkânlarını meydana koyan bu tür olayların önemi, son derece büyüktür.»

Duyumdışı yetilerin incelenmesi (Amerikalı araştırmacılar, bu bilim dalına, «elektronik» ve «nükleonik» kelimelerine benzeştirerek, «psiyonik»-«psionique» diyorlar), büyük çapta pratik uygulamalara yolaçacak görünmektedir. Örneğin hayvanlardaki yönelim duyusu üzerinde yapılan son çalışmalar, daha dün bir varsayım niteliği taşıyan duyumdışı yeteneklerin gerçekliğini ortaya koymuştur. On yıl önce konmuş oldukları dalı şaşmadan bulan göçücü kuşlar, 1.300 kilometre öteden sahibinin evine döne-bilen kediler ve 11 kilometre ötedeki dışısını yakalayan kelebekler, hep, aynı cins bir algı ve uzaktan etkime yetisini kullanır gözükmektedir. Ve bilginler, bu olayın niteliğini keşfedip de kullanır hale geldiğimiz taktirde, yepyeni bir haberleşme ve yönelim aracı kazanacağımızı, yani bir çeşit «insanî» radara sahip olacağımızı ileri sürüyor.

Psikanaliz alanında hekim-hasta arasında rastlanan şekliyle, heyecanların dolaysız aktarılması olayı da, önemli tıbbî uygulamalara gebe: İnsan bilinci, okyanusta yüzen bir buzdağına benzer; en büyük kısmı suyun altındadır... diyor bilginler. «*Ve bazen buzdağımız, dengesini yitirip de devrildiğinde, o bilinmeyen muazzam kütle çıkar meydana: Adam delirdi... deriz. Eğer hekim-*

hasta ikilisinde, su altındaki küteller arasında, belli bir «psiyonik yükselteç» kullanma yoluyla, dolaysız bir bağıntı sağlanabilirse, akıl hastalığı denilen felâket yeryüzünden silinmiş olacaktır.»

Modern bilim, deneysel metotların, son yetkinlik derecesine ulaştıkları an, kendisi için ayakbağı haline girdiğini söylüyor. Örneğin alabildiğine kudretli bir mikroskop öylesine güçlü bir ışık kaynağı kullanacaktır ki, gözlenen elektronu yerinden kaydırarak ve gözlemi imkânsız hale sokacaktır. Atom çekirdeğinin içinde ne olduğunu, bombardıman yoluyla öğrenemiyoruz; çünkü bu bombardıman, çekirdeğin yapısını değişikliğe uğratmaktadır. Ama bilginlere göre, insan zekâsının henüz bilmediğimiz donatımı sâyesinde, maddenin en ince ve son yapılarıyla evrensel uyumları dolaysız şekilde algılamamız, belki de mümkündür. Yani bizlere, en uzak yıldızın yada atom çekirdeğinin içlerinde ne olduğunu dolaysız şekilde öğretecek «psiyonik» bir teleskopla «psiyonik» bir mikroskopa, belki de günün birinde böylelikle sahip olabiliriz.

İçimizde, o açığa geçip de baktığımız zaman tüm gerçeği algılayabileceğimiz bir yer bulunmadığını bize kim temin ediyor? Delice bir varsayım mı, dediniz? Bir yıldızın kimyasal bileşimini hiç bir vakit saptayamayacağımızı basbas bağıırıyordu Auguste Comte: Bir yıl bile geçmedi aradan; Bunsen, spektroskopu icadetti çıkardı... Duyumdışı yetilerimizi sistematik bir şekilde geliştirmemizi, derinliklerimizde saklı muazzam bir makina daire-sini nihayet kullanmamızı sağlayacak bir metotlar bütünü keşfetmek üzereyiz belki de kimbilir...

Delice bir varsayım mı, dediniz? Chesterton'a kulak verin: «*Asıl deli, gizeme dalan değil; dâhîp da bir daha çıkmak istemeyendir.*»

İLKEL KAVİMLERDE İKRARA DAYANAN GİZLİ ÖRGÜTLER

«İlkel kavim» deyiminden neyi anlıyoruz; ilkel kavimlerdeki iki ayrı şeklin ikrar özellikleri nelerdir?

İlkel kavimler, genel bir tanımlamayla, ekonomi ve teknik alanında, aynı kıtalarda oluşmuş büyük uygarlıklara nispetle gözle görülür derecede geri kalmış topluluklardır.

İki noktayı derhal belirtmek gerekiyor:

1) Burada kullandığımız «ilkel» kavramı, alabildiğine görecedir: Çünkü sayısız «gelişmiş» topluluklar, bugün bile, kendilerine nispetle ekonomik ve teknik alanlarda çok daha az gelişmiş topluluklarda da rastlanan «ilkel» çizgiler göstermektedir. Buna karşılık, âletleri ve yaşama tarzları bakımından «ilkel» gözüken bazı topluluklar da, kendilerine nispetle çok daha gelişmiş birtakım toplulukların henüz ulaşamadığı karmaşık tekniklere sahip durumdadır.

2) Bu topluluklara özgü karakterlerin gerçekten «ilkel» mi, yoksa nispeten yeni zamanlarda başlamış bir gerilemenin sonucu

mu olduğu meselesi henüz aydınlanmış değildir. Bilinen nokta, yeryüzünün çeşitli kesimlerinde rastlanan bu toplulukların, önce-leri çok daha geniş bölgelere hâkim oldukları halde, zamanla, en verimsiz arazilere, en sık ormanlara, en ücra dağlara doğru itil-likleridir.

Nitekim konuya, etnoloji biliminin bulgularıyla kanıtlanan şu iki noktanın belirlediği açıdan bakan gizemciler, bu kavimle-rin, aslında «ilkel» olmayıp sonradan yozlaşmış, «gerileme» hali-ne düşmüş batık uygarlıkların artığı olduklarını; ve «mantık-öncesi» diye nitelediğimiz zihniyetlerinin de, «Kayıp Kelâm»ın en kabataslak kalıntılarını teşkil ettiğini ileri sürmektedirler.

Söz konusu kavimlerde, topluluk hayatını tümüyle ilgilendi-ren «geçiş âyinleri» ile dinî veya payen karakterli «gizli cemiyet âyinleri» olmak üzere, iki belli başlı ikrar derecesine rastlamak-tayız.

«Geçiş âyinleri», kabilenin bütün üyelerine ortak bir ikrar tarzıdır. Gerçekten de, bu tür kavimlerde hemen göze çarpan şey, ilk sosyal dernek yada gruplaşma tipinin, aynı kuşaktan birey-ler arasındaki toplantılar şeklinde tezahür ettiğidir.

İlkel kabileler, üyelerini çoğunlukla dört ayrı gruba ayırmak-tadır: Çocuklar, gençler, yetişkinler ve bazı yerlerde evlileri de kapsayan yaşlılar (veya eskiler). Hattâ bazı Avustralya kabile-lerinde fert, yaşına ve aile bağlarına göre değişik isimler alır: Küçük bebekken, çocukken, toyken, bekâr ama ailesinden ayrı otururken, evlenip aile babası olurken aldığı isimler başka başka-dır. Kenya'da yaşayan ve tarihöncesi göçler döneminde Küçük Asya'dan gidip oraya yerleştiği sanılan cengâverlikleriyle ün sal-mış Masay'larda, bülûğ çağına erip de âyinle sünnet edilen erkek-ler, yaraları kapanıncaya kadar, kadın giysileriyle dolaşmak ve küpe takmak zorunda bırakılır. Sonra da savaşçılar arasına kabul

edilir ve bu yeni ünvanlarının nişânesi olarak bir mızrak, bir kalkan ve bir örgülü saç demeti alırlar. Bütün bu süre boyunca yalnız et, süt ve kanla besleneceklerdir. Ancak otuz yaşına doğru evlenip eskiler sınıfına katılabilirler.

Konunun ünlü uzmanlarından Van Gennep, bu tür âyinler için şu tanımlı önermektedir: «Geçiş âyinleri, her türlü durum, yer ve yaş değişikliğini eşleyen törenlerdir.»* Bu tür âyinler, düzenli olarak, üç ayrı aşamayı kapsamaktadır: Tecrit edilme, topluluk dışında bekletilme, yeni duruma kabul edilme.

İlkel hayatın güçlükleri göz önüne alınırsa, bu âyinlerin amacı; insanı, kesin kurallarla belirlenmiş bir duruma köklü şekilde yerleştirerek, hürriyetin ve ferdî iradenin getirdiği bunalım ve şaşkınlıktan kurtarmak olsa gerektir. İlkel hayatın mihnet dolu şartları içinde, bu kural ve kanunların dışında kalan herşey garip, anormal, tehlikeli gözükmekte, «tabu» haline gelmektedir; dolayısıyla de, bu uğursuz gerçeklerle sadece sürekli temasa girmemek yetmez, bunlarla en ufak bir ilişkinin getireceği pislikten de arınmak gerekir.

Geçiş âyinlerindeki «kopma» ve «bellek yenilenmesi» hali nasıl yorumlanabilir?

Jean Cazeneuve «Âyinler ve İnsanlığın Hali» isimli kitabında şöyle diyor:

«Geçiş âyinleri, arınma olayına bağlı olarak tekrar yoluyla, gelecekteki değişikliğin, bir belirli kurallar sisteminden başka bir kurallar sistemine geçişin kaçınılmaz şekilde insana bulaştıracığı pislikten bir «ön-kurtuluş» sağlamaktadır... buna karşı-

*Modern toplumdaki okullarda bulduğumuz “büyükler-küçükler” ayrımında ve “büyük-”in “küçükler”e karşı gelenekselleşmiş davranışında, bu geniş anlamında “geçiş âyinleri”nin uzak bir yansıması ve belki de kalıntısını görmek mümkündür.

lık, bir başka âyin tipi vardır ki, kuralların dışında kalan kuvvetleri, her türlü insanlık halinden vazgeçme pahasına da olsa, ele geçirme arzusunu dile getirmektedir. Fonksiyonları açısından «tabu»lara tamamıyla karşıt olan «büyü âyinleri»dir bunlar. Ve «sihirbaz» yada «şaman» diye adlandırılan fertler, işte bu ikrar uğruna ve bu türden âyinler aracılığıyla, kural dışına çıkar; hürriyetin getirdiği bunalımı bile isteye yüklenmeğe hazırlanırlar... Ve nihayet, üçüncü bir âyin cinsi vardır: İnsanlık halinin kurallara toptan köle oluşu ile kudret elde etmek üzere bu köleliğin sağladığı huzuru terk ediş arasında bir uzlaşma sağlamak, yada bu iki temelden karşıt durumu bir sentez haline getirmek amacını güden «dinî âyinler». Aşkın karakterde efsanevî arketip'ler (ilk-örnekler) aracılığıyla bu âyinler, kurallar dünyasını, kurallarüstü kuvvetler dünyasına katıştırma; ve bu suretle insan varlığını, hürriyetle birlikte gelen belirsizliğin bunalımcı uçurumuna düşürmeksizin, üstün kuvvetlerden yararlandırma; ve ona (yani insan varlığına, ve genel olarak da, insanlık haline) kendinin üstünde ve ötesinde bir temel sağlama çabasındadır.»

Cazeneuve'un teklif ettiği ayırım, yaş gruplarının meydana getirdiği derneklerle gerçek anlamında «gizli cemiyetler»i oluşturan sınırlı toplulukları birbirlerinden kesin şekilde seçmek bakımından, çok geçerlidir. Bu çerçeve içinde, ilkel toplumların hayatında yer tutan bütün kosmolojik kavramlar, belirli birtakım klan yada tarikat âyinlerine zorunlu şekilde bağlanacak demektir.

Unutmayalım ki âyin, evreni zihin yoluyla bir kavrama tarzı değildir; insanların ve nesnelerin, hem kapladıkları mekân hem de yayıldıkları süre içinde, yapıları ve enerjileri üzerinde somut bir etki yaratma çabasıdır.

Geçiş âyinleri daima, örneğin bir ırmağı aşmak gibi, sembolik maddî geçişleri kapsar. Nitekim Van Gennep'in belirttiği üç aşamanın üçünde de, belirli birtakım fiiller ve işlemler görüyoruz.

Mürit adayını, kabilenin öteki bireylerinden tecrit edip bekletmek ve nihayet yeni bir duruma kabul etmek demek; söz konusu bireyi aynı zamanda, kendisini sımsıkı bağlayan bir kurallar ve davranışlar sisteminden kurtarmak demektir. Ama bu kurtulma sırasında bireyin oynadığı rol, tamamıyla pasif bir roldür: Bireye, bir «tabu» tarafından kirletilmiş bir nesne muamelesi yapılmakta; arıtılması gereken bir «eşya» gibi bakılmaktadır. Yani geçiş âyini, Lukacs'ın deyimini kullanacak olursak, bütün bir yaş grubunu «reifiye» eder, bir «eşya» haline getirir. Ve işte bunun içindir ki bazı kabilelerde, bu kolektif törenlerden geçen müride, eski sosyal faaliyetiyle ilgili nesneleri artık tanımıyor ve kullanamaz gözüyle bakılmaktadır: Ancak bu şartla, yeni durumunun dünyasıyla ilişki kurabilecektir; eski evreninden ve eski benliğinden kopmuştur artık. Ve unutmayalım ki bu kopma ve bu bellek yitimi, teorik bir tasarı halinde kalmamakta; çoğu zaman çeşitli işkenceler, ağır muameleler ve zehirli içkiler aracılığıyla, somut şekilde yaşanmaktadır.

Bir örnek vermek gerekirse, bazı kavimlerde bu işkenceler gaddarca bir karakter kazanır: Dişleri sökülür mürit adayının; yada tenasül organı, haya torbalarına kadar yarılır; kızların geçtiği âyinlerde ise, vajinanın ön kısmı suni olarak genişletilir.

Bu «şartlama» teknikleriyle ilgili olarak hatırlatalım ki, insanoğlu, vücuduyla öğrendiği şeyi katiyen unutmaz. Ve önemli bir noktayı belirleyelim: İnsanda isyan uyandıran bu ilkel töre ve fiiller, bizim uygar «beyin yıkama» metotlarımızdan pek farklı değildir; bireysel ve toplumsal yararlık bakımındansa, bizim uygar «polis işkencesi» metotlarımızdan herhalde çok üstündürler. Çünkü: İkinci sünnet işkencesine cesaretle katlanan genç bir Avustralya yerlisi, hem kendi gözünde, hem mensup olduğu topluluk nazarında kişisel değerini ispatlamış; yani, Batılıların pek sevdiği bir terimle, «kompleks»lerinden sıyrılmış olur; üstelik

bu sâyede ödüllenecek, sosyal hiyerarşinin bir yukarı basamağına yükselecek ve orada saygıyla karşılanacaktır. Buna karşılık modern insan, her türlü maddî ve manevî işkenceden geçip de toplumun içine döndüğü zaman, bir de toplum tarafından mahkûm edilir; ömrünün sonuna kadar «arınmamış» sayılır; oysa söz konusu ceza ve işkenceleri, insanı «arıtmak» amacıyla kanunlaştıran, aynı toplumdur. Sözün kisası: «İlkel» kavimlerin «arıtma» işkencelerine barbarlık diyen bizler, kendi «kirletme» işkencelerimize ne isim vereceğiz? «Çifte barbarlık» desek, acaba yeter mi?

Geçiş âyinlerinin amaç güttüğü, bireyi ikrardan önce mensup olduğu sosyal gruptan koparma eyleminin elden geldiğince derinlemesine gerçekleşebilmesi için, büyük bir heyecan yükü taşıması gerekir: Tecrit aşamasını izleyen, topluluğun dışında bir süre bekletilme aşaması, işte bunu sağlamaktadır. Birey böylece, daha önce ulaşmış olduğu denge halinden koparılıp o ana kadar içinde yaşadığı «tarihî» zamana nispetle bir çeşit askıya alınmaktadır. Başka bir deyişle, Mircea Eliade'ın deyişiyle, bütün bir toplulukla ortaklaşa yaşanan uzun bir «tarihî», «kutsaldışı» zaman dönemi, derin heyecanla yüklü ve belirsizlik dolu bir «kutsal» zaman süreciyle kesintiye uğramaktadır.

Hemen bütün eski ve yeni Gizemlerde rastladığımız suni bellek yitimi ise, anıları arıtma yoluyla, bilince bir çeşit bekâret sağlamakta; ve bireyi, yetersiz ve hükümsüz hale gelmiş eski bağlarından kurtardığı gibi, dünya ve hemcinsleriyle olan ilişkileri açısından kendi kendinden de kurtarmaktadır. Bir bakıma, eski Gizemlerdeki ölüp de dirilmedir bu: Geçiş âyinleri aracılığıyla birey, geçmişteki kişisel ve toplumsal hayatının içinde yığılmış olduğu pisliklerden arınarak yeni bir hayata doğmaktadır. Ve bu yeni adam, enerjisi, pasif şekilde uyması gereken yeni bir sosyal kurallar dünyasının gereklerine göre yönlendirilirse, dönüşümünü bütün kabile örgütüne borçlu olacak; ama enerjisi,

kurallarüstü bir kuvvetler âlemine doğru yöneltirirse, büyüsel-dinsel teknikleri elinde tutan seçkin bir zümreye katılıp (yani edilginlikten kurtulup) etkin hale gelecektir. Bu ikinci şıkta, bireyin dönüşümünü açıklayan ve temellendiren unsur, mensup olduğu gizli cemiyetin iç yapısıdır.

İlkel gizli örgütlerde demircinin rolü ve yılan sembolünün özelliği nedir?

Demirci, yaratılışı yetkinleştirmek ve dünyayı düzene sokmak ve bunun gizemlerini insanlara öğretmekle yükümlü olan, uygarlaştırıcıdır. Ateşe hâkim olmak, insan dışı bir kuvveti, kutsal bir enerjiyi kendine yardımcı almaktır. Alevlerin yakıp dönüştürücü kudreti, çeşitli uygarlıkların en eski dönemlerinden beri, maddî ve manevî her çeşit arınmanın kaynağı olarak kabul edilegelmiştir. Ateşle imtihandan geçen kimse bir daha yanmaz; çünkü artık ateşten farksız olmuş, oda ateşin doğasına katılmış durumdadır.

Ama demirci, aynı zamanda, yaptığı işin niteliği ve sosyal rolü bakımından, tabiata karşı ilk olarak saldırıya geçmiş, ilk günahı işlemiş olan kişidir: Toprağın bağırını yarıp madenleri çıkarmak demek, evrensel ahengi kesintiye uğratmak, zamanın akışına müdahale etmek, kâinatın sürecine bir karışıklık unsuru eklemeye kalkmak demektir. Yani kabîle demircisi, nesneleri ve varlıkları ilk sunî dönüşüme uğratan'dır; bu bakımdan da, hem zanaatçıların hem savaşçıların atası sayılır: Günlük hayatın gizemlerini ellerinde tutanların olduğu kadar, ölüm kuvvetlerini yönetenlerin de atası...

Nasıl madenler, atesin etkisi altında yeni bir biçime bürünerek bambaşka bir varlık kazanıyorsa; ikrar çilesinden geçen bireyler de öylece acı çeker; ölür ve yeniden doğarlar. Bu durum-

da demirci, insanı insan dışı gizli kuvvetlere râm eden büyücü âyinlerinin de kurucusu sayılmaktadır.

Nitekim demircinin, ilkel toplumlarda hem tiksilen hem tapınılan bir varlık oluşu ve çoğu zaman öteki zanaat erbabının dışında tutuluşu, bundandır. Çünkü ilkel inançlara göre: Görünür ateşle varlıkları pisliklerinden arıtan kişi, görünmez bir şekilde, arıttığı varlıkların pisliklerini kendinde toplamaktadır.

Öte yandan, biçimleri değişikliğe uğratmak, ancak tabiatla gizli kuvvetleri harekete geçirmekle mümkündür. Ve tabiattaki bu gizli kuvvetlerin harekete geçmesi, toprağın bağrında yaşayan bir varlığın, yılanın, kıvrılarak ilerleyişini pek andırmaktadır. Mali'de yaşayan Dogonların deyişiyle: «Her demirci, çalışırken, bir yılanın başının üzerinde oturuyor gibidir.»

Afrika'dan geçerek Okyanusya'dan Amerika'ya hemen bütün ilkel kavimlerde, yılanın tanrılaştırılmasına tanıklık ediyoruz. Asıl önemli olan, bu inanca eski uygarlıklarda da rastlanmasıdır: Eski Mısır'da, IV. hânedâna ait hükümdar mezarlarının duvar resimlerinde başsız yılanlar görülüyor. Teb tapınaklarının, Nil'in Batı kıyısından başlayıp Libya çölüne doğru uzanan mezar-mahzen'lerinin ismi, «yılan geçitleri»dir; ve kutsal gizem âyinleri, bu geçitlerde yapılmaktadır. Ayrıca, çeşitli çağlarda ve değişik yerlerde, evrensel büyü gücünü harekete geçirdikleri, «indirip çıkardıkları» varsayılan ikrar vermişlerin ismi, «yılan»dır.

İlkel kavimlere özgü gizemcilikte insan varlığının yeri nedir?

İlkel gizli cemiyetlerin bağlı oldukları büyüsel-dinsel düzen, görünür tabiatla varlıkların ve nesnelerin görünmez kudreti arasında yer alır. Gerçekten de bütün ilkel geleneklerde, «bütün yaratıklar, kendilerine can veren kuvvetler hiyerarşisine uygun olarak, evrensel bir karşılıklı etki halindedir» şeklinde belir-

lenen ve Hermesçilerin ünlü «altın zincir» sembolüyle dile gelen temel anlayışa rastlamaktayız.

İlkel gizemcilikte, evrenin merkezi değildir insan; kuvvetler ve biçimler hiyerarşisi içinde kendisine düşen yeri almıştır. Örneğin Bantularda, evrende en üstün kudreti temsil eden Tanrı, önce öteki kuvvetleri vareder, besler, geliştirir. Sonra zürriyetleri üzerinde dirimsel etki gücüne sahip oldukları varsayılan, çeşitli klanların kurucusu, ilk atalar gelir: «cinleşen» kuvvetlerdir bunlar, klanın «ruh»larıdır. Daha sonra gelen ölümler de, geçmiş kuşakların gücünün yeni kuşaklar üzerindeki etkisini sağlayan zincirin halkalarıdır.

Tıpkı bunun gibi, canlı yaratıklar da evrensel hiyerarşi içinde, dirimsel güçlerine uygun olarak yer alır. Bir topluluğun en büyüğü; tüm klan üyelerinin yararına gelişip çoğalan hayvansal, bitkisel yada madensel bütün alt kuvvetlerin hayatına «güç» vermektedir.

Bu durumda, madenleri işleyen ve dönüşüme uğratan demirci, evrensel hiyerarşinin en alt derecesinde yer alan varlıklarla iş gördüğünden, en uzak dirimsel etkiyi icra ediyor demektir. Ve ancak kendisiyle demir arasındaki dirimsel uygu düzenine bağlı olarak etkide bulunabileceğinden, «demirin babası»dır; ama aynı şekilde, «ateşin oğlu»dur. Bir yandan ateş ve suyun kuvvetlerini almakta; öte yandan vermektedir demirci. Oysa bu kuvvetler, ilk atadan gelmektedir; ve klana dirimsel gücünü veren varlık, ilk ata olduğundan, demirci, tüm klanın hayatına kastederek iş görüyor demektir. Demircinin, sosyal hayatın sıkı sıkıya bağlı bulunduğu faaliyetinden vazgeçilemeyeceğine göre, yapılacak şey bellidir: İlk atanın hayatını ve klan «ruh»larının etkisini daha güçlü kılmak; yani canlıların hayatından «eksilen» şeyi, ölümlerin kudretine «eklemek». Bu da kurban vermekle mümkündür; ve evrensel hiyerarşide ne kadar üst dereceden kurban verirsiniz,

amaca bir o kadar yaklaşmış olursunuz. Sözün kısası: «Pars adamlar» diye ün salan gizli cemiyetin işlediği cinayetler, sıradan birer «zabıta vakası» değil; bizimkinden tamamıyla farklı bir mantığın zorunlu kıldığı, dolayısıyla de bizim din ve ahlâk anlayışımızın ölçülerine göre yargılanmaması gereken ikrar fiilleridir.

Ve hattâ: Her türlü ikrarın amacı tanrısallaşmağa giden yolda her an biraz daha yetkinleşmekse, bu fırsatın, Yaratıcı tarafından kutsal bir hak olarak istisnasız bütün insanlara sunulduğunu kabul etmek gerekir; ve bu durumda, bugün örneğin Türkiye’de ikrar veren bir yiğit, yarın tasadüfen Afrika’ya yada hayat şartlarının itişiyile Avustralya’ya gider ve «yamyamalar»ın (yani tıpkı kendisi gibi ikrarlı gizli cemiyet üyelerinin) eline düşer ve rakslı şarkılı bir şenlik (yani bir âyin) sonucunda bir güzel taam cyle-nirse, bunu önceden kabul etmiş ve hattâ kutsamış sayılmalıdır.

İlkel kavimlerdeki gizli örgütlerin belli başlı şekilleri nelerdir; bunlar sömürgecilik çağında ne gibi dönüşümlere uğramışlardır?

Her şeyden önce, ilkel kavimlerdeki gizli örgütlerle, uygar kavimlerin geçmişindeki loncalara benzer ikrarlı meslek tarikatlerini birbirlerinden ayırmak gerekir. Örneğin sadece Sudan’daki Bamileke topluluklarında on dört ikrarlı meslek tarikatı bulunmaktadır. Bu tip örgütler, daha çok, üyelerinin ortak çıkarlarını gözetmekle görevli dernekleri andırıldığından, incelememizin dışında kalıyor. Bazıları, örneğin cellât birlikleri gibi, tamamıyla bir yeraltı örgütü manzarası gösteren bu tarikatların yanı sıra, örneğin «Pars Adamlar» ismiyle tanınan Nkee’ler gibi, kelimenin tam anlamında birer gizli örgüt olan büyücü, demirci ve kâhin toplulukları vardır.

Batılı uzmanlar tarafından incelenmiş yüz elli gizli örgüt

belli başlı üç kategoriye ayrılıyor: Gizemci ve dinsel olanlar, demokratik ve siyasî olanlar, yıkıcı ve suçlu karakterli olanlar.

Bu sınıflandırma, kullanışlı olmasına karşın, söz konusu gizli örgütlerin son derece karmaşık oluşum ve gelişim şartlarını dile getirmekten uzak kalıyor. Çoğu zaman alabildiğine geniş bir kabile hayatı çerçevesi içinde geçici karakter gösteren bu topluluklar, aslında, derindeki gerçeğin değişik tezahürleridir. Örneğin biribirinden binlerce kilometre uzakta yaşayan kabilelerin büyü âyinleri arasında köklü bir benzeşim, derin bir ilinti vardır; ve bu ilinti, gezgin demircilerin eseridir.

Söz konusu gizli örgütlerin çoğu, sömürge oluş şartlarının zorlamasıyla, «ilkel» zihniyetin «uygar» zihniyete karşı kendini savunma aracı haline girmiş ve siyasî bir karakter kazanmıştır. Bundan amaç, kolonyalizmin girişiyle sarsılan gelenek, örf ve inançları pekiştirmektir. Örneğin Afrika'da, «Goril Adamlar» diye anılan Ngui'lerin yada Pars Adamların ardarda işledikleri cinayetler, kendi halklarına, kıtanın eski gerçek yöneticilerinin Beyazların gelişiyle sinmediklerini bildiren ve onları özlerini korumağa çağırان birer ihtar niteliğinde yorumlanabilir. Ve emperyalizm doğrultusunda üretilen «Zomb»li romanlarla «Mau Mau»lu ve «Tarzan»lı marzanlı filmler, yerlilerin kendi gelenekleriyle uyum halinde barbarlıklarını, Batılının insanın özüne kasteden barabarlığını hasıraltı etmek yolunda kullanmışlardır.

İster Melanazya'daki Duk Duk'lar, ister Orta Amerika'daki Kakçek'ler, isterse Afrika'daki Nkee'ler söz konusu olsun; ilkel kavimlerin «barbar»lığını kavrayabilmek için, olayları ilkel kabile hayatının şartları içinde göz önüne almak gerekir:

Biraz önce açıklamaya çalıştığımız gibi, ilkel kavim insanı tabiat güçlerine hâkim olma imkânını ancak kendi tarihinin sınırları dışına çıkarak, kendi kaderinin üzerine yükselerek ka-

zanmaktadır: İnsan değil, insan dışı ve insanüstü bir kuvvet olduğunu ispatla yükümlüdür kendi kendine. Böylece fert olarak ortadan silinmekte ve orman tanrılarının, parsların, gorillerin, aslanların, timsahların temsil ettiği gizemli kuvvetlere katışmaktadır. Gene ancak böylece, ölüm kuvvetleri arasında yer alacak; ve bu kuvvetleri, mensubu bulunduğu gizli örgütün isterleri doğrultusunda yönlendirmeğe koyulacaktır. Özetleyecek olursak: İlkel hayat şartlarının doğurduğu kudret ihtiyacının itışıyle fert, «ruhsuz» bir varlık olmaktan kurtulmakta, «ruhu olan» bir ölü haline girmektedir. Ve bu şartlanma içinde «cinayet», sürekli ve zorunlu bir kudret gösterisinden başka bir şey değildir.

Nitekim, kitabımızın V. bölümünde göreceğimiz gibi, benzer şartların bir başka planda belirlediği aynı kudret ihtiyacının itışıyle, bir başka «ilkel» topluluk, Alman milleti, yeraltı tanrılarıyla ittifak kurmak isteyen kara rahipler yönetiminde, insanlık tarihinin belki de en büyük cinayetini zevk duyarak işlemeğe sürüklenmiştir.

III

SİYASÎ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

İkrara dayanan gizli örgütlerle siyasî karakterli gizli örgütler arasındaki fark ve benzeşimler nelerdir?

Kitabımızın başındaki bir soruya verdiğimiz cevapta, «gizli örgütler»in genel bir tanımını yaparken, bu deyimle:

«İster siyasî, ister dinî amaçlarla hareket etsin, dolayısıyla de ister geçici, ister uzun ömürlü olsun; mensupları iyice tecrübe edilip sınıandıktan, geniş anlamında ‘çile çektikten’ sonra içeri alınan ve mahrem kılınan; ortak inançlarını, belirli bir hiyerarşinin gereklerine uygun şekilde ve dışardakilerin katiyen katılamayacağı birtakım toplantı, tören yada âyinlerle kutlayıp pekiştiren; ayrıca, birbirlerini tanımak için de belirli birtakım remizler kullanan topluluklar»ı kastedtiğimizi açıklamıştık.

Bu genel tanımdan hemen anlaşılacağı gibi, «ikrara dayanan» topluluklarla «siyasî karakter» taşıyan gizli örgütler arasında, ilk bakışta kesin bir sınır çizmek oldukça güçtür. Yani iki ayrı türden topluluk arasındaki farklar, dış görünüşte değildir. Çünkü niteliği ne olursa olsun, her gizli örgütte bir kabul töreni;

ve aşığı yukarı: «Topluluğa bağlı kalacağıma, emirlerine itaat edeceğime ve sırlarını hiç bir zaman açığa vurmayacağıma ant içerim...» şekline indirgenebilecek bir yemin vardır. Gene hep biliriz ki «suikastçılar», bütün çağlarda, kendi aralarında dinî âyinleri pek andıran, inançlarını kutlama ve pekiştirme törenleri yapmış; aralarına seçtikleri yeni yoldaşları gizem çilelerini pek andıran sınavlarla denemiş ve biribirlerini tanımak için bir-takım parola ve işaretler kullanmışlardır.

Ayrıca gene kitabımızın başında, gizli örgüt kategorileri arasındaki ayrımın mutlak bir kesinlik taşımadığını belirtmiş; son kertede ve geniş anlamında, bütün gizli örgütlerin, gerek doğuş nedenleri, gerekse güttükleri amaçlar açısından, «siyasî» bir karaktere büründüğünü açıklamış; ve gizli örgütleri ancak amaçlarının niteliği bakımından ikiye ayırmanın mümkün olacağını ileri sürmüştük.

Nitekim şu ana kadar eğildiğimiz sorunlar bize, tüzükleri tamamıyla siyaset dışı kalan birtakım örgütlerin, amaçlarının niteliği bakımından sosyal reform tasarılarıyla uğraştıklarını yada uğraşmak zorunda kaldıklarını gösterdi. Bunun en belirgin rneği, öteden beri önemli bir «siyasî rol» oynayagelmiş olan Mason tarikatidir. Herkes bilir ki Mason rgtnn bu inkâr edilmez eğilimi, bazı ters yorumlara ve hattâ zaman zaman gülünç abartmalara yolaçmıştır. Mesele önemli olduğu için burada bir nebze durmak ve bir noktayı aydınlatmak gerekiyor: Bazı polemikiler, kuruntularının yada siyasî mezheplerinin bir gereği olarak, Dünya çapında bir «Mason komplo»sundan söz etmişlerdir. Batıda başlayan ve tabii bir uzantı halinde Türkiye’de de taraftar bulan bu akıma göre, söz konusu komplo, yerine ve çağına göre İngiliz Emperyalizmi, Amerikan trstleri, hatta Bolşevikler, hattâ hattâ bizzat şeytan tarafından, ama son kertede daima Yahudiler

tarafından yönetilmektedir. Komplonun amacı, «bütün dinleri ortadan kaldırıp tüm ülkelerde iktidarı ele geçirmek»tir. Neyle, hangi yollara başvurarak yürütmektedir Masonlar bu komplo-yu? Terör devrinden başlayıp «kiralık katiller» aracılığıyla günümüze kadar işlenegelmiş «siyasî cinayetler»e başvurarak! Bir kere bu iddia, tarih açısından doğru değildir: Gerçi Masonlar, Fransız İhtilalinin 1791'e kadar uzanan «ılımlı» döneminde etken bir rol oynamışlardır ama Konvansiyon döneminde örgüt olarak kapatıldıkları gibi çok geçmeden, başta Maşrik-ı Âzam-ları olmak üzere kitle halinde giyotine yollanmışlardır. Türkiye'-de ise, «siyasî cinayetler»in kimler tarafından işlendiği, hiç bir şüpheyeye yer vermeyecek şekilde ortadadır... Masonlar arasında Emperyalizmle doğrudan doğruya ilişkisi olanlar bulunabilir; ama Masonlar arasında sosyalizmle doğrudan doğruya ilişkisi bulunanlar da vardır. Masonlar arasında Musevî kökenli olanlar da bulunabilir; ama Marx da Yahudi kökenlidir. Masonların Şeytanla olan ilişkisine gelince, itiraf edelim ki bu konuda «evet» veya «hayır» demek bizim için mümkün değildir: Şeytanı yakalayıp kendisine sormak gerekir... Masonlarla Yahudilik arasında kurulan ilişki, Hiram efsanesinden esinlenmiş olsa gerektir: Ama Yahudi Hiram ve kurduğu «Kutsal Tapınak», gördük ki, birer sembolden ibarettir. Üstelik bu «Kutsal Tapınak»ı kurduran Süleyman, İslâmlığın da tanıdığı bir peygamberdir; nitekim bazı «İslâm büyükleri», bu peygamberin adını taşımaktadırlar; hattâ bu peygamberin adını taşıyan dinî bir tarikat de mevcuttur. Dahası var: Atatürk'ün ilhamıyla bazı «bilgin»ler, Sümerlilerin, Türklerin ilk atası olduğunu «ispat» etmişlerdir; orası kesin değildir ama, söz konusu Sümerlilerin, Ur'da doğup büyüyen ve Vahy-i İlahî'ye Harran'da eren İbrahim aracılığıyla, Yahudilerin atası olduğu kesindir. Yani Büyük Atatürk'ün ölümsüz ilhamıyla «biz Sümerlilerin torunuyuz» demek, aslında, Yahudilerle özbeöz kardeş olduğumuzu iddia etmektir. Ve Yahudi-Mason

locaları, gene Ölümsüz Atatürk'ün emriyle kapatılmıştır. Son olarak: Daha dün «Devlet ve Milletimizi kalkınmadan kalkınmaya koşturan» ve fırsat buldukça Allahlı peygamberli nutuklar söyleyen Süleyman Demirel'in de Mason olduğu ileri sürülmüş ve söz konusu «büyüğümüz», Mason olmadığını, Mason localarından aldığı bir belgeyle ispata yönelmek zorunda kalmıştır; ve aynı Demirel'in Nurcu olduğu da iddia edilmektedir... Sözü uzattığımız için, okurdan özür dileriz: İşin gülünçlüğünü, tüm boyutlarıyla göstermek gerekiyor... Aslında Mason düşmanlığının temelinde Yahudi düşmanlığı yatar; Yahudi düşmanlığının kökünü de, kapitalizmin doğuş şartlarında aramak lâzımdır: Batı kapitalizminin ilk gelişme dönemi boyunca ticaret burjuvazisine dayandığı, ticaret burjuvazisine mensup kişilerin ezici çoğunluğunun Hristiyan olduğu, Hristiyan Kilisesinin «faiz»i yasakladığı ve kapitalizmin temel şartı olan sermaye birikiminin faizsiz gerçekleştiremeyeceği hatırlanırsa; sosyal işbölümünde faizcilik görevini yüklenecek Hristiyan dışı bir topluluğun gereği meydana çıkar. Bu, tatlı kazanca açık olduğu kadar da her sıkıntıya düşen rejimin hücumlarına açık olan işi, ancak Yahudiler yüklenebilirdi (Müslümanlar, örneğin XIII.-XV. yüzyıllar arası İspanyasında, yüklenemezdi bu işi; çünkü İslâm dini de, hiç olmazsa görünürde, «ribâ»yı yasaklıyordu...): Yurtlarından kopmuşluğun, tecrit edilmiş cemaatler halinde yaşamak zorunda kalmışlığın getirdiği bir benliğini koruma iradesi ve belki bir de gizliden gizliye içlerine işlemiş bir öcalma duygusu, bu duygunun sonucu olarak bir evrensel hâkimiyet özlemiyle, yani tarihî maceraları bakımından Musevîler bu role adaydılar. Ve yüklendiler bu rolü: Tatlı kazanç sağladılar; ama tatsız katliamlara da uğradılar. Aslında Yahudi ruhunda mistik bir özlem halinde yatan semitizm, gelişme halindeki kapitalizmin kaçınılmaz ürünü olan anti-semitizm tarafından kamçılanıp hortlatılmıştır. Buna, birazdan göreceğimiz gibi, Nazi ideolojisinin değişik nedenlerle körükleyip yaygınlaştırdığı ve

İsrail Devletinin başından beri göttüğü emperyalizm doğrultusundaki politikanın büsbütün sevimsizleştirdiği «pis Yahudi» şöhretini de eklemek gerekiyor. Ama unutmayalım ki, Yahudi düşmanlığıyla İsrail Devletinin emperyalist politikasına karşı olmak arasında dağlar kadar fark vardır. İsrail Komünist Partisi de karşıdır bu politikaya; hadi onlar «pis komünist» diyelim; ama bu politikaya karşı olanlardan biri de, ünlü Fransız Devlet adamlarından, hem Yahudi kökenli hem Mason tarikatı müridi, Mendés-France'tır. Oysa Yahudi düşmanlığı demek, son kertede, halk düşmanlığı demektir; ve halklara düşman olunmaz. Zaman zaman bunalıp, bu düşmanlığı haketmiş olsalar bile... Öte yandan, ters yönde bir abartmaya kapılıp, Masonluğun bazı ülkelerin siyasî evriminde oynadığı rolü inkâra kaçmak da doğru değildir: Örneğin Fransa'da Kilisenin Devletten ayrılmasına yolaçan mücadeleyi Masonlar yürütmüştür; Amerikan Bağımsızlık Bildirisine imza koyan 56 kişiden 50'si Masondur; gene Amerika'da Zenci hakları için açılan mücadeleye Mason localarının hatırı sayılır çapta katkısı olmuştur. Hattâ olaylara biraz daha yakından bakınca görürüz ki, Masonluğun bu liberal eğilimleri ve Yahudilikle varsayılan ilişkileri dolayısıyla edindiği kötü şöhret, Masonlar biraz sivri bir devrimciliğe heves eder gibi oldukları her an, «Masonluğun emrinde» olduğu iddia edilen Emperyalizm tarafından bizzat Masonlara karşı sindirici bir tehdit aracı şeklinde kullanılmaktadır: Örneğin Türkiye'de, «bolşevik Masonları (!)czmek» amacıyla açılan nice kampanyanın hangi ana kaynak tarafından beslenebileceğini uzun boylu düşünmeğe, sanırız, gerek yoktur. Sözün kısası, bir kaç ayrı bakımdan birden «bedbaht» kişilerdir Mason dostlarımız...

Demek ki, başta Masonluk olmak üzere, ikrara dayanan bazı gizli örgütlerin de zaman zaman belirgin bir siyasî görünüş kazandığı olmuştur. A. Lantoine'a göre, iki büyük gizli örgüt

kategorisini birbirinden seçmenin en emin yolu, âyin ve sembollerin «derin anlamı»na bakmaktır: Eğer bu sembol ve âyinler, manevî bir değer taşımakta ise, birinci kategoriden bir gizli örgütle karşı karşıyayız demektir; ama bunlar, özünü bir anlam taşımayıp, üyeleri etkilemek amacını güden birer «duygusal aksesuar» değeri taşıyorsa, karşımızdaki örgüt, siyasî karakterli bir gizli örgüttür.

Kitabımızın ilk sorusuna verdiğimiz cevaba dayanarak söyleyecek olursak:

İkrara dayanan gizli örgütler; «gizliliği kendi içinde, benliğinde taşıyan, yani gizliliği insan iradesine bağlı olmayan, insan iradesinin dışında, insan iradesine rağmen gizli kalan konularla...

Siyasî karakterli gizli örgütlerse; gizliliğini dışardan alan, gizliliği insan iradesine bağlı kalan, yani gizli olmaktan çok gizlenen, bile isteye gizlenmiş olan konularla.. uğraşır.

R. Guénon'a göre, ikrara dayanan gizli örgütleri siyasî karakterli gizli örgütlerden ayırmanın bir yolu da, âyin ve sembollerin kurucusuna bakmaktır: Birinci kategoride yer alan gizli örgütlerde, çoğu zaman belirli bir kurucu yoktur; buna karşılık siyasî karakterli gizli örgütlerdeki âyin ve sembollerin altında, hemen daima, tanınmış bir şahsiyetin imzasını buluruz.

Siyasî karakterli gizli örgütlerin ortak özellikleri nelerdir?

Siyasî karakterli gizli örgütlerde ilk göze çarpan özellik, varoluş sürelerinin ötekilere nispetle alabildiğine kısa oluşudur. Bu, kitabımızın 24. sayfasında açıkladığımız gibi, söz konusu gizli örgütlerin sınırlı ve geçici amaçlar gütmelerinden, yani bir takım belirli «tarihî» hedeflere ulaşmak için çalışmasından, ve

bu hedeflere ulaştıkları (yada insanlık kendiliğinden ulaştığı) an, varoluş nedenlerini yitirmesinden ileri gelir.

İkinci bir özellik, bu tür gizli örgütlerin zaman içinde olduğu gibi mekân içinde de sınırlı kalmalarıdır: Devletle katiyen yıldırları barışmadığından, geniş bir örgüte ve muntazam lokalere sahip olamazlar çoğu zaman. Ve bu durum, ilk bakışta sanıldığından çok daha önemlidir: Çünkü Devlet tarafından resmen tanınan veya hiç olmazsa varlığına göz yumulan ve sadece bu yanlarından ötürü müritlerine birtakım «dünyevî» kolaylıklar ve en azından bir «cismanî» güvenlik sağlayabilen ıkrarlı örgütlerin tersine, bu örgütler, üyelerinden çoğu zaman sürekli bir fedakârlık, zaman zaman da «kan vergisi» istemek durumundadır. Hattâ bazan, siyasî karakterli belirli gizli örgütlerin verdiği «şehit»lerin sayısı, «gazi»lerinin sayısından fazla olmuştur... Eğri oturup doğru konuşalım: Örneğin Eski Roma'da Mithracı olmak kolaydır; ama Spartacus'cü olmak, bir başka yürek ister. Tıpkı bunun gibi, XX. yüzyılda Mason olmak da kolaydır; sembolik «çileler» çeker, sonunda hiç bir kazaya kurban gitmeyeceğinizden emin olduğunuz bir seansta da «Hiram misâli ölür» ve.. dirilirsiniz. Ama Sierra Maestra'da, ölünce dirilmek yoktur; ve orada, şu hep tanıdığımız «gizemsiz» ölümle iki yıl boyunca yüz yüze «çile çekmek», bir başka yürek ister... Yanlış anlaşılmasın: İkrara dayanan gizli örgüt üyeleri arasında da, kılını bile kıpırdatmadan, Azrail'in gözlerinin içine baka baka ölüme yürüyenler olmuştur; bilmez değiliz. Ama bunun yanı sıra biliriz ki, «ölümsüzlüğe ermek üzere ölmek»le (yani «bu» dünyanın, aslında bir «hayal dünya» olduğuna ve ölümün bizi «gerçek dünya»ya götürdüğüne inanarak ölmekle); başkalarının mutluluğu uğruna, ve «bu» hayatın, insanoğluna verilmiş ilk ve son ve tek hayat olduğunu bile bile ölmek arasında, dağlar kadar fark vardır.

Siyasî karakterli gizli örgütlerin doğuşuna elverişli şartlar nelerdir; bu örgütlerin belli başlı iki şekli nedir?

A. Lantoine'a göre, bu tür gizli örgütleri doğuran şartların başında, en ufak bir tenkide bile tahammülü olmayan ve böylece muhalefeti âdetâ «yeraltı faaliyeti»ne iten baskı rejimlerinin varlığını saymak gerekir. Ama, gene Lantoine'ın belirttiği gibi, mevcut iktidara en karşıt görüşlerin bile rahatça dile gelme imkânını bulduğu en demokratik rejimlerde dahi, «Devletin varlığına kasteden nifak yuvaları» daima kurulmuş ve daima bu «gizli yuvalar»da görev almağa koşan «suikastçılar» olmuştur. Kitabımızın giriş bölümündeki bir soruya verdiğimiz cevapta, Lantoine'ı da kastederek, şöyle diyorduk:

«Sözü edilen bilginler, «Gizli Örgüt»leri, daha çok teorik plandaki uzantıları içinde inceleyip değerlendirme eğilimindedir. Sınıflamaları da bu eğilimin özelliklerini taşır: Gizli örgütleri tarihin akışı içindeki yer, önem ve rollerinden çok; kendi bünyeleri içindeki gelişim ve değişimleriyle tesbite yönelmişlerdir.»

Nitekim A. Lantoine, «en demokratik rejimlerde bile» niçin daima bu tür gizli örgütlerin kurulagelmiş olduğunu pek önemsemiyor. Bizce bu durumun nedeni açıktır: Çünkü «en demokratik rejimler bile», insanın insanı sömürmesine dayanan bir toplum çerçevesi içinde, gerçek anlamda «demokratik» olamaz; ve böyle bir çerçeve içinde «tenkit hürriyeti», «karşı-tenkit hürriyeti»yle sınırlı olduğundan, çok geçmez, çirkin bir oyun haline gelir. İnsanlar kanıksar artık, doyar tenkide, alışır. Deri fabrikalarında çalışan işçiler, pis kokulara nasıl alışıyorsa... Ve o zaman, Marx'ın o eşsiz deyişiyle, «tenkit silâhı»nı bir yana atıp «silâhla tenkit» yoluna girmek gerekir.

Gene A. Lantoine, ekonomik ve sosyal huzursuzluk dönem-

lerinde, siyasî karakterli gizli örgütlerin âdeta yerden bitersine çoğaldığını söylüyor; ve böyle dönemlerde, mevcut iktidarı devirmeğe dönük gizli örgütler kurulduğu gibi, asayişî sağlamaktan âciz hükümetlerin yerini alan ama mevcut iktidarın Devlet anlayışı çerçevesinde kalan «hak arayıcı» gizli örgütlerin de doğduğunu belirtiyor.

Nitekim Lantoine'a göre siyasî karakterli gizli örgütler, güttükleri amaçların özelliği açısından iki belli başlı şekle bürünür:

1) Mevcut iktidarın güçsüzlüğü sonucu, meşru adalet mekanizması işlemez hale geldiğinde (veya, durum böyle değerlendirildiğinde), «hak aramak» amacıyla kurulan siyasî gizli örgütler...

2) Mevcut iktidarı devirmek amacıyla kurulan, gerçek anlamında «siyasî» gizli örgütler...

Şimdi bunların incelenmesine geçiyoruz.

HAK DAVASI GÜDEN SİYASÎ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; tarih boyunca önem ve etkileri ne olmuştur?

Hak davası güden siyasî gizli örgütlerin ilk özelliği, kurulu düzeni doğrultusunda ve bu düzenin kendi aslına sadık kalarak işlemlerini sağlamak amacıyla, yani hükümete bir çeşit yardımcı olarak ortaya çıkışlarıdır. Mevcut devlet anlayışına ve iktidar politikasına, temelde hiç bir itirazları yoktur; tam tersine, onun yetmediği yerde ve onun adına iş görmek üzere kurulmuşlardır..

Bu bakımdan, mekân içinde, iktidarı devirmeğe dönük siyasî gizli örgütlere nispetle çok daha geniş bir örgüte sahip olsalar bile; zaman içindeki varlıkları son derece sınırlıdır. Nitekim, içinde doğup geliştikleri sosyal şartlar ortadan kalkınca, varlık nedenlerini yitirip tarihe karışırlar. Sürmekte direndikleri taktirde ise, inceleyeceğimiz üç örneğin her üçünde de görüleceği gibi, «siyasî» niteliklerinden sıyrılır ve «suçlu dayanışması»na bağlı birer gizli örgüt halini alırlar.

Tarihî önem ve etkilerine gelince: «Kurulu düzenin, gereği gibi işlediği taktirde, insanların mutluluğunu pekâlâ sağlayabi-

leceği» temel kanısından davrandıkları için, halk kitlelerinde köklü devrimci atılımlara gem vurmak konusunda etkin bir rol oynamışlardır. Eksikliğin siyasî kurumlarda değil, bu kurumları yönetenlerde olduğu fikrini, geçici ve yüzeysel başarılarıyla zaman zaman ispat eder gibi göründüklerinden, kitlelerdeki «fiili tenkit» ihtiyacını bir süre için doydurmuşlardır.

Ama öte yandan, aynı örgütler, halk kitlelerini daima bu türden «doygunluk»lar aramağa şartladıkları için, kısa zamanda mevcut iktidara da ayakbağı olurlar; ve içinde doğup geliştikleri sosyal şartlar tamamıyla ortadan kalkmadığı halde, yani bir süre daha «işe yarayabilecekken».. günün birinde bir de bakarlar ki, o ana kadar kendilerini hep pohpoplamış olan Devlet güçleri birden fikir değiştirip karşılarına dikilmiş, onlara kurşun sıkıyor: Çünkü kurulu düzen sahiplerinin gözünde artık, «günahları, sevaplarından daha ağır basmağa» başlamış bulunmaktadır... Bu cins siyasî örgütlerden tek tükünün, dönüşüme uğrayıp, mevcut iktidarı devirmeğe yönelen birer gizli örgüt haline girmesi, biraz da bu şaşkınlığın yarattığı hayal kırıklığı ve hınç sonucuydur.

Biz burada, hemen her devir ve her ülkede en şaşılağan gösteriler ve en çarpıcı sloganlarla «er meydanı»na çıkan bu saymakla tükenmez örgütlerden sadece en tipik olan üç tanesini, Ermiş Vehme, Ku-Klux-Klan ve Mafya örgütlerini gözden geçireceğiz.

1

ERMİŞ VEHME

Ermiş vehme örgütü hangi şartlar içinde doğmuş; niçin büyük kudret kazanmış; nasıl sona ermiştir?

Ermiş Vehme («Sainte-Vehme»), hak davası güden gizli örgüt-

lerin hiç şüphesiz en ünlüsü ve en uzun ömürlüsüdür. XII. yüzyılda kurulduğu sanılan, ama XIII. yüzyıldan itibaren tam üç yüzyıl boyunca bütün Almanya'ya dehşet salan bu örgüt, burjuvaların yönettiği gizli mahkemeler şeklinde ortaya çıkmıştır. Söz konusu dönemde, Ren ve Weser ırmakları arasında uzanan Vestfalya ülkesinde korkunç bir kargaşalığın hüküm sürdüğünü görüyoruz: Ardı arası kesilmeyen taht ve hanedân kavgaları sonucunda, toplum düzeni kökten sarsılmış, asayiş ortadan kalkmış ve ortalığı kaplayan her çeşitten haydutlar, ülkeyi kendi aralarında nüfuz alanlarına bölerek, halkı haraca kesmeğe koyulmuşlardır. İşte Vehme, artık işlemez hale gelen adalet mekanizmasının yerini tutacak bir mahkeme olarak doğmuştur.

XIV. yüzyılda yüz binden fazla üyesi olan («Wissenden»-Bilenler) bu gizli örgüt, sınırsız bir kudrete sahiptir; öyle ki, imparator IV. Karl 1371'de Vehme'ye resmen «yargılama yetkisi» tanımak zorunda kalacaktır.

Daha sonra Charles Quint tarafından konulan yeni yargılama usulü yönetmeliği, Vehme'nin müthiş bir çabuklukla hüküm veren yargılama tarzını fuzulî kılmıştır. Ama XVI. yüzyıldan sonra da Vehme'nin saltanatı derinden derine devam edecek; ve örgüt ancak XIX. yüzyıl başlangıcında, Napolyon ordularının Almanya'ya girişiyle ortadan kalkacaktır.

Vehme'nin iç yapısı ve işleyiş tarzı nedir?

Toplumun bütün sınıflarından gelme ve mahkemenin hükümlerini tartışmasız uygulamaya yemin vermiş çok sayıda üyeye sahip olduğu için, halk kitlelerinde Vehme, korkuyla karışık bir saygı uyandırmaktaydı. Birbirlerini tanımak amacıyla belirli işaret ve parolalara başvuran üyeler arasındaki hiyerarşi, mahkemenin hükümünü yerine getirmekle görevli olanlar («Frohnboten») ve mahkemeye başkanlık edenler («Freischöffen»-Bağımsız

Yargıçlar)'den kuruluydu. Toplantılar genellikle açık havada yapılıyordu; duruşmalar çoğu zaman alenî, kimi zaman da sadece yeminlilere açıktı («heimliche Acht»-gizli mahkeme). Gizli tutulan ve Örgüt dışındakilere aktarılması yasaklanan, bir «yazılı» kanun vardı. Ve mahkemenin, sanığın suçluluğuna karar verirse, öngördüğü tek ceza ölümdü: Hüküm, derhal ve suçlu, en yakın ağaca asılmak suretiyle uygulanırdı. Sanıklar üç kere çağırılırdı yargılanmağa; her defasında kendilerine altı hafta üç gün mühlet tanınırdı: Mahkemeye çıkmayı kabul ettiği takdirde, sanığın otuz tanık getirme hakkı vardı. Yargılama sonunda mahkûm olursa, bu karar, suçlunun asıldığı ağaca saplanan bir bıçakla kamuoyuna ilân ediliyordu. Üç çağırının üçüne de uymayan sanıklar gıyaben yargılanıp mahkûm edilir ve bu durum bütün İmparatorlukta ilân edilirdi: Üç Vehme üyesi, söz konusu sanığa elkoydukları anda en yakın ağaca sallandırmakla görevlendirilirdi...

Bu kadar çabuk ve kesin hüküm veren bir mahkemenin, en azından bir İspanyol Enkizisyonu kadar korku yaratacağını anlamak güç olmasa gerektir.

2

KU-KLUX-KLAN

Ku-Klux-Klan'ın kökeni nedir; ilk kuruluşu ve sönüşü nasıl olmuştur?

1861'de Amerika'da patlak veren iç savaş, Güney Devletleri'nin yenilgisiyle sonuçlanınca, bu bölgede yaşayan köleci Beyazlar, kendilerini hiç alışık olmadıkları «tatsız» bir durumda bulmuş-

lardır: Galip kuzeyliler tarafından azat edilen ve seçim hakkına kavuşturulan Zenciler, şimdi siyasî çoğunluğu ellerinde tutmakta ve eski efendilerine karşı son derece güçlü bir duruma yükselmektedir. Eski efendiler, pek tabiidir ki, «bu hakaretin altında kalmayacaklardır.»

Nitekim, başlarında general Forest'in bulunduğu konfedere orduya mensup bir grup subay, Nashville'de, Ku-Klux-Klan isimli ünlü gizli cemiyeti kurmuştur* «Güneyin Görünmez İmparatorluğu» diye de anılan Klan, kısa zamanda başdöndürücü gelişme göstermiş; «kovuk» («dens») diye adlandırılan localarının sayısını hızla arttırmıştır. Üyeler yemin vermekte ve birbirlerini tanımak üzere kullandıkları işaret ve remizleri sözlü olarak aktarmaktadır. Cübbeli kukuletalı toplantı ve ikrar âyinlerinin, Klan'a, eziklik içinde kıvranan ve öcalma duyguları sürekli şekilde körüklenen halk kitleleri nezdinde ayrı bir çekicilik ve saygınlık kazandırmış oluşunu tabii karşılamak gerekir. (Fırsat düşmüşken belirtelim ki, modern çağdaki gizli cemiyetler, topluma köklü değerler sunamadıkları nispette şatafatlı gösteriler sunar ve manevî alandaki yoksulluklarını alâyişle gizlemeğe özenir: Her türlü sahtekârlığın şartı bu değil midir?)

Başlangıçta Klan, birtakım aşırılıklara karşılık vermekle yetinmiştir: Meşalelerin aydınlığında yapılan atlı gece seferleri, hayalgücünü etkileyici korkunç törenler ve bol şamatalı ihtar bildirileri aracılığıyla, Zenci kitlelerini sindirmeyi amaç edinmiş gibidir. Ama bu dönem kısa sürmüş ve çok geçmeden Klan üyeleri, akla gelebilecek her türlü keyfî cezayı kendiliklerinden uygulamaya koyulmuşlardır: Belli bir saatten sonra sokağa çıkma yasağı koyup dinlemeyen Zencileri kırbaçtan geçirmeleri, oy hakkını kul-

*Cemiyete bu acayip ismin kimin tarafından hangi amaçla verildiği ve ne anlama geldiği kesinlikle bilinmiyor; eski tüfeklerin ateş ederken çıkardıkları gürültünün bir taklidi olarak kabul edilip benimsendiği ileri sürülüyor.

lanmak isteyenleri linç etmeler izleyecektir.. Gittikçe artan bu gaddarlık karşısında federal hükümet, nihayet endişeye kapılmış ve 1871 yılında Örgütün feshini kanunlaştırmıştır. Ama Ku-Klux-Klan'ın sonunu getiren asıl sebep, Lepper'e göre, siyasî şartlarda meydana gelen köklü değişikliklerdir:

«Zamanla Kuzeyli birlikler, işgâl altında tuttıkları Güney Devletlerinden çekilmiş bulunuyordu. Öte yandan bu Güney Devletleri, birtakım «kanunî» tedbirlerle Zencilerin haklarını ellerinden almış; ve Beyazların ekonomik, siyasî ve toplumsal alandaki eski imtiyaz ve üstünlüklerini geri getirmeyi başarmışlardı: Bir şiddet ve cebir âletine ihtiyaç yoktu artık; dolayısıyla de Klan, kendini fesheden kanun çıkmadan önce, bizzat general Forest tarafından dağıtılmış durumdaydı.»

Ku-Klux-Klan'ın Birinci Dünya Harbi'nden sonraki hortlayışı hangi sosyal şartlar çerçevesi içinde mümkün olmuştur?

Birinci Dünya Harbi boyunca Avrupa'da başarılı bir savaş veren ve Avrupalı halkların kendilerine özgü «incelmiş» ırkçılığını Harp mihnetlerinin getirdiği yakınlaşma içinde önyargısız bir «insan sevgisi» olarak yorumlayan Zenciler, Amerika'ya, gururlarına kavuşmuş olarak dönecektir. Amerikalı Beyazların kendilerine revâ gördüğü alçaltıcı muameleye tahammülleri yoktur artık: Kurulu düzeni savunmuş, Amerika'nın yükselişine katkıda bulunmuşlardır. Kan vergisi ödeyerek haketmişlerdir «yurttaşlık şerefi»ni.. Bu fikirlerini de açıkça söylemekten çekinmemektedirler. Ve unutmuyalım ki bazı Güney Devletlerindeki Zencilerin sayısı, Beyazların sayısının üç katına yakındır.

Aslında Ku-Klux-Klan, yeniden doğmak için, Birleşik Devletlerin harbe girmesini beklemeyecektir: Daha 1916 yılında, başlarında W. J. Simmons isimli eski bir Protestan papasının bulun-

duğu 34 kişi, Georgia Devletinin başkenti Atlanta'ya hâkim tepeye «ateşten bir haç» dikmiş ve ak giysili, kukuletalı bir âyinle, Klan'ı yeniden kurmağa and içmişlerdi. Böylece canlanan Örgüt, hedefinin: «İnsanoğluna, şövalye ruhunun kutsal prensiplerini aşılmak; karakter duygusunu geliştirmek; aile bütünlüğünü ve kadının iffetini korumak; yurt sevgisini desteklemek ve Beyazların üstünlüğünü devam ettirmek...» olduğunu ilân ediyordu. Ama Ku-Klux-Klan'ın birçok Devlette olağanüstü bir yaygınlık kazanması, Zenci askerlerin Avrupa dönüşü ileri sürdükleri taleplerden endişeye kapılan Beyazların harekete geçişiyle başlayacaktır. Ayrıca Klan'ın yeni programı, sadece ırkçılığı körüklemekle yetinmemekte; ticaret hayatında saltanat süren yahudilerle mücadele, Katoliklerin Protestanlar karşısındaki son başarılarını püskürtme ve Lâtin ülkelerinden gelen göçmenlerin Amerika'ya girişini yasaklama gibi, orta halli Amerikalının «ruhunu okşadığı kadar ekonomik çıkarlarını da gözeten» birtakım yeni hedefler de getirmektedir. Lantoine şunları söylüyor: «Halk arasında yaygın önyargıları sömüren bu program, ustalıkla tasarlanmıştı; öyle ki, belirli bir amaca karşı olanlar, bir başka amacı benimsediklerinden, gerçekte bütün programı desteklemek zorunda kalıyordu.»

Fırsat düşmüşken belirtelim ki, kukuletalı kutsal yeminli bir ikrar âyini, aslında çocuk ruhlu insanlar olan Amerikalılar üzerinde (bu «çocuk ruhu»nu hunharlığa sürükleyen nedenleri birazdan göstereceğiz) çekici bir etki yaratmıştır. Gizli âyinlere düşkün olduğu kadar şatafatlı gösterilere de meraklı insanların oturduğu garip bir ülkedir Birleşik Devletler: Bir yanda Gizli Cemiyet olmağa özenen öğrenci derneklerini bulursunuz; karşıda, üzerlerinde tüm nişan ve sembollerıyla gösteri yürüyüşü yapan Mason müritlerini... Ne var ki, üye sayısı başdöndürücü bir hızla yükselen Ku-Klux-Klan, mâsum gösteri yürüyüşleri ve sözlü tehditlerle yetinmemiştir: 1922 Kasımında Senato'ya verilen resmi bir rapora göre sadece Teksas Devletinde bir yıl içinde Klan'ın emriyle giri-

şilen ve Zencilerle Yahudilerin kırbaçlanması, asitle sakatlanması ve zaman zaman da linç edilmesiyle son bulan saldırıların sayısı, beş yüzün üzerindedir..

Bu da yetmemektedir Klan'a: Bir milyon mensubuna güvenilek, resmî otoriteye meydan okumağa girişecektir. Nitekim New York belediye başkanının polise bütün Klan üyelerini Devlet sınırları dışına çıkarma emrini verişinde bir hafta sonra, bir «klansman», âyin elbiselerini giyinmiş ve rütbelerini kuşanmış olarak şehrin en büyük kiliselerinden birindeki duayı yarım bıraktırıp Katoliklere, Yahudilere ve Zencilere karşı halkı «kesin» mücadeleye çağıran bir bildiri okumuştur. Aynı zamanda, «Klan İmparatorluğunun Devi» Clarke, Amerika kıtasını, «bütün beyaz ırkları renkli ırklara ve katoliklere karşı birleştirmek üzere» fethe hazırladıklarını ilân etmektedir. Ama Louisiana'da girişilen ve valinin emrine rağmen cezasız kalan bir suikast hareketi üzerine gazeteler, «Görünmez İmparatorluk»a karşı ağız birliğiyle hücumla geçtiler. Klan bu kampanyaya cevap olarak, «şerefini mahkemeler önünde de savunmağa» hazır olduğunu bildirdi. Demeğe kalmadan bir kardeş kavgasıdır koptu Klan'ın içinde, ve «İmparatorluk Büyücüsü» Simmons görevinden alınıp yerine Evans getirildi. Bunu bir türlü yalayıp yutamayan Simmons, ünvanının geri verilmesi için Georgia Yüksek Mahkemesi'ne başvurdu. Ve böylece başlayan dava «İmparatorluğu» Amerikan kamuoyuna bütün «şerefi»yle tanıttı: Memurlar rüşvet yoluyla kandırılmış, çeşitli müesese ve şahıslardan bir milyon doları aşkın para şantaj yoluyla toplanmış ve «İmparatorluk» hazinesi, «Büyük» «Büyücüler ve Devler» tarafından yağma edilmişti.. Ku-Kulx-Klan'ın içki yasağını desteklemiş olmasından ötürü örgüte zaten için için dış bileyen kamuoyu, dava sonuçlanmadan önce hükmünü verecek ve «şerefli» İmparatorluğu mahkûm edecektir. İstifalar birbirini kovalıyordu; ve nihayet 1928'de Federal Mahkeme, Amerika «demokratik»

bir ÷lke olduğundan Klan'ı feshedemedi ama, Örgütün gizli â-yinlerini yasaklamak zorunda kaldı.

Tekrar edelim: Yıllardan 1928 yılındaydık; yani Amerika'da doğup bütün kapitalist dünyayı altüst eden «büyük kriz» başlamış bulunuyordu. Özgürlük ÷lkesi Amerika'nın bütün sanayi kuruluşları, «demokratik» lokavt haklarını kullanmaktaydı; ve ne Zenci, ne Yahudi, ne de Katolik düşmanlığı, kilometrelerce uzayan işsiz kuyruklarının karnını doyumuyordu artık.

Ku-Klux-Klan'ın İkinci Dünya Harbi'nden sonraki faaliyetleri ve bu faaliyete karşı bir tepki olarak beliren Zenci hareketlerinin özelliği nedir?

İkinci Cihan Harbi'nden Amerikalı Beyazlar, İngiliz sömürgeciliğinin yerini alan bir Dünya İmparatorluğu kurmuş olarak çıktı; Zencilerse, Nazi «ırkçılığı»na karşı savaşmış olarak.. Sadece bu durumun getirdiği karşılıklı psikolojik tavırlar, hem Ku-Klux-Klan'ın 1945'ten sonraki üçüncü şahlanışını; hem de bu akıma bir tepki olarak beliren ve gittikçe keskinleşip devrimci bir nitelik kazanan Zenci örgütlerinin doğuşunu açıklamaya yeter sanırız.

Her türlü ırkçılığın altında, gerçek yada hayalî ekonomik çıkarların yanı sıra, bir eksiklik (budanmışlık, iğdişlik, aşağılık) duygusu ve kendi kendine güvensizlik sezgisi yatar. Amerikalı Beyazda bu budanmışlık, en ilkel ve en şiddetli şekliyle tezahür ediyor; çünkü Amerikan halkı, henüz, tarihî varlığı iki yüzyılı bile bulmayan bir «çocuk»tur. Üstelik de alabildiğine görgüsüz bir çocuk... Amerikalının uzak ataları, Kraliçe Elisabeth devrinde, ancak Yeni Dünya'ya gidip koloni kurmak şartıyla canları bağışlanmış kürek ve idam mahkûmlarıdır; yakın atalarıysa, yoksulluktan yada polis fişlerinin dolgunluğundan artık anayurtlarında

barınma imkânı kalmamış zavallılar... Bu adamlar dünyanın en zengin ülkesine bir çeşit sürgün olarak gelmiş; ve bu ülkenin, en azından dört bin yıllık medeniyet mirasçısı eski sahiplerini katletmekle işe girişmişlerdir. «Fâtihler»in ilerleyişi genişledikçe, yeni verimli toprakların sürülmesi için büyük çapta emek gücü bulma meselesi çıkacaktır ortaya; ve Batılı «uygar» korsanlara iki yüzyıl boyunca altın yumurtlayan Zenci köle ticareti böylece başlayacaktır.

Yeni müritler bulma özlemi içindeki kilise, «vahşiler»in köleleştirilmesini (affedersiniz, «uygarlaştırılması»nı...), kendine özgü ikiyüzlülükle, sonuna kadar desteklemiştir. İki bin yıllık Bantu medeniyetinin mirasçısı olan Zencilerse, «çarmıha gerilmiş İsa» efsanesinde, yurtlarından hunharca koparılmışlıklarının bir sembolünü, devasız sürgünlerinin bir çeşit özrünü bularak Hristiyanlığı benimsiyecektir.

Amerikalı Beyaz, köksüzlüğünü unutabilmek için, ırkçılığa dört elle sarılmak zorundadır. Amerikalı Zenci de, Hristiyanlığa sarılmıştır köklenmişliğini unutabilmek amacıyla. Ama Hristiyanlığa sarılmakla, kendi de farkına varmaksızın, Amerikalı Beyazı, İsa'yı her gün çarmıha gerer duruma getirmiştir.. Çağdaş Amerikan insanını tüm boyutlarıyla veren yazarın, Faulkner'in, derin bir karamsarlıktan bir türlü yakasını sıyıramamış oluşu, boşuna değildir.

Beyazın debelenmesini sezen Zenci, nedenini kavrayamaz, gizli bir sevinç duyar: Yoksulluk içinde eşitliğin getirdiği, utançla gölgeli bir sevinçtir bu. Koşup sarılmak ister «kardeş»ine, suratında bir şamar patlar, İsa'nın buyruğuna uyup öbür yanağını uzatır gülümseyerek: Caz müziğindeki anî hüznün dalgalarıyla ke-sintiye uğrayan derin coşkunluk, işte bu gülümseyiştir.

Vaktiyle İngilizlerle Fransızlar da böyleydi: Uygarlık adı-

na soydular insanlığı. Amansız ırkçıydılar: Ekonomik alandaki atılımlarının manevî plandaki özrüydü ırkçılıkları. Zamanla inceldiler: Kendilerine özgü bir medeniyet kurmuş, insanlığın evrimine katkıda bulunmuşlardı. Güveniyorlardı artık kendilerine: Kapitalizmin sökmediği yerde, sosyalizmleri vardı.

Portekizliler hâlâ kaba ırkçıdır varıp baksanız: Büyük fetihleri elinde tutamamış küçük bir ülke olmanın hıncı içindedirler. Demek isteriz ki, tarih maazallah fırsat tanısa, Amerikan ırkçılığı da ergeç «incelir».

Nesi var Amerikalının bugün insanlığa sunacak? Sanatı ve kültürü, ya Batıdan gelme, yada Zencilerden çalmadır; bilimi ve tekniği ise, Dünyanın dört bir yanında ithal ettiği beyinlerin ürünü... Ünlü «pratik zekâ»sı var evet; o da artık sadece, Vietnam'ın utancını Ay'a insan yollamanın şamatasıyla kapatmağa yarıyor.

Amerika dışına çıktıklarında, ülkedeki gerçek durumlarına nispetle, Beyaz küçülür; Zenci büyür daima: Batıda Amerikalı Beyaz, yıllardan sonra yuvaya dönen öksüz çocukların ezikliğine kapılır; Zenci ise, komşu çiftlikteki yavuklusunu görmeğe giden yavaşmaların rahatlığına... Amerikan ırkçılığı, bir avuç milyardere karşılık, milyonlarca işçi ve orta sınıf mensubunun tek gurur dayanağıdır. Amerikan kapitalisti, Zenciyi görmez bile: Kendi malikânesinde, kendi sınıfdaşlarıyla eğlenir; dışarıya çıktığı zaman da, yalnız kendisi için kurulmuş klüplere ve yalnız kendisine ayrılmış galalara gitmek üzere çıkar. Zenci giremez onun girdiği yere; ama orta halli Beyaz da giremez.

İşte bütün bu tarihî şartlar, Amerikan sosyalist hareketinin tutarsızlığını olduğu kadar, Beyaz ırkçılığına karşı çıkan Zenci hareketlerinin dağınıklığını, ürkekliğini ve kararsızlığını da belirlemiştir.

MAFYA

Mafya'nın kökeni nedir; gelişmesi hangi sosyal şartlar çerçevesi içinde mümkün olmuştur?

Adı dillere destan olan Mafya («Maffia»), XIX. yüzyılın başında, Sicilya'da doğmuştur. Napolyon orduları karşısında yenilgiye uğrayan Napoli Sarayı, Sicilya'ya sığınmak zorunda kalmıştı. Ada o çağda, bütün memleketi haraca kesen haydut çeteleriyle doluydu. Bunların faaliyetini kontrol altına almak isteyen hükümdar, elinde asayiş sağlamaya yeterli askeri kuvvet bulunmadığından, söz konusu çetelerden bir kısmını aylıkla kendine bağlayıp, «köy jandarma teşkilâtı» ismi altında adada nizamı kurmakla görevlendirecektir. Uzun süre Sicilya'nın kaderine hâkim olan gizli örgüt, işte böylece doğmuştur.

Hükümet çok geçmeden normal yönetime dönmek istemiş, ama başaramamıştır. Mafya, üzerine salman bütün polis kuvvetlerini püskürterek, varlığını sürdürecektir. H. Lepper, bu durumu şöyle açıklıyor:

«Hükümetin aylıklı jandarması olmaktan çıkmış olan haydutlar, kendi adlarına jandarmalık etmeğe ve mevcut düzene şu yada bu nedenle dış bileyen herkesi saflarına almağa koyulmuşlardı. Ve bu açıdan bakınca, avane toplamak imkânının ne yazık ki sonsuz denecek kadar geniş olduğunu görürüz: Çünkü o çağların Sicilyasında, özellikle kükürt madenlerinde ve ufak tarım işletmelerinde çalışan işçiler, korkunç bir sefalet içinde kıvranmaktadır.»

Mafya, nahiye müdürleri ve kasaba yargıçlarına kadar bütün toplum katlarından kendine taraflar bulmuş bir örgüttür. Bunun

sebeplerini Sicilya'nın yüzyıllardan beri içinde yüzdüğü aşırı sosyal ve siyasî düzensizlikte aramak gerekir: Kamu yararına tamamiyle sırt çevirmiş iktidarların doğurduğu bıkınlık içinde ve büyük toprak sahiplerinin sürekli baskısı altında inleyen köylüler, hızlı çalışan bir adalet mekanizması özlemektedir. Ve muntazam kanunların yapamadığı bu işi, Mafya başarmaktadır.

Şüphesiz Mafya mensupları da zaman zaman halkı haraca kesmektedirler. Ama halk kitleri o güne kadar hiç bir yararını görmedikleri polis teşkilâtına başvurmaktaansa, sık sık faydasını gördüğü eşkiyaların ufak tefek soygunculuklarına ve tek tük cinayetlerine göz yummayı daima tercih etmiştir. Gerçekten de hemen bütün Sicilyalıların Mafya'nın getirdiği düzene saygılı olduğunu ve cinayet işleyen saldırganları bile resmi makamlara ihbar etmediğini görürüz. Nitekim, İtalya'daki bütün gizli örgütleri yoketmek isteyen Musolini'nin emri üzerine 1924'te büyük polis kuvvetleriyle girilen temizlik hareketi de, tam ve kesin sonuç vermekten uzak kalmıştır. Bu durumda, Sicilya'nın, bizim Doğu il-lerimizi andıran dağlık yapısı ve Devlet kuvvetlerine kafa tutan «sevgili eşkiyalar»ın bütün halktan destek görüşü, büyük bir rol oynamış olsa gerektir.

Mafya örgütünün, gizli örgüt olarak özelliği nedir; bugünkü durumu nasıl yorumlanabilir?

Örgütün, zenginlere şantaj ve büyük toprak sahiplerini haraca kesmek yoluyla beslendiği herkesçe bilinmektedir. Mafya'nın «omerta» ismi verilen içtüzüğüyle mahremlerin geçtiği ikrar âyinlerine gelince: Mafyacılar, «onbirinci» diye adlandırılan bir şefin kumandasındaki «onluk» takımlar halinde iş görür; muhtemel ihbar ve ihanetlerin getireceği çözülmeyi önlemek için, takım şefleri birbirilerini tanımaz. İkrar âyini, oldukça basit görünmektedir: «Onbirinci», mürit adayını bir Meryem Ana resminin önüne

sürükler; sağ elini resmin üzerine bastırır, sol eline çelik kalem verir; sağ elini delmesini ve akan kan bütün resmi örtünceye değin Mafya'ya kayıtsız şartsız bağlılık yemini etmesini söyler.

İki Cihan Harbi arasında Sicilya'dan göçenler, çeşitli ülkelerde Mafya şubeleri kurdular. Bunların arasında sadece Amerika'da kurulan örgüt uzun ömürlü oldu: Ortam, alabildiğine elverişliydi. Mafya, siyasî karakterini tamamıyla yetiştirmiş bir suçlular cemiyeti halinde, bugün de varlığını sürdürmektedir.

MEVCUT İKTİDARI DEVİRMEĞE DÖNÜK SİYASÎ KARAKTERLİ GİZLİ ÖRGÜTLER

Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; tarih boyunca önem ve etkileri ne olmuştur?

Bu tür gizli örgütler, hak davası güden gizli örgütlerden, amaçlarının kesin niteliği bakımından ayrılır. Ötekilere nisbetle daha uzun vâdelidir güttükleri amaç. Buna karşılık mekân boyunca daha sınırlı, daha güç imkânlar içinde çalışırlar: İster devrimci, ister karşı-devrimci olsunlar; polis daima peşlerinde, çoğu zaman da tepelerindedir. Bu bakımdan, sürekli bir «ikrar çilesi» çekmek zorundadırlar; ve çoğu zaman isim değiştirmek durumunda kalırlar. Ama bütün bu şartlardan ötürü, bilenmiş bıçak gibi olur müritleri: Kessen dönmezler amaçlarından. Bu tür gizli örgütlerin bir özelliği de, içlerine sızan casus ve hainleri, kendilerine kötülük edinceye kadar, davalarına o kötülükten kat kat fazla hizmet etmek zorunda bırakmalarıdır.

Tarih boyunca oynadıkları rolün önem ve etkisine gelince, bu nokta, burada tekrarlanmağa lüzum kalmayacak kadar açık ortadadır: Karşı-devrimci olanları bile, devrimci düzenlerin eksik yanlarını düzeltmesine yarar; devrimci olanları ise, başarıya ulaştıkları an, muhaliflerini bile mutlu kılarlar.

Bir özellikleri de, başarıya ulaştıkları yani iktidarı devirdikleri an, bütün herkese açık gizsiz örgütler haline gelmeleridir. Ve bu durum, çoğu zaman, özellikle karşı-devrimci siyasî örgütlerin, halk nazarında bütün çekiciliklerini bir anda yitirmelerine yol açar.

Gerçek anlamında siyasî karakterli gizli örgütler, bunlardır. Yabancı sultasına karşı savaşımlarla baskı rejimlerine karşı mücadele edenler, bu kategoriye girer. Gene bu kategoriye, enternasyonalist amaçlar güden gizli örgütlerle, iktidarı sadece kendi yararlarına devirmek için kurulmuş gizli örgütleri de dahil etmek gerekir. Bu sonuncular, hemen daima karşı-devrimci bir karakter gösterir. Halk kitleleri arasında süregelen köhne değerlerin temsilcisidirler.

Fırsat düşmüşken, önemli bir noktayı hatırlatmak gerekir:

Karşı-devrimci gizli örgütler, etkili olmak ve başarıya ulaşmak bakımından, başlangıçta ötekilerden daima çok daha şanslıdır. Çünkü her çağda ve her yerde, mevcut bir şeye karşı olmak, ileride geleceği varsayılan bir şeyin yanında olmaktan çok daha kolaydır. Ve devrimci örgütlerin kaşılaştığı asıl güçlük de burada ortaya çıkar: Ezilmiş halk kitleleri için, yarın, daima belirsizdir; siz, devrimci olarak, yarın'ı ancak halk kitleleriyle ele kurabilirsiniz; ve halk kitleleri, tarihî şartlar sonucunda, dün'e şartlanmıştır. Ve halkın karşısına dün'ü geri getireceğiz diye çıkmak, «türkü söyleyen yarınlar'ı» kuracağız diye çıkmaktan çok daha somut bir davranıştır.

«Ne için hürriyet? Kimin ne hürriyeti?» diye soruyordu bir düşünür haklı olarak. Soruyoruz: Hangi çağdaşlık? Çünkü aramızda, geçmiş'in çağdaşları var; ve tarih boyunca, insanlığın yaratıcı enerjisini heder etmiş şom görüşlerin mirasçısıdır bunlar. Bugün'ün çağdaşları da yaşıyor aramızda; «sağduyu»nun «ılımlı» temsilci-

Ünlü tarihçinin bu görüşüne katılmak güçtür. Çünkü suçlu dayanışmalı gizli örgütler, sadece gangster yada muhabbet tellalı topluluklarından ibaret değildir; ve dar anlamında «kişisel çıkar» gözetmeyen ama gene de suçlu dayanışmasından kaynak alan örgütler de mevcuttur. Kaldı ki, gene Lantoine'ın işaret etmekten kendini alamadığı gibi, kelimenin en dolu anlamında «gizli» olan, yani işini «gizli» (yeraltında) gören örgütler bunlardır.

Ayrıca burada, «suç» kavramının esnekliği üzerinde de bir nebze durmak gerekir: Nedir «suç»? Türkçe sözlük kelimeye iki anlam veriyor:

- 1) Töreye, usule aykırı davranış (kabahat).
- 2) Yasaların cezalandırdığı her davranış (cürüm).

«Suç»un ne kadar görece, ne kadar her an tersine dönebilecek bir şey olduğu, şu iki tanımdan bellidir: Burada «töreye ve usule aykırı» bir davranış, şurada «töreye ve usule uygun» olabilir pekâlâ. Hele yasaların, geçtik ayrı çağ ayrı ülkeleri, aynı çağ ve aynı ülkede birbirine karşıt «davranış»ları «suç» diye cezalandırdığı çok görülmüştür. İlk aklımıza gelen örneği vereceğiz: Hırsızlık bir «suçtur». Neden? Çünkü hırsızlık, emeğiyle haketmediğini almağa kalkışmaktır. Bu durumda tüccarlık da bir suçtur; çünkü tüccar da, emeğiyle haketmediği, yani üretimine katılmadığı bir şeyi alır. Ama bir ülkede yasaları tüccarlar yapıyorsa, tüccarlık elbette suç olmaz. Oysa «suç»un, tüm töre ve yasaların üzerinde, evrensel bir tanımı olması gerekir. Vardır da: İnsanın özüne kasteden davranış, suçtur. Ama bugünkü töre, usul ve yasalar bay Nixon'ı ve onu iktidara getiren kara düzenin sahiplerini cezalandırmaz da, gene bu toplumun ürünü olan hırsız suçlu bulur. Aslında, her mahkûm ettiği hırsızda kendi kendini mahkûm etmektedir bu içine tükürülesi dünya. Batacağı, buradan da bel-
lidir

Suçlu dayanışmasından doğan gizli örgütler kaç kategoriye ayrılabilir?

Biz, okura kolaylık olmak üzere, «suç»u kara düzenin kabul ettiği anlamda yorumlayarak, suçlu dayanışmasından doğan gizli örgütlerin, söz konusu «suç»un niteliği bakımından dört temel kategoriye ayrıldığını belirteceğiz:

- 1) Dinî karakterli suç örgütleri..
- 2) Siyasî karakterli suç örgütleri,
- 3) Sosyal karakterli suç örgütleri,
- 4) Cinsel karakterli suç örgütleri.

Bu kategoriler içinde yer alan gizli örgütler arasında bazen, dış görünüş açısından, farklardan çok benzeşimler ortaya çıkabilmektedir. Afrika'daki «pars adam» da insan öldürür, New York'takî câni de. Ama iki cinayet arasında alabildiğine köklü bir değer farkı bulunduğu açıktır.

Şimdi bu dört kategoriyi, örnekleriyle birlikte, kısaca gözden geçireceğiz.

I

DİNÎ KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; bunların en belirgin örneği olan Hint Thug'ları kimdir?

Bu tür gizli örgütlerin özelliği, işledikleri cinayetleri insanı aşan bir amaç uğruna, insanüstü kuvvetlerden geldiği varsayılan

bir gizemli talebe (yada emre) uyararak ve bir ibadet niyetine işlemeleridir. İlkel kavimlerde daha çok bir kurban âyini şekline giren cinayet, Hindistan'da bir Brahma mezhebinin mensupları olan Thug'lar tarafından, sadece belirli âyinlerde değil, dinî bir görev olarak her fırsatta işlenmektedir.

Thug'lar, derneklerinin kökenini bir efsane aracılığıyla Tanrıların iradesine bağlamaktadır. Lepper bu inancı şöyle açıklamakta:

«Evrenin başlangıcında, birisi yaratıcı, öbürü yokedici olmak üzere iki kuvvet vardı; ikisi de Yüce Varlık'tan çıkmıştı bunların, ve sürekli bir mücadele halindeydiler. Yaratıcı kuvvet Dünyayı o kadar kısa zamanda kurdu ki, Yokedici kuvvet onunla başa çıkabilmek için kendine bir yardımcı aradı. Eşi Tanrıça Kali, yardımına koştu Yokedici kuvvetin: İnsan suretinde bir varlık tasarlayıp ona hayat verdi; sonra müritlerinden bir kısmını çağırdı, Thug adını koydu onlara ve yoketme sanatını öğretti; sonra da kendi yaratmış olduğu insanı gösterip, işte bu varlığı yokedeceksiniz... dedi.»

Hindistan'da «boğucu» diye de anılan Thug'lar, kurbanlarının kanını akıtmamak için, cinayetlerini bir atkıyla işlemek zorundadır. Bir ödevleri de kazanç için öldürmek olduğundan, özellikle zengin yolcuları kurban seçerler. Bir çeşit lonca olarak da bakabiliriz bunlara; çünkü Eski Hint'te Thug'lar, şerefli bir meslek sahibi sayılır ve kendilerinden vergi alınırdı. XII. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar uzanan dönem boyunca bu gizli örgütün müritleri, ülkenin başına bir kâbus gibi çökmüşlerdi. İngilizlerin kararlı ve amansız mücadelesi sonunda ortadan yokoldular.

SİYASÎ KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; bunların en belirgin örnekleri bugün hangi topluluklardır?

İktidarı devirmeğe dönük siyasî gizli örgütlerin hepsi, yıkmaya çalıştıkları iktidarlar tarafından birer suç örgütü olarak ilân edilmişlerdir; ve bu, tabiidir.

Hak davası güden siyasî gizli örgütler için de durum böyledir. Şu farkla ki hak davası güdenler, ötekiler gibi daha doğuşlarından itibaren değil, suyu sıkılmış limon haline geldikten sonra (yani mevcut iktidarın gözünde, «hizmet» süresini doldurdukları zaman) suçlu ilân edilir.

Kitabımızın giriş bölümünde şöyle demiştik:

«Amaçları sınırlı ve geçici olan gizli örgütler (yani siyasî karakterli gizli örgütler) varoluş nedenlerini yitirdikleri an (yani başarıya ulaştıkları yada toplum kendiliğinden bunların öngördüğü hedefleri gerçekleştirdiği an), kendi kendilerini lâğvetmek yada daha geniş ve «gizsiz» örgütler (örneğin siyasî partiler, meslekî dernekler) içinde erimek yada kendileri bu cins bir örgüte dönüşmek yoluyla ortadan kalkarlar. Devam etmekte direndikleri takdirde ise, ya gülünç olup müşterisiz kalır yada suçlu dayanışmalı bir gizli örgüt halini alırlar.»

Bu açıklamaya ek olarak hatırlatalım ki, her faşist rejimin temelinde böyle bir örgüt yatar; ve bu örgüt, çoğu zaman, suçlu dayanışmalı bir gizli örgüt halinde devam eder.

Tarihe bakacak olursak, siyasî karakterli suç örgütlerinin bazen direnme hareketlerinden de beslendiğini görürüz: Çeşitli

inanç ve tutkuların olanca hareket güçleriyle ortaya döküldüğü, birbirine karşıt bir dizi zümresel ve kişisel çıkarın ölüm kalım savaşı verdiği bir ortamda, bundan daha tabii bir şey olamaz. Nitekim bizim Kurtuluş Savaşımız boyunca da, «çete» diye adlandırdığımız birtakım gerilla örgütlerinin zaman zaman suçlu dayanışmalı bir gizli örgüt karakteri kazandığını görürüz. Bunların en belirginleri bazı efelerin çevresinde toplanan katiller sürüsüdür. Sovyetlerdeki iç savaş sırasında Orta Asya'da türeyen ve «aile, din, ırz düşmanı» ilân ettikleri Bolşeviklerden çok Türkmen kitlelerini haraca kesen Basmacı'lar için de aynı şeyi söyleyebiliriz.

Bu tür gizli örgütlerin çağımızda, bildiğimiz kadarıyla ik belirgin örneği bulunmaktadır: İlki, daha önce incelemiş olduğumuz Ku-Klux-Klan'dır ki, artık gülünç hale düşüp müşterisiz kalmıştır. İkinci örnek ise, çoğu zaman iki üç tarafa birden «çalışan» enternasyonal casus örgütleridir. «Görünmez tarih»in oluşumunda bazen belirleyici rol oynayan bu son derece sınırlı ve kelimenin tam anlamıyla «gizli», ama bir o kadar da kudretli örgütler üzerinde ne yazık ki uzun boylu duramıyoruz.

Siyasî karakterli suç örgütleri konusunda, bazı okurlara ters gelebilecek son bir noktayı da hatırlatmak gerekir:

Bazı «millî istihbarat teşkilâtları»nın içinde zaman zaman bu cins gizli örgütleri andıran topluluklar belirdiği olmuştur. Yakın geçmişte, Beria yönetimindeki Sovyet N.K.V.D.'sinin üst kademesi; bugünse Intelligence Service'in ve C.I.A.'nın çerçevesi içinde yer alan bazı topluluklar, suçlu dayanışmalı gizli örgütlerinin unutulması imkânsız hazin birer örneğini teşkil ederler.

SOSYAL KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

Bu tür gizli örgütlerin özelliği nedir; zaman ve mekân boyunca yaygınlıkları nerden ileri gelir?

Suçlu dayanışmasından doğan örgütlerin en yaygın ve en sağlam kuruluşlu olanları bunlardır. Sınıflı toplumda «suç»un kaçınılmazlığı göz önüne alınırsa, bu tür gizli örgütlerin yaygınlık nedeni kolayca anlaşılır. Kuruluşlarındaki sağlamlığa gelince, bu da, tabîî bir dayanışma duygusunun sonucu olduğu kadar; insanoğlundaki, kendisini ezmeğe yönelmiş kuvvetlere bir meydan okuma arzusunun da ürünüdür. Kaldı ki bu tür gizli örgütler, ilk bakışta sanıldığından çok daha güçlüdürler; ve mensuplarına, kendi «çöplük»leri içinde, dışarda katiyen bulamayacakları bir güvenlik sağlar, bir hoşgörölme (hattâ sık sık kahramanlaşma) imkânı sunarlar. Suçlu, toplum içinde, sıfırdır; kişiliğini, üyesi olduğu gizli örgütün bağrında bulur. Dolayısıyla, bu tür gizli örgüt üyelerinde gördüğümüz dayanışma (yani örgüte can pahasına bağlılık), sadece güdük ekonomik çıkarlardan kaynak alan bir bağlılık değildir: Hiç yada hepe itilmiş insanların varlık mücadelesidir bu; ve bu bakımdandır ki söz konusu gizli örgütlerdeki yemin içmeler ve ikrar âyinleri, ancak en gizemci örgütlerde eşine rastlayabileceğimiz çapta sembolik bir değer kazanır. Ve gene bu bakımdandır ki söz konusu «küçük suçlular», «büyük suçlular»la kardeştir: Yani bilginler, bilgeler, düşünürler ve sanatçılarla... Boşuna değildir Kalidasa'nın fâhişelerle ülfeti; Rimbaud'un beyaz zehir kaçakçılarıyla dostluk kurması da boşuna değildir. Birinci cins «suçlular», sınıflı toplumun maddî ve manevî sefaletini somut bir şekilde; ikinci cins «suçlular»sa soyut plandaki iğrençliğiyle göz önüne sermektedirler.

Sözün kıyası: Hiç kimse memnun değildir bu «düzen»den; ne altta kalanlar, ne de en üstte oldukları halde en alttakilerin kaderini paylaşanlar.

Sosyal karakterli gizli suç örgütleri kaç kategoriye ayrılabilir? Geçmişte ve günümüzde bu kategorilerin en belirgin örnekleri nelerdir?

Birbirleriyle dayanışma ve sıkı temas halinde oldukları kadar rekabet halinde de olan bu kategorilere, geniş anlamında birer meslek topluluğu da diyebiliriz. Bu toplulukların en önemlilerinden biri canileri, kiralık katilleri, uyuşturucu madde kaçakçılarını ve soyguncuları biraraya getiren gangsterlerdir; efsaneleşmiş «kahraman»lar çıkmıştır aralarından, Al Capone (1895-1947) bunların en ünlüsüdür. Daha çok «uygar» ülkelerin büyük şehirlerinde «icra-i sanat» eyleyen bu meslek erbabının, «az gelişmiş» ülkelerin kır hayatındaki renkli uzantısı, silâh kaçakçılarıyla eşkiyalardır. Bu toplulukların mensupları, «ölümle oynadıkları» için, yaşarken korku saçar, yakalanınca merhamet uyandırırılar.

Bunların yanı sıra, ilk bakışta çok daha masum ve zararsız gözüken, hemen her sınıf insan tarafından aranan ve hattâ yılbaşı «demeç»leri büyük gazetelerde cumhurbaşkanı mesajları kadar önemli yer kaplayan falcılar, müneccimler, büyücüler ve «lokman» hekimlerden kurulu şarlatanlar topluluğu bulunmaktadır. Bu çoğu zaman yaşlı başlı «sanat ehli»nin, topluma hizmet ettiğine inananlar bile vardır. Biz o konuda kesin bir şey söyleyemeyeceğiz.

Ama buna karşılık, topluma hizmet ettikleri kanunî bir statüye sahip oluşlarından da anlaşılan bir «suçlu» kategorisi vardır: Fâhişeler. Ve tabîî, fâhişelere bağlı olarak muhabbet

tellalları. Toplum bunlardan, kendilerine sağladığı muntazam hayat şartlarına karşılık olarak vergi almaktadır. Ama söz konusu vergiyi, sadece «adî»leri verir; «kibar»ları, vergiden bağıştır. Devlet bu «kibar»lardan alacağı vergiyi, eğer alabilirse, film prodüktörleriyle gazino sahiplerinden alır. Bunların bir özelliğı de, insanları çok «yakından» tanıdıkları için olacak, daima devrimci partilere oy vermeleridir. Oysa hemen bütün devrimci partilerin programları, iktidara gelir gelmez «fuhuş yuvaları»nın kökünü kurutmayı ve bu çilekeş «sanat erbabı»nın bazı çevrelerce «fâhiş» bulunan kazançlarına son vermeyi de hedef tutmuştur. Bir ilgi çekici özellikleri de, tarih boyunca sayısız ressam, şair ve müzisyene sînelerini açarak, evrensel sanat ve edebiyata unutulmaz hizmetlerde bulunmuş oluşlarıdır.

Bu «zevk tüccarları»nın yanı sıra bir başka tüccar kategorisini, «merhamet tüccarları» diye adlandırabileceğimiz dilenci örgütlerini anmak gerekir. Bize her yirmibeş kuruşta Cennete bir adım daha yaklaşmak imkânını sağlayan bu muhterem zevatın, aslında topluma karşı suçlu olduğu, içlerinden binde birinin yakalanıp da milyoner olduğu meydana çıkınca hatırlanır. Fırsat düşmüşken belirtelim ki tarih boyunca en kudretli gizli örgütleri hemen daima dilenciler kurmuş ve sürdürmüşlerdir.

Sosyal karakterli gizli suç örgütlerinin son kategorisi olarak hırsız, yankesici ve dolandırıcılardan kurulu «atletik atraksiyon» topluluğunu anacağız. Ama derhal ekleyeceğiz: Bu saygıdeğer tarikat mensuplarının «hüner»leri, çok daha «büyük hırsız»ların varlığı ortaya çıkaldan beri artık «umûr-u âdiye»den sayılmakta ve eski çekiciliğini bir hayli yitirmiş bulunmaktadır.

Sosyal karakterli gizli suç örgütleri, yukardaki açıklamalardan kolayca anlaşılacağı gibi, varlıklarını doğrudan doğruya sınıflı toplum hayatının geleneksel yapısına borçludur. Hemen her ülkede bu örgütlerin «altın çağı» olmuştur. Seviyesine düşmeğe

özendiğimiz Batı ile ilgili olarak, Victor Hugo'nun «Notre-Dame de Paris»de tüm boyutlarıyla gözler önüne serdiği, Yüz Yıl Harbi (1336-1452)'nin son döneminde Fransa'da «altın çağ»ını yaşayan ünlü «Mucize Tayfası» hakkında bilgi verelim:

Hükümeti, hiyerarşisi, ikrar âyinleri, bilişme alâmet ve işaretleri, gizli dili, yani «argo»suyle* kusursuz bir gizli örgüt olan «Mucize Tayfası» («Cour des Miracles»), bu ismi, şehirde sakat ve kötürüm olarak dolaşan dilenci mensuplarının «yuva» ya döner dönmez sanki bir «mucize»yle düzelip normal insanlar haline girmesi dolayısıyla almıştır. Gündüzleri bir ölüm sessizliğine bürünen «çöplük», geceleri, Büyük Reis («le Grand Coësre») 'in gözetimi altında başlayan sefahat âlemlerinin cehennemî gürültüyle inlemektedir. Haydutlar, işsiz kalmış işçiler, asker kaçakları, sokak şarkıcıları, falcılar, iflâs etmiş tüccarlar, serse-riler, düşkünler, çingeneler, yoldan çıkmış kızlar (ki bunlara Devlet, «iltica hakkı» tanımıştır; «çöplük»te dokunamaz)gibi alabildiğine çeşitli unsurlardan meydana gelen «Tayfa», beş «kabile»ye ayrılmaktaydı: «Askerler», «sokak satıcıları» (büyük şair Villon bu «kabile»ye mensuptu), «dilenciler» yada «Metelik Krallığı'nın kulları», Çingeneler, hırsızlar...

Aynı çağda İngiltere'de de buna benzer, mensupları Mark Twain'in deyişiyle «darağacından gayrı hiç bir yerde bir günden fazla kalamayan» bir gizli örgüt doğmuş; ve kraliçe Elisabeth çağında bu örgüt, tam bir millî felâket halini almıştır. Büyük yazar Daniel de Foe'nun «Moll Flanders»te Londra sokaklarına kurulan dizi dizi sehpalara sallandırıldıklarını ve ancak «Yeni Dünya» ya gitmek şartıyla canlarının bağışlandığını anlattığı haydut, hırsız ve dilenciler bunlardır. Ku-Klux-Klan'ı incelerken de şöyle

*Fulcanelli, "hırsızların gizli dili" anlamına gelen "argo" ("argot") kelimesinin, aslında, elot Sanatı anlamına "art goth"dan geldiğini ve tapınak kurucularının gizemli dili olduğunu belirtiyordu.

bir dokunduğumuz gibi, «dost ve kardeş» Amerikan milletinin uzak ataları da bunlardır.

4

CİNSEL KARAKTERLİ SUÇ ÖRGÜTLERİ

Bu tür gizli örgütlerin özellikleri nedir; zaman ve mekân boyunca yaygınlıkları nerden ileri gelir?

Bu tür gizli örgütlerin özelliklerini, temellerindeki cinsel sapıklıkların yapısında aramak gerekir. Çünkü cinsel sapıklık, sınıflı toplum hayatının yolaçtığı doyumsuzluklardan kaynak aldığı gibi, biyo-fizyolojik karakterli doğuşan kusurların getirdiği bunalımların da sonucu olabilir. Yada bu iki etken birarada rol oynayabilir. Ayrıca bu alanda birtakım eski geleneklerin, ve insanlar ilkel topluluk halinde yaşarken edinilmiş alışkanlıkların (örneğin, insanlar arasında her türlü cinsel temas - «promiscuité») bizdeki gensel yankılarını da hesaba katmak şarttır. İkinci bir örnek olarak, bizim «mahrem zinası» ismi altında suç saydığımız cinsel temas şekli, dar toplulukların varlıkların sürdürebilmesi bakımından kesin bir zorunluluktur. Ayrıca, hayvanlarla cinsel temas kurmağa dayanan Sodomculuk, belirli bir cinsel sapıklık gösterisi olduğu kadar, cinsel ihtiyaçların geçici ve hazin bir doyurulma şekli de olabilir. Nitekim teşhircilik diye adlandırdığımız, cinsel organlarını olur olmaz yerde gösterme eğilimini de böyle yorumlayabiliriz. Teşhirciliğin birtakım sağ-

lık önerileri ve «tabiata dönüş» fikirleriyle mâsumlaştırılmış bir şekli diyebileceğimiz «çıplak yaşama akımı»nın, zaman zaman ve yer yer, bütün «açık»lığına rağmen bazı «kapalı» ve gizli örgütlerin doğuşuna yolaçtığını biliyoruz.

Ama zaman ve mekân boyunca asıl sürekli ve yaygın olan cinsel karakterli gizli örgütler, homoseksüeller («sevici» yada «ablacı» kadınlar; ve erkeklerle «iş gören» erkekler) ve sado-mazoşistler (işkence etmekten ve kendilerine de ettirmekten «haz» alanlar) tarafından kurulagelmiştir. Burada bunların çeşitli şekillerini sıralayıp okurun hayalgücünü yormanın, sanırız, anlamı yoktur. Ayrıca biliyoruz ki söz konusu cinsel sapıklıklar, yargılardan çok, doktorlar ve uzman eğiticiler tarafından ortadan kaldırılmaktadır.

V

NAZİLER

Salt tarihî açıdan bir bakış, Nazi olayını kavramağa niçin yeterli değildir?

«Tanrılar, ancak biz de bir yüze sahip olduğumuz zaman, bizimle yüzyüze gelip konuşacaklardır...» diyordu C. S. Lewis. Ve İnsanlığa, «Tanrıların nihayet bakabileceği bir yüz» imal etmek amacındaydı Naziler. Bilimi büyüünün emrine vermişlerdi; düşman ilân etmişlerdi «aklı». Kelimenin tam anlamında «Şer kuvvetleri»yle ittifak halinde olduklarına inanıyorlardı.

İnsanoğlu ışığı sever; ama bazan aynı şevkle karanlığı sevdiği, kendini karanlığa adadığı da olmuştur. Ve bu aşk, tek tek insanları olduğu kadar, belirli tarihî şartların çemberinde sıkışıp o insanların ardına düşen toplumları da, ilk bakışta akla meydana okuyan birtakım canice eylemlere sürükleyebilir.

Gerçekten de, Nazilerin, sadece işledikleri «cinayet»ler değil, bu cinayetlerin kaynağında bulunan «dünya görüşleri», akla sığacak cinsten değildir. Delilik, çılgınlık, hunharlık.. gibi kavramlar da açıklamaya yetmez Nazi olayını; çünkü bunlar da bize, bizim dünya görüşümüze özgü kavramlardır. Naziler,

şüphesiz ki hunhar ve çılgındı; ama bizim anladığımız anlamda ve bizim planımızda değil...

Kuzey yarımküreden görülemeyen bir takımyıldız vardır: Güney Haçı; Dante, «İlâhî Komedyâ»da, bu takımyıldızı bütün ayrıntılarıyla tasvir etmiştir. Ve o çağda hiç bir seyyah bu takımyıldızı görüp de Dante'ye anlatmış olamazdı... «Laputa'ya Yolculuk» isimli kitabında Swift, Merih'in o çağda bilinmeyen iki uydusunun uzaklıklarını ve dönme devirlerini vermekte. Amerikalı astronom A. Hall 1877'de bu uyduları keşfedip de ölçülerinin Swift'in verilerine tıpatıp uygun düştüğünü görünce, paniğe kapılarak, «Fobos» (Korku) ve «Deimos» (Dehşet) koyacaktır isimlerini... 1896 yılında bir İngiliz yazarı, M. P. Shiel, bir hikâye yayınlıyor: Canavar ruhlu caniler bütün Avrupa'yı kasıp kavurmakta; insanlığın ilerlemesini engelliyor gerekçesiyle, binlerce ve binlerce kişiyi katletmekte ve cesetlerini yakmaktadırlar. Hikâyenin ismi, «S.S.'ler»dir.

Raslantı.. diyeceksiniz. Elbette raslantı. Ama Jung'un deyişiyle, «anamlı raslantı» bunlar.

Büyük fizikçi W. Pauli, birbirinden bağımsız olayların nedensiz bağlantı halinde bulunabileceğini söylüyor. Modern bilimler birtakım bağımsız ama zamandaş olaylar arasındaki nedensiz bağlantıların, aslında, insan-zaman-uzay üçlüsünde alışılmadık garip bazı ilintileri dile getiren birer «işaret» olabileceğini ileri sürmekte. Gerçeğin, ilk bakışta akla uygun gelmeyen yanları getirdi bizi atom çağına: Tarih bilimi, fizik ve matematik bilimler karşısında hangi imtiyaza sahip ki, olayları mutlaka «akla uygun» bir şekilde açıklayacak? Pascal'in o güzel sözünü biraz değiştirerek söyleyeceğiz: Belki tarihî olayların da, mantığın bilmediği bir mantığı vardır.

Biz, kitabımızın bu küçük bölümünde, aslında kocaman bir ciltte bile tüketilemeyecek bir konuyu, Louis Pauwels ve Jacques

Bergier'nin araştırmalarına dayanarak özetlemeğe gayret edeceğiz. Kitabımızı bitirmeden önce okuru, katiyen «akla uygun» olmayan, ama ne yazık ki milyonlarca ve milyonlarca kurbanıyla, «akla uygun» bulduğumuz nice şeylerden çok daha gerçek olan bir tragedyayı, insanlık tarihinin kaydettiği en korkunç gizli örgütün: Kara Nizam'ın penceresinden seyre çağırıyoruz.

1

DEVLERİN DÖNÜŞÜ

Nazizmi besleyen gizli örgütler ve bu ikrarlı gizli örgütlerin önerdiği kosmogoni nedir?

Nazilerin Batılı bilginleri açıkça ve gürültülü bir şekilde «Yahudi-Burjuva-Marksist» düşmanlar olarak ilân ettiğini biliyoruz. Ama Batı biliminin bu toptan reddinin hangi dünya görüşü ve hangi insan anlayışı adına yapıldığını bilmemekte, daha doğrusu, bilmezlikten gelmeyi tercih etmekteyiz.

«Bizi, düşüncenin düşmanları olarak lânetliyorlar.. diyordu Hitler. Evet öyleyiz. Ama burjuva biliminin, o ahmakça gururu içinde asla kavrayamayacağı kadar derin bir anlamda öyleyiz.» Nedir, «çok daha derin anlamda» bilime karşı olmak? 63. soruya verdiğimiz cevapta sözü geçen teozof Gürciev'i dinleyin şimdi: «Benim yolum, insanda saklı imkânların geliştirilmesi yoludur. Doğaya ve Tanrıya karşı bir yoldur bu.» İngiliz yazarı Arthur Machen daha da açıklıyor: «Hayırda ve şerde gerçekten büyük olanlar, eksik kopyaları bir yana bırakıp kusursuz orijinallere yönelenlerdir. Kendi payıma hiç şüphem yok: Ermişlerin en yüceleri, kelimenin sokak anlamında en ufak bir 'iyilik' yapmamış-

lardır. Tıpkı bunun gibi, şer uçurumlarının dibine kadar inmiş insanlar vardır ve bütün hayatları boyunca en ufak bir 'kötülük' yapmamışlardır.»

Gizemcilikte, «insanda saklı imkânlar» fikri, çoğu zaman, bilimi redde ve sıradan insanlıktan tiksintiye götürür sahiplerini. Bu fikrin açısından, pek az insan vardır yaşayan. Çünkü var olmak, farklı olmak demektir. Oysa sıradan insan, «tabii halinde kalmış insan», basit bir lârvadan ibarettir; ve tektanrıci dinlerin Tanrısı da, lârvaları güden bir çobandan başka bir şey değildir.

Dünyanın füzeler alanındaki en büyük uzmanlarından biri olan Willy Ley, 1933'te Almanya'dan kaçtığında, Nazizmin iktidara gelişinden hemen önce Berlin'de küçük bir gizli örgüt kurulduğundan söz etmişti. Söz konusu gizli örgüt, İngiliz yazarı Bulwer Lytton'ın «The Coming Race» («Geleceğin Irkı») isimli romanına dayanmaktaydı. Bu romanda, ruhsallık bakımından bizden çok daha evrilmiş insanlar tasvir edilmektedir; bu sâyede hem kendi kendileri hem de eşya üzerinde hâkimiyet kazanmışlardır bu insanlar; ve bir çeşit tanrılaşmışlardır. Dünyanın merkezindeki mağaralarda şimdilik gizlenmektedirler; ama yakında yuvalarından çıkacak ve bize hükmedeceklerdir... W. Ley, bu örgüt üyelerinin ırk değiştirmek, yeryüzünün diplerinde saklanan bu «üstün» insanların eşiti olabilmek için bazı gizemlerin varlığına inandıklarını da, bilginlere özgü bir gülümseyişle eklemekteydi.

Örgütün ismi, «Yeşil Loca» yada «Vril Örgütü»dür. Günlük hayatımızda ancak ufakık bir kısmını kullandığımız sınırsız enerjidir, «vril»; içimizde yatan tanrılığın belkemiğidir. (Bu arada, «viril» fikrine, 33. soruya verdiğimiz cevapta sözü geçen Fransız yazarı Jacolliot'da da rasladığımızı hatırlatalım.) Vril'e hâkim

olan, kendi kendine, bütün insanlara ve bütün dünyaya hâkim oldu demektir. Dünya değişmek üzeredir, Efendiler toprağın altından çıkmak üzeredir; onlarla ittifak kurmadığımız, biz de Efendi olmadığımız taktirde, yeni uygarlığın çiçek açmasına yarayacak esirler gübresinin içinde kalırız...

Hemen belirtelim ki Vril Örgütü, bir yandan, B. Lytton'ın da mensubu olduğu «Golden Dawn» gizli örgütü aracılığıyla İngiliz Gül-Haç'larına; öte yandan da, çok daha kudretli ve iyi örgütlenmiş olan ve ucu ünlü Bayan Blavatski'nin gizemci tarikatine çıkan Teozofi örgütü'yle ilişki halindedir (Teozofi: Yüce Varlık'a ermişlik). Ve Haushoffer, Hess ve Hitler'in mensubu olduğu Thule topluluğu, Vril'den doğacaktır.

Devam edelim... 1925 yazının bir sabahı, postacı, bütün Alman ve Avusturyalı bilginlerin kapısına aynı mektubu bırakıyordu. Mektup bir ültimatomdu aslında:

«Bizimle mi, bize karşı mı olduğunuza artık karar vermeniz gerekiyor. Hitler siyaset alanını temizlerken, Hans Horbiger de sahte bilimleri ortadan silip süpürecektir. Ebedî buz öğretisi, Alman halkının yeniden doğuşunun timsali olacaktır. Vaktiniz kalmadı! İş işten geçmeden bizim saflarımızda yer alın!»

Bilginleri tehdit eden bu adam, altmışbeş yaşındaydı. «Welteislehre» (kısaca «Wel») ismi altında ün salmağa başlayan öğretisi, yürürlükteki astronomi ve matematik bilimleriyle çatışan ama en eski efsaneleri canlandıran bir evren görüşüydü. «Eh zararlı buluş, olumlu bilimdir.. diyordu. Çöküşün totemidir olumlu bilim.» Ve ekliyordu: «Her türlü bilimsel etkinliğin ön şartı, kimin bilmek istediğini bilmektir.» Çünkü ancak peygamber, bilim iddiasında bulunabilir; zira peygamber nura ermişliği sayesinde üstün bir bilince yükselmiştir. Buna karşılık, genellikle «bilim» diye adlandırılan şey, bir zehirdir. Psikanaliz, seroloji,

izafiyet cinsinden yeni buluşlar, aslında Parsifal ruhuna karşı yöneltilmiş birer silâhtır. «Wel», bunlara bir panzehir getirmektedir... Yürürlükteki astronomi anlayışını yıkıyordu bu doktrin; geriye kalan bilimler yapısı kendiliğinden devrilecek ve büyüclük, tek dinamik değer olarak, yeniden doğacaktı.

Ebedî buz öğretisinin getirdiği insan anlayışı nedir?

Evrenin doğuş ve gelişmesini olduğu kadar, Yeryüzünde ardarda oluşmuş ve göçmüş «dört ayrı insanlığın tarihi»ni de dile getirdiğini iddia eden ve sekiz yüz sayfalık bir kitap halinde yayınlanan bu teoriyi burada özetlemek bile mümkün değildir. Biz burada sadece, buzla ateşin, yani iteleme gücüyle çekim gücünün evrende sonsuz ve sürekli mücadelesi fikrine dayanan bu görüşün sadece insanın geçmişi ve geleceğiyle ilgili kısmını özetlemeyi deneyeceğiz:

Horbiger'e göre insanlığın gelişmesi, sürekli şekilde yükselen bir evrim çizgisinden geçmez; bir yükselişler ve düşüşler dizisi meydana getirir. Yüzbinlerce ve belki de milyonlarca yıl önce, insan-tanrılar, devler ve efsanevî uygarlıklar görmüştür bu Yeryüzü. Peki bu efsanevî uygarlıklar nasıl doğmuş, nasıl batmıştır? İteleme gücüyle çekim gücü arasındaki eşitsizliğin sonucu olarak, bir gün gelecek Ay, Yeryüzünün üzerine düşecektir. Ama bu düşme birden değil, uzun bir yaklaşma dönemi sonunda olacaktır. Ve Ay'ın Dünya üzerindeki genelçekim gücü gittikçe artacağından, okyanuslar yükselip toprakları örtecek, sadece en yüksek dağlar ortada kalacaktır. İnsanların ağırlığı azalırken boyları uzayacaktır. Gittikçe daha güçlenen kosmik ışınlar, gen ve kromozomları etkileyerek köklü değişimlere yolacak; yeni yeni dev hayvan, dev bitki ve dev insan ırkları oluşacaktır. Ama Ay'ın Yeryüzüne düşmesiyle başlayan felâketler dizisinden, ancak en güçlü olan insanlar kurtulabilecektir. Uydusuz geçecek

binyıllardan sonra bu sefer Merih yaklaşıp Yeryüzünü yalaya-
rak Güneşin üzerine düşecek; onu Dünyamız izleyecektir. Dün-
yamızın sonu budur. Geçmişine gelince... Şu gördüğümüz Ay,
Dünyamızın yakalayıp kendine çektiği son uydudur ama ilk uy-
du değildir. Bundan önce üç uydumuz daha olmuş; ve üçü de sı-
rayla üzerimize düşmüştür; bu seferkinin özelliği, ötekilerden
daha büyük oluşudur.

Okur, bu öğretinin bize sunmak istediği «efsanevî tarih»
tablosunu, sanıyoruz, sezmiştir: Biz, dördüncü jeolojik çağın
insanlığıyız; bizden önce, «başka» insanlıklar olmuştur; ve üstün
uygarlık temsilcileri, kendilerini üstüste düşen Ay'lardan koru-
mak üzere, tüm bilimleri ve büyüleriyle, yerin derinliklerine çe-
kilmişlerdir. Gelmesi beklenen «üstün» veya «tanrı»-insanlar,
işte bunlardır. Ve biz bu tanrıların gelmesini ancak, onların
çapma yaklaştığımız taktirde sağlayabiliriz.

**Alman ırkçılığı, Ebedî buz teorisinin getirdiği üstün-insan
anlayışına nasıl bağlanabilir?**

Alman ırkçılığı, bu çerçeve içinde, bir propaganda âleti ola-
rak ortaya çıkıyor: Tarihçilerin anlattığı ve Nuremberg Mahke-
mesinin, halk vicdanının sesine uyarak mahkûm ettiği ırkçılık
budur. Ama daha derinde ve daha korkunç bir ırkçılık karşımı-
za çıkıyor burada. Şöyle:

Bizim çağımızda, Horbiger'in diliyle «dördüncü çağ»da;
Yeryüzünde, «ikinci», «üçüncü» ve «son» çağda oluşmuş çeşitli
türler içiçe yaşamaktadırlar. Her çağda, Ay'ın üzerimize düşmek
üzere yaklaşması boyunca, yükseliş ve gelişme dönemleri olmuş-
tur; ve bu dönemler sırasında bazı ırklar olduğu yerde saymış,
bazı ırklar değişimine uğramıştır; geleceğin tohumlarını taşıyan-
lar, bu sonunculardır. İnsan bir tek değildir; ve sonuncu insanlık
olarak biz, devlerin torunları değiliz. Devlerin yaratılışından

sonra, gene değişinim yoluyla oluştuk biz. Ama «biz» dediğimiz bu orta dereceli insanlık da tek bir türden ibaret değildir. Üstün-insanların yönetiminde ilerki uydusuz çağı yaşamağa adanmış ve kosmik kuvvetler dengesinde rol oynamasına elverişli ruhsal organlarla donanmış bir hakiki insanlık vardır bugün. Bir de başka bir insanlık vardır: üçüncü Ay üzerimize düştükten sonra başlayan kısır dönemde, Yeryüzü henüz pis bir bataklık halindeyken, ikinci dereceden bir hayat şeklinin tezahürü halinde sürüngen hayvanların yanı sıra oluşmuş, insanlık sıfatını haketmeyen ırkların meydana getirdiği bir yaratıklar toplamıdır bu: Çingeneler, Zenciler ve Yahudiler, kelimenin hakiki anlamında insan değildir. Dirim gücünün üçüncü Ay'ın düşüşüyle yediği darbenin şaşkınlığı içinde yarattığı bu «modern» yaratıklar, insanı taklit ederler; ama insan değildirler katiyen: «Hayvan türleri gerçek insan ırkından ne kadar uzaksa, bunlar da bizden o kadar uzaktır...» diyordu Hitler, Rauschning'e. «Doğa düzene yabancı bir varlıktır Yahudi.»

Alman halkının bu görüşü benimsemiş olması nasıl yorumlanabilir?

Birinci Dünya Harbi'nden yenik ve ezilmiş çıkan Alman halkı, ilkel kavimlerde gördüğümüz cinsten bir kudret ihtiyacı içinde kıvrınmaktadır. Ayrıca Alman halkının, örneğin gene Batılı olan İngiliz ve Fransız halklarına nispetle bir başka özelliği daha vardır: Tarihi boyunca hem doğudan Batıya, hem Batıdan Doğuya yönelen göç ve istilâlar içinde yoğrulmuş; bundan dolayı da, kurduğu Devletler sürekli olamamış, Devrimini yapamamış, sömürgecilikte yaya kalmıştır. Ardarda sıralanan yıkılışların zararını kapatmak için çırpınmıştır hep; çalışkanlığı, büyük bir oranda buradan gelir; ama gene aynı şartlar sonucu, içinde bir de hınç birikmiştir. 46. soruya verdiğimiz cevapta bir nebze

dokunduğumuz gibi, Batılının kaynağında zaten mevcut olan «iğdiş edilmişlik» duygusu, Alman halkında, tarihî süreç tarafından da pekiştirilen bir nitelik kazanmaktadır. Bu bakımdan, Alman halkının «ilkel»liğe dönüşü, sadece «şer rahipleri»nin başarısıyla açıklanamaz: Alman halkı bu dönüş, tarihi tarafından da hazırlanmıştır. «İğdişlik» açısından Almanlar, aslında Yahudilerle kardeştir. Onlara bu derece öfkelenmeleri, bir bakıma bundandır. Zencilerin Amerikalılara hatırlattığı şeyi, kendi «zavallı»lıklarını hatırlatır Yahudiler onlara.

Büyük değerler yaratmış bir halkın toptan çıldırabileceği ve bir manyak sürüsünün ardına bu kadar kolayca takılabileceği, ilk bakışta, akla sığmıyor. Oysa Alman halkının ünlü «faşing»lerine bakın: Ancak «ilkel» kavimlerde raslanan bir taşkınlık görürsünüz. Ve bir kendini unutma özlemi, kendini bir anda ve âdeta «büyüsel» bir mucizeyle aşma çabasıdır biraz da bu taşkınlık... Öte yandan, Almanya'da oluşmuş bütün belli başlı düşünce akımlarının (Leibniz, Kant, Hegel, Marx, Nietzsche) daima tüm varlığı kapsamağa uzanan büyük sentezlere yönelmesi de, bu bakımdan «anlamalı raslantı»lardan olsa gerektir. Gerçekte hiç bir zaman ulaşamadığı bütünselliğe, Alman halkı, filozoflarının düşüncesinde ulaşmayı denemiştir belki de. Ve unutmayalımki Nazizm de, belki bize göre mantıksız, ama insanoğlunun tüm etkinlik alanlarını yoğuran bütünsel bir görüştür.

CÜCELERİN ZAFERİ

Hitler kimdir; kimler tarafından, hangi amaçla yetiştirilmiştir?

1923 sonbaharında Münih'te, Dietrich Eckardt isimli, hem şair, hem gazeteci, hem tiyatro yazarı tuhaf bir zat, ciğerleri iperitle kavrulmuş olarak öldü. Komaya girmeden önce, «işte benim Hacer-i esved'im...» dediği ve astronotik biliminin kurucularından profesör Oberth'e miras bıraktığı siyah bir göktaşının önünde kendine özgü ibadetini yapmış ve dostu Haushoffer'e uzun bir elyazması postalamıştı. Ölüyordu ama içi rahattı: «Thule Örgütü» yaşamağa devam edecek; ve çok geçmeden de hem dünyayı, hem de dünya üzerindeki hayatı köklü bir şekilde değiştirecekti.

D. Eckardt'la aynı gizli örgütün üyesi olan mimar Alfred Rosenberg, 1920'de tanışmışlardı Hitler'i; ve üç yıl boyunca eğitmişlerdi. Hitler'e yazmayı ve konuşmayı öğreten, Eckardt'tı. İki ayrı planda yürütmüştü eğitimini: «Gizli» öğreti ve propaganda bilimi planlarında. 1923 Temmuzunda doğan Nasyonal-Sosyalist partinin «yedi» (kutsal rakamdır) kurucusundan biri de Eckart olacaktır; ve ölürken, arkadaşlarına vasiyeti şudur: «Hitler'i izleyin. Dansedecektir: ama müziği ben yazdım. «Onlar»la temasa geçmek için gerekli araçları verdik kendisine... Bana da acımanın sakın: Tarihi, herhangi bir Almandan çok daha fazla etkilemiş olacağım.»

Thule efsanesi, bizi Cermanizmin kökenlerine götürmektedir: Kuzey Kutup bölgesinde batmış bir ada olduğu rivayet edilir. Ve tıpkı Atlantis gibi, göçmüş bir uygarlığın büyümlü mer-

kezidir. Ama Eckardt ve dostlarının gözünde, Thule'nin bütün sırları kaybolmamıştır: İnsanla «Dış Zekâlar» arasında yer alan birtakım varlıklar, ıkrarlı müritlere teslim etmek üzere, sınırsız bir kuvvet hazinesini beklemektedir; bu hazine, Dünya hâkimi-yetini rahatça sağlayabilir Almanya'ya ve Almanları, gelecek üstüninsanlığın habercisi olan millet haline getirebilir. İnsan türünün derin değişimlere uğrayacağı gün yakındır: Yüce Eski-ler'in kılavuzluk ettiği, temeldeki enerjinin kaynağından bes-lenmiş çelikten iradeli insanların kumandasında ordular kuru-lacak; ve bu ordular, Yeryüzünün tinsel kaderini gerçekleştir-mesine engel olan ne varsa ortadan silip süpürecektir... İşte, büyücü sosyalizminin peygamberleri olarak anılan bu iki üsta-dın, küçük onbaşının medyum ruhuna şırınga ettikleri Ari dok-trini bu mitlere dayanmaktadır.

Hitler 20 Nisan 1889 günü Braunau'da doğmuştur. Ve Avusturya-Bavyera sınırında olan bu şehir, yetiştirdiği medyum-larla ünlüdür. Ünlü medyum Willy Schneider'le Hitler, aynı süta-nın kucağında büyümüştür. Ayrıca Hitler'in yeğeni de, ünlü spirit Schrenk-Notzing'in medyumlarından biridir.

İlm-i ledün (okültizm), gizli kuvvetlerle ittifak kuran bir topluluğun, bu kuvvetleri ancak bir büyücü aracılığıyla davet e-debileceğini ve büyücünün de bir medyuma ihtiyacı olduğunu öğretiyor bize. Eldeki veriler, Hitler'in medyum; Haushoffer'in de büyücü rolünü oynadığını göstermektedir... Hitler'in ünlü «krizleri, sayıklamaları, cezbeğe tutulmaları» üzerinde durma-yacağız: Meraklı okur, Führer hakkında yazılmış bütün kitap-larda, bu konuda bol malzeme bulabilir.

Başarısızlıkla sonuçlanan Münih darbesinden sonra (1923) Landshurt hapisanesine atılan onbaşyı, general Karl Haushof-fer, yanında asistanı Rudolf Hess'le her gün ziyaret etmekte ve saatlerce konuşmaktadır. Sonra da Hitler, generalin tezleriyle

Ronberg'in tasarılarını, dış propseagandaya yarayacak bir bütün şeklinde Hess'e dikte ettirmektedir. Ve «Mein Kampf» bu notlardan çıkacaktır.

Karl Haushoffer, 1869'da doğmuş; defalarca Uzak Doğuya ve Hindistan'a gidip gelmiş, Japonca öğrenmiştir. 1914'te general olan Haushoffer, olayları önceden görmesiyle şöhret yapmıştır Alman ordusunda. Bu yetenek Hitler'de de var mıydı; yoksa Haushoffer, kendi sezgilerini Hitler'e mi fısıldıyordu? Çünkü Hitler de, bu alanda bir kaabiliyettir. Birinci Dünya Harbi'nden sonra generalin yayınladığı kitaplar, dar anlamında materyalist, siyasî bir gerçekçiliğe dayanmaktadır. Thule topluluğunun bütün mensuplarında, dışarıya karşı eksoterik bir dil kullanma ve sözüm ona bilimsel görüşler getirme kaygısını daima görürüz. Nazilerin ünlü sembolü gamalı hacı, Haushoffer'in seçtiği iddia edilmiştir.

Gamalı haç sembolü nerden gelmekte, neyi dile getirmektedir?

Asya'da olduğu gibi Avrupa'da da gamalı haça (svastika'ya) öteden beri büyüsel bir timsal olarak bakılagelmiştir. Svastikada, hayat ve verimliliğin kaynağı güneşin bir sembolünü görenler olduğu gibi, gökgürültüsünün, yani büyü yoluyla önlenmesi gereken tanrısal öfkenin bir tezahürünü de görenler vardır. Üçgenden, haçtan, daireden yada hilâlden farklı olarak gamalı haç, insanlığın bütün çağlarında ve yaryüzünün bütün bölgelerinde, her defasında değişik bir anlam yüküyle icad edilebilecek cinsinden basit bir işaret değildir. Belirli bir amaçla çizilmiş olan ilk timsaldir svastika. Ortaya çıktığı yerler, bizi, ilk çağlardaki çeşitli dinlerin ortak kökenleri meselesine ve dolayısıyla de Avrupa, Asya, Amerika arasındaki tarihöncesi ilişkiler sorusuna götürür. Svastikamn en eski izine Transilvanya'da rastlanmıştır; bu izin yontma taş devrinden kalma olduğu sanılmaktadır. İsa'dan önce XIV. yüzyıla

ait küredilimleri üzerinde ve Truva kalıntılarında da raslanmaktadır svastikaya. Bu işaret İ.Ö. 1V. yüzyılda Hindistan'da, İ.S. V. yüzyılda Çin'de, bir yüzyıl sonra da Japonya'da görülmektedir. Asıl önemlisi de, svastikanın samî halkların uygarlık kurduğu bölgeye tamamıyla yabancı bir sembol oluşudur: Eski Mısır'da, kalde'de, Asur'da, Fenike'de ya hiç yoktur bu işaret, yada ilineksel olarak belirtmektedir. Öteki deyimiyle, svastika, yalnız Arilere özgü bir semboldür. Krauss'a göre gamalı haç, hem kan saflığının sembolüdür; hem de, rün harfleriyle yazılmış İzlanda destanı Ed-da'nın çözümünden anlaşıldığına göre, gözemli bilginin timsalidir. Ve nihayet, sağak ve solak svastikaya en çok raslanan bölgelerden biri de Tibet'tir; ve Thule gizli cemiyetinin sıkı ilişki halinde bulunduğu bildiğimiz yeşil Ejder gizli örgütü de Tibet kökenlidir. Nitekim o çağda Berlin'de, Hitlercilerin Reichstag'a kaç milletvekiliyle gireceğini üstüste üç seçimde tam olarak önceden bilen ve basında ilân ettiren Tibetli bir rahip yaşamakta; ve Hitler, «yeşil eldivenli adam» diye anılan bu rahibi muntazaman ziyaret etmektedir.

Nazi hareketinin kutsal marşını yazan şair Ewers, partinin, «kara kuvvetlerin en güçlü ifadesi» olduğunu söylemekteydi. Ve partinin, biyolojik bir değişimin yaratıp «hayatı kökünden değiştirmeyi» hayal eden yedi kurucusu, mânen ve maddeten bu kuvvetler tarafından harekete geçirildiklerine inanmaktaydılar. Enerji almak amacıyla andıkları efsane, bir Tibet efsanesidir. Özetleyelim:

«Bundan kırk yüzyıl önce Gobi'de yüksek bir uygarlık vardı: (belki de atomik) bir felâket sonucunda yıkıldı bu uygarlık, ve Gobi bugünkü çöl halini aldı. Kurtulanların bir kısmı Avrupa'nın Kuzey ucuna, bir kısmı da Kafkaslara göç etti. Kuzey efsanelerinin tanrısı Thor, bu göçün kahramanlarından biri olsa gerektir Ama bu yüce uygarlığın asıl efendileri, Bilgi'nin sahibi ve Dış zekalar'ın oğulları

olanlar, Himalayaların altındaki geniş bir mağaralar dizisine yerleşmiştir. Ve orada ikiye bölünerek bir kısmı «sağ elin yolu»na, öbür kısmı da «sol elin yolu»na yönelmiştir. Birinci yolun merkezi Agarti'dir: Hayrın ve dünya işlerinden eletmek çekmişliğin gizli tapınağıdır Agarti. İkinci yolsa, şiddet ve kudretin başkenti olan Şambala'ya götürür: unsurlara ve insan yığınlarına kumanda eden ve insanlığın, «zamanların eklem yeri»ne ulaşmasını hızlandıran güçlerin mekânıdır Şambala. Ve.. ve halkları yöneten büyücüler, kurban âyinleri ve yeminleri sâyesinde bu güçlerle ittifak kurabilir.»

Efsanenin Almanya'ya taşıyıcısı Haushoffer'dir. Haushoffer, 14 Mart 1946 günü, karısını öldürdükten sonra Japon geleneğine uygun şekilde harakiri yaparak intihar etmişti. Hess'in tımarhanedeki sayıklamalarına güvenilirse, gizli cemiyetin başrahibi böylece susmuş oluyordu. Ama Agarti ve Şambala isimleri, Nürnberg'de yargılanan öteki sorumluların ağzından sık sık bulduğumuz iki isim olacaktır. Ve Rusların Berlin'e girerken bulduğu bir şey daha vardır: Cesetler arasında, Alman üniforması giymiş, Himalaya ırkına mensup bin kadar «ölüm gönüllüsü»..

Bütün bu olay ve raslantıları ve yersizlikten buraya aktaramadığımız bunlara benzer daha binlercesini, tarihçiler, tutarlılık ve mantık adına es geçmişlerdir. Uygarlığın tek ve bir olduğuna ve insanların bu derece çıldıramayacağına, her ne pahasına olursa olsun inanmak ihtiyacı da belirlemiş olsa gerektir bu ısrarlı susuşu. Ama tarihçiler «mantıklı» oladursun, tarih galiba zaman zaman «mantıksız»laşıyor. Ve yalancı çıkarıyor Mantığın asık suratlı rahiplerini..

S. S. örgütünün özelliği nedir; «Kara Nizam» hangi amaçla ve nasıl kurulmuştur?

Thule topluluğunun mensupları, dünyaya ergeç hâkim ola-

caklardı; bütün tehlikelere karşı korunacaklardı; ve tam bin yıl boyunca gelecek «tufan»a kadar sürecekti hâkimiyetleri. İttifakı bozacak bir hatâ işledikleri taktirde kendi canlarına kendi elleriyle kıymağa and içmişlerdi. Ve bu ittifakı kuvvetlendirmek, Tanrıların dikkatini üzerlerine çekmek amacıyla verdiler kurbanlarını.

750.000 Çingene ve 5 milyon yahudi, sadece «büyüsel» nedenlerle katledilmiş; fırınlarda zehirlenmiş ve yakılmıştır. Ve bizim anladığımız dar kavramda bir «hunharlık» değildir bu: Mayalardan Nazilere, Şer Rahiplerinin kurbanlı ibadetidir. Yeminli âyinli ve kutsal cellâtlı bir ibadet.. Celladın ismi, Wolfram Sievers'tir: Nuramberg'de ölüme mahkûm edildikten sonra gizemli dualar okuyarak gözünü bile kırpmaksızın sehpaye yürüyen S.-S. albayı..

Bir ölüm dansıydı Hitler'in dansı. Müzik kendisinin değildi evet; ve 1934'e kadar, iyi dansettiğini sanıyordu garip; oysa tam ritmine girmemişti müziğin: Tanrıların kendisine hizmete hazır olduğunu hayal ediyordu. Bilmiyordu ki Tanrılar hizmet etmez, Tanrılara hizmet edilir.

Nitekim 1934 Haziranının son günü S.A.'ların katliyle başlayan hareket, Nazizmi, asıl adandığı şey olmağa, yani gizli öğretinin bir âleti olmağa sürükleyecektir. Hitler de, başlangıçta, Nazizmin «nasyonal» ve «sosyalist» olması gerektiğini sanmıştır; ve ona göre ayarlamıştır adımlarını. Oysa Tanrılar artık, bu dansı haddinden fazla alışılmış ve yavaş bulmaktadırlar; ve Hitler'e, cehennem nağmelerini bu nağmelere yaraşır bir âhenkle çalacak yeni bir orkestra kuracaklardır: S.S.'leri partiüstü özerk bir örgüt durumuna yükselten emri imzalamakla Hitler, bir partinin, bir milletin ve hattâ bir ırkın iktidara yürüyüşünden çok daha büyük ve çok daha korkunç ihtiraslara yönelmiş bir yürüyüşü başlatmaktaydı.

Himmler'in başkanlığında S.S. örgütü, çoğu zaman sanıldığı gibi «gaddar bir polis teşkilâtı» olarak değil, gerçek anlamında dinî ve buna uygun bir hiyerarşisi olan gizli bir tarikat şeklinde doğmuştur. Ahnenerbe cemiyeti, bu tarikatin teolojik yani bilimsel yanını; Kara Nizam ise, gizemci temelini meydana getirmektedir.

«Kurukafa» remizli S.S.'ler (ki bunlar örneğin Waffen S.S.'ler gibi kopyalarla karıştırılmaması gereken «muharip keşişler»dir) «Burg»larda ilk ikrarı vermeden önce, Napola'dan, yeni eğitimden geçmektedirler. «Ölümü vermeyi ve almayı» öğreten bir okuldur Napola. Ve gerçek S.S.'ler, sıradan bir katil iradesiyle harekete geçen basit sadistler değil, «yeni insan»lardır. Burg'lardaki «Kalın Hava» Âyinlerinde kendilerine öğretilen: Dünyanın, büyücüler yönetiminde, Dış Kuvvetleri, Evrenin Efendilerini çekmeğe yarıyacak ruhsal bir enerji saçma üzere dönüşüme uğratılması gereken bir hammadde olduğudur. Yani «Kara Nizam»ın etkinliği, hiç bir siyasî yada askeri zorunluğun eseri değildir; sadece ve sadece «büyüsel bir zorunluğu» karşılamaktadır. Ünlü toplama kampları da, bu büyüsel zorunluğun yarattığı birer sembolik fiilden ibarettir. Gelecekteki yeni insanlığı yönetecek «tanrısal hükümet»in bir modelidir S.S.'ler.

Brasillach şöyle diyor: «*Hitler, itaat ettiği gizemli görev kendisine buyurmuş olsa, kendi mutluluğu ve halkının mutluluğu da dahil, tüm insanlığın mutluluğunu fedâyâ hazırdı.*»

Soğuşun kendisini dinleyeceğine, Rus ovalarını örten karın eriyeceğine samimi olarak inanmıştı Hitler. İnsanlık yeni ve üstün bir aşamaya girecekti onun yönetiminde: Alev taşıyıcısı ordularının önünde kış, boyun eğecekti. Ve birliklerinin daima eksiksiz bir donatıma sahip olmasını isteyen Führer, Rus cephesine yollandığı «Ölümsüz» askerlerine, sadece bir boyun atkısıyla bir çift el-

diven verdirecektir. Ama buz; büyücülere ihanet edecekti; devlere karşı, cücelerin yardımına koşacaktır soğuk.

Aslında, şu modern dünya, XIX. yüzyılın o kaba anlamında maddeci ve bilimci dünyasının basit bir uzantısı olmakta devam etse, Nazilerin elbette yenmesi gerekirdi. Ama ne mutlu ki dünya, ileriye mahkûm gericilerle geriye nişanlı ilericilerin alışılmış dünyası olmaktan çıkmıştı artık; kendi kendini aşmak zorunluğunun bilincine ermiş bilgin-düşünür-sanatçı «büyücüler»in.. ne şeytanî, ne ilâhî.. derin anlamında insanî dünyası olmağa yönelmişti.

Uzatmak boşuna olur: Bugün Almanya, İngiltere ve Birleşik Devletler'de bir milyondan fazla Horbigerci var. Türkiye'dekilerin sayısını bilmiyoruz. Buna karşılık biliyoruz ki, geleceğin Türkiye'sinde kendilerini bu sefer de «sosyalizmin rahipleri» olarak bulmamız büyük ihtimaldir.

«Hafıza-i beşer nisyan ile malûldur..» diyordu atasözü. Doğrudur. Ama unutmayalım ki, tersi de doğrudur bu sözün: Nisyan-beşer de, hafıza ile malûldur.

VI

SONUÇLAR

Gizli örgütlerin toplum üzerindeki etkisi nedir; toplum şartlarındaki evrim, gizli örgütlerin evrimini ne yönde etkilemiştir?

Şu ufak elkitabı boyunca gördük ki, gizli örgütlerin toplum üzerindeki etkisi, her çağda ve her yerde, küçümsenmeyecek derecede belirli olmuştur. Hattâ bu etkinin, bazı toplumların kaderinde zaman zaman «belirli»den de ötede kesin bir karakter kazandığını gördük.

Alabildiğine doğal bir sonuçtur bu: En tabii hak ve özlemlerin açıkça savunulup hürce gerçekleştirilemediği bir toplum çerçevesi içinde, insanlar, elbette gizliliğe kaçacaktır. Ve bu gizlilik, elbette bir açıklığa yolaçacaktır sonunda. Öteki yandan, bu durumun doğal bir sonucu olarak, toplum şartlarındaki evrim de gizli örgütlerin (özellikle siyasî karakterli olanlarının) gittikçe daha açık bir nitelik kazanmasını getirmektedir. Örneğin insanlar bugün, devrim yapmak için gizli örgüt kurmak ihtiyacını eskisi kadar sık ve kaçınılmaz bir şekilde duymamaktadır artık.. Mevcut gizli örgütlerin çoğunluğuna bakarak aldanmamak ge-

rekir: Bunların büyük kısmı, gizlilikleri özlerinden çok şekilde kalan örgütlerdir. Kaldı ki bugün yeryüzünün büyük bir kesiminde (sosyalist ülkelerde, demek istiyoruz) bizim anladığımız anlamda gizli örgütler bulunmadığını da hesaba katmak gerekir.

Bir noktayı daha hatırlatalım: Modern dünyada işbölümü genişledikçe, gizli örgütlerin, kendilerini gizli örgüt yapan özelliklerin tekeli yavaş yavaş yitirdiğini izlemekteyiz. Bugün herhangi bir şirkette çalışabilmek için girilen sınavlar yada örneğin pilot olabilmek için geçirilen testler, belli bir anlamda «ikrar verme» değil de nedir? Bu saptama, aslında bizi başka bir soruya götürmektedir.

Gizli örgütlere bugün gerek var mıdır; bu tür örgütler zor yoluyla ortadan kaldırılabılır mı?

Bu soruya geçerli bir cevap verebilmek için, iki türlü «gizli» olduğunu göz önüne almak gerekiyor:

1) Gizli'liğini dışardan alan (gizli'liği insan iradesine bağlı kalan, gizli'den çok gizlenen, bile isteye gizlenmiş olan) gizli... cemiyetler. Bugünün dünyasında bu tür gizli örgütlerin fonksiyonu var mıdır? Yoksa bunlar, birtakım insanların bir çeşit fantezi düşkünlüğünden mi kaynak almaktadırlar?. Sanırsanız bazı ülkelerde ve belirli şartlar içinde bu tür gizli örgütlerin, ne yazık ki (.. diyoruz; çünkü çok daha yaratıcı alanlara yönebilecek olan bir insan enerjisi, daha doğuştan insanlara tanınması gereken belirli hak ve hürriyetlerin elde edilmesi uğruna harcanmaktadır..) hâla bir fonksiyonu vardır. Bu böyleyken, söz konusu örgütleri zor yoluyla ortadan kaldırmağa sıvanmak, söz gelimi, yağmur altında kurulanmağa benzeyecektir. Bizce zor yolu, olsa olsa, bu tür gizli örgütleri değil, bu tür gizli örgütleri doğuran şartları ortadan kaldırmak için denenebilir.

2) Gizli'liğini kendi içinde, benliğinde taşıyan (insan iradesinin dışında, insan iradesine rağmen gizli kalan) gizli... örgütler. Bugünün dünyasında bu tür gizli örgütlerin fonksiyonu var mıdır? Yoksa bunlar, birtakım insanların bir çeşit fantezi düşkünlüğünden mi kaynak almaktadırlar?. Daha ilk bakışta görülür ki bu tür gizli örgütler, sadece bugün değil, yarın da ve gittikçe daha geniş çapta fonksiyon taşıyacak olan gizli örgütlerdir. Bunları ancak kendi kendileri ortadan kaldırabilir: Arayıp buldukları gizemlere tüm insanlığı mahrem etme yoluyla.. Ve dış görünüşteki bütün karşıt verilere rağmen, bugün bu yol açılmış bulunmaktadır. İnsanlığın yekpare bir gizli örgüt halini alacağı günler uzak değildir.

Bütün insanlığın bir gizli örgüt halini alması ne demektir?

Eğer insan makinasını en ince yapılarına kadar yetkinleştirip kullanılır hale getirmek imkânı varsa, zekânın balta girmemiş ormanlarını işletmeye açmak mümkünse eğer, ve eğer zihin gücümüzü sınırsız bir şekilde geliştirmek bize bağlı bir işse; bu düzeye ulaşmak için, elimizdeki bütün imkânları seferber etmek ve bilimin mutlak bilgiye eremeyeceğini iddia eden kara gizemcilerin olduğu kadar eski gizemci geleneklerin her türlü deneysel muhtevadan yoksun olduğu iddia eden dar kafalı bilimcilerin de tuzağına düşmeksizin, hem «kutsal» diye adlandırılan metinleri hem nöro-fizyologları, hem ikrarlı örgütleri hem laboratuvarları bıkmadan sorguya çekmek ve sıkıştırmak, boynumuzun borcudur.

Gerçek devrimciliğin son ve yüce amacı, bütünsel insanın yaratılmasıdır. Bunu herkes biliyor. Ama bu bütünselliğe, ancak ve ancak, insanın bütün erklerini özgürlüğe kavuşturma yoluyla ulaşabileceğini de kesinlikle kavramamız gerekiyor.

Eğer, reddedilmesi güç tanıkların binyıllardan beri söz açtığı

«üstün uyanıklık hali» mevcutsa, bütün insanlar için bir uyanma tekniği bulmak şart oluyor demektir. Tüm insanlar bu anlamda uyandırılabilir mi? Bilmiyoruz. Bütün beyinler bu anlamda bir uyanmaya lâyık mıdır? Tüm gizli öğretilerin sorduğu ve çoğunun olumsuz cevap verdiği sorudur bu. Ve olumsuz cevap bizi, «gizli» değil «kapalı» bir cemiyet fikrine götürür; «kapalı» cemiyet fikri ise, aristokratik bir toplum görüşüne.. Bu görüş, tarih tarafından ısrarla yalanlanmıştır..

Bizce modern toplum, bugün ikrarlı bir örgüt gibi çalışmaktadır artık. Neydi eski büyücülerin yaratmak için çırpındığı en büyük mucizeler? Havalarda uçmak, uzaktan uzağa konuşmak, aynı anda her yerde birden olmak, dış dünyalarla temasa geçmekti. Toplum, bu mucizeleri işte gerçekleştiriyor. Bunu görmeyip de Benares'teki fakirin çivilerden yatağında uzanışını hayranlık içinde seyre dalmak, olsa olsa, bireyciliğin ruhumuzda halâ derin sığınaklar bulduğunu gösterir. Yani henüz, tam anlamında hür olmadığımızı; tam anlamında uyanamadığımızı.. Ve belki de asıl devrim; maddeyi işleyen, yani insanoğlunun eşya üzerinde etkisini sağlayan bir teknikten, ruhsallığı işleyen, yani insanoğlunun kendi kendisi üzerinde etkisini sağlayan bir tekniğe geçişle bütünlenecektir.

Kesinlikle bildiğimiz bir nokta var: Gerçek anlamında uyanmış insan, kötü olamaz artık; çünkü kendini budanmış duymayacaktır. Ve çünkü budanmışlık, sadece toplumsal yada cinsel alanda çıkmaz ortaya: İdeal yokluğundan ve «büyük şey»lere kapılarını sınıksız kapamış bir evrende yaşamının yarattığı sıkıntıdan da doğar. Sınırsız imkânlarla açık bir evrende, ruh hastalıklarına yer yoktur artık. Ama herşey, aşk, uyanıklık, bütünsel bilgi, yani hürriyet, yani herşey.. imkânsızsa; herşey mubah demektir. Ve o zaman, Rumen atasözünün dediği gibi: «kötü kötüdür, anladık; ama kötü ortadan kalkarsa, çok daha kötüdür.»

Buna karşılık herşey, yani hürriyet mümkünse; herşey mubah değil demektir. Ve o zaman, temel zorunluklar üzerine kurulu yapyeni bir ahlâk anlayışı kendiliğinden yeşerir.

«İnsanın özü, hürriyettir..» diyordu Marx. Ve bir başka devrimci ekliyordu:«*Biz, toplumcu düzen kurulsun istiyorsak: insanoğlu, açlık, yuvasızlık, bakımsızlık, öğrenimsizlik gibi âfetlerden daha doğarken kurtulmuş olsun ve maddenin, uzayın, aşkın, ölümün gizemleri gibi şanına lâıyk sorunlara, yaratıcı enerjisinin olanca gücüyle kendini verebilsin diyer.*»

Böyle bir perspektif içinde insan kişiliğinin yeri nedir?

Kimin söylediğini bir türlü bulamadığım ve biraz da bundan ötürü bayıldığım bir söz var: «Bütün insanlar ölür, pek azı yaşar..» diyor.

Böyle bir perspektif içinde, varoluş, çelişkilerin ötesinde bütünleşme ve aşmadır. Ve «evrensel bilinç» gelince, Ben diye adlandırdığımız kişilik, elbette kalkacaktır ortadan. Ama hayıflanmayınız: Kişilik, insanoğlunun son serveti değildir. Uyanıklık haline, hürriyete, geçiş için insanoğluna sunulmuş âletlerden sadece biridir kişilik. Traktör gelince, kara saban kalır mı? Ayrıca, tek tek hepimiz gayet iyi biliriz ki, bunca değer verdiğimiz o «kişiliği» bize gösterecek aynalar olsa, bakmağa katiyen tahammül edemezdik. Ve bu anlamda, henüz «bir yüze sahip değiliz».

Ama inanıyoruz ki koca Yunus aldanmamıştır: «Bir ben vardır bende benden içeri..» Tıpkı madde gibi, tanım'a ihtiyacı olmayan bir ben ki, kendi kendine eşit ve upuygun, saydam ve ır.

Özüne ihanet etmiş kısır ve bencil burjuva düşüncesinin, bizi içine hapsedip çürütmek istediği bir zindandır kişilik. Evrensel bilinç düzeyinde, kişisel hayatla toplumsal hayat arasında çelişk

yoktur. Uyanıklık haline, yani hürriyete, götürecektir bir âlet olarak tasarlanan ve yaşanan kişisel hayat, toplumsal hayatın kopmaz bir parçasıdır. Kurşun olup pas tutmak; şeker olup erimektir.. Hangisi ?

Nedir ki kişilik ? Bir damla sudur, o kadar. Ve bir damla, da-
ima bir tek damladır. «Çorak yer»e düşüp kurumağa mahkûmdur
çoğu zaman üstelik. Oysa aynı damla okyunusa düşünce, okyanus
olur çıkar...

Her şeyini vermeyen, hiç bir şey verememiş saysın kendini.

SON

Doğuş nedenleri, işleyiş şekilleri
ayin ve yeminleri
insanlık tarihindeki
belirleyici rol ve etkileriyle

GİZLİ ÖRGÜTLER

Bütün gizli örgütler
niçin "siyasi" karakter taşır?

"Çile çekmek"ten
ne anlamak gerekir?

Sarhoş edici içkilerle
uyuşturucu maddeleri
ilkin kimler bulmuş,
hangi amaçla kullanmışlardır?

Amerikan, Alman ve Yahudi halkları
"ırkçı" olmağa niçin yatkındır?

"Peygamber mucizesi"nden
ne anlamak gerekir?

İnsanlar niçin Mason olur?

"Beyin yıkama" metodlarını kimler,
hangi amaçla bulup geliştirmiştir?

Atlantis efsanesinin kökeni
ve Tufan'la ilişkisi nedir?

Eski gizemcilerin buluşlarıyla
modern bilimin buluşları arasındaki
paralellik nasıl açıklanabilir?

Siyasi karakterli gizli örgütler
hangi şartlar sonucunda
bিরer suç ortaklığı haline girer?

Gizli cemiyetler niçin
zor yoluyla ortadan kaldırılamaz?

Bütün insanlığın
bir gizli cemiyet
halini alması ne demektir?